

Bestemmingsplan Buitengebied Oost

plan-MER

Bestemmingsplan Buitengebied Oost

plan-MER

projectnummer 275688
definitief
7 juli 2015

Auteur(s)

Bastian van Dijck
Marijke Visser-Poldervaart
Just Verhoeven

Opdrachtgever

Gemeente Breda
Postbus 90156
4800 RH Breda

datum vrijgave	beschrijving revisie
7 juli 2015	definitief

goedkeuring
drs. B. van Dijck

vrijgave
Drs. T. Artz

Tekstbijdragen:

Reinier van Dijk (Geur)
Christel Schellingen (Passende Beoordeling)
Linda Smitskamp (EHS, soorten)
Just Verhoeven

Fotografie:

foto's van Antea Group tenzij anders aangegeven

Datum van uitgave:

7 juli 2015

Contactgegevens:

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT

E. info.nl@anteagroup.nl

Copyright ©

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Inhoud

Blz.

	Samenvatting	1
1	Inleiding	15
1.1	Aanleiding en context	15
1.2	Plan-m.e.r.	20
1.2.1	Waarom plan-m.e.r.?	20
1.2.2	Procedure en inhoudelijke eisen aan een plan-m.e.r.	23
1.2.3	Plan-m.e.r.-procedure Buitengebied Oost	23
1.3	Leeswijzer	25
2	Beleidskader	27
2.1	Overzicht beleidskader	27
2.2	Europees/Nationaal beleid	28
2.3	Nationaal beleid	29
2.4	Provinciaal beleid	31
2.4.1	Structuurvisie Ruimte	31
2.4.2	Verordening Ruimte 2014	35
2.5	Regionaal beleid	44
2.6	Gemeentelijk beleid	44
3	Referentiesituatie	51
3.1	Inleiding	51
3.2	Schets plangebied en omgeving	51
3.3	Autonome ontwikkelingen	52
3.4	Landschap	53
3.4.1	Ontstaansgeschiedenis van het landschap	53
3.4.2	Relief	53
3.4.3	Geomorfologie	55
3.4.4	Landschapsstructuur	57
3.4.5	Landschapstypen	59
3.4.6	Landschapselementen	61
3.4.7	Ruimtelijk-visuele kwaliteit	62
3.5	Bodem en water	66
3.5.1	Bodem	66
3.5.2	Water	68
3.6	Natuur	75
3.6.1	Inleiding	75
3.6.2	Natura2000-gebieden	75
3.6.3	Beschermde Natuurmonumenten	79
3.6.4	Natuur Netwerk Nederland	80
3.6.5	Zeer kwetsbare gebieden in de NNN (Wav-gebieden)	85
3.6.6	Beschermde plant- en diersoorten	85

3.7	Cultuurhistorie	89
3.7.1	Cultuurhistorie	89
3.7.2	Archeologie	95
3.8	Ruimtegebruik / Functionele structuur	97
3.8.1	Landbouw	97
3.8.2	Recreatie	98
3.8.3	Overige bedrijven / voorzieningen	98
3.8.4	Wonen	98
3.9	Leefomgeving / Hinder	98
3.9.1	Verkeer	98
3.9.2	Geluid	100
3.9.3	Luchtkwaliteit: fijn stof, stikstof	101
3.9.4	Geur	104
3.9.5	Licht	107
3.9.6	Externe veiligheid	108
3.9.1	Obstakelbeheergebied vliegveld Gilze Rijen	109
3.9.2	Straalpaden	109
4	Voorgenomen activiteit	111
4.1	Inleiding	111
4.2	Uitbreiding van agrarische bedrijvigheid	112
4.3	Gebiedsbescherming	113
4.4	Voorgenomen activiteit, alternatieven en scenario's	114
5	Effecten	115
5.1	Becoördelingskader en – methodiek	115
5.2	Landschap	116
5.3	Cultuurhistorie	118
5.4	Archeologie	120
5.5	Bodem	121
5.6	Water	122
5.7	Natuur	124
5.7.1	Natura 2000-gebieden	124
5.7.2	Overige zeer kwetsbare gebieden in ecologische hoofdstructuur (overige Wav-gebieden)	127
5.7.3	Overige NNN	127
5.8	Verkeer	134
5.8.1	Geluid	134
5.9	Luchtkwaliteit	135
5.10	Geur	136
5.11	Lichthinder	137
5.12	Externe veiligheid	138
5.13	Gezondheid	139
6	Slotbeschouwing	141
6.1	Effecten samengevat	141

6.2	Leemten in kennis en aanzet evaluatieprogramma	151
6.2.1	Leemten in kennis	151
6.2.2	Monitoring en evaluatie	151

Referenties	153
--------------------	------------

Afkortingen en begrippen	155
---------------------------------	------------

Bijlagen	159
-----------------	------------

Bijlage 1 Reacties op Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Bijlage 2 Beleidskader

Bijlage 3 Gezondheidsaspecten in het buitengebied

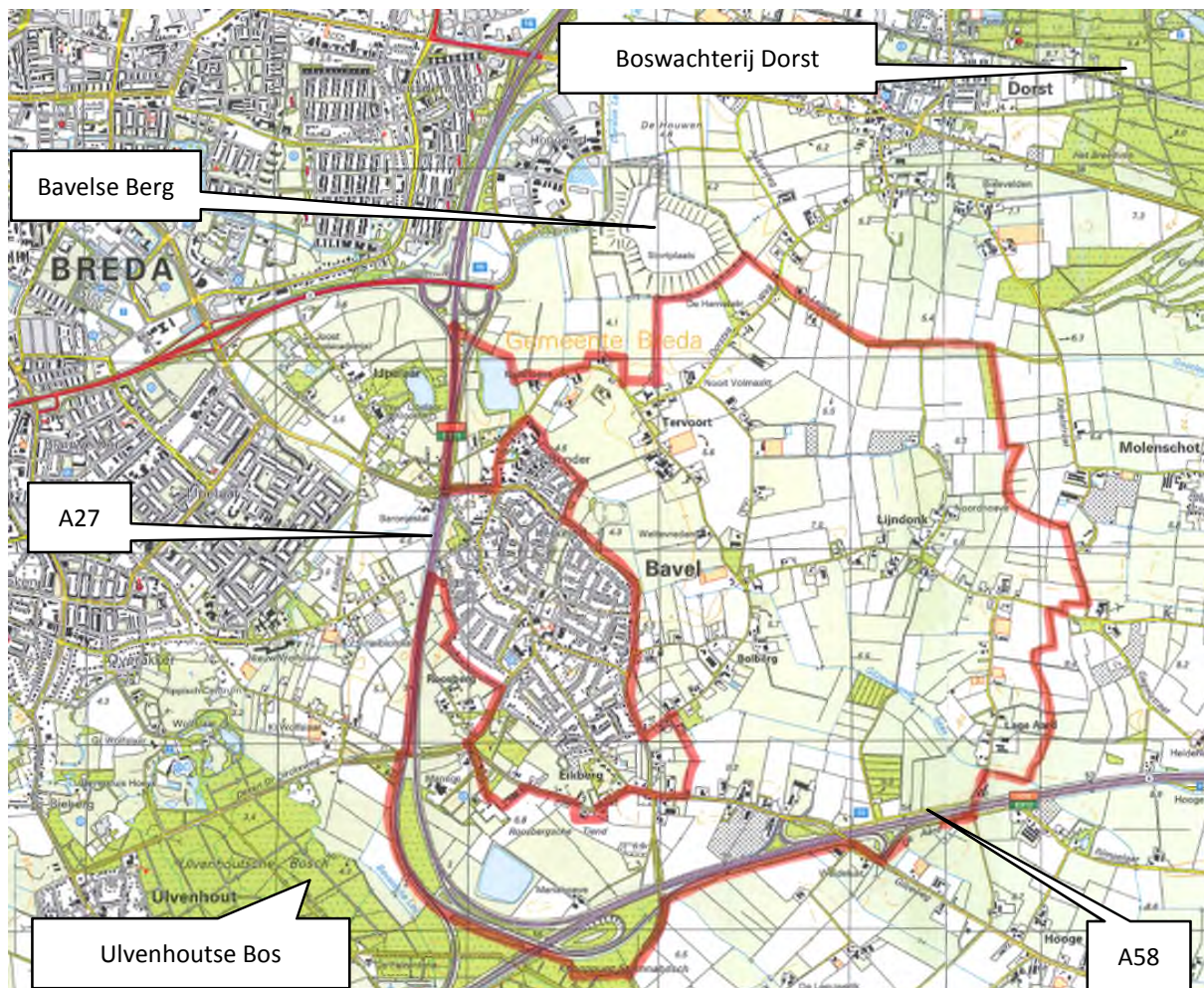
Bijlage 4 Passende beoordeling

Samenvatting

Inleiding

Nieuw bestemmingsplan Buitengebied Oost

De gemeente Breda is voornemens om voor het buitengebied aan de oostzijde van Breda een nieuw bestemmingsplan op te stellen: Bestemmingsplan Buitengebied Oost (figuur S.1). Het vigerende Bestemmingsplan is o.a. Bestemmingsplan Buitengebied Nieuw Ginneken (1999). Het nu op te stellen bestemmingsplan Buitengebied Oost is grotendeels consoliderend. Wel maakt het reguliere uitbreiding van agrarische bedrijven planologisch opnieuw mogelijk, conform de mogelijkheden zoals deze al bestaan in de vigerende bestemmingsplannen en rekening houdend met de eisen uit de Verordening Ruimte 2014.

Figuur S.1 Plangebied bestemmingsplan Buitengebied Oost

Doel bestemmingsplan

Met het Bestemmingsplan Buitengebied Oost geeft de gemeente een actueel juridisch-planologisch kader voor ontwikkelingen in het plangebied.

De hoofddoelstelling van bestemmingsplan Buitengebied Oost is om de ruimtelijke kwaliteit en de (functionele) structuur van het plangebied te behouden en waar mogelijk te versterken. De bestaande waarden op het gebied van cultuurhistorie, landschap en natuur worden via het bestemmingsplan beschermd. De gemeente zet in op zorgvuldig ruimtegebruik en kwaliteitsverbetering van het landschap. Dit conform de kwaliteitsverbetering landschap zoals verwoord in de provinciale Structuurvisie en Verordening Ruimte 2014 en vertaald in de Landschapsinvesteringsregeling Breda (zie ook paragraaf 2.4 en bijlage 2 van dit MER en hoofdstuk 4 van de toelichting van het bestemmingsplan). Concreet betekent dit dat passende functies zich kunnen ontwikkelen als er ook een prestatie voor het landschap tegenover staat. Daardoor wordt aantasting van de basiskwaliteit (bodem, water) en verlies aan ecologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden voorkomen. Landbouw, natuur en wonen blijven de hoofdfuncties van het gebied.

Op basis van de Wet ruimtelijke ordening is het bestemmingsplan aan vervanging toe. Ook de systematiek is veranderd. Bovendien zijn er sinds 1999 diverse beleidswijzigingen geweest op zowel rijks-, provinciaal als gemeentelijk niveau. Volgens de Wet ruimtelijke ordening diende het plan voor 1 juli 2013 te voldoen aan de nieuwe digitale eisen. Daarnaast is op 7 februari 2014 de provinciale Verordening Ruimte Noord-Brabant 2014 in werking getreden en moeten gemeentelijke bestemmingsplannen hierop zijn afgestemd (zie kader Verordening Ruimte 2014). Ook zijn aanpassingen noodzakelijk vanuit milieutechnisch oogpunt (zie kader Veehouderij-stikstofdepositie- Natura2000).

Relatie tot Structuurvisie 2030 en Bestemmingsplannen Buitengebied Noord en Zuid

Recent (2013) heeft de gemeente Breda een nieuwe structuurvisie vastgesteld: Structuurvisie Breda 2030. Daarnaast zijn ook recent bestemmingsplannen voor Buitengebied Noord (2013) en Zuid (2014) vastgesteld. In het kader van deze plannen zijn m.e.r.-procedures doorlopen en milieueffectrapporten opgesteld.

De Structuurvisie 2030 vormt het beleidsmatige kader voor Bestemmingsplan Buitengebied Oost (zie hoofdstuk 2). Bestemmingsplan Buitengebied Oost volgt de bestemmingsplansystematiek zoals gehanteerd in Noord en Zuid, uiteraard wel geactualiseerd aan huidige wet- en regelgeving (o.a. provinciale Verordening 2014) en voortschrijdende inzichten (o.a. jurisprudentie op het gebied van bestemmingsplannen buitengebied).

Kader Verordening Ruimte 2014

Op 7 februari 2014 heeft de provincie Noord-Brabant een partiële herziening van de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening en de bijbehorende Verordening Ruimte vastgesteld. De Verordening Ruimte 2014 geeft invulling aan de beleidsmatig ingezette koerswijzigingen van de provincie. Met name voor de regels in het buitengebied is de Verordening Ruimte 2014 aanzienlijk gewijzigd ten opzichte van de Verordening Ruimte 2011 en 2012. Belangrijkste wijziging is de implementatie en uitwerking van de beleidslijn "Transitie naar zorgvuldige veehouderij". Centraal in deze beleidslijn staat het motto "Ontwikkelruimte moet je verdienen en is niet onbegrensd". Er wordt alleen nog ontwikkelruimte aan veehouderijen geboden als daarmee een ontwikkeling naar een zorgvuldige veehouderij in gang wordt gezet. Hieraan is een aantal voorwaardelijke bepalingen gekoppeld: o.a. voeren van dialoog met omgeving, landschappelijke kwaliteitsverbetering minimaal 10% van het bouwvlak, voldoen aan (bovenwettelijke) eisen ten aanzien van fijn stof, geur. Ontwikkelruimte blijft in principe beperkt tot 1,5 ha. Bij uitzondering is uitbreiding buiten de 1,5 ha mogelijk. Tot het moment dat de Verordening Ruimte 2014 is doorvertaald in het bestemmingsplan hebben de regels van de Verordening Ruimte 2014 ten aanzien van zorgvuldige veehouderij rechtstreekse werking. In het (ontwerp) Bestemmingsplan Buitengebied Oost zijn de bepalingen van de Verordening Ruimte overgenomen in de regels. Deze zijn daarmee ook basis voor de effectbepaling in dit plan-MER.

Kader Veehouderij - stikstofdepositie - Natura2000

Conform de Natuurbeschermingswet mogen activiteiten geen significante effecten hebben op Natura2000-gebieden. Bestemmingsplannen die deze activiteiten vastleggen mogen niet worden vastgesteld. Direct ten zuidwesten van het plangebied ligt het Ulvenhoutse Bos, onderdeel van Natura2000-gebied. Ook in de verdere omgeving van het plangebied zijn Natura2000-gebieden gelegen. Een deel van deze gebieden is gevoelig voor stikstofdepositie, al in de huidige situatie liggen de achtergrondwaarden hoger dan de kritische depositiewaarden. Uitbreiding van veehouderijen en glastuinbouw leidt, zonder beperkende maatregelen, tot toename van stikstofemissie en daarmee tot toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden in de omgeving. Dit is, ook bij geringe toename, een significant negatief effect, gezien de "overspannen" situatie van de Natura2000-gebieden ten opzichte van stikstof. Met maatregelen kan de stikstofdepositie worden vermindert, dan wel worden voorkomen. Maatregelen kunnen echter niet in het bestemmingsplan worden vastgelegd. Deze problematiek speelt in een groot deel van Nederland. Het Rijk heeft een landelijk dekkende oplossing voorbereid in de vorm van PAS, Programmatische Aanpak Stikstofdepositie (per 1 juli 2015 in werking getreden). PAS moet er toe leiden dat EN tegemoet wordt gekomen aan de eisen van Natura2000 EN er ontwikkelingsruimte blijft bestaan. Dit o.a. door een stelsel van generieke maatregelen om de stikstofemissie terug te dringen (o.a. door afspraken met de agrarische sector) en het treffen van maatregelen in de Natura2000-gebieden zelf. Echter de PAS gaat over concrete activiteiten en handelingen, het regelt niets voor bestemmingsplannen. Gemeenten zijn al enige tijd op zoek naar een juridisch houdbare oplossing. De momenteel meest plausibele methode is het opnemen van een voorwaardelijke bepaling aan bouwen en/of gebruik dat uitbreiding niet mag leiden tot een toename van stikstofemissie dan wel dat er geen sprake mag zijn van een toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebied. De gemeente Breda hanteert deze methode ook in haar bestemmingsplan Buitengebied Oost.

Plan-m.e.r.-procedure

In het kader van het Bestemmingsplan wordt een plan-m.e.r.-procedure doorlopen. Dit omdat het Bestemmingsplan kaderstellend is voor (mogelijk) m.e.r.(beoordelings)plichtige activiteiten, uitbreiding van veehouderijen, en omdat in het kader van het bestemmingsplan een passende beoordeling moet worden opgesteld, omdat significant negatieve effecten op Natura2000-gebieden op voorhand niet zijn uit te sluiten.

Voorliggend rapport is het milieueffectrapport (plan-MER), één van de producten in de plan-m.e.r.-procedure.

Scope plan-m.e.r.: onderzoek op gebiedsniveau, niet op inrichtingsniveau

In de plan-m.e.r.-procedure wordt het gehele plangebied en de effecten van ontwikkelingen binnen het Bestemmingsplan Buitengebied Oost beschouwd. De focus ligt echter op die gebieden, waar ontwikkelingen mogelijk zijn en die ontwikkelingen waarvan verwacht wordt dat ze een (wezenlijk) effect hebben op de omgeving. Het effectenonderzoek wordt gedaan op het niveau van het buitengebied als geheel. Er wordt daarom een zeker abstractieniveau gekozen. De effecten-beschouwing geeft daarmee geen gedetailleerde analyse op inrichtings-/perceelsniveau. Dit gebeurt in het bestemmingsplan en vervolgpcedures voor individuele ontwikkelingen.

Het plan-MER wordt na vrijgave door het bevoegd gezag samen met het concept ontwerp-bestemmingsplan gepubliceerd en ter inzage gelegd. Eenieder kan in deze periode een reactie geven op het plan-MER. De reacties op het MER worden door het bevoegd gezag in de inspraakprocedure van het bestemmingsplan meegenomen.

Referentiesituatie

Inleiding

De huidige situatie en de autonome ontwikkelingen vormen de referentie bij het bepalen van de effecten van de ontwikkeling zoals mogelijk wordt gemaakt in het Bestemmingsplan Buitengebied Oost op de omgeving. Onder de huidige situatie is verstaan de feitelijke bestaande situatie: alle vergunde activiteiten die zijn (of binnenkort worden) gerealiseerd. Met de autonome ontwikkeling is de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling (voor zover concreet en vastgelegd) van het gebied bedoeld zonder de realisatie van de ontwikkelingen zoals vastgelegd in het Bestemmingsplan Buitengebied Oost.

Als referentiejaar is 2025 gekozen, de planperiode voor het bestemmingsplan. Voor het beoordelen van de effecten van stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden is, conform daarvoor geldende wettelijke eisen, de huidige situatie (2015) als vergelijkingsbasis gebruikt.

Schets plangebied

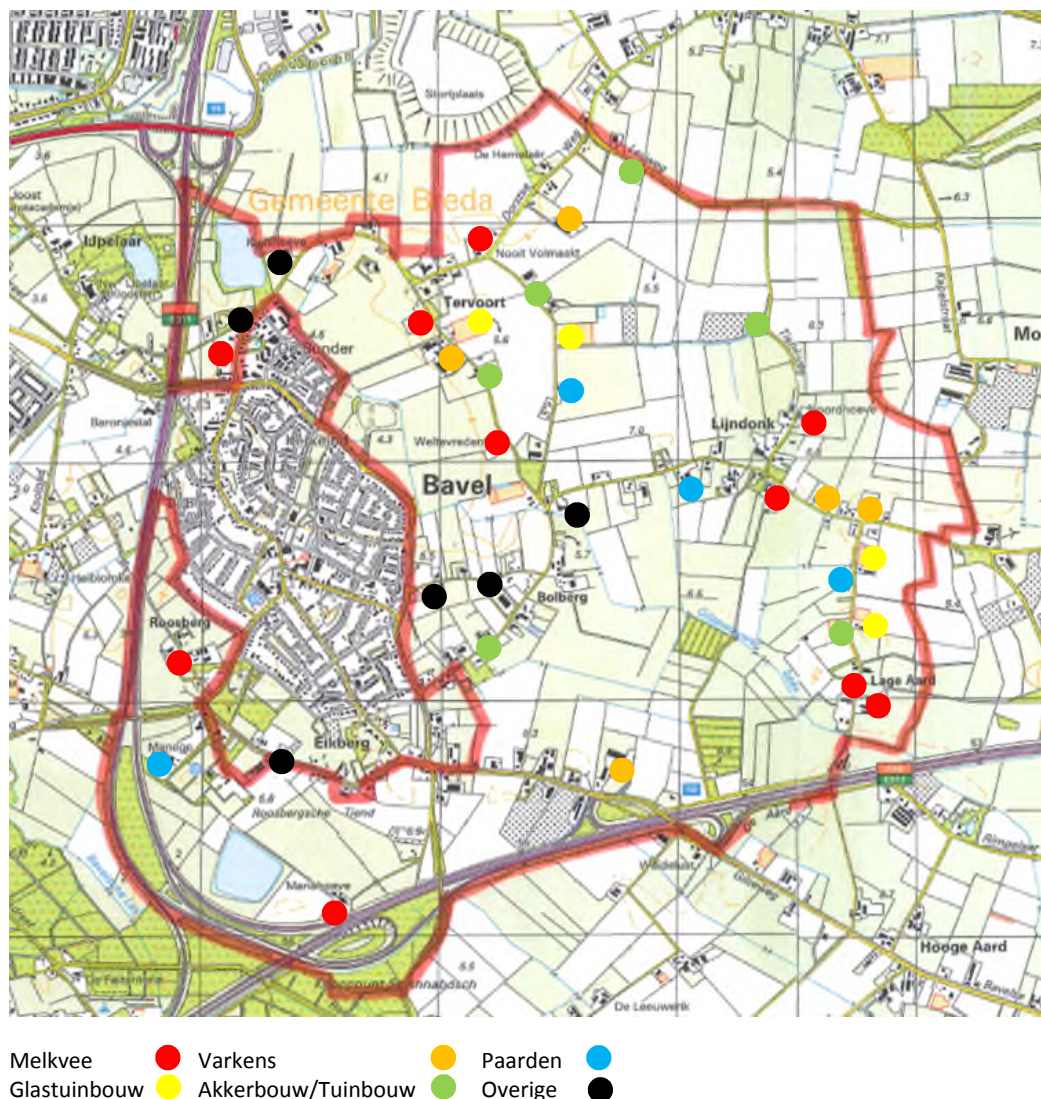
Het plangebied Buitengebied Oost is gesitueerd ten oosten van Breda en komt overeen met het gebied dat wordt vastgelegd in het bestemmingsplan Buitengebied Oost (zie figuur S.1).

Het gebied omvat ca. 760 ha. Aan de westzijde grenst het buitengebied aan de A27, Breda en aan het plangebied van Bestemmingsplan Buitengebied Zuid. Aan de zuidzijde grenst het plangebied aan de A58 en de gemeente Alphen-Chaam, aan de oostzijde aan Molenschot (gemeente Gilze-Rijen) en aan de noordzijde aan de Bavelse Berg en Dorst (gemeente Oosterhout). Buitengebied Oost omringt de kern Bavel. Deze kern maakt geen onderdeel uit van het plangebied. Binnen het plangebied zijn de kleine kernen Tervoort, Lijndonk, Lage Aard en Bolberg gelegen. In het plangebied bevinden zich geen grote natuur- en/of bosgebieden. Wel is een deel van het gebied aangewezen als ecologische verbindingszone. Rondom de Gilzewouwerbeek is ruim 15 ha natuur aangelegd. Direct ten zuidwesten van het plangebied ligt het Ulvenhoutsebos, een Natura 2000 gebied. Het gebied ten oosten van Breda wordt gekenmerkt door rationele agrarische verkeveling.

Binnen het plangebied van Breda buitengebied Oost bevinden zich 34¹ agrarische en agrarisch verwante bedrijven, waaronder:

- 18 veehouderijen: 9 melkvee, 5 varkens, 4 paarden;
- 4 glastuinbouwbedrijven;
- 5 akkerbouw/-tuinbouwbedrijven;
- 1 champignonkweker;
- 6 agrarisch aanverwante bedrijven.

Van de 18 veehouderijen zijn er 7 momenteel hobbymatig, niet in gebruik of voornemens te stoppen (3 melkvee, 3 varkens, 1 paarden). Figuur S.2 geeft schematisch de locatie en spreiding van bedrijven weer.

Figuur S.2 Agrarische bedrijven in plangebied Buitengebied Oost

¹ In het kader van het bestemmingsplan is een inventarisatie uitgevoerd naar de actuele staat van (agrarische) bedrijven

In Buitengebied Oost is sprake van één zekere autonome ontwikkeling met wezenlijke ruimtelijke en/of milieueffecten: de realisatie van ecologische verbindingszone Gilzewouwerbeek. In de directe omgeving van het plangebied spelen de volgende autonome ontwikkelingen:

- Park de Bavelse Berg: een in ontwikkeling zijnde evenementenzone / bedrijventerrein / natuurontwikkeling ten noorden van plangebied Buitengebied Oost;
- Bavel: woningbouwproject Eikberg, ten zuidoosten van de kern Bavel.

Beide projecten doorlopen eigen procedures.

In de Structuurvisie Breda 2030 is het plangebied onderdeel van reserveringsgebied bedrijventerrein Bavel –Zuid (na 2020 te heroverwegen). In het bestemmingsplan Buitengebied Oost wordt hier geen invulling aan gegeven. Het bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt ook geen ontwikkelingen mogelijk die eventuele toekomstige invulling van het reserveringsgebied kunnen belemmeren: de ontwikkelingen in het bestemmingsplan betreft reguliere mogelijkheden voor bestaande bedrijven.

In de Structuurvisie Breda 2030 is ook de Ecologische Verbindingszone Boomkikker benoemd.

Voorgenomen activiteit

Inleiding

Het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Oost is overwegend consoliderend. Het voorziet niet in nieuwe grootschalige ontwikkelingen in het plangebied. Wel maakt het uitbreiding mogelijk van bestaande agrarische bedrijven en andere bestaande bedrijvigheid of woningen, conform de mogelijkheden uit de vigerende bestemmingsplannen en rekening houdend met de eisen uit de Verordening Ruimte 2014.

Agrarische bedrijven kunnen uitbreiden tot maximaal 1,5 hectare (totaal inclusief bestaand) mits voldaan wordt aan de voorwaarden uit de Verordening Ruimte 2014. Daarnaast is uitbreiding van bestaande glastuinbouwbedrijven toegestaan tot maximaal 3,5 ha, waarvan 3 ha netto glas (totaal inclusief bestaand).

Bedrijven die momenteel niet in gebruik zijn, dan wel overwegen te stoppen blijven vooralsnog hun agrarische bestemming houden, conform provinciaal beleid. Belangrijke opgave in het bestemmingsplan wordt het opstellen van een regeling die voldoet aan de Verordening Ruimte 2014 en die kan voldoen aan de eisen van de Natuurbeschermingswet

Er wordt in de effectenbepaling uitgegaan van de planologisch maximale ontwikkeling die het bestemmingsplan Buitengebied Oost mogelijk maakt. Dit is inclusief nog niet benutte planologische ruimte en inclusief uitbreidingsmogelijkheden in flexibiliteitsbepalingen (afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden).

Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat het niet waarschijnlijk is dat de planologisch maximaal mogelijke ontwikkeling van de agrarische bedrijven en glastuinbouw in de toekomst zal plaatsvinden (gezien de benutting van ontwikkelingsmogelijkheden in het verleden).

Uitbreiding van agrarische bedrijven

Veehouderijen

Het bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt alleen reguliere uitbreiding van agrarische bedrijvigheid mogelijk, conform mogelijkheden in de vigerende bestemmingsplannen en rekening houdend met de eisen uit de Verordening Ruimte 2014 (o.a. ten aanzien van zorgvuldige veehouderij en aanduiding beperking veehouderij). Het betreft uitbreiding van bestaande functies.

Het bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt geen nieuwvestiging en/of hervestiging van agrarische bedrijven mogelijk. Wel worden in principe de "reguliere" uitbreidingsmogelijkheden

uit het vigerende bestemmingsplan in wijzigingsbevoegdheden overgenomen. Voorwaarden hieraan zijn o.a. dat uitbreiding noodzakelijk is om de continuïteit van het bedrijf voor langere tijd te waarborgen en dat uitbreiding verantwoord is vanuit natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische aard. Omschakeling naar intensieve veehouderij is niet toegestaan in het bestemmingsplan, omschakeling naar andere veehouderijtypen wel (mits grondgebonden en minder milieubelastend).

Uitbreiding van een agrarisch bedrijf is toegestaan tot in totaal (inclusief bestaand) maximaal 1,5 hectare bouwvlak, mits blijkt dat deze uitbreiding noodzakelijk is voor de agrarische bedrijfsvoering en de continuïteit hiervan en met inachtneming van de voorwaarden uit de Verordening Ruimte 2014 (o.a. ten aanzien van zorgvuldige veehouderij en aanduiding beperking veehouderij) en de Landschapsinvesteringsregel gemeente Breda. De gehanteerde oppervlakten passen bij de huidige agrarische bedrijfsvoering en passen in het algemeen binnen de landschappelijke structuur van gebieden met de bestemming agrarisch. Hierbij wordt aangetekend dat het hier om maximumoppervlakte gaat en dat per bouwblok een afweging wordt gemaakt waarbij het streven is dat maatwerk wordt geleverd met inachtneming van eventuele ontwikkelingen binnen de planperiode en passend binnen zowel de agrarische bedrijfsvoering als het landschappelijke casco. Bovendien mag bij bestaande bedrijven slechts één bouwlaag gebruikt worden. Qua bouwvlakgrootte moet worden aangesloten op de grootte zoals dit in de onherroepelijke bestemmingsplannen zijn opgenomen.

Voor veehouderijen gelden extra beperkingen in verband met eisen die hieraan worden gesteld in de Verordening ruimte 2014.

Het bestemmingsplan maakt tevens bedrijfsgerelateerde bebouwing mogelijk, zoals voerkuilen mest-, voeder-, CO₂-, biovergistingsinstallatie en/of watersilo's, kleine windmolens (maximaal 16 meter hoog), paardenbakken.

Glastuinbouw

Bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt ook "reguliere" uitbreiding van bestaande glastuinbouw mogelijk. Dit tot een maximum totaal (inclusief bestaand) oppervlak van 3,5 ha., waarvan maximaal 3 ha glas (totaal inclusief bestaand).

Overige

Het bestemmingsplan geeft ook de overige agrarische bedrijven (o.a. akkerbouw) de mogelijkheid uit te breiden tot maximaal in totaal (inclusief bestaand) 1,5 ha.

Daarnaast geeft het bestemmingsplan mogelijkheden voor (uitbreiding van) teeltondersteunende voorzieningen (permanente TOV, niet zijnde kassen, binnen het bouwvlak tot 5000 m², buiten het bouwvlak tot max 1,5 ha, tijdelijk TOV binnen en buiten het bouwvlak) en is in het bestemmingsplan een vergunningstelsel opgenomen voor werken en werkzaamheden, niet zijnde bouwwerken zoals aanplant of kap van bomen, dempen van sloten e.d.

Gebiedsbescherming

Landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en ecologische waarden in het buitengebied worden op een adequate manier beschermd middels bestemming Agrarisch met Waarden, Waarde Cultuurhistorie of Natuur. Binnen deze bestemmingen zijn activiteiten die de waarden kunnen aantasten niet zondermeer toegestaan en vergunningsplichtig.

Verder is in het bestemmingsplan een adequate planologische bescherming opgenomen voor waterspecten.

Alternatieven

Conform de Wet Milieubeheer dient in het MER een motivatie te worden gegeven hoe met alternatieven is omgegaan.

Er is voor gekozen in het plan-MER één situatie te onderzoeken; de situatie uitgaande van de planologisch maximale ontwikkelingen in het bestemmingsplan Buitengebied Oost, conform jurisprudentie maatgevend voor de afweging in het bestemmingsplan. Op voorhand wordt niet verwacht dat de planologische maximale ontwikkelingsruimte uit het bestemmingsplan ook daadwerkelijk worden benut. Daarmee is de effectbepaling worst-case. De gemeente heeft echter besloten geen meer reëel scenario te beschrijven, omdat dit juridisch geen meerwaarde heeft.

Voor de ontwikkeling die in het buitengebied Oost mogelijk wordt gemaakt (de uitbreiding van agrarische bedrijven) bestaan geen locatiealternatieven. De uitbreiding vindt aansluitend aan/bij bestaande bedrijven plaats. In vervolgpcedures voor individuele ontwikkelingen (bv vergunningprocedures) vindt de (lokale) afweging van locatie en inrichting plaats.

Effecten

Inleiding

Tabel S.1 geeft een samenvattend overzicht van de beoordeling van de effecten van de ontwikkelingen binnen bestemmingsplan Buitengebied Oost op de diverse aspecten conform het beoordelingskader en de effectbeschrijvingen. De beoordeling is weergegeven in plussen en minnen (++ positief effect, + enigszins/gering positief effect, 0 positief noch negatief effect, - enigszins/gering negatief effect, - - negatief effect) ten opzichte van de referentiesituatie. Tevens is aangegeven of er sprake kan zijn van cumulatie van effecten (wordt het effect op een locatie groter door het uitstralingseffect van elders) en of vermindering van effecten (mitigatie) mogelijk is. In het vervolg van dit hoofdstuk worden de effecten en de beoordeling ervan kort samengevat.

Algemeen

Zoals al in de inleiding gesteld is het bestemmingsplan Buitengebied Oost grotendeels consoliderend. Het maakt de reguliere uitbreiding van agrarische bedrijvigheid mogelijk, conform de mogelijkheden binnen de vigerende bestemmingsplannen.

Deze ontwikkelingen hebben effecten op het buitengebied. De effecten moeten echter wel in perspectief beschouwd worden: de ontwikkelingen zijn niet grootschalig, niet nieuw, sluiten aan op al bestaande ruimtelijke en functionele structuren en vinden niet plaats in “nog maagdelijk” gebied, maar in van oudsher primair agrarisch gebied.

Conform m.e.r.-methodiek is in dit MER het effect onderzocht van de maximaal mogelijke ontwikkeling binnen het Bestemmingsplan Buitengebied Oost. Het is echter hoogst onwaarschijnlijk dat deze ontwikkelingsruimte ook daadwerkelijk zal worden benut.

Tabel S.1 Samenvattend overzicht beoordelingen

Thema	Aspect		Beoordeling effect	Cumulatie effect	Mitigatie mogelijk ?
Landschap	Landschappelijke structuur/elementen		0/-	nee	ja
	Ruimtelijk visuele kwaliteit		-	ja	ja
Cultuur historie	Beschermden waarden		0	nee	n.v.t.
	Niet beschermden waarden		-	ja	ja
Archeologie	Archeologische monumenten		0	nee	n.v.t.
	Overige archeologische waarden		-	nee	ja
Bodem	Bodemopbouw/waarden		0	nee	n.v.t.
	Bodemkwaliteit		0	nee	n.v.t.
	Aardkundige waarden		0	nee	n.v.t.
Water	Oppervlakte water	verharding	-	ja	ja
		waterberging	0	nee	n.v.t.
	Grondwater	waterwinning	0	nee	n.v.t.
		attentiegebied EHS	0	nee	n.v.t.
	Waterkwaliteit		-	ja	ja
Natuur	Beschermden gebieden: N2000		0	nee	n.v.t.
	Beschermden gebieden: NNN		0/-	ja	ja
	Beschermden gebieden: Wav		0	nee	n.v.t.
	Beschermden soorten		0/-	ja	ja
Verkeer	Verkeersintensiteiten		0/-	ja	nee
	Verkeersveiligheid		0/-	nee	nee
Geluid	Geluidhinder / gehinderden		0/-	ja	ja
Lucht kwaliteit	Uitstoot luchtverontreinigende stoffen		0/-	ja	nee
Geur	Geurhinder / gehinderden		0	ja	nee.
Licht	Lichthinder / gehinderden		0/-	nee	ja
Externe veiligheid	Plaatsgebonden risico en groepsrisico		0	nee	nee
Gezondh.	Leefklimaat		0/-	ja	ja

++ positief, + enigszins positief, 0 positief noch negatief, - enigszins negatief, - - negatief

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De ontwikkelingen in bestemmingsplan Buitengebied Oost hebben wisselende effecten op het landschap. Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden in:

- A. de landschappelijke hoofdstructuur
- B. de ruimtelijk visuele kwaliteit van het landschap.

Ad A. Qua landschappelijke hoofdstructuur tasten eventuele toekomstige agrarische uitbreidingen niet de kwaliteiten van de landschapsstructuur of van de landschapstypologie aan. In Buitengebied Oost is sprake van een primair agrarisch landschap waar eind jaren 60 een ruilverkaveling heeft plaats gevonden teneinde een gezonde agrarische structuur te realiseren. De uitbreiding van glastuinbouw en agrarische bedrijven is een ontwikkeling die in principe in het een dergelijk functioneel agrarisch landschap past: er is al sprake van glastuinbouw en agrarische bedrijvigheid in het gebied. Met de mogelijkheid van agrarische uitbreidingen worden geen gebiedsvreemde ontwikkelingen in het gebied toegestaan. Ook gaat het niet ten koste van landschappelijke hoofdstructuren. Het gaat slechts om uitbreidingen van reeds bestaande agrarische bedrijven. Daarbij liggen de uit te breiden agrarische bedrijven op historisch agrarisch gebruikte gronden (de huidige ruilverkavelingsgronden of jonge ontginningen) en sluiten aan op bestaande woon/boerderijlinten.

Ad B. Qua ruimtelijk visuele landschapskwaliteiten kunnen eventuele uitbreidingen van de bestaande agrarische bedrijven alleen lokaal nadelig uitpakken. Lokaal betreft de openheid van de beekdalen, de lintstructuren met doorzichten inclusief de doorzichten zelf die in Buitengebied Oost zijn gewaardeerd met visueel-ruimtelijke landschapswaarde.

Dit betekent dat bij agrarische uitbreidingen op deze locaties maatvoering en inpassing wel afgestemd dienen te worden op de omliggende visueel ruimtelijke landschappelijke waarden. Glastuinbouw kan lokaal landschappelijk negatieve effecten hebben op de variatie en afwisseling binnen de linten. Hetzelfde kan gelden voor een aantal overige agrarische uitbreidingen binnen de linten of in de doorzichten en/of op de rand van de beekdalen. Lokaal kan uitbreiding van agrarische bedrijvigheid ten koste gaan van landschappelijke elementen. Tegenover het verlies van landschappelijke elementen staat de realisatie van nieuwe landschapselementen conform de Landschapsinvesteringsregeling Breda (bij uitbreiding buiten het vigerende bouwvlak).

De overige delen van Buitengebied Oost met de ruilverkavelingsgronden en de jonge ontginningen, kent geen visueel-ruimtelijke landschapswaarde. Dat wil niet zeggen dat deze landschappen niet kwetsbaar zijn voor veranderingen. De komst van bebouwing als grote loodsen of kassen kunnen zeker een stempel drukken op het landschapsbeeld. Evenals hoge teelten en hoge teeltondersteunende voorzieningen. Maar dergelijke uitbreidingen zijn passend in het open, ruime en redelijk grootschalige ruilverkavelingslandschap dat primair bedoeld is voor het agrarisch functioneren.

Cultuurhistorisch leiden de ontwikkelingen niet tot verlies van waarden, anders dan de hierboven al beschreven cultuurhistorisch landschappelijke waarden.

De ontwikkelingen leiden niet tot aantasting van archeologische monumenten. Of (nog) niet-bekende archeologische waarden verloren gaan is nog niet bekend. Nader onderzoek bij vergunningverlening zal dit moeten uitwijzen. De archeologische waarde is planologisch beschermd met een dubbelbestemming.

Van cumulatieve effecten is niet of nauwelijks sprake. Mochten glastuinbouw en overige agrarische bedrijvigheid maximaal uitbreiden, heeft dit wel een gezamenlijk extra negatief effect op de landschappelijke waarde van het buitengebied.

Bodem en water

Het effect van de ontwikkelingen op bodemaspecten is gering. Uitbreiding van agrarische bedrijvigheid kan leiden tot extra verzuring van de bodem. Echter wet- en regelgeving borgt dat dit middels technieken tot een minimum beperkt blijft. Er is geen sprake van cumulatie van effecten, mitigatie is niet nodig, behalve op het aspect bodemkwaliteit bij uitbreiding van agrarische bedrijven. Uitbreiding van de bedrijven leidt niet tot aantasting van aardkundige waarden.

De ontwikkelingen hebben meer effect op wateraspecten dan op bodemaspecten. Uitbreiding van agrarische bedrijven leidt tot toename van verharding en daarmee afname van infiltratiemogelijkheden. Hiervoor moet conform het waterbeleid retentie worden gerealiseerd. Het watergebruik in de kassen heeft mogelijk een negatief effect op de lokale grondwaterstand. Uitbreiding van agrarische bedrijvigheid kan leiden tot extra verzuring van grondwater. Uitbreiding van glastuinbouw leidt tot toename van lozing van procesafvalwater. Er is geen effect op het waterwingebied en op reserveringsgebied waterberging. Mitigerende maatregelen zijn vooral de aanleg van retentie en het nemen van maatregelen ter voorkoming van verzuring van het grondwater als gevolg van de uitbreiding van agrarische bedrijvigheid en maatregelen ter voorkoming van lozing van vervuild proceswater vanuit de glastuinbouw op het oppervlaktewater.

Natuur

De ontwikkelingen in bestemmingsplan Buitengebied Oost hebben wisselende effecten op natuurwaarden in en rond het plangebied. In het kader van deze MER zijn de effecten op flora en fauna, Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en (overige Natuur Netwerk Nederland (NNN), voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS) onderzocht.

Natura2000

Uitbreiding van de agrarische bedrijven in Buitengebied Oost, conform de mogelijkheden in het bestemmingsplan, leidt zonder beperkende maatregelen, tot een toename van stikstofdepositie op omliggende Natura2000-gebieden. Omdat in de huidige situatie al sprake is van een overspannen situatie (hogere stikstofconcentraties dan de kritische depositiewaarde) is elke toename significant. Er kan niet uitgesloten worden dat de natuurlijke kenmerken worden aangetast. Het bestemmingsplan is daarmee, zonder planologische en/of andere mitigerende maatregelen, in strijd met de Natuurbeschermingswet en onuitvoerbaar. Overige effecten (buiten stikstofdepositie) zijn uit te sluiten.

Oplossing: voorwaarden aan uitbreiding

De gemeente Breda heeft daarom besloten om, in lijn met de bestemmingsplannen Buitengebied Noord en Zuid, uitbreiding van agrarische bedrijven met uitstoot met stikstof niet zondermeer planologisch toe te staan, maar mogelijk te maken in een wijzigingsbevoegdheid met voorwaardelijke bepaling: uitbreiding mag alleen als dit niet leidt tot een toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden. Met de voorwaardelijke bepaling wordt geborgd dat geen enkele uitbreiding van agrarische bedrijven leidt tot toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden. Gezien de ligging nabij het plangebied is het Ulvenhoutse Bos maatgevend. Als een toename op het Ulvenhoutse Bos kan worden uitgesloten, geldt dit ook voor de andere Natura2000-gebieden, die immers verderweg gelegen zijn).

Motivatatie uitvoerbaarheid

In het kader van het bestemmingsplan zal gemotiveerd moeten worden dat ontwikkelingen zonder emissie/depositie mogelijk zijn. In essentie komt deze vraag er op neer of bij de bestaande bedrijven nog ruimte bestaat om de emissies terug te dringen. De zo gewonnen 'emissieruimte' op bedrijfsniveau is dan beschikbaar voor uitbreiding.

Hier bestaan mogelijkheden voor: veel bestaande bedrijven hebben nog "verouderde" bedrijfssystemen met een relatief hoge stikstofuitstoot. Door in het kader van een uitbreiding ook de bestaande bedrijfssystemen te vervangen door schonere kan ontwikkelingsruimte gewonnen worden voor de uitbreiding.

Natuur: Wav-gebieden

De beschrijving en beoordeling van de effecten op de zeer kwetsbare gebieden in de NNN (Wav-gebieden) volgt die van Natura2000, zoals beschreven in de vorige paragraaf. De bepalingen in de regels borgen op voorhand dat er geen ontwikkelingen plaatsvinden die leiden tot toename van stikstofdepositie op Wav-gebieden. En omdat stikstofdepositie het enige relevante aspect is in de beoordeling van effecten op Wav-gebieden, is daarmee tevens geborgd dat er geen negatieve effecten op Wav-gebieden zijn. De effectbeoordeling is daarmee neutraal (0). Er is mogelijk zelfs sprake van een positief effect op het moment dat agrarische ondernemers bij uitbreiding stikstofreducerende stalsystemen op het hele bedrijf gebruiken. Dit effect is echter op voorhand niet in te schatten en is daarom niet meegenomen in de beoordeling. Er is geen cumulatie van effecten, mitigerende maatregelen zijn niet nodig.

Natuur: Overige NNN

Uitbreiding van bestaande veehouderijen en van bestaande glastuinbouw leidt niet tot ruimtebeslag in de NNN. De externe werking van uitbreiding van bedrijven op de NNN is naar verwachting beperkt.

Natuur: Overige natuurwaarden

In het buitengebied van Breda Oost zijn kwetsbare soorten aanwezig die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden van uitbreiding van agrarische activiteiten die mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan. Gezien de verspreiding van de activiteiten en de kwetsbare soorten in het buitengebied kunnen middels tijdig getroffen maatregelen negatieve effecten voorkomen worden en kan de gunstige staat van instandhouding worden gewaarborgd. Een voorbeeld van een mitigerende maatregel is een zorgvuldige planning en uitvoering van de werkzaamheden. Ook kan een kwaliteitsimpuls aan het leefgebied bijdragen aan een robuustere leefomgeving zodat het aantal uitwijkmogelijkheden voor verblijfplaatsen of alternatieve foerageergebieden en vliegroutes toeneemt. Ook kan er vervangende nestgelegenheid/verblijfplaatsen worden aangeboden. De Flora- en faunawet staat de uitvoering van het bestemmingsplan ten aanzien van de agrarische bedrijven niet in de weg.

Verkeer, hinder en leefklimaat

Het effect van de ontwikkelingen in bestemmingsplan Buitengebied Oost op verkeer, hinderaspecten (geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid, lichthinder, geur) en leefklimaat is gering. Uitbreiding van glastuinbouw en overige agrarische bedrijvigheid leidt tot enige toename van verkeer en hinder op omwonenden. De toename van verkeer is relatief beperkt, de toename in geluidbelasting en uitstoot van geur en luchtverontreinigende stoffen nauwelijks waarneembaar. Dit neemt niet weg dat omwonenden deze ontwikkelingen mogelijk als hinderlijk kunnen ervaren. Dat geldt ook voor eventuele lichtuitstoot vanuit kassen en open stallen. Wet- en regelgeving borgen echter in toenemende mate dat lichtuitstoot beperkt blijft. Aandachtspunt is de veiligheid op de wegen in het buitengebied. De verkeersintensiteiten zijn laag, de toename door de ontwikkelingen is gering. Ten aanzien van cumulatie kan gesteld worden dat het totale

geluidklimaat in het buitengebied met name bepaald blijft worden door de A58, A27 en het vliegverkeer. De bijdrage van agrarische ontwikkelingen hieraan is gering. Naar verwachting blijft ook het totaal effect gering en (ver) beneden normen. Ten aanzien van externe veiligheid spelen geen aandachtspunten in en rond het buitengebied. Mitigerende maatregelen zijn mogelijk, met name ter vermindering / voorkoming van lichthinder vanuit kassen/open stallen en vermindering van uitstoot luchtverontreinigende stoffen en geur bij agrarische bedrijven.

Leemten in kennis

In de optiek van de gemeente is er voldoende informatie verzameld ter ondersteuning van de besluitvorming in deze fase van de planvorming. Uiteraard kunnen aspecten meer gedetailleerd worden onderzocht. Maar dit leidt volgens de gemeente niet tot andere argumenten voor de besluitvorming. In de optiek van de gemeente zijn er geen essentiële leemtes in kennis gevonden die van belang zijn voor de plan- en besluitvorming rond het Bestemmingsplan Buitengebied Oost. Dit betekent echter niet dat er geen aanbevelingen bestaan voor de vervolprocedure(s). Aanbevelingen voor de vervolprocedure(s) onder andere :

- Landschappelijke inpassing van uitbreiding van agrarische bedrijven.
- Monitoring natuurwaarden voorafgaand aan vergunningverlening en realisatie uitbreiding van agrarische bedrijven.

Invulling van de maatregelen wordt overigens grotendeels geborgd in eisen vanuit wet-en regelgeving voor de vervolprocedures.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Nieuw bestemmingsplan Buitengebied Oost

De gemeente Breda is voornemens om voor het buitengebied aan de oostzijde van Breda een nieuw bestemmingsplan op te stellen: Bestemmingsplan Buitengebied Oost (figuur 1.1).

Vigerende bestemmingsplannen zijn:

Bestemmingsplannen:

- Buitengebied Nieuw-Ginneken (1996);
- Buitengebied Nieuw-Ginneken, Bolbergseweg 12 te Bavel;
- Buitengebied Nieuw-Ginneken. Herziening Gilzeweg en Wouwerbeekseweg 5;
- Buitengebied Nieuw-Ginneken, partiële herziening 2000/1;
- Buitengebied Nieuw-Ginneken, partiële herziening 2010;
- Buitengebied Nieuw-Ginneken. Sportpark Bavelse Hei;
- Buitengebied Nieuw-Ginneken. Tiendweg 2;
- Buitengebied Nieuw-Ginneken, Veenstraat 6 Bavel;
- Gilzewouwerbeek fase 1.

Wijzigingsplannen ex artikel 3.6 Wro

- Agrarisch bouwblok Strijbeekseweg;
- Bolbergseweg 2a;
- Gilzeweg 15;
- Lijndonkseweg 14 Bavel;
- Tervoortseweg 10a;
- Tervoortseweg 4 en 4a;
- Tiendweg 1 Bavel;
- Veenstraat 2, Bavel;
- Lage Aard 2b;
- Woestenbergseweg 4 Bavel;
- Tiendweg te Bavel.

Het nu op te stellen bestemmingsplan Buitengebied Oost is grotendeels consoliderend. Wel maakt het reguliere uitbreiding van agrarische bedrijven planologisch opnieuw mogelijk, conform de mogelijkheden zoals deze al bestaan in de vigerende bestemmingsplannen en rekening houdend met de eisen uit de Verordening Ruimte 2014.

Met het Bestemmingsplan Buitengebied Oost geeft de gemeente een actueel juridisch-planologisch kader voor ontwikkelingen in het plangebied.

Landbouw, natuur en wonen blijven de hoofdfuncties van het gebied. Het wegvallen van werkgelegenheid in de landbouwsector als gevolg van gewijzigde marktomstandigheden,

schaalvergroting en het ontbreken van bedrijfsopvolgers heeft directe gevolgen voor de leefbaarheid in het buitengebied. De gemeente Breda wil bijdragen aan de oplossingen voor ondernemers vanuit de concepten intensivering, verdere professionalisering en het ontsluiten van nieuwe afzetmarkten voor nieuwe producten. De koers van een plattelandseconomie geeft de agrariërs meer ruimte voor neven-activiteiten om op die manier hun bedrijf levensvatbaar te houden. Daarnaast worden de uitbreidingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven, zoals deze zijn opgenomen in de reeds vigerende bestemmingsplannen, overeind gehouden. Er worden in het plangebied geen woon-ontwikkelingen mogelijk gemaakt. In het plangebied staat een aantal burgerwoningen. Het grootste deel van deze burgerwoningen betreft voormalige agrarische bedrijfswoningen.

Op basis van de Wet ruimtelijke ordening is het bestemmingsplan aan vervanging toe. Ook de systematiek is veranderd. Bovendien zijn er sinds 1999 diverse beleidswijzigingen geweest op zowel rijks-, provinciaal als gemeentelijk niveau. Volgens de Wet ruimtelijke ordening diende het plan voor 1 juli 2013 te voldoen aan de nieuwe digitale eisen. Daarnaast is op 7 februari 2014 de provinciale Verordening Ruimte Noord-Brabant 2014 in werking getreden en moeten gemeentelijke bestemmingsplannen hierop zijn afgestemd (zie kader Verordening Ruimte 2014). Ook zijn aanpassingen noodzakelijk vanuit milieutechnisch oogpunt (zie kader Veehouderij-stikstofdepositie- Natura2000).

Verder is het zo dat het karakter van het Brabantse platteland in enkele decennia tijd drastisch is veranderd. De bevolking is sterk gegroeid en het Brabantse platteland is door een toename van het bedrijfsleven op sommige plaatsen fors verstedelijkt. De groei van de steden en de mobiliteitsbehoefte leggen ruimteclaims op het landelijk gebied. In de landbouw tekende zich een sterk dalende arbeidsbehoefte af, mede door mechanisering van de agrarische bedrijven. De trend van schaalvergroting en een afnemend aantal bedrijven in de landbouw zal - zo het zich laat aanzien - verder doorzetten. Dit heeft gevolgen voor de ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied. Een deel van de bedrijven zoekt naar nevenfuncties, bijvoorbeeld in de recreatie, de zorg of de verkoop van landbouwproducten. Het gebeurt ook dat bedrijven stoppen, waarbij de vrijkomende grond wordt verkocht aan een boer die schaalvergroting zoekt.

Kader Verordening Ruimte 2014

Op 7 februari 2014 heeft de provincie Noord-Brabant een partiële herziening van de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening en de bijbehorende Verordening Ruimte vastgesteld. De Verordening Ruimte 2014 geeft invulling aan de beleidsmatig ingezette koerswijzigingen van de provincie. Met name voor de regels in het buitengebied is de Verordening Ruimte 2014 aanzienlijk gewijzigd ten opzichte van de Verordening Ruimte 2011 en 2012. Belangrijkste wijziging is de implementatie en uitwerking van de beleidslijn "Transitie naar zorgvuldige veehouderij". Centraal in deze beleidslijn staat het motto "Ontwikkelruimte moet je verdienen en is niet onbegrensd". Er wordt alleen nog ontwikkelruimte aan veehouderijen geboden als daarmee een ontwikkeling naar een zorgvuldige veehouderij in gang wordt gezet. Hieraan is een aantal voorwaardelijke bepalingen gekoppeld: o.a. voeren van dialoog met omgeving, landschappelijke kwaliteitsverbetering minimaal 10% van het bouwvlak, voldoen aan (bovenwettelijke) eisen ten aanzien van fijn stof, geur. Ontwikkelruimte blijft in principe beperkt tot 1,5 ha. Bij uitzondering is uitbreiding buiten de 1,5 ha mogelijk. Tot het moment dat de Verordening Ruimte 2014 is doorvertaald in het bestemmingsplan hebben de regels van de Verordening Ruimte 2014 ten aanzien van zorgvuldige veehouderij rechtstreekse werking. In het (ontwerp) Bestemmingsplan Buitengebied Breda Oost zijn de bepalingen van de Verordening Ruimte overgenomen in de regels. Deze zijn daarmee ook basis voor de effectbepaling in dit plan-MER.

Kader Veehouderij - stikstofdepositie - Natura2000

Conform de Natuurbeschermingswet mogen activiteiten geen significante effecten hebben op Natura2000-gebieden. Bestemmingsplannen die deze activiteiten vastleggen mogen niet worden vastgesteld. Direct ten zuidwesten van het plangebied ligt het Ulvenhoutse Bos, onderdeel van Natura2000-gebied. Ook in de verdere omgeving van het plangebied zijn Natura2000-gebieden gelegen. Een deel van deze gebieden is gevoelig voor stikstofdepositie, al in de huidige situatie liggen de achtergrondwaarden hoger dan de kritische depositiewaarden. Uitbreiding van veehouderijen en glastuinbouw leidt, zonder beperkende maatregelen, tot toename van stikstofemissie en daarmee tot toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden in de omgeving. Dit is, ook bij geringe toename, een significant negatief effect, gezien de "overspannen" situatie van de Natura2000-gebieden ten opzichte van stikstof. Met maatregelen kan de stikstofdepositie worden verminderd, dan wel worden voorkomen. Maatregelen kunnen echter niet in het bestemmingsplan worden vastgelegd. Deze problematiek speelt in een groot deel van Nederland. Het Rijk heeft een landelijk dekkende oplossing voorbereid in de vorm van PAS, Programmatische Aanpak Stikstofdepositie (per 1 juli 2015 in werking getreden). PAS moet er toe leiden dat EN tegemoet wordt gekomen aan de eisen van Natura2000 EN er ontwikkelingsruimte blijft bestaan. Dit o.a. door een stelsel van generieke maatregelen om de stikstofemissie terug te dringen (o.a. door afspraken met de agrarische sector) en het treffen van maatregelen in de Natura2000-gebieden zelf. Echter de PAS gaat over concrete activiteiten en handelingen, het regelt niets voor bestemmingsplannen. Gemeenten zijn al enige tijd op zoek naar een juridisch houdbare oplossing. De momenteel meest plausibele methode is het opnemen van een voorwaardelijke bepaling aan bouwen en/of gebruik dat uitbreiding niet mag leiden tot een toename van stikstofemissie dan wel dat er geen sprake mag zijn van een toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebied. De gemeente Breda hanteert deze methode ook in haar bestemmingsplan Buitengebied Oost.

De gemeente Breda wil beschikken over een actueel, digitaal raadpleegbaar, bestemmingsplan voor het buitengebied Oost waarin beleidswijzigingen van zowel gemeentelijk, regionaal, provinciaal als rijksbeleid en Europees beleid zijn doorvertaald en dat voldoet aan de eisen van de tijd. In het bestemmingsplan wordt een juridische vertaling gegeven aan:

- Relevante wet- en regelgeving (met name Wet ruimtelijke ordening; Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en Besluit milieueffectrapportage);
- Relevant beleid (met name Verordening Ruimte Noord-Brabant 2014 en Structuurvisie Breda 2030);
- Bouw- en gebruiksmogelijkheden van bestaande functies;
- Kleinschalige ontwikkelingsmogelijkheden (nevenactiviteiten, kleinschalige voorzieningen);
- Bescherming van landschappelijke waarden, Natuur Netwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS) geheten) en Natura 2000-gebieden.

Het bestemmingsplan moet voldoen, conform de hiervoor geldende verplichtingen, aan de standaarden die de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) voorschrijven.

 A	Agrarisch	 N	Natuur
 AW-L	Agrarisch met waarden - Landschapswaarden	 R	Recreatie
 B	Bedrijf	 S	Sport
 G	Groen	 V	Verkeer
 H	Horeca	 WA	Water
 M	Maatschappelijk	 W	Wonen

Figuur 1.2 Verbeelding Concept Ontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Oost (alleen enkelbestemmingen)
(bron: gemeente Breda)

Relatie tot Structuurvisie 2030 en Bestemmingsplannen Buitengebied Noord en Zuid

Recent (2013) heeft de gemeente Breda een nieuwe structuurvisie vastgesteld: Structuurvisie Breda 2030. Daarnaast zijn ook recent bestemmingsplannen voor Buitengebied Noord (2013) en Zuid (2014) vastgesteld. In het kader van deze plannen zijn m.e.r.-procedures doorlopen en milieueffectrapporten opgesteld.

De Structuurvisie 2030 vormt het beleidsmatige kader voor Bestemmingsplan Buitengebied Oost (zie hoofdstuk 2). Bestemmingsplan Buitengebied Oost volgt de bestemmingsplansystematiek zoals gehanteerd in Noord en Zuid, uiteraard wel geactualiseerd aan huidige wet- en regelgeving (o.a. provinciale Verordening 2014) en voortschrijdende inzichten (o.a. jurisprudentie op het gebied van bestemmingsplannen buitengebied).

1.2 Plan-m.e.r.

1.2.1 Waarom plan-m.e.r.?

De procedure van een milieueffectrapportage (m.e.r.) is bedoeld om het milieubelang volwaardig en vroegtijdig in de plan- en besluitvorming in te brengen. Een m.e.r. is gekoppeld aan een plan of besluit, bijvoorbeeld een structuurvisie, een bestemmingsplan of een vergunning. Of en zo ja welke verplichtingen gelden ten aanzien van m.e.r. is vastgelegd in de Wet Milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage. Vanuit twee sporen kan sprake zijn van verplichtingen ten aanzien van m.e.r.:

- De voorgenomen activiteit komt voor in het Besluit milieueffectrapportage;
- Voor de voorgenomen activiteit moet een passende beoordeling worden opgesteld, omdat niet op voorhand kan worden uitgesloten dat er significant negatieve effecten zijn op Natura2000-gebieden.

M.e.r.-verplichting vanuit Besluit milieueffectrapportage

In de Wet Milieubeheer en in het Besluit m.e.r. wordt een onderscheid gemaakt in activiteiten die m.e.r.-plichtig zijn (de zogenaamde bijlage C- activiteiten) en activiteiten die m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn (de zogenaamde bijlage D-activiteiten).

De m.e.r.-procedure is van toepassing bij (C-) activiteiten waarvan reeds vast staat dat er mogelijke belangrijke nadelige milieugevolgen optreden. Naast het direct uit moeten voeren van een m.e.r. zijn in het Besluit m.e.r. ook (D-) activiteiten met bijbehorende drempelwaarden aangegeven, waarvoor door bevoegd gezag moet worden beoordeeld of sprake is van mogelijke belangrijke nadelige milieugevolgen. Voor deze activiteiten dient een m.e.r.-beoordeling uitgevoerd te worden (boven de drempelwaarde) of een vormvrije m.e.r.-beoordeling (beneden de drempelwaarde).

Tevens wordt onderscheid gemaakt tussen project-m.e.r. en plan-m.e.r. Een project-m.e.r. is een milieubeoordeling gekoppeld aan concrete besluiten. Een plan-m.e.r. is een milieubeoordeling gekoppeld aan plannen die concretere vervolgotrajecten mogelijk maken die m.e.r.(beoordelings)plichtig zijn en daarmee dus kaderstellend zijn.

M.e.r.-verplichting vanuit Natura2000

Wanneer niet op voorhand kan worden uitgesloten dat een voorgenomen activiteit significant negatieve effecten heeft op Natura2000-gebied, volgt uit de Natuurbeschermingswet dat een passende beoordeling moet worden opgesteld. Uit de Natuurbeschermingswet en de Wet Milieubeheer volgt dat dan (ook) een plan-m.e.r. procedure doorlopen worden.

Bestemmingsplan Buitengebied Oost versus m.e.r.

Het bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt uitbreiding van de bestaande agrarische bedrijven mogelijk. Het betreft het opnieuw bestemmen van reguliere uitbreidingsmogelijkheden. Ten aanzien van (grondgebonden en niet grondgebonden) agrarische bedrijven betreffen de uitbreidingsmogelijkheden maximaal 1,5 hectare (totaal inclusief bestaand). Daarnaast is ook uitbreiding van glastuinbouwbedrijven toegestaan (voor zover ze reeds bestaand zijn) tot maximaal 3,5 ha, waarvan 3 ha netto glas (totaal inclusief bestaand). In totaal zijn er 34 agrarische bedrijven binnen het plangebied aanwezig, waaronder 18 veehouderijen, 4 glastuinbouwbedrijven, 5 akkerbouw/-tuinbouwbedrijven, 1 champignonkweker en 6 agrarisch aanverwante bedrijven.

De m.e.r.-verplichtingen ten aanzien van agrarische bedrijvigheid vallen onder m.e.r.-categorie D9 (m.e.r.-beoordelingsplicht glastuinbouw), C14 (m.e.r.-plicht veehouderijen) en D14 (m.e.r.-beoordelingsplicht veehouderijen) (zie tabel 2.1).

Voor uitbreiding van veehouderijen geldt bij een overschrijding van de drempelwaarden een m.e.r.-plicht, dan wel m.e.r.-beoordelingsplicht. Deze is gekoppeld aan de vergunning. In het kader van het kaderstellende bestemmingsplan geldt een plan-m.e.r. plicht.

Uitbreiding van de glastuinbouw valt onder m.e.r. categorie D9. Bij een oppervlak van 50 hectare of meer dient een m.e.r.-beoordeling doorlopen te worden. Deze drempelwaarde wordt in Buitengebied Oost niet overschreden. Dat betekent dat geen (formele) m.e.r.-beoordeling doorlopen hoeft te worden, maar wel een vormvrije m.e.r.-beoordeling.

Daarnaast bevindt zich direct nabij het plangebied van het bestemmingsplan Buitengebied Oost een Natura 2000 gebied (Ulvenhoutse Bos). Significante negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Er is daarom een passende beoordeling opgesteld. Deze leidt ook tot de verplichting een plan-MER op te stellen.

Samenvattende conclusie ten aanzien van m.e.r.

Samengevat kan gesteld worden dat het bestemmingsplan Buitengebied Oost voorziet in ontwikkelingen, waarvoor verplichtingen ten aanzien van m.e.r. bestaan. Aangezien het bestemmingsplan Buitengebied Oost hiervoor kaderstellend is, betekent dit dat een plan-m.e.r. procedure moet worden doorlopen. Ook vanwege het feit dat er een passende beoordeling moest worden opgesteld volgt de verplichting een plan-m.e.r.-procedure te doorlopen.

Tabel 2.1. M.e.r.-categorieën. veehouderij en glastuinbouw

	Activiteiten	Gevallen
D 9	Landinrichtingsproject dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op 1 een functiewijziging met een oppervlakte van 125 hectare of meer van water, natuur, recreatie of landbouw. 2 vestiging van een glastuinbouw gebied of bloembollenteeltgebied van 50 hectare of meer
C14	De oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie voor het fokken, mesten of houden van pluimvee of varkens.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op meer dan: 1°. 85.000 stuks mesthoenders (Rav ¹ cat. E 3 t/m 5), 2°. 60.000 stuks hennen (Rav cat. E 1 en E2), 3°. 3.000 stuks mestvarkens (Rav cat. D3) of 4°. 900 stuks zeugen (Rav cat. D 1.2 en D 1.3).
D14	De oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie voor het fokken, mesten of houden van dieren.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op meer dan: 1°. 40.000 stuks pluimvee (Rav ¹ cat. E, F, G en J), 2°. 2000 stuks mestvarkens (Rav cat. D.3), 3°. 750 stuks zeugen (Rav cat. D.1.2, D.1.3 en D.3 voor zover het opfokzeugen betreft), 4°. 2700 stuks gespeende biggen (biggenopfok) (Rav cat. D.1.1), 5°. 5000 stuks pelsdieren (fokteven) (Rav cat. H.1 t/m H.3), 6°. 1000 stuks voedsters of 6000 vlees- en opfokkonijnen tot dekleeftijd (Rav cat. I.1 en I.2), 7°. 200 stuks melk-, kalf- of zoogkoeien ouder dan 2 jaar (Rav cat. A.1 en A.2), 8°. 340 stuks vrouwelijk jongvee tot 2 jaar (Rav cat. A 3), 9°. 340 stuks melk-, kalf- en zoogkoeien ouder dan 2 jaar en vrouwelijk jongvee tot 2 jaar (Rav cat. A 1, A 2 en A 3), 10°. 1200 stuks vleesrunderen (Rav cat. A.4 t/m A.7), 11°. 2000 stuks schapen of geiten (Rav cat. B.1 en C.1 t/m C.3), 12°. 100 stuks paarden of pony's (Rav cat. K.1 en K.3), waarbij het aantal bijbehorende dieren in opfok jonger dan 3 jaar niet wordt meegeteld. (Rav cat. K.2 en K.4), of 13°. 1000 stuks struisvogels (Rav cat. L.1 t/m L.3).

Scopeplan-m.e.r.: onderzoek op gebiedsniveau, niet op inrichtingsniveau

In de plan-m.e.r.-procedure wordt het gehele plangebied en de effecten van ontwikkelingen binnen het Bestemmingsplan Buitengebied Oost beschouwd. De focus ligt echter op die gebieden, waar ontwikkelingen mogelijk zijn en die ontwikkelingen waarvan verwacht wordt dat ze een (wezenlijk) effect hebben op de omgeving. Het effectenonderzoek wordt gedaan op het niveau van het buitengebied als geheel. Er wordt daarom een zeker abstractieniveau gekozen. De effecten-beschouwing geeft daarmee geen gedetailleerde analyse op inrichtings-/perceelsniveau. Dit gebeurt in vervolgprocedures voor individuele ontwikkelingen.

1.2.2 Procedurele en inhoudelijke eisen aan een plan-m.e.r.

Een m.e.r. bestaat uit een aantal procedurele stappen en producten. Het startdocument van de procedure is de notitie Reikwijdte en Detailniveau, in het vervolg aangeduid met 'notitie'. Het eindproduct van de m.e.r.-procedure is een milieueffectrapport (MER).

De m.e.r. procedure kent de volgende procedurele eisen:

- Openbare *kennisgeving* van het voornemen;
- *Raadpleging* van de betrokken bestuurlijke organen en adviseurs over de reikwijdte en het detailniveau van de m.e.r.;
- Bieden van de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen;
- Advies commissie m.e.r. over reikwijdte en detailniveau (niet verplicht);
- Opstellen milieueffectrapport;
- Openbaar maken MER en opsturen aan de wettelijke adviseurs & commissie m.e.r.;
- Bieden van de mogelijkheid om zienswijzen op het MER in te dienen;
- Toetsingsadvies Commissie m.e.r.;
- Besluit nemen inclusief motivatie hoe de m.e.r. in de planvorming is betrokken en bekendmaking besluit;
- Evaluatie van effecten tijdens en na realisatie.

Formeel is het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Breda verantwoordelijk voor de acties in het kader van de m.e.r.

Conform artikel 7.23 van de Wet Milieubeheer bevat een MER tenminste een beschrijving van:

- Probleem en doelstelling;
- De voorgenomen activiteit, alternatieven en varianten;
- Genomen en te nemen besluiten;
- De huidige situatie en autonome ontwikkeling van het studiegebied;
- De effecten van de voorgenomen activiteit op het studiegebied;
- Leemten in kennis en aanzet tot evaluatieprogramma;
- Samenvatting.

1.2.3 Plan-m.e.r.-procedure Buitengebied Oost

Kennisgeving

De kennisgeving is het bekendmaken van het voornemen voor het ruimtelijk plan met de daarbij horende m.e.r. procedure aan eenieder die met de plannen te maken gaat krijgen of hierin geïnteresseerd is. Voor het bestemmingsplan Buitengebied Oost is op 1 april 2015 in de Bredase Bode en op de website van de gemeente Breda kennisgegeven van het project en de start van de m.e.r.-procedure. Conform wettelijke eisen is in de kennisgeving aangeven:

- Aankondiging besluit en m.e.r.-procedure;
- Welke stukken, waar en wanneer ter inzage;
- Wie mag wanneer en op welke manier zienswijzen inbrengen;
- Aangeven dat advies van de commissie m.e.r. is gevraagd.

Raadpleging en inspraak

Na de kennisgeving heeft raadpleging en inspraak plaatsgevonden. Raadpleging is het inwinnen van advies over welke effecten moeten worden beschouwd in het plan-MER, en op welke wijze het onderzoek moet worden uitgevoerd. Hiervoor zijn door de gemeente Breda de volgende bestuurlijke organisaties geraadpleegd:

- Provincie Noord-Brabant;
- Ministerie van I & M, inspectie leefomgeving;
- Ministerie van Economische zaken;
- Ministerie van Defensie;
- Staatsbosbeheer;
- Brabantse Milieufederatie;
- Rijkswaterstaat, directie Noord-Brabant;
- ZLTO, afdeling Breda;
- Waterschap Brabantse Delta;
- Prorail;
- NV Nederlandse Spoorwegen;
- Kamer van Koophandel;
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE);
- Omliggende gemeenten;
- Gasunie;
- Intergas;
- Enexis.

De gemeente Breda heeft er voor gekozen de betrokken bestuurlijke instanties te raadplegen door middel van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau. De reacties van de bestuurlijke organisaties zijn meegenomen in de verdere plan-m.e.r. procedure. De Notitie Reikwijdte en Detailniveau is ook opengesteld voor openbare inspraak (van 1 t/m 30 april 2015).

Er zijn 5 inspraakreacties en adviezen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau ontvangen (zie bijlage 1). Onderstaand volgen de belangrijkste hoofdpunten uit de adviezen en inspraakreacties:

- Aandacht voor definiering grondgebonden en niet-grondgebonden/intensief in relatie tot Verordening Ruimte 2014: zie hoofdstuk 4 van dit MER;
- Aandacht voor status Beperking Veehouderij (Verordening Ruimte 2014): zie hoofdstuk 4 van dit MER;
- Aandacht voor goede definiering uitbreidingslocaties o.a. in relatie tot BVB: zie o.a. paragraaf 3.8.1. (huidige situatie Landbouw) van dit MER;
- Aandacht voor de hogedrukaardgasleidingen in het gebied: zie paragraaf 3.9.6 (huidige situatie) en 5.12 (effecten) van dit MER;
- Aandacht voor (effecten op) Natura200-gebied Ulvenhoutse Bos (ook hydrologisch): zie paragraaf 5.7.1 (effecten Natura2000) en bijlage 3 (Passende Beoordeling) van dit MER;
- Aandacht voor effecten op ecologische verbindingzones: zie paragraaf 3.6.4 (huidige situatie EHS) en paragraaf 5.7.3 (effecten EHS) van dit MER;
- Aandacht voor effecten op geur: zie paragraaf 3.9.4 (huidige situatie) en paragraaf 5.10 (effecten) van dit MER;
- Aandacht voor effect uitbreiding agrarische bedrijven op waterkwaliteit: zie paragraaf 5.6 (effecten Water) van dit MER.

Advies Commissie m.e.r

De gemeente heeft besloten de commissie m.e.r. niet in het voortraject te raadplegen over reikwijdte en detailniveau.

Plan-MER

Vervolgens is dit voorliggend plan-MER opgesteld. In het rapport zijn de resultaten van de verschillende onderzoeken opgenomen en worden de effecten op de verschillende milieuthema's beschreven. De reacties en adviezen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau hebben niet geleid tot aanpassingen in de opzet en/of werkwijze van het MER.

Het plan-MER gaat na afronding apart in procedure gekoppeld aan het concept-ontwerp bestemmingsplan. Het plan-MER richt zich met name op die milieueffecten die relevant zijn voor de ontwikkelingen zoals die worden vastgelegd in het gekoppelde bestemmingsplan.

Het plan-MER wordt na vrijgave door bevoegd gezag samen met het (concept-)ontwerp-bestemmingsplan Buitengebied Oost gepubliceerd en 6 weken ter inzage gelegd. Eenieder kan in deze periode een reactie geven op het plan-MER en het (concept-)ontwerp-bestemmingsplan.

De in het kader van deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau benaderde betrokken bestuurlijke partijen worden apart aangeschreven voor een reactie op het plan-MER, evenals de Commissie m.e.r.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk twee (en bijlage 2) van dit MER gaat in op het voor Buitengebied Breda Oost relevante beleidskader. De referentiesituatie komt in hoofdstuk drie aan bod en wordt gevolgd door een beschrijving van de voorgenomen activiteiten in hoofdstuk vier. Naast de voorgenomen activiteiten wordt in dit hoofdstuk beschreven hoe in dit MER met alternatieven is omgegaan. Vervolgens wordt in hoofdstuk vijf beschreven welke effecten de voorgenomen activiteiten hebben. Het MER wordt besloten met een slotbeschouwing/conclusie in hoofdstuk 6. In de bijlagen wordt achtergrondinformatie gegeven (kaarten, beleidskader, gezondheidsaspecten in het buitengebied en de passende beoordeling).

In dit MER wordt een aantal termen veelvuldig gebruikt.

- m.e.r. staat voor milieueffectrapportage en wordt gebruikt om de procedure aan te duiden;
- MER staat voor milieueffectrapport, een belangrijk onderdeel van de m.e.r.-procedure;
- Plangebied is het gebied dat ruimtelijk-planologisch wordt vastgelegd in het bestemmingsplan;
- Studiegebied is het gebied waar de voorgenomen activiteiten effecten hebben. De omvang van het studiegebied varieert per thema: voor een aantal criteria is het studiegebied sec het gebied van de ontwikkeling zelf, voor andere criteria kan sprake zijn van uitstralingseffecten en is het studiegebied groter.

2 Beleidskader

2.1 Overzicht beleidskader

Er zijn diverse beleidskaders relevant voor het MER. In onderstaande tabel 2.1 zijn deze gepresenteerd. In bijlage 2 van dit MER worden de belangrijkste beleidskaders toegelicht, voor zover relevant geacht het Buitengebied Breda Oost. In dit hoofdstuk wordt samengevat ingegaan op de belangrijkste: de Europese en nationale natuurwetgeving, de provinciale Structuurvisie Ruimtelijke Ordening en Verordening Ruimte 2014 en de gemeentelijke structuurvisie.

Tabel 2.1 Beleidskader

Beleidsniveau	Kader
Europees	Europese Kaderrichtlijn Water, Hoogwaterrichtlijn,
Nationaal	Wetten: Wet op de Ruimtelijke Ordening, Wet milieubeheer, Wet bodembescherming, Wet geluidhinder, Monumentenwet, Modernisering Monumentenzorg, Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet, Wet luchtkwaliteit, Waterwet, Wet vervoer gevaarlijke stoffen, Wet ammoniak en veehouderij
	Besluiten: Besluiten Externe veiligheid (inrichtingen, buisleidingen, vervoer gevaarlijke stoffen), Nationaal Bestuursakkoord Water, Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), NSL, PAS
	Nota's: Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, Nationaal Milieubeleidsplan, Nota waterbeleid 21 ^e eeuw, Nationaal Waterplan
Provinciaal en regionaal	Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (2014)
	Verordening Ruimte (2014)
	Provinciaal Waterplan 2010-2015 (2010)
	Waterbeheerplan 2010-2015 (2010)
	Provinciaal Milieuplan 2012-2015 (2011)
	Provinciale Verordening Stikstof en Natura 2000 (2011)
	Provinciale Verordening Water (2009)
Lokaal	Cultuurhistorische Waardenkaart (2010)
	Structuurvisie Breda 2030 (2013)
	Erfgoed in Context 2008-2015 (2008)
	Agrarische Geurverordening gemeente Breda (2008)
	Klimaatnota 'Steek positieve energie in het klimaat' (2008)
	Uitvoeringsprogramma Klimaat 2009-2012 (2008) en concept Uitvoeringsprogramma Klimaat 2013-2016 (2012)
	Nota hemel- en grondwaterbeleid (2012)

2.2 Europees/Nationaal beleid

Natura 2000 / Natuurbeschermingswet

Om bijzondere natuur te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000: een netwerk van Europese natuurgebieden. Nederland kent een internationale verantwoordelijkheid voor de Nederlandse Natura 2000-gebieden. Een Natura-2000-gebied is gebaseerd op de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn. Dit zijn twee richtlijnen van de Europese Unie die in Nederland zijn verwerkt in de Natuurbeschermingswet 1998. De Vogelrichtlijn heeft als doel de bescherming van alle in het wild levende vogelsoorten en hun leefgebied binnen het gebied van de EU. Het doel van de Habitatrichtlijn is het behoud van de totale biologische diversiteit van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en wilde flora en fauna in de EU. Nederland kent ca 170 Natura 2000-gebieden.

Direct ten westen van het plangebied ligt het Ulvenhoutse Bos, Natura2000-gebied. In de omgeving van het plangebied is een aantal Natura2000-gebieden gelegen.

Activiteiten gelegen in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden kunnen een negatief effect hebben op de natuurwaarden. Ook activiteiten die zich (ver) buiten een Natura 2000-gebied afspelen, kunnen mogelijk schade aanbrengen.

De Nb-wet bepaalt dat activiteiten geen significante negatieve effecten mogen hebben op Natura2000-gebieden. Vergunningen voor dergelijke activiteiten mogen niet zondermeer worden gegeven, plannen die kaderstellend zijn voor dergelijke activiteiten mogen niet zondermeer worden vastgesteld. Indien (significant) negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, moet een zogenaamde passende beoordeling worden opgesteld.

Programmatische aanpak stikstof (PAS)

Het Rijk werkt samen met de provincies, de landbouwsector en de natuurbeherende organisaties aan een landelijke aanpak voor de stikstofproblematiek op de Natura2000-gebieden. Dit onder de naam PAS, Programmatische Aanpak Stikstof. De PAS heeft als doel enerzijds invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura2000-gebieden en anderzijds ontwikkelingen met toename van stikstofdepositie mogelijk te maken.

Dit door een stelsel van generieke maatregelen:

- Beheermaatregelen in de Natura2000-gebieden zelf;
- Generieke maatregelen om de uitstoot van stikstof te verkleinen (o.a. door afspraken met de landbouwsector over inzet van modernere staltechnieken).

Daarnaast wordt ingespeeld op de trendmatige daling van de achtergrondconcentratie door schonere technieken.

Per Natura2000 gebied is bepaald wat generieke maatregelen aan "stikstof-winst" opleveren en wat er, met andere woorden, aan "ontwikkelruimte" beschikbaar is.

De PAS is op 1 juli 2015 in werking getreden.

Voor bestemmingsplannen heeft de PAS geen directe invloed. PAS gaat over activiteiten en handelingen (vergunningen). Of de PAS wel gebruikt kan worden in de motivatie voor bestemmingsplannen is (nog) juridisch onduidelijk.

2.3 Nationaal beleid

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR, maart 2012 vastgesteld) geeft de Rijksoverheid haar visie op de ruimtelijke en mobiliteitsopgaven voor Nederland richting 2040 en op de manier waarop zij hiermee om zal gaan. Daarmee biedt het een kader voor beslissingen die de Rijksoverheid in de periode tot 2028 wil nemen, om Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig te houden.

In de structuurvisie maakt het Rijk helder welke nationale belangen zij heeft in het ruimtelijke en mobiliteitsdomein en welke instrumenten voor deze belangen door de Rijksoverheid worden ingezet. Overheden, burgers en bedrijven krijgen de ruimte om oplossingen te creëren. Het Rijk gaat zo min mogelijk op de stoel van provincies en gemeenten zitten en richt zich op het versterken van de internationale positie van Nederland en het behartigen van de nationale belangen.

Het Rijk heeft drie hoofddoelen geformuleerd:

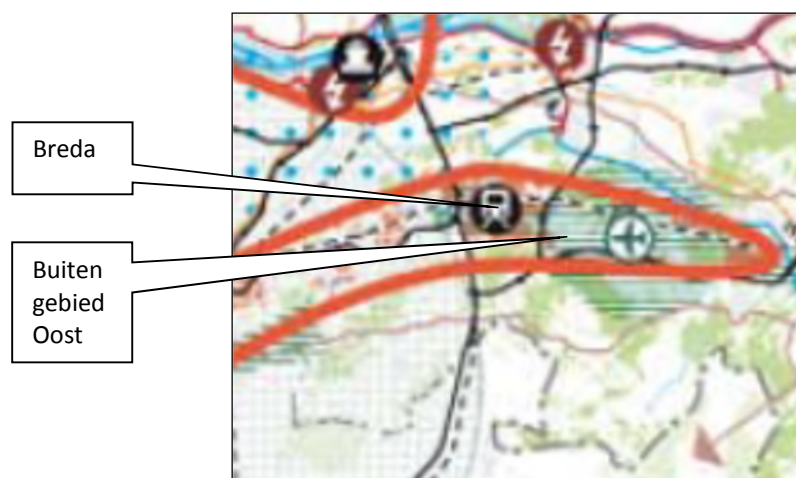
- Vergroten van de concurrentiekracht door het versterken van de ruimtelijk-economische structuur van Nederland;
- Verbeteren, instandhouden en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid;
- Waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

Uit de hoofddoelen volgt een aantal nationale belangen, voor Buitengebied Oost van belang zijn:

- Verbeteren van de milieukwaliteit (lucht, bodem, water) en bescherming tegen geluidoverlast en externe veiligheidsrisico's;
- Ruimte voor een duurzame zoetwatervoorziening en klimaatbestendige stedelijke (her)ontwikkeling;
- Ruimte voor behoud en versterking van (inter)nationale unieke cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten;
- Zorgvuldige afwegingen en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke plannen

Dit leidt tot een nationale ruimtelijke hoofdstructuur waarin de nationale belangen zijn vastgelegd. Brabantse opgaven relevant voor Buitengebied Oost zijn:

- Het borgen van de waterkwaliteit en zoetwatervoorziening;
- Totstandbrengen en beschermen van de (herijkte) EHS, inclusief Natura 2000 gebieden;

Figuur 2.1 Uitsnede kaart Nationale Ruimtelijk Hoofdstructuur (Structuurvisie Infrastructuur en ruimte, 2012)

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

De nationale belangen uit de structuurvisie die juridische borging vragen, worden in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), dat op 30 december 2011 in werking is getreden, geborgd. Voortaan moeten gemeenten bij het vaststellen van bestemmingsplannen, wijzigings- of uitwerkingsplannen, maar ook bij projectuitvoeringsbesluiten (Crisis- en herstelwet) rekening houden met het Barro. In het Barro wordt een aantal projecten die van Rijksbelang zijn, genoemd en met behulp van digitale kaartbestanden exact ingekaderd. Per project worden vervolgens regels gegeven, waaraan bestemmingsplannen zullen moeten voldoen. Onderwerpen waarvoor het Rijk ruimte vraagt zijn:

- De mainportontwikkeling van Rotterdam;
- De bescherming van de waterveiligheid in het kustfundament en in en rond de grote rivieren;
- De bescherming en behoud van de Waddenzee;
- De bescherming en behoud van enkele werelderfgoederen, zoals de Beemster, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam;
- De uitoefening van defensietaken.

In 2012 is het Barro aangevuld met de ruimtevraag voor de onderwerpen:

- Veiligheid op rijksvaarwegen;
- Toekomstige uitbreiding van infrastructuur;
- De elektriciteitsvoorziening;
- De ecologische hoofdstructuur (EHS);
- De veiligheid van primaire waterkeringen;
- Reserveringsgebieden voor hoogwater langs de Maas;
- Maximering van de verstedelijkingsruimte in het IJsselmeer;
- Duurzame verstedelijking.

Het kabinet heeft de keuze voor deze onderwerpen gemaakt in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Door de nationale belangen vooraf in bestemmingsplannen te borgen, wordt met het Barro bijgedragen aan versnelling van de besluitvorming bij ruimtelijke ontwikkelingen van nationaal belang en vermindering van de bestuurlijke drukte. De bedoeling is duidelijk: belemmeringen die de realisatie van de genoemde projecten zouden kunnen frustreren of vertragen worden door het Barro op voorhand onmogelijk gemaakt. Dat zal inderdaad kunnen leiden tot een versnelde uitvoering van die projecten.

Daar staat tegenover dat gemeenten die een bestemmingsplan opstellen dat raakt aan een belang van één van de projecten in het Barro, nauwkeurig de regelgeving van het Barro moeten checken. Gebeurt dat niet, dan bestaat het risico op een reactieve aanwijzing van Gedeputeerde Staten of van de Minister. Het effect daarvan is dat bepaalde onderdelen van het bestemmingsplan niet in werking treden.

In het Barro zijn verschillende regels opgenomen voor de bescherming van de nationale belangen. Voor het plangebied geldt dat in het Barro regels zijn opgenomen inzake de uitoefening van defensietaken.

Voor Buitengebied Oost relevant is de ligging ten opzichte van vliegveld Gilze-Rijen. Het Rijk is momenteel (juli 2015) bezig met een nieuw luchthavenbesluit voor Gilze Rijen. Of dit consequenties heeft voor Buitengebied Oost is nog niet bekend.

2.4 Provinciaal beleid

2.4.1 Structuurvisie Ruimte

Inleiding

Op 7 februari 2014 hebben Provinciale Staten de Structuurvisie 2010 - Partiële herziening 2014 vastgesteld. De provincie geeft in de structuurvisie de hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid tot 2025 (met een doorkijk naar 2040). De structuurvisie geeft een ruimtelijke vertaling van de opgaven en doelen uit de Agenda van Brabant en is bindend voor het ruimtelijk handelen van de provincie. In de Agenda van Brabant zijn de opgaven voor de provincie voor de komende jaren en de rol die de provincie daarin neemt beschreven.

Door allerlei ontwikkelingen en wensen gaat de provincie meer dan voorheen duurzaam en zorgvuldig om met de ruimte. De autonome ontwikkelingen in het landelijk gebied (agrarische bedrijven die stoppen versus schaalvergroting en intensivering) vragen om ontwikkelingsruimte in het landelijk gebied. De provincie wil daar meer dan voorheen ruimte aan bieden, maar wel met aandacht voor een versterking van de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van Brabant.

In het licht van deze opgaven is het vigerende ruimtelijke beleid bekeken. De conclusie is dat een groot deel van het provinciale ruimtelijke beleid nog steeds actueel is en daarom ongewijzigd blijft. Voorbeelden zijn het principe van concentratie van verstedelijking, zorgvuldig ruimtegebruik, het verantwoord omgaan met de natuurlijke basis, het streven naar robuuste en aaneengeschaalde natuurgebieden en het concentratiebeleid voor glastuinbouw en intensieve veehouderijen.

In de structuurvisie benoemt de provincie haar (dertien) provinciale ruimtelijke belangen en de wijze waarop zij deze behartigt. De wijze waarop de provincie deze ruimtelijke belangen behartigt, is uitgewerkt in vier manieren van sturen: regionaal samenwerken, ontwikkelen, beschermen en stimuleren. Er zijn vier ruimtelijke structuren, die de provinciale ruimtelijke structuur vormen.

1. de groenblauwe structuur,
2. het landelijk gebied,
3. de stedelijke structuur
4. de infrastructuur.

Landelijk gebied

Voor wat betreft het landelijk gebied wil de provincie de volgende vier doelen bereiken:

1. Ruimte voor een breed georiënteerde plattelandseconomie

De provincie biedt ruimte aan een breed georiënteerde plattelandseconomie met een menging van functies met ontwikkelingsmogelijkheden voor land- en tuinbouw, toerisme en recreatie en verbreding van agrarische activiteiten met streekproducten, zorgverblijven en recreatief verblijf. De landbouw, toerisme en recreatie zijn belangrijke dragers van de plattelandseconomie. Deze ontwikkeling sluit aan de op toenemende vragen vanuit de Brabantse samenleving (de stad) om het buitengebied meer te kunnen gebruiken voor andere functies. Maar sluit ook aan bij de behoefte aan het behoud van de voorzieningen die belangrijk zijn voor de leefbaarheid van het platteland en haar bewoners. Het platteland vervult bovendien een belangrijke rol als uitloophet gebied voor de bewoners van de dorpen en steden en voor een kleinschalige zorgeconomie. De provincie vindt het belangrijk dat de ruimtevrage voor verdere versterking en ontwikkeling van de (verbrede) landbouw en de vraag naar waterberging, recreatie en toerisme, natuur, landschap en voorzieningen in het landelijk gebied in evenwicht met elkaar worden ontwikkeld.

2. Ruimte voor agrarische ontwikkeling

De provincie wil ruimte bieden voor verdere ontwikkeling en schaalvergroting van de land- en tuinbouw. De landbouw in Noord-Brabant is een innovatieve sector die in staat is om goed in te spelen op de veranderende economische en maatschappelijke context. Er zijn in Noord-Brabant vormen van landbouw die worden gekenmerkt door innovatie en specialisatie met schaalvergroting. Dat doet zich in Noord-Brabant vooral voor bij glastuinbouw, intensieve veehouderij, rundveehouderij, akkerbouw vollegrondse tuinbouw en boomteelt. Het bieden van ontwikkelingsruimte aan deze sectoren is belangrijk voor de economische positie van Noord-Brabant en de economische kennisclusters.

3. Een duurzame land- en tuinbouw

Bij het bieden van ontwikkelingsruimte stelt de provincie als voorwaarde dat de agrarische sector zich op duurzame wijze ontwikkelt. Belangrijke aspecten daarbij zijn zorgvuldig ruimtegebruik, volksgezondheid, dierenwelzijn, milieubelasting, duurzame energieopwekking en efficiënt energiegebruik. Duurzame landbouw produceert met respect voor natuurlijke processen, mede door een duurzaam beheer van bodem, water en lucht. Verduurzaming van de landbouwproductie (zoals minder meststoffen, antibiotica en een positieve energiebalans) biedt op termijn economische voordelen voor zowel de ondernemers als de samenleving. De landbouwsector is aan zet om innovatief op deze nieuwe benaderingswijze in te spelen. De voorwaarden voor duurzaamheid zullen zich in de komende jaren verder ontwikkelen en gestalte krijgen.

4. Versterking van het landschap

Ontwikkelingen in het landelijk gebied leveren een bijdrage aan de versterking en beleving van het landschap, bijvoorbeeld door investeringen in de fijnmazige groenblauwe dooradering van het platteland, in het cultuurhistorisch erfgoed en in de versterking van de recreatieve structuur.

Belangrijkste aandachtspunten uit de Structuurvisie

Ruimtelijke kwaliteit en kwaliteitsverbetering van het landschap

Nieuwe ontwikkelingen bieden een kans voor behoud en ontwikkeling van het landschap. In de verordening is als hoofdregel opgenomen dat ontwikkelruimte bijdraagt aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit. Dit vergt een actieve instelling van iedereen die bij een ontwikkeling betrokken is. Essentieel daarbij is dat de basis van Noord-Brabant op orde blijft: er wordt verantwoord omgegaan met bodem, water, natuur en cultuurhistorische waarden. Het ontwikkelen van landschap reikt verder dan vasthouden aan wat er is, ontwikkelen van het landschap gaat ook om het toevoegen van nieuwe kwaliteiten. Voortdurend past de gebruiker het landschap aan zijn wensen aan. Deze continue ontwikkeling is inherent aan een levend landschap. Dat geldt zowel voor het stedelijke landschap als voor het agrarische cultuurlandschap. De zorgplicht voor de ruimtelijke kwaliteit omvat dat:

- Er zorgvuldig wordt omgegaan met het ruimtegebruik;
- Er rekening wordt gehouden met de omgeving;
- De ontwikkeling bijdraagt aan het behoud of de versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

Dit principe is van toepassing op zowel het stedelijk als het landelijk gebied en wordt uitgewerkt in de Verordening ruimte.

Zorgvuldig ruimtegebruik

De provincie wil dat gemeenten bij ruimtelijke afwegingen het principe van zorgvuldig ruimtegebruik toepassen. Dit heeft als doel de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied zo goed mogelijk te benutten en nieuw ruimtebeslag zoveel mogelijk te voorkomen. Dit betekent dat eerst gekeken wordt naar mogelijkheden voor intensivering of hergebruik op of binnen bestaand bebouwd gebied. Pas als hier geen mogelijkheden zijn of de kwaliteiten van de

geplande ontwikkeling hier niet bij passen, wordt er in de omgeving gezocht naar de best mogelijke plek om nieuwe ruimte aan te snijden. Voor het stedelijk gebied is dit principe uitgewerkt in de ladder voor duurzame verstedelijking in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Voor het landelijk gebied wordt een vergelijkbare werkwijze uitgewerkt. Daarbij geldt dat het bieden van nieuwe planologische ruimte aan ontwikkelingen (al dan niet met bouw mogelijkheden) in beginsel niet mogelijk is.

De verwachting is dat veel agrarische bedrijven in de nabije toekomst de bedrijfsvoering beëindigen. Daardoor ontstaat veel ruimte voor hergebruik op de vrijkomende locaties. De provincie ondersteunt het zorgvuldig ruimtegebruik ook door herstructurering en hergebruik van verouderde locaties in het stedelijk gebied te stimuleren en door sanering van ongewenste functies in het buitengebied, bijvoorbeeld glastuinbouwbedrijven in kwetsbare gebieden of veehouderijen rondom de natuur en stedelijke gebieden. Hiervoor zet de provincie ook andere instrumenten in zoals financiële middelen door het Brabantse Herstructurerings Bedrijf (BHB), Ruimte voor Ruimte en uit de investeringsagenda zoals bijvoorbeeld voor erfgoedcomplexen en de Landschappen van Allure.

Rekening houden met de omgeving

Zorgvuldig ruimtegebruik houdt ook in dat ruimtevragers rekening houden met de kwaliteiten van de omgeving en omliggende functies. Gebiedskenmerken en omliggende waarden, gebaseerd op de lagenbenadering, zijn leidend bij de vraag 'waar' en 'hoe' de nieuwe ruimte wordt aangesneden. De ruimtelijke onderbouwing van een ontwikkeling geeft aan hoe is omgegaan met de ambities zoals verwoord in de structuren en in de gebiedspaspoorten. Hierbij wordt een relatie gelegd tussen de ruimtelijke ontwikkeling en de gebiedskenmerken van de plek. Een ontwikkeling past ook bij de aanwezige functies in de omgeving of het gewenste toekomstbeeld van een gebied. Bijvoorbeeld de aanwezigheid van omliggende woonfunctie's levert vanuit milieu of volksgezondheid beperkingen op. Een ontwikkeling past bij de maat, schaal en functie van zijn omgeving. Mobiliteitsaspecten en een goede ontsluiting maken deel uit van deze afweging.

Kwaliteitsverbetering van het landschap

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wil de provincie dat de initiatiefnemer zorgt voor een kwaliteitsverbetering van het landschap om daarmee het verlies aan omgevingskwaliteit te beperken. Dit uitgangspunt geldt voor ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied én buiten de ecologische hoofdstructuur en maakt de principes van ontwikkelingsplanologie toepasbaar. Voor (planmatige) stedelijke ontwikkelingen bestaat deze zogenaamde rood-met-groen regeling al langer. De provincie heeft dit beleid verbreed naar overige ontwikkelingen in het landelijk gebied.

Concreet betekent dit dat passende functies zich kunnen ontwikkelen als er ook een prestatie voor het landschap tegenover staat. Daardoor wordt aantasting van de basiskwaliteit (bodem, water) en verlies aan ecologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden voorkomen. Ontwikkelingen die passen bij de aard, schaal en functie van het landelijk gebied, zoals agrarische en recreatieve ontwikkelingen en kleinschalige dienstverlening zijn mogelijk. Ook de ontwikkeling van andere (rode) functies is onder voorwaarden mogelijk. De ruimtelijke onderbouwing van een besluit geeft aan welke bijdrage wordt geleverd aan de kwaliteitsverbetering van het landschap en hoe dit is geborgd. In principe gaat de provincie uit van de realisering van een fysieke prestatie op de projectlocatie en/of de directe projectomgeving. Indien dat niet mogelijk is, is de vorming van een gemeentelijk of regionaal landschapsfonds een optie.

De provincie werkt in de Verordening ruimte een regeling uit. Hierbij wordt uitgegaan van een compacte regeling die ruimte biedt aan gemeenten voor maatwerk. Daarnaast ondersteunt de provincie gemeenten in het op gemeentelijk niveau toepassen van dit principe. Daarvoor worden aan het regionaal ruimtelijk overleg werkgroepen landschap verbonden. Deze hebben als doel

ervaringen uit te wisselen, de kwaliteitsverhogende maatregelen in het landschap op elkaar af te stemmen en om desgewenst te komen tot gezamenlijke investeringsprogramma's in het landschap. Het Brabants expertisecentrum ruimtelijke kwaliteit BERK) biedt ondersteuning door samen met in- en externe partijen te werken aan ruimtelijke kwaliteit en landschap bij actuele ruimtelijke vraagstukken.

De provincie zal de effecten van het principe van zorgvuldig ruimtegebruik en de kwaliteitsverbetering van het landschap op de daadwerkelijke ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Brabant monitoren. Dit gebeurt onder andere door jaarlijks aan gemeenten te vragen hoe is omgegaan met de toepassing van de kwaliteitsverbetering landschap in ruimtelijke besluiten.

De transitie naar zorgvuldige veehouderij

De transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020 verdient in de visie van de provincie specifieke aandacht. De Brabantse veehouderij vervult een koploperpositie in de wereld en levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de economische positie van Brabant. Anderzijds zijn de grenzen voor groei van de sector bereikt. De gevolgen van de hoge mens-dierdichtheid voor de fysieke leefomgeving en het landschap zijn groot. Het is de wens om de veehouderij in evenwicht te brengen met zijn omgeving zodat een verantwoord woon-, werk- en leefklimaat wordt verkregen. Maar ook economisch is de stap naar een duurzame en innovatieve veehouderij nodig omdat het huidige verdienmodel, dat nog vaak gericht is op schaalvergroting en kostenminimalisatie, niet langer houdbaar is. De overlast van het productieproces op milieu- en leefomgeving moeten definitief opgelost worden. Daarom kiest Brabant voor een nieuwe weg waarbij de groei van de sector wordt beperkt en ontwikkeling naar een duurzame en innovatieve veehouderij wordt gestimuleerd. Om de steeds verdergaande schaalvergroting te keren, is het vanuit economisch perspectief nodig om alternatieven te ontwikkelen voor groei, bijvoorbeeld door economische meerwaarde/toegevoegde waarde van producten en kennis te generen. Belangrijke randvoorwaarde bij ontwikkeling van de veehouderij is dat deze zorgvuldig is, dus zorgt voor een goed niveau van volksgezondheid, een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving en een goede diergezondheid en -welzijn. Een snelle signalering van risico's en het beheersbaar maken van de risico's zijn daarbij van belang. Daarnaast wil de provincie gemeenten ondersteunen bij het aanpakken van overbelaste situaties; dit zijn locaties of gebieden waarin vanwege de (cumulatie van) uitstoot van milieuhinderlijke stoffen geen sprake meer is van een goed woon- en leefklimaat. Een duurzame veehouderij heeft verder nadrukkelijk aandacht voor het dier; het dierenwelzijn en de diergezondheid wordt verder bevorderd. Tot slot worden de grondstoffenkringlopen (op West-Europees niveau) gesloten; grondstoffen voor eiwitrijk voedsel komen meer dan voorheen uit Europa en door het terugwinnen van fosfaat uit mest wordt de fosfaatkringloop gesloten. Om de transitie naar een duurzame of zorgvuldige veehouderij te bevorderen, zijn in ieder geval maatregelen op bedrijfsniveau nodig. Daarnaast wordt bezien of ook de inrichting van het landelijk gebied hieraan bijdraagt.

2.4.2 Verordening Ruimte 2014

Provinciale Staten hebben op 7 februari 2014 de Verordening Ruimte 2014 vastgesteld, op 19 maart is deze in werking getreden. Ten opzichte van de Verordening ruimte 2012 omvat de Verordening Ruimte 2014 diverse wijzigingen. Deze hebben in hoofdzaak betrekking op:

- Wijzigingen vanwege het rijksbeleid: met de vaststelling van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is het rijksbeleid gewijzigd.
- Wijzigingen vanwege het landbouwbeleid: deze hebben in hoofdzaak betrekking op het beleid voor veehouderijen en de transitie naar zorgvuldige veehouderij en het beleid rond mestverwerking.
- Wijzigingen vanwege het natuurbeleid: deze wijziging heeft met name betrekking op het compensatiebeleid.

Het bestemmingsplan Buitengebied Oost is binnen de kaders van de Verordening Ruimte opgesteld. Vanuit de Verordening Ruimte zijn de navolgende aspecten van belang voor het bestemmingsplan:

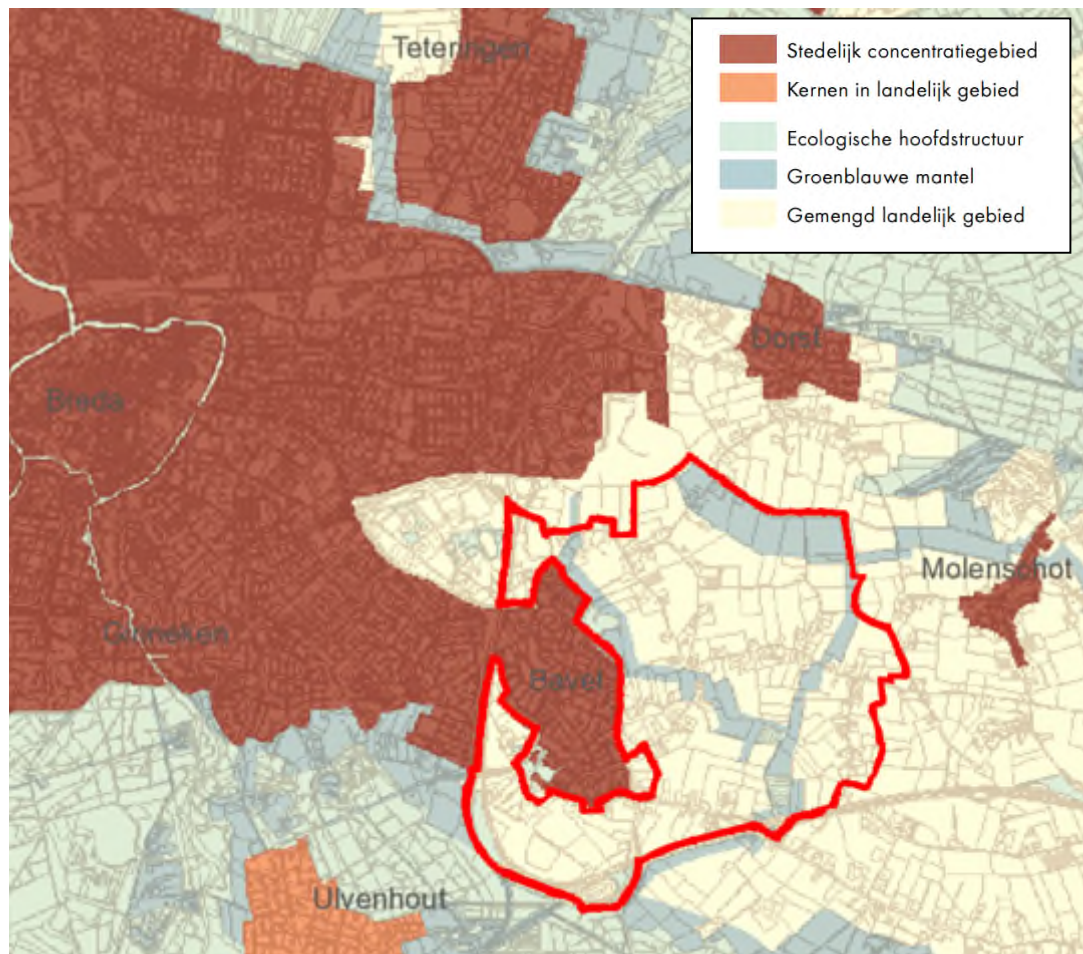
- Bevordering van ruimtelijke kwaliteit (zorgplicht voor ruimtelijke kwaliteit en kwaliteitsverbetering van het landschap);
- Stedelijke ontwikkeling;
- Ecologische hoofdstructuur;
- Water;
- Groenblauwe mantel;
- Aardkunde en cultuurhistorie;
- Gemengd landelijk gebied;
- Zorgvuldige veehouderij;
- Glastuinbouw;
- Niet-agrarische ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied.

Het plangebied is grotendeels aangewezen als gemengd landelijk gebied, met als primaire functie landbouw (figuur 2.1). Een deel is aangewezen als groenblauwe mantel (langs de Gilzewouwerbeek, de Leijweg en langs de oostelijke gemeentegrens.. Momenteel ligt een herbegrenzingsverzoek van de groenblauwe mantel van de gemeente Breda voor bij de provincie.

Bavel is aangeduid als stedelijk concentratiegebied. Bavel maakt echter geen onderdeel uit van het plangebied.

Bevordering van ruimtelijke kwaliteit

De provincie wil de ruimtelijke kwaliteit van Brabant bevorderen. Dat betekent dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen een bijdrage dienen te leveren aan de kernkwaliteiten van Brabant en dat gemeenten bij ruimtelijke afwegingen het principe van zorgvuldig ruimtegebruik toepassen. Ook wil de provincie dat de initiatiefnemer zorgt voor een kwaliteitsverbetering van het landschap om daarmee het verlies aan omgevingskwaliteit te beperken.

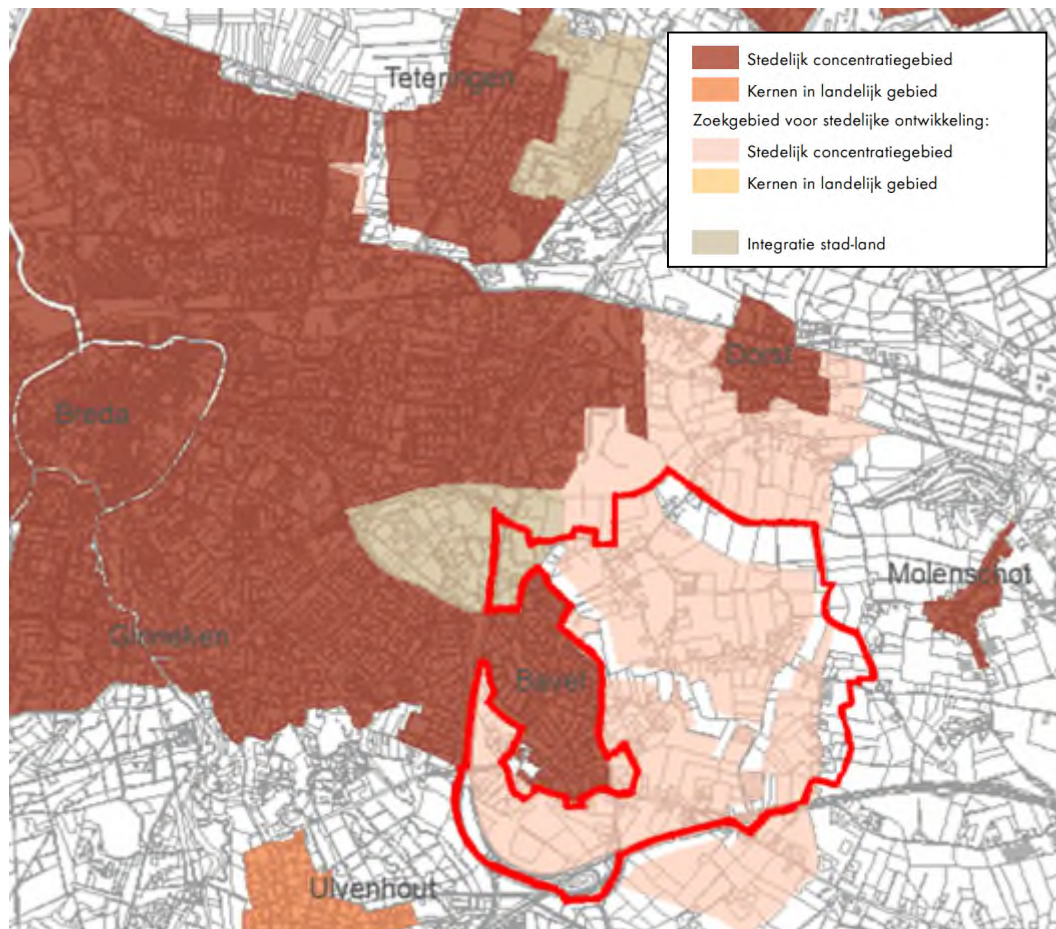

Figuur 2.1 Structurenkaart Verordening Ruimte 2014 (provincie Noord-Brabant, 2014)

Stedelijke ontwikkeling

Het provinciale beleid is al jaren gericht op het bundelen van de verstedelijking. Dit betekent dat het leeuwendeel van de woningbouw, de bedrijventerreinen, voorzieningen en bijbehorende infrastructuur moet plaatsvinden in de stedelijke concentratiegebieden (bestaand stedelijk gebied van de grotere kernen). Nieuw ruimtebeslag buiten deze gebieden kan slechts als inbreiding of herstructurering niet tot de mogelijkheden behoren, en dan in de zogenaamde zoekgebieden voor stedelijke ontwikkeling. Verder regelt de Verordening ruimte dat woningbouw (artikel 4.3) en aanleg van bedrijventerreinen en kantorenlocaties (artikel 4.4 en met 4.6) onderdeel worden van bindende afspraken in de vier regionale ruimtelijke overleggen. Daaraan nemen de gemeenten, waterschappen en de provincie deel.

Het plangebied is grotendeels (op de ecologische verbindingzones na) aangewezen als zoekgebied voor stedelijke ontwikkeling (figuur 2.2.). Het plangebied direct ten noorden van Bavel is aangewezen als integratie stad-land gebied. In het Bestemmingsplan Buitengebied wordt hier echter aan beide aanduidingen geen invulling aan gegeven.

Figuur 2.2 Stedelijke ontwikkeling Verordening Ruimte 2014 (provincie Noord-Brabant, 2014)

Groenblauwe structuur

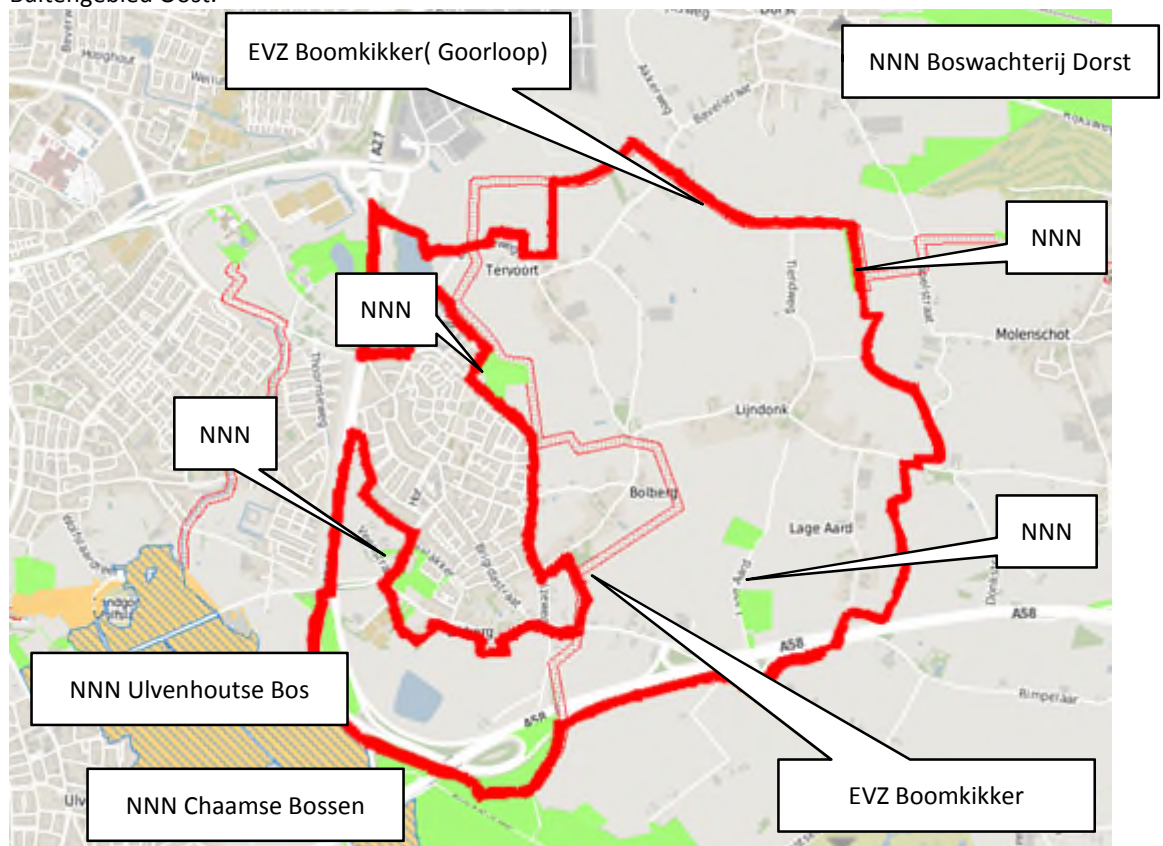
De groenblauwe structuur valt in twee gedeelten uiteen: de ecologische hoofdstructuur (tegenwoordig ook Natuur Netwerk Nederland geheten) en de groenblauwe mantel (figuur 2.3).

Natuur Netwerk Nederland (voorheen Ecologische hoofdstructuur)

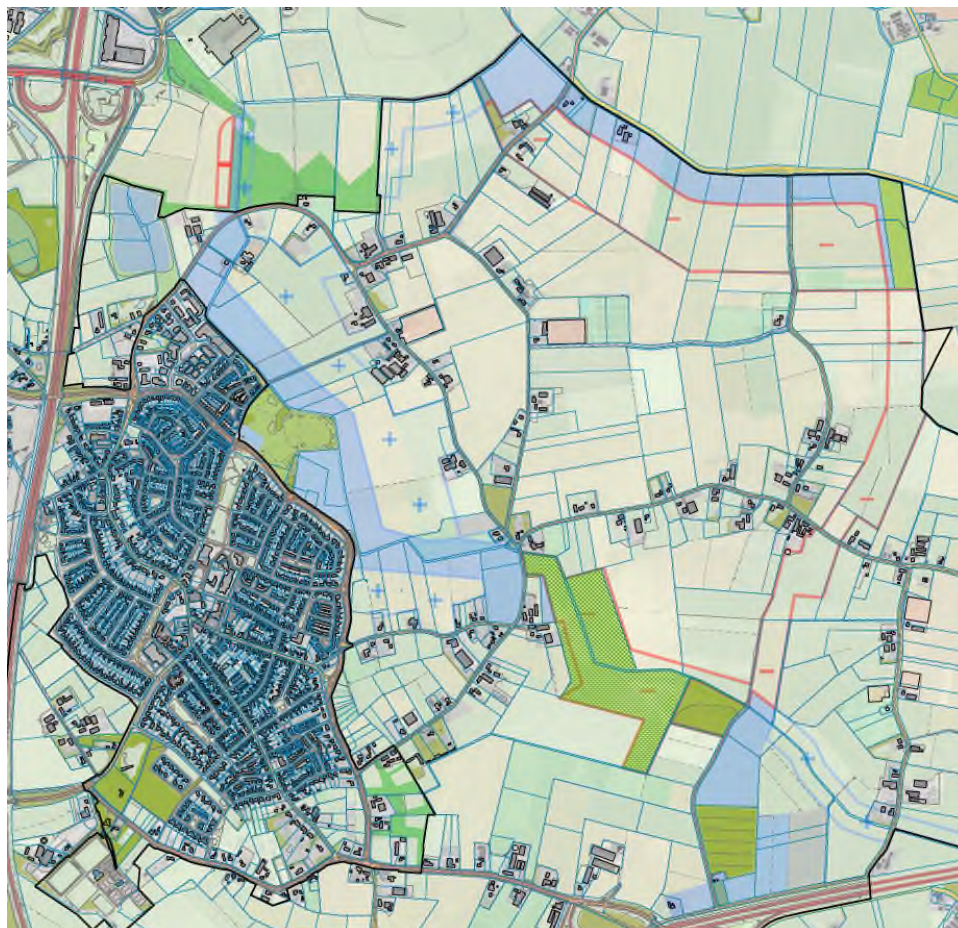
Het kerngebied natuur en water bestaat uit het Natuur Netwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS) met inbegrip van de ecologische verbindingzones en waterstructuren zoals beken en kreken. Dit kerngebied omvat de bestaande natuurgebieden, waaronder de Natura 2000-gebieden, en de gebieden die nog omgevormd moeten worden naar natuur en nu nog vaak in agrarisch gebruik zijn. In de Verordening ruimte zijn al deze gebieden begrensd. Ter bescherming van de aanwezige waarden is bepaald dat deze strekken tot het behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken van de onderscheiden gebieden. Zolang inrichting en beheer van natuur nog niet zeker zijn, worden bestaande rechten echter gerespecteerd. Indien sprake is van aantasting van de aanwezige waarden door activiteiten in of buiten de ecologische hoofdstructuur geldt een compensatieplicht. Voor ecologische verbindingzones en de attentiegebieden gelden afwijkende regels. Lokaal maken delen van het plangebied onderdeel uit van de NNN. Het betreft een perceel nabij de Goorloop, twee percelen gelegen aan de insteekweg Lage Aard en een perceel nabij de bergingsvijver.

Groenblauwe mantel

De groenblauwe mantel bestaat overwegend uit gemengd landelijk gebied met belangrijke nevenfuncties voor natuur en water. Het zijn meestal gebieden grenzend aan het kerngebied natuur en water die bijdragen aan de bescherming van de waarden in het kerngebied. De beheergebieden ecologische hoofdstructuur liggen binnen de groenblauwe mantel evenals de groene gebieden binnen én nabij bestaand stedelijk gebied. In de groenblauwe mantel is de agrarische sector een grote en belangrijke grondgebruiker. Ook recreatieve en toeristische bedrijven zijn binnen de groenblauwe mantel aanwezig. Het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, water, waterbeheer en landschap is in de groenblauwe mantel een belangrijke opgave. Nieuwe ontwikkelingen binnen de groenblauwe mantel zijn mogelijk als deze bestaande functies respecteren of bijdragen aan een kwaliteitsverbetering van die functies. Onder deze voorwaarden kunnen grondgebonden agrarische bedrijven in de groenblauwe mantel ook uitbreiden. Andere agrarische bedrijven mogen uitbreiden tot maximaal 1,5 ha (totaal inclusief bestaand). Voor intensieve veehouderijen en glastuinbouwbedrijven gelden specifieke regels. Teeltondersteunende kassen zijn in de groenblauwe mantel niet toegestaan en andere permanente teeltondersteunende voorzieningen moeten binnen het bouwblok worden opgenomen. In het plangebied ligt groenblauwe mantel langs de Gilzewouwerbeek, de Leijweg en langs de oostelijke gemeentegrens. Het beekdal van de Goorloop (noordgrens plangebied) en een deel van het beekdal van de Gilzewouwerbeek (centraal in het plangebied) maken deel uit van de de EVZ Boomkikker. De ligging van de EVZ is recentelijk (2014) aangepast. Voor de groenblauwe mantel eromheen loopt een verzoek bij de provincie de begrenzing aan te passen (zie hieronder en figuur 2.4). Deze aanpassing wordt meegenomen in het Bestemmingsplan Buitengebied Oost.

Figuur 2.3 Ligging Natuur Netwerk Nederland (NNN) in relatie tot plangebied Buitengebied Oost
(bron: Provincie Noord-Brabant, www.brabant.nl)

- Groenblauwe mantel
- Vergroten Groenblauwe mantel (48,2ha.)
- Onttrekken aan de huidige Groenblauwe mantel (67,9ha.)
- Onttrekken aan de huidige Groenblauwe mantel
Vergroten bestaand stedelijk gebied (1,5 ha.)
- Bestaande EHS
- Onttrekken aan de huidige Groenblauwe mantel en aanwijzen als EHS (15,2 ha.)
- Groen / Natuur

Figuur 2.4 Verzoek aanpassing grondblauwe mantel in plangebied Buitengebied Oost
(bron: gemeente Breda, 2015)

Water

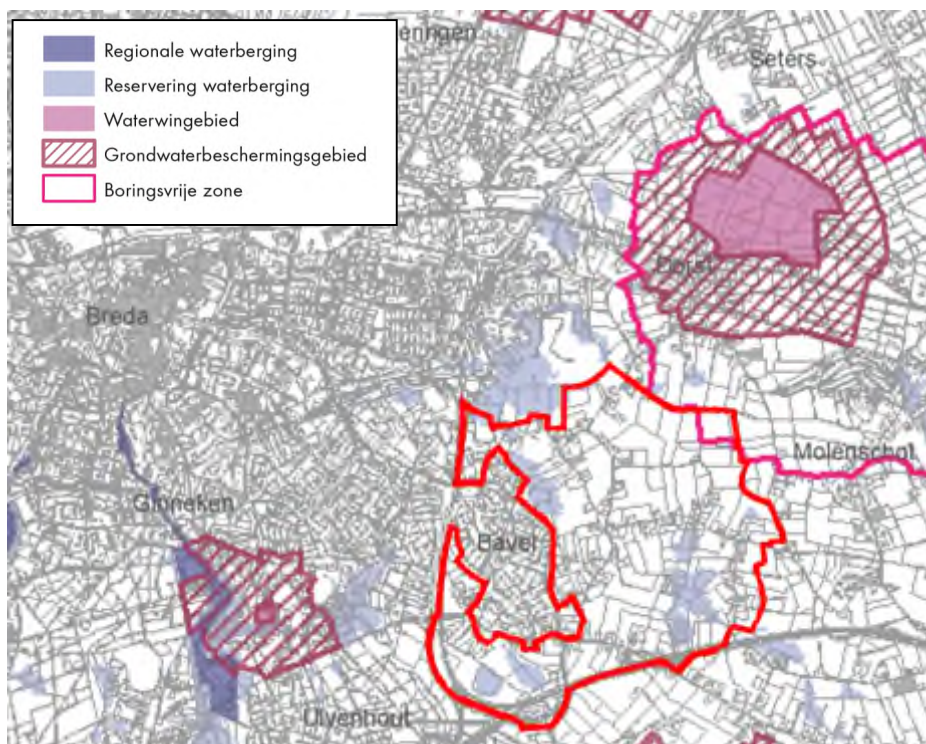
De Verordening Ruimte bevat regels voor:

- Regionale waterbergingsgebieden en reserveringsgebieden waterberging. Hierbij is het doel te zorgen voor behoud van het waterbergend vermogen, onder andere door beperkingen t.a.v. bebouwing en ophoging van gronden;
- Beschermingszones voor grondwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening (waterwingebied, 25- en 100-jaarszone en boringvrije zone). Hierbij is het doel te zorgen voor bescherming van de kwaliteit van het grondwater, onder andere door beperkingen aan stedelijke en agrarische ontwikkelingen;
- Zoekgebied voor behoud en herstel van watersystemen. Hierbij is het doel te zorgen voor voldoende ruimte voor watersysteemherstel, onder andere door beperkingen t.a.v. bebouwing, oppervlakteverhardingen en ophoging van gronden;
- Hoogwaterbescherming. Hierbij is het doel te zorgen voor bescherming van de primaire waterkering en tegengaan van activiteiten in de bodem rondom de aansluiting primaire waterkering die kunnen leiden tot het ondermijnen van de waterkerende functie. In het winterbed en de lange-termijnreservering winterbed is het doel te zorgen voor behoud van het stroomvoerend en bergend vermogen van de rivier, onder andere door beperkingen t.a.v. bebouwing.

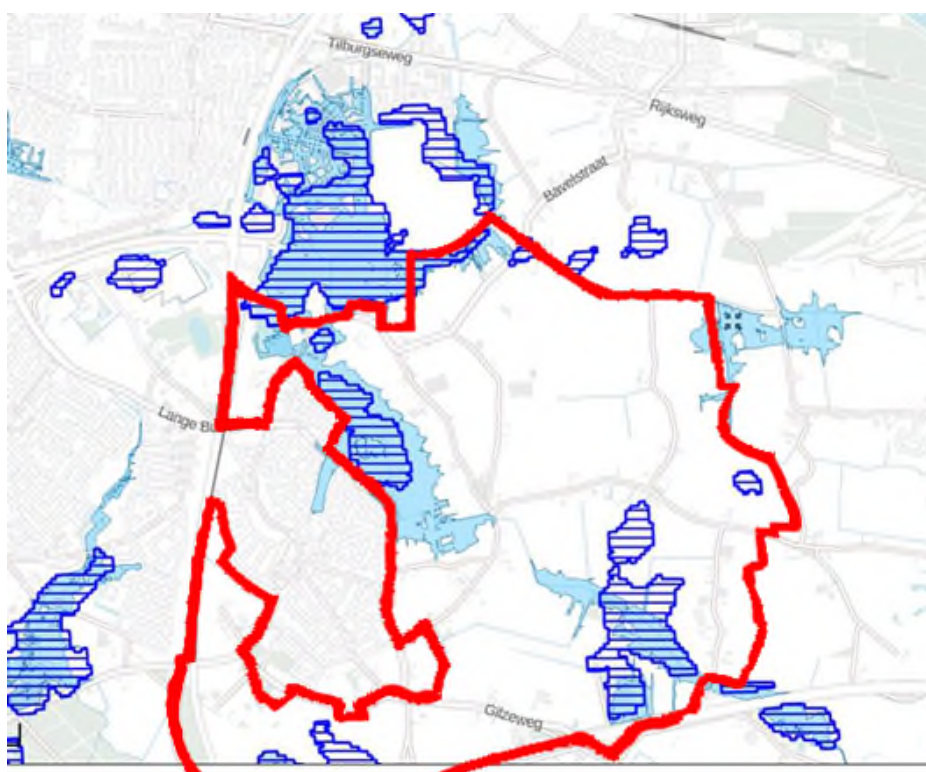
Het plangebied ligt niet in drinkwaterwingebied en/of de omliggende grondwater-beschermingsgebieden (figuur 2.5a en figuur 2.5b). Een klein deel van het plangebied maakt onderdeel uit van een boringsvrije zone. Ter plaatse van de aanduiding 'boringsvrije zone' geldt het behoud van de beschermende kleilaag in de bodem. In de directe omgeving liggen drinkwaterwinningen bij Ulvenhout, Dorst en Chaam. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van regionaal waterbergingsgebied. Wel zijn delen van het plangebied aangewezen als reserveringsgebied waterberging.

Aardkunde en cultuurhistorie

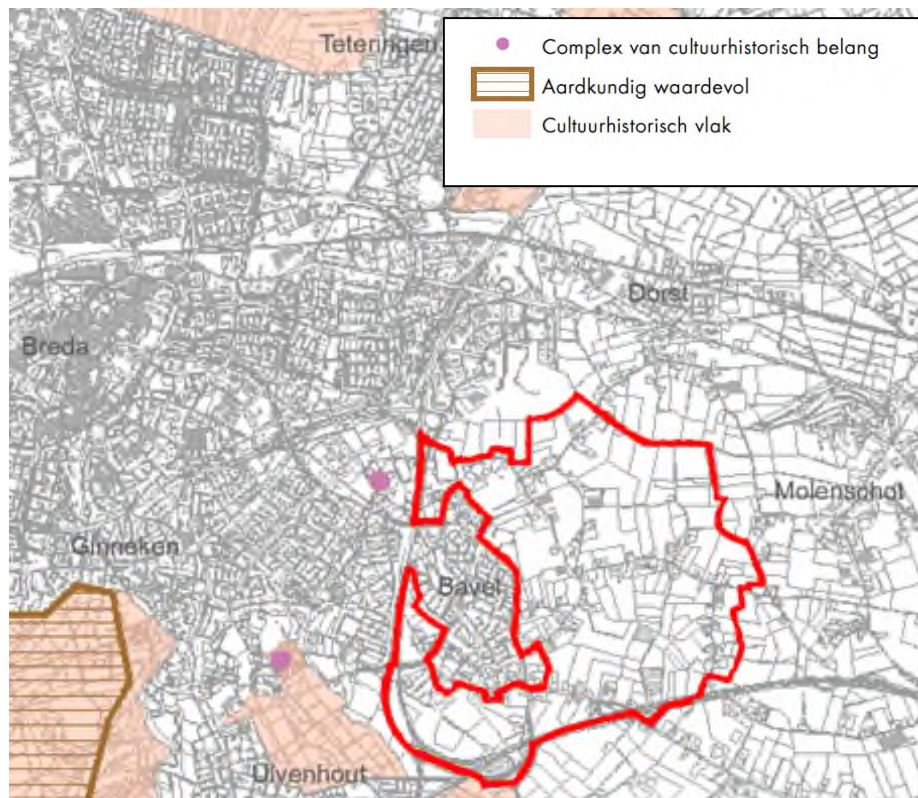
Met behulp van de Verordening Ruimte wil de provincie aardkundig waardevolle gebieden en cultuurhistorische vlakken beschermen, vanwege de onvervangbaarheid van de aanwezige waarden. Het plangebied heeft geen provinciaal beschermde aardkundige en/of cultuurhistorische waarden (figuur 2.6).

Figuur 2.5a Water Verordening Ruimte 2014 (provincie Noord-Brabant, 2014)

Figuur 2.5b Aanpassing reserveringsgebied waterberging (provincie Noord-Brabant)

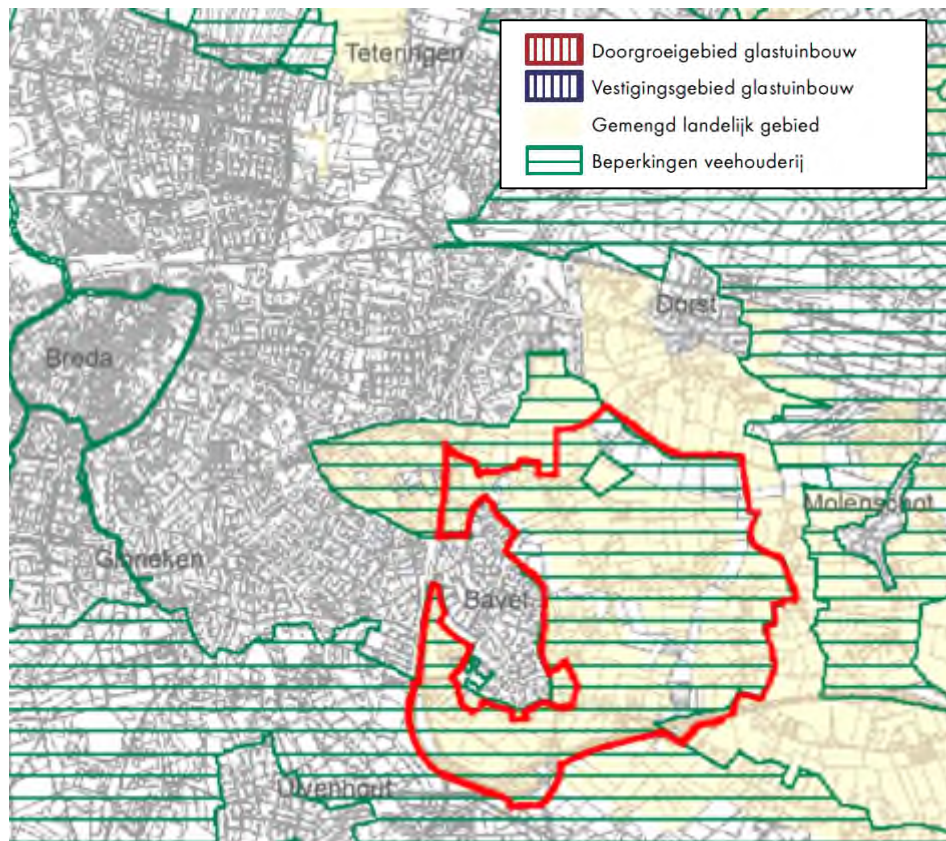

Figuur 2.6 Aardkunde en cultuurhistorie Verordening Ruimte 2014
(provincie Noord-Brabant, 2014)

Gemengd landelijk gebied

Het gemengd landelijk gebied ligt buiten de groenblauwe structuur en het bestaand stedelijk gebied en biedt een multifunctionele gebruiksruimte voor land- en tuinbouw, natuur, water, recreatie, toerisme en kleinschalige stedelijke functies. Land- en tuinbouw zijn daarbij de grootste ruimtegebruikers. Tevens zijn daar gebieden aangewezen waar teeltondersteunende kassen zijn toegestaan. Er zijn regels opgenomen die bepalen dat integrale bestemmingsplannen voor het agrarisch gebied een onderscheid maken tussen een gebied waar de ontwikkeling van een gemengde plattelandseconomie wordt nagestreefd en een gebied voor een in hoofdzaak agrarische economie. In deze laatste categorie vallen in ieder geval de landbouwontwikkelingsgebieden voor de (zorgvuldige) veehouderij, glastuinbouwgebieden en gebieden waar teeltondersteunende kassen zijn toegestaan. Gemeenten moeten zo op basis van een voorgenomen ontwikkeling van het agrarisch gebied een keuze maken voor een gebied waarbinnen verschillende functies met elkaar in evenwicht worden ontwikkeld, agrarische functies in samenhang met andere functies worden uitgeoefend en een gebied waar primair de agrarische functies worden behouden en versterkt en waar menging met andere functies wordt voorkomen. Grondgebonden agrarische bedrijven mogen in het agrarisch gebied uitbreiden. Permanente teeltondersteunende voorziening waaronder kassen tot 5000 m² zijn binnen het bouwblok toegestaan. In de gebieden die daarvoor specifiek zijn aangewezen, zijn binnen het bouwblok kassen tot 1,5 ha toegestaan (totaal inclusief bestaand). Andere agrarische bedrijven mogen uitbreiden tot maximaal 1,5 ha (totaal inclusief bestaand) en voor veehouderijen en glastuinbouwbedrijven blijft ook hier gelden wat specifiek daarover in de Verordening ruimte is geregeld.

Het plangebied is grotendeels aangeduid als gemengd landelijk gebied met beperkingen veehouderijen (figuur 2.7). Uitbreiding van agrarische bedrijven binnen deze aanduiding is alleen mogelijk als sprake is van een grondgebonden bedrijf.

Figuur 2.7 Landbouw Verordening Ruimte 2014 (provincie Noord-Brabant, 2014)

Glastuinbouw

In de Verordening ruimte zijn ten behoeve van de glastuinbouw doorgroeigebieden en vestigingsgebieden begrensd. In deze gebieden dient zich de glastuinbouw in Brabant te concentreren. In de vestigingsgebieden zijn nieuwe glastuinbouwbedrijven toegestaan. In de doorgroeigebieden ligt de nadruk op verdere ontwikkeling van bestaande glastuinbouwbedrijven. Nieuwe bedrijven zijn hier slechts onder voorwaarden toegestaan. Een glastuinbouwbedrijf buiten de aangewezen gebieden mag maximaal een omvang hebben van 3 hectare netto glas (totaal inclusief bestaand). Er zijn in het plangebied geen gebieden aangemerkt voor glastuinbouw (figuur 2.7).

Niet-agrarische ontwikkelingen buiten het bestaand stedelijk gebied

De Verordening ruimte geeft algemene regels voor een aantal niet-agrarische ontwikkelingen in het buitengebied. De ontwikkeling van diverse niet-agrarische activiteiten is onder voorwaarden toegelaten in de agrarische gebieden en in de groenblauwe mantel. Om de ruimte voor de agrarische sector ook naar de toekomst toe te bewaren, is het wenselijk strijdige functies te beperken. Algemeen uitgangspunt is dat gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing, veelal vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing. De regels hebben betrekking op het wonen in het buitengebied, waaronder ook de ontwikkeling van ruimte-voor-ruimte kavels en kwaliteitsverbetering in bebouwingsconcentraties en landgoederen. Daarnaast zijn er regels voor

diverse andere niet-agrarische ontwikkelingen. Afwijkende regels zijn er voor agrarisch-technische hulpbedrijven en agrarisch verwante bedrijven, horecabedrijven en maatschappelijke voorzieningen, recreatiewoningen, dagrecreatie, kleinschalige vrijetijdsvoorzieningen, lawaaisporten en duurzame vormen van energie.

2.5 Regionaal beleid

Ruimtelijke visie West-Brabant 2030

In 2010 is door 19 West-Brabantse gemeenten in samenwerking met provincie, waterschappen en maatschappelijke partijen de Ruimtelijke visie West-Brabant 2030 vastgesteld. De Ruimtelijke visie is een overkoepelende visie die gaat over waarborgen van kwaliteiten, oplossen van (toekomstige) knelpunten en het verantwoord uitnuttigen van potenties. De regio zet in op een dubbelprofiel. Enerzijds herkent West-Brabant zich als knooppunt van infrastructuur en netwerk van verbindingen. Anderzijds ziet de regio zich als een gebied met een aantrekkelijke, ontspannen kwaliteit van leven, gebaseerd op een variëteit van dorpsse karakters en diversiteit van de steden in onderlinge nabijheid en afhankelijkheid in een afwisselend landschap. 'Een hecht netwerk in de tuin van de delta'. Onder het motto "zo doen we dat in West-Brabant" is in tien stellingen is een gezamenlijke koers vastgelegd:

- Centraal wat moet, decentraal wat kan;
- West-Brabant als zelfbewuste regio in een veranderend krachtenveld;
- Versterken van de regionale identiteit met gebiedsgerichte ontwikkelingsstrategieën;
- Ruimtelijke ontwikkeling volgt vanuit een visie op duurzaamheid;
- Water, natuur en landschapsambities zijn de basis voor een goed gefundeerde toekomst;
- Nieuwe verbindingen en het oplossen van knelpunten voor personen- en goederenvervoer;
- De economische structuur van West-Brabant wordt versterkt door regionale specialisaties;
- Een aantrekkelijke woonregio door het profiel als tuin van de delta;
- Spreiding van voorzieningen, betere bereikbaarheid en de leefbaarheid op peil;
- Toeristisch recreatieve identiteit en meerwaarde van routes en nieuwe ontwikkelingen.

2.6 Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Breda 2030

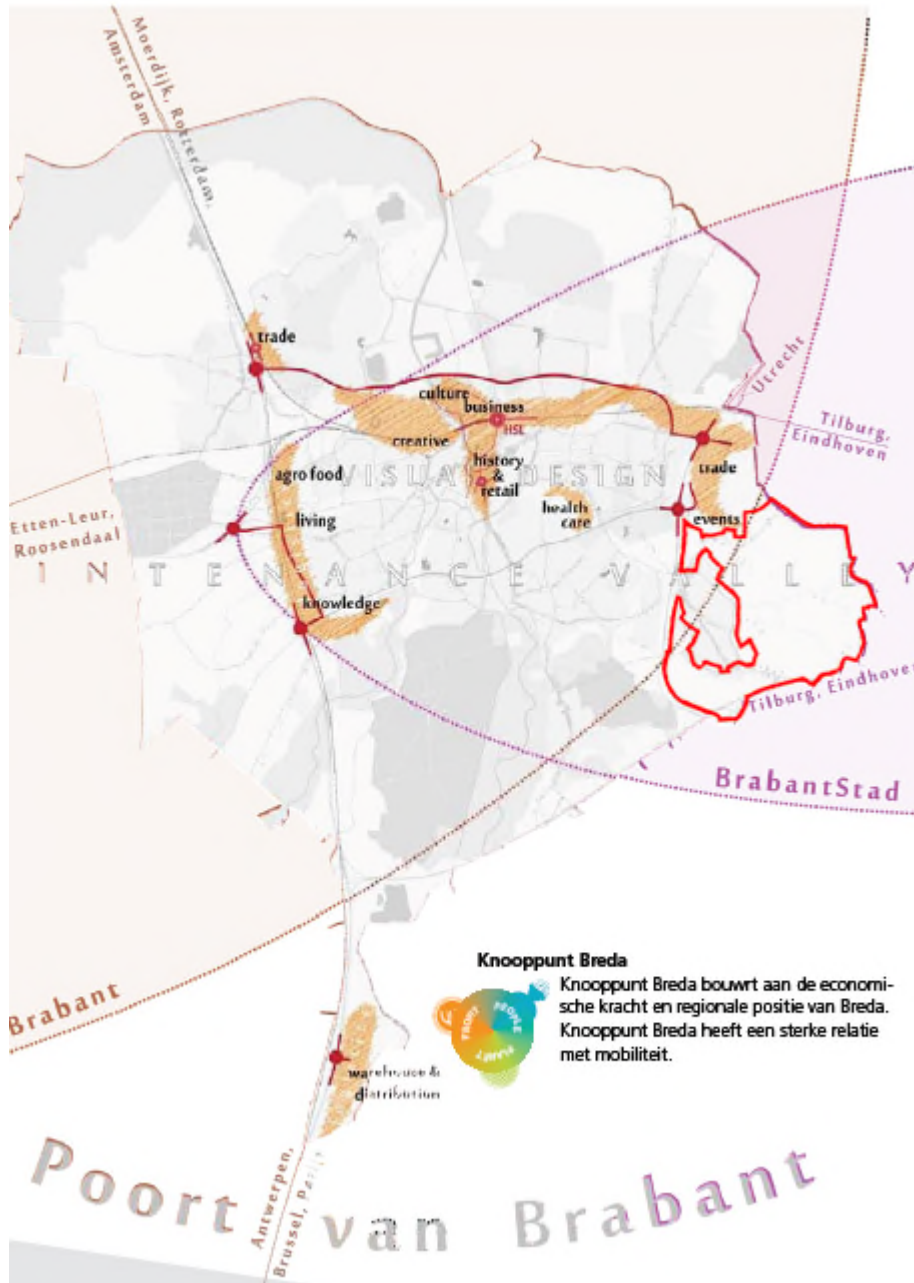
In de actuele structuurvisie Breda 2030 is op basis van een ontwikkelfundament, een aantal kernwaarden en drie hoofdlijnen het beleid ontwikkeld. Het fundament voor ontwikkeling is compact, duurzaam en met veel ruimte voor initiatief.

1. Ondernemende en toegankelijke kernstad in een Europese regio;
2. Onderwijsstad en ruimte voor vernieuwend ondernemerschap;
3. Gastvrijheid centraal;
4. Stad, dorpen en buitengebied horen bij elkaar;
5. Cultureel erfgoed en de creatie van nieuwe waarden;
6. De menselijke maat en participatie.

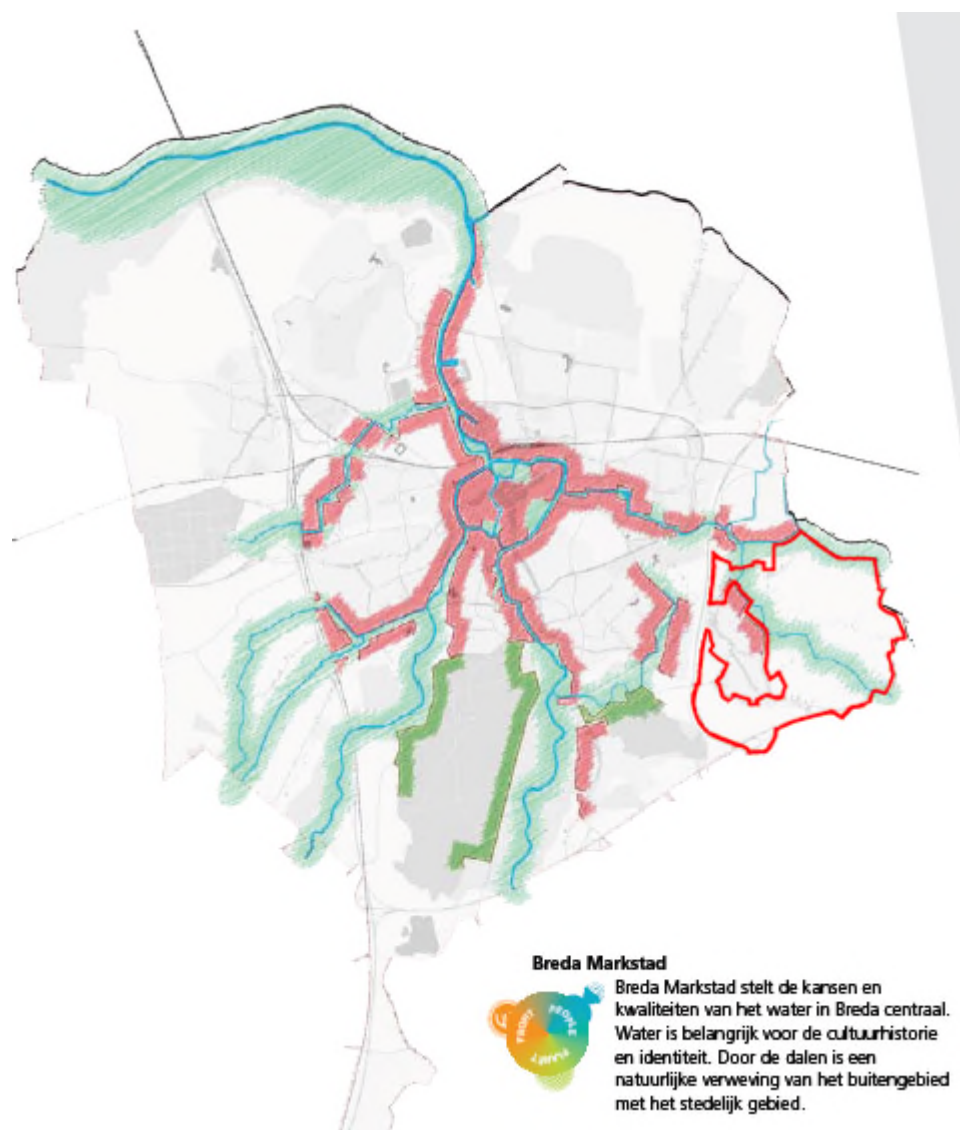
Drie hoofdlijnen voor ruimtelijke ontwikkeling staan centraal, gekoppeld aan drie P's: profit, planet, people (zie figuur 2.5 tot en met 2.7). Knooppunt Breda benadrukt de profit kant, er wordt gebouwd aan de economische positie en mobiliteitssituatie van Breda. Breda Markstad stelt de kansen en kwaliteiten van het water in Breda centraal en bedient daarmee de planet kant. Het Bredaas Mozaïek tenslotte benadrukt de kwaliteit van de diverse gebiedskarakteristieken in de gemeente. Deze hoofdlijn is geassocieerd met de people kant.

Betekenis voor het buitengebied

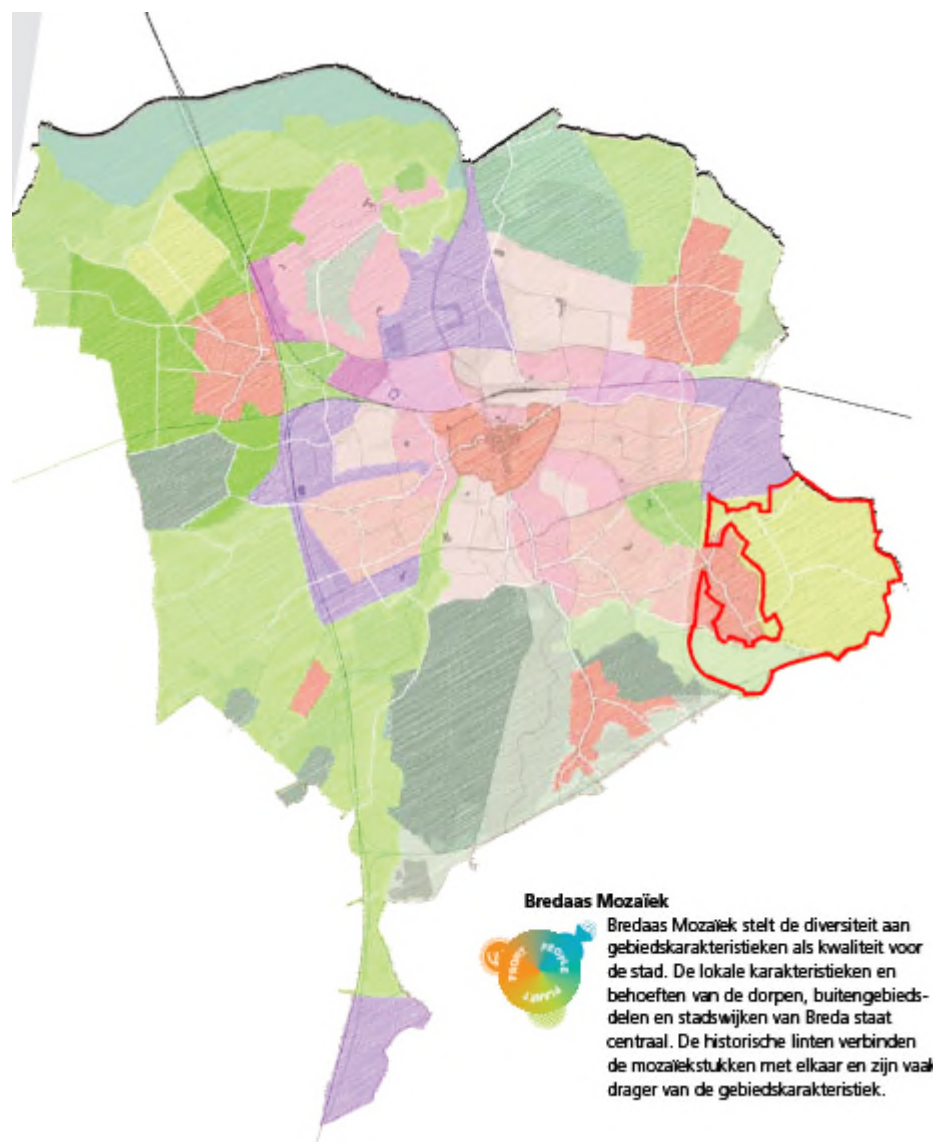
Door het sturen van verdere verstedelijking in het bestaande stedelijk gebied blijft er in het buitengebied ruimte voor natuur, natuurbeleving, recreatie en agrarische bedrijvigheid. De diversiteit van het buitengebied met afwisselend natuur en cultuurlandschap draagt bij aan het leefklimaat van Breda. Daarom is een duurzame samenhang tussen stedelijk gebied en

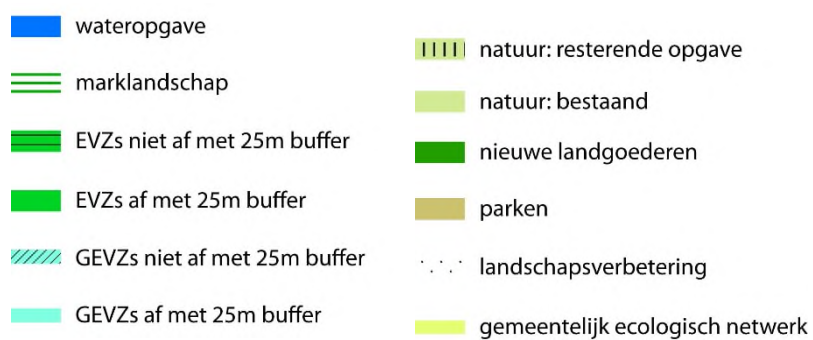
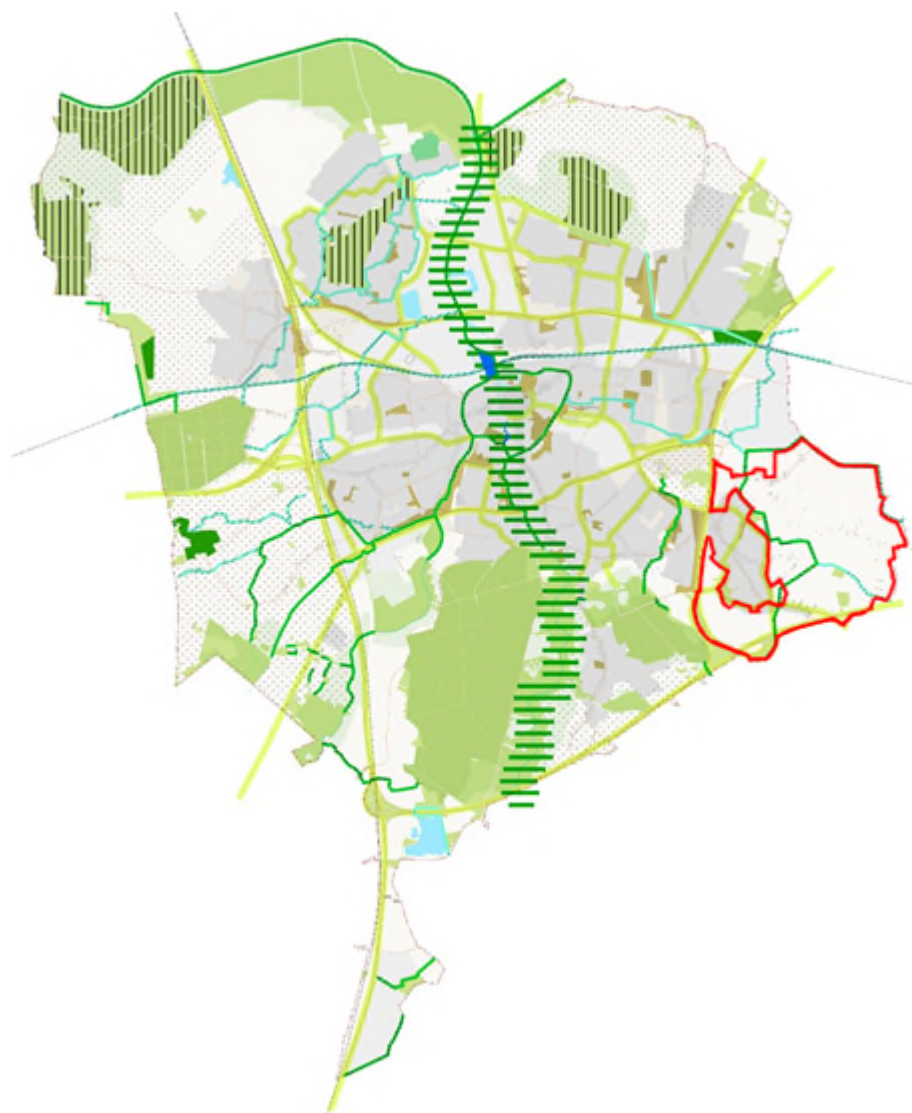
Figuur 2.8: Kaartbeeld knooppunt Breda

Figuur 2.9: Kaartbeeld Breda Markstad

Figuur 2.10: Kaartbeeld Bredaas Mozaïek

Figuur 2.11: Kaartbeeld Groen

buitengebied een belangrijk uitgangspunt in de structuurvisie. Om verdere verstedelijking binnen de bestaande stedelijke gebieden mogelijk te maken is in de structuurvisie sterk ingezet op kwaliteit van de openbare ruimte, zodat deze optimaal kan functioneren als sociaaleconomische, ruimtelijke en klimatologische drager en als bepalende factor voor het woon-, werk- en leefmilieu in Breda. De hoofdlijn Breda Markstad stelt het belang van water voor cultuurhistorie en identiteit centraal. Door de dalen is er een natuurlijke verweving van buitengebied en stedelijk gebied. Bovendien speelt water een belangrijke rol voor de toeristische aantrekkingskracht van Breda. De hoofdlijn Knooppunt Breda richt zich op de economische kracht van de gemeente. Het buitengebied kan hierin een rol spelen wat betreft de landbouw. Daartoe is de ambitie uitgesproken om de landbouw meer op regionale schaal in te richten. De gemeente wil een faciliterende rol spelen om streekproducten beter in de stad op de markt te brengen. Breda wil bedrijven die inspelen op de veranderende markt onder andere in het buitengebied van Bavel (Buitengebied Oost) meer ruimte geven. De hoofdlijn Bredaas Mozaïek wordt gebruikt om een gebiedsgerichte aanpak te formuleren. Lokale karakteristieken en behoeften van dorpen, buitengebiedsdelen en stadswijken staan centraal. Deze mozaïekstukken worden verbonden door historische linten.

Beleidskeuzen groen en water

Het is voor Breda van belang om de relatief goede landbouwgebieden in stand te houden en agrarische bedrijven de ruimte te geven voor duurzame innovatie. Deze innovatie is ondermeer nodig om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Hierdoor neemt enerzijds de kans op overstromingen toe en anderzijds zullen natuur en landbouw steeds meer te maken krijgen met verdroging. In het buitengebied wordt daarom steeds meer ruimte gereserveerd voor waterbuffering en –berging om op die manier overstromingen te voorkomen en in droge periodes water beschikbaar te hebben. Door klimaatverandering en modernisering van de landbouw in de afgelopen decennia, gaat de biodiversiteit achteruit. Door de ligging op de overgang van zand op klei, de rijke cultuurhistorie en de verschillende ontginningsfasen kent Breda een gevarieerd buitengebied dat van oudsher fungeert als uitloopgebied voor de stad. Waren het vroeger vooral regenten die hun buitens rondom de stad hadden, tegenwoordig is het buitengebied het uitloopgebied voor iedere Bredanaar. De Bredanaar heeft hierbij de keus uit het kleinschalige agrarisch cultuurlandschap in beekdalen met aanliggende zandgronden, bossen, heide en open, natte beemden en polders. De volgende beleidskeuzen voor het thema groen en water zijn van belang voor Buitengebied Oost:

- Op basis van ecologische en landschappelijke argumenten stelt de gemeente een alternatief tracé voor inzake de ten oosten van Bavel gelegen verbindingzone voor de boomkikker zoals deze is opgenomen in de verordening ruimte. De buiten de Ecologische Hoofdstructuur vallende groenblauwe structuren worden robuust ingericht zodat ze kunnen dienen als waterretentie en ecologische verbindingzones. Waar mogelijk fungeren ze als identiteitsdragers bij gebiedsontwikkelingen.
- Om de teruglopende biodiversiteit in het agrarisch gebied te stoppen streeft de gemeente naar meer agrarisch landschapsbeheer. Hiermee wordt tevens het agrarisch cultuurlandschap hersteld zodat het aantrekkelijker wordt voor stedelingen om hier te recreëren.
- Om het buitengebied aantrekkelijker te maken voor de recreant, de stad-landrecreatie te verbeteren en agrariërs nieuwe economische dragers te bieden wordt ze de gelegenheid gegeven om met verbrede landbouw aan de slag te gaan. Dit betekent dat ze de ruimte krijgen om nevenactiviteiten te ontplooiën zoals kamperen bij de boer, verkoop van eigen producten, een boerenterras, bed and breakfast en zorgboerderij. Hiermee houden zij hun bedrijf rendabel en kunnen landschappelijke, recreatieve en ecologische doelen worden verwezenlijkt.

- In het Bredase buitengebied worden mogelijkheden geboden voor de kwaliteitsverbetering van het landschap, voor ruimte voor ruimte en voor nieuwe landgoederen. Dit is een nadere uitwerking van het provinciale beleid. De gewenste landschappelijke verbetering van het buitengebied wordt gerealiseerd of gefinancierd uit de mogelijkheden die geboden worden om rood toe te voegen in het buitengebied. Het gaat dan de toevoeging van ruimte voor ruimte woningen en nieuwe landgoederen.

Landbouw

In het gebied Lijndonk-Tervoort, ten oosten van Bavel, heeft na de Tweede Wereldoorlog een ruilverkaveling plaatsgevonden waarbij het accent op het verbeteren van de agrarische bedrijfsvoering lag. Hierbij speelden natuur, cultuurhistorie en landschap nauwelijks een rol. Mede daarom is Lijndonk-Tervoort aangewezen als primair landbouwgebied. Het accent ligt hier op dit moment op veeteelt en akkerbouw. De oude zandgronden kennen wel landschappelijke en cultuurhistorische waarden, die waar mogelijk in de toekomst worden versterkt middels de aanleg van nieuwe houtwallen en houtsingels. Vanwege de aantrekkelijkheid van deze gebieden voor de recreant ligt het voor de hand om in te zetten op verbrede landbouw. Agrariërs krijgen hier de ruimte om nevenactiviteiten te ontplooiën. Hiermee houden zij hun bedrijf rendabel en kunnen landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals bijvoorbeeld Vlaamse schuren, worden behouden en/of versterkt.

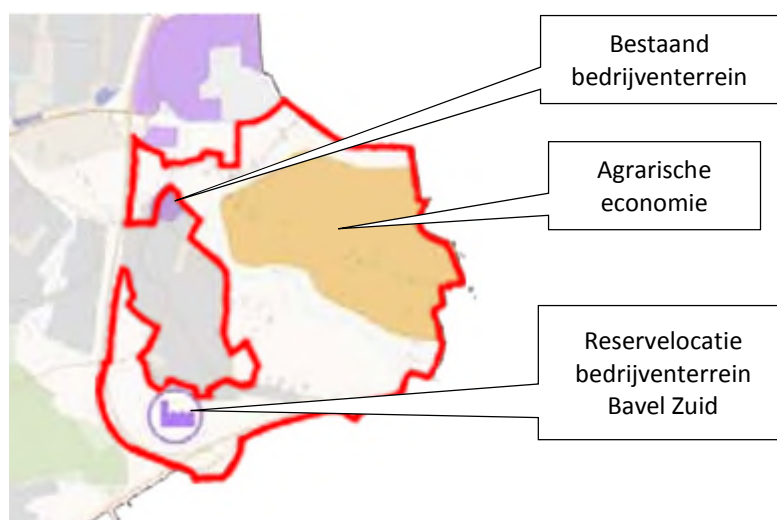
Overig

Van belang voor Buitengebied Oost is de voorgenomen ontwikkeling van de nabijgelegen Bavelse Berg tot evenemententerrein om Breda als evenementenstad te versterken. Binnenstad en Bavelse Berg zullen complementair aan elkaar zijn, waarbij Park de Bavelse Berg een knoop voor hospitality en mobiliteit wordt vlakbij het buitengebied.

Bavel Zuid wordt, in verkleinde vorm (max. 35 hectare netto), als strategische reservelocatie bedrijventerrein aangemerkt. Met de ontwikkeling van Bavel Zuid wordt gefaseerd gestart als de marktomstandigheden hier aanleiding toe geven en andere werklocaties in Breda geen marktconform alternatief kunnen bieden voor de marktvraag van dat moment.

Bavel Zuid wordt niet meegenomen in bestemmingsplan Buitengebied Oost.

In Buitengebied Oost zijn geen zoeklocaties voor duurzame energie (zoals windturbines, zonnepanelen) aangewezen.

Figuur 2.12: Uitsnede Kaartbeeld Werken

3 Referentiesituatie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is van de relevante milieuaspecten de huidige situatie beschreven. Er is ook ingegaan op de autonome ontwikkelingen in het plangebied.

De huidige situatie en de autonome ontwikkelingen vormen de referentie bij het bepalen van de effecten van de ontwikkeling zoals mogelijk is gemaakt in het Bestemmingsplan Buitengebied Oost op de omgeving. Onder de huidige situatie is verstaan de feitelijke bestaande situatie: alle vergunde activiteiten die zijn (of binnenkort worden) gerealiseerd. Met de autonome ontwikkeling is de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling (voor zover concreet en vastgelegd) van het gebied bedoeld zonder de realisatie van de ontwikkelingen zoals vastgelegd in het Bestemmingsplan Buitengebied Oost.

Als referentiejaar is 2025 gekozen, de planperiode voor het bestemmingsplan. Voor het beoordelen van de effecten van stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden is, conform daarvoor geldende wettelijke eisen, de huidige situatie (2015) als vergelijkingsbasis gebruikt.

In dit hoofdstuk is een beschrijving gegeven van de referentiesituatie: eerst algemeen voor het gebied als geheel, daarna thematisch, waarbij vooral gericht is op die delen van het buitengebied waar ontwikkelingen voorzien zijn en/of waar effecten verwacht worden.

De volgende hoofdonderwerpen worden onderscheiden:

- Landschap en cultuurhistorie (inclusief archeologie): landschappelijke en cultuurhistorische karakteristieken en waarden in het buitengebied;
- Bodem en water;
- Natuur: Natura2000, EHS en beschermde plant- en diersoorten;
- Landbouw: huidige situatie en trends;
- Leefbaarheid en gezondheid: met name de effecten van geur en fijn stof, de mogelijke invloed op de gezondheid van omwonenden en hinderaspecten als verkeer, geluid, luchtkwaliteit, lichthinder en externe veiligheid.

In aanvulling op de hierboven genoemde hoofdthema's is ook aandacht besteed aan de aspecten wonen, werken (niet-agrarisch) en recreatie.

3.2 Schets plangebied en omgeving

Het plangebied Buitengebied Oost is gesitueerd ten oosten van Breda en komt overeen met het gebied dat wordt vastgelegd in het bestemmingsplan Buitengebied Oost (zie figuur 1.1).

Het gebied omvat ca. 760 ha. Aan de westzijde grenst het buitengebied aan de A27, Breda en aan het plangebied van Bestemmingsplan Buitengebied Zuid. Aan de zuidzijde grenst het plangebied aan de A58 en de gemeente Alphen-Chaam, aan de oostzijde aan de gemeente Gilze-Rijen (Molenschot) en aan de noordzijde aan de Bavelse Berg en gemeente Oosterhout (Dorst). Buitengebied Oost omringt de kern Bavel. Deze kern maakt geen onderdeel uit van het plangebied. Binnen het plangebied zijn de kleine kernen Tervoort, Lijndonk, Lage Aard en Bolberg gelegen. In het plangebied bevinden zich geen grote natuur- en/of bosgebieden. Wel is een deel van het gebied aangewezen als ecologische verbindingzone. Rondom de Gilzewouwerbeek is ruim 15 ha natuur aangelegd. Direct ten zuidwesten van het plangebied ligt het Ulvenhoutsebos, een Natura 2000 gebied. Het gebied ten oosten van Breda wordt gekenmerkt door rationele agrarische verkaveling.

3.3 Autonome ontwikkelingen

In en rond het plangebied speelt een aantal autonome ontwikkelingen, ontwikkelingen die ook zonder het bestemmingsplan Buitengebied effect (kunnen) hebben op het plangebied. Autonome ontwikkelingen zijn te onderscheiden in:

- Trendmatige- en/of beleidsmatige ontwikkelingen: bijvoorbeeld ontwikkelingen in de landbouw, groei/krimp bevolking;
- Zeker toekomstige ontwikkelingen: concrete ruimtelijke ontwikkelingen zoals vastgelegd in (vastgestelde) ruimtelijke besluiten;
- Onzekere toekomstige ontwikkelingen: ontwikkelingen zoals voorzien/voorgesteld in beleidsstudies, structuurvisies e.d., maar die nog geen status hebben, nog niet zijn vastgesteld en daarmee nog niet concreet zijn.

Voor het plan-MER is het van belang om na te gaan om de ontwikkelingen zoals voorgesteld in het bestemmingsplan Buitengebied:

- Belemmerd worden door autonome ontwikkelingen;
- Belemmeringen kunnen vormen voor autonome ontwikkelingen;
- Tot cumulatie van effecten met autonome ontwikkelingen kunnen leiden.

In het plan-MER kan alleen rekening gehouden worden met zekere toekomstige ontwikkelingen, niet met onzekere toekomstige ontwikkelingen of algemene trendmatige en/of beleidsmatige ontwikkelingen.

In Buitengebied Oost is sprake van één zekere autonome ontwikkeling met wezenlijke ruimtelijke en/of milieueffecten: de realisatie van ecologische verbindingszone Gilzewouwerbeek (zie paragraaf 3.3). In de directe omgeving van het plangebied spelen de volgende autonome ontwikkelingen:

- Park de Bavelse Berg: een in ontwikkeling zijnde evenementenzone / bedrijventerrein / natuurontwikkeling ten noorden van plangebied Buitengebied Oost;
- Bavel: woningbouwproject Eikberg, ten zuidoosten van de kern Bavel.

Beide projecten doorlopen eigen procedures.

In de Structuurvisie Breda 2030 is het plangebied onderdeel van reserveringsgebied bedrijventerrein Bavel –Zuid (na 2020 te heroverwegen). In het bestemmingplan Buitengebied Oost wordt hier geen invulling aan gegeven. Het bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt ook geen ontwikkelingen mogelijk die eventuele toekomstige invulling van het reserveringsgebied kunnen belemmeren: de ontwikkelingen in het bestemmingsplan betreft reguliere mogelijkheden voor bestaande bedrijven.

In de Structuurvisie Breda 2030 is ook de Ecologische Verbindingszone Boomkikker benoemd.

Andere (nog) onzekere autonome ontwikkelingen zijn de verbreding van de snelweg A58 en het in voorbereiding zijnde nieuwe luchthavenbesluit voor vliegbasis Gilze-Rijen. Beide zijn nog in fase van planvorming.

3.4 Landschap

3.4.1 Ontstaansgeschiedenis van het landschap

Het plangebied is voor de ijstijden sterk door de Maas beïnvloed. Een groot deel van de oorspronkelijke kleiafzettingen van deze rivier zijn in latere tijden weggeërodeerd, maar in het zuidelijk deel van het gebied vinden we nog steeds deze oude Maasklei in de ondergrond terug.

Het plangebied bestaat grotendeels uit Pleistocene zandgronden, die aanvankelijk door de Maas zijn afgezet, maar die vervolgens onder de werking van wind werd meegenomen en op andere plaatsen gedeponeerd. Omdat de wind een sterk sorterende werking heeft gehad, vinden we in het gebied grote verschillen in de fijnheid van het zand. In het zuidelijk deel treffen we vooral fijn zand aan; in het noorden is de korrelgrootte een stuk grover.

De terreinvormen, die door de wind zijn ontstaan, zijn zwak glooiend. Op enkele plaatsen zijn de glooiingen wat extremer en zijn hogere delen ontstaan. In de lagere delen (kommen) en op de plaatsen waar door de afwatering dalen zijn ontstaan (bijvoorbeeld het dal van de Gilzewouwerbeek) is vaak wat zwaarder materiaal afgezet (beek leem). Op de natte delen van het gebied kon zich hier onder invloed van de begroeiing een sterk humeuze laag of zelfs veen ontwikkelen. De hoogteverschillen leiden tot verschillende maten van vochtigheid en dus ook tot een verschillende grondgebruikskwaliteit of bodemgeschiktheid.

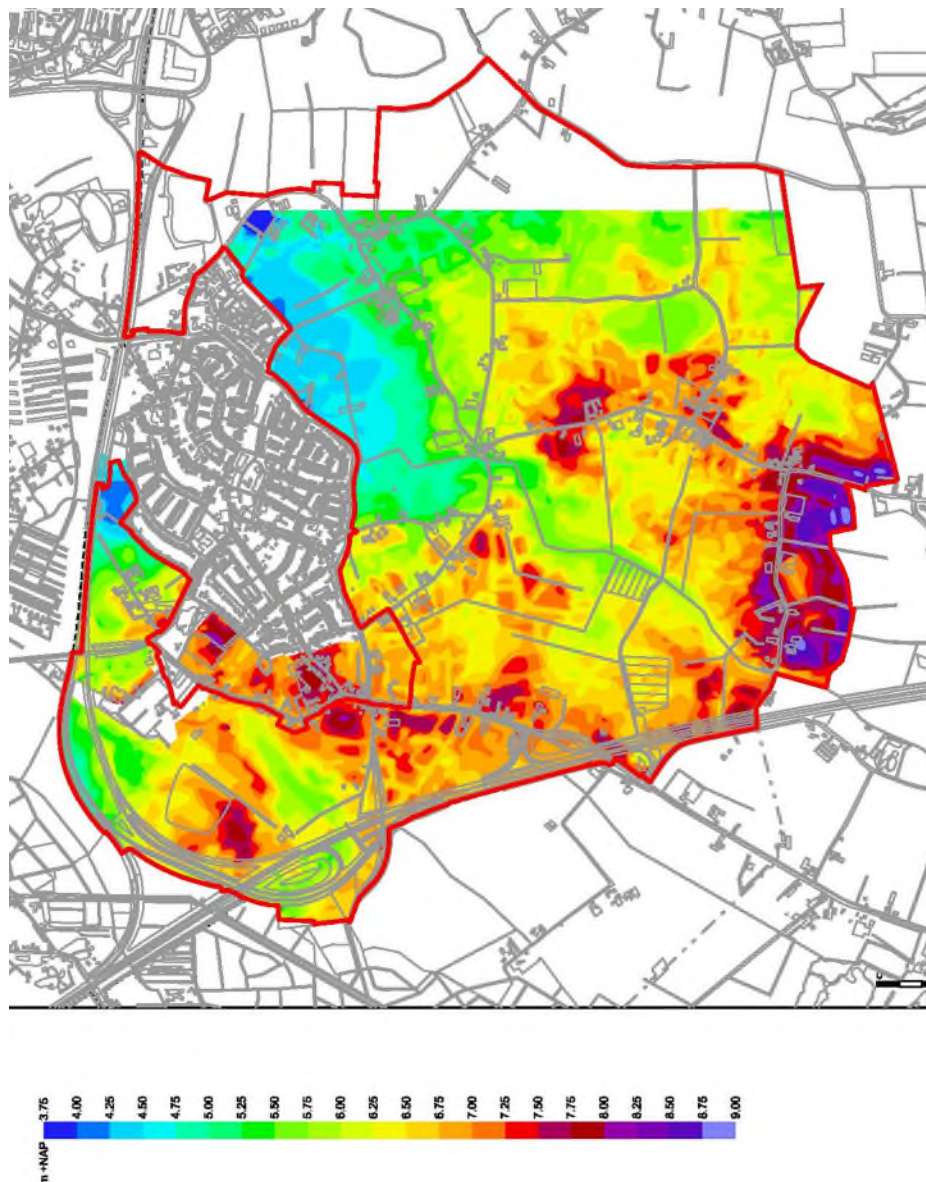
Het gebied maakt onderdeel uit van een grote vlakte die vrij geleidelijk van het zuidoosten naar het noordwesten afhelt. Binnen dit hellende vlak is er een grote diversiteit aan kleinere ruggen, dalen en komvormige laagten. Aan de oostzijde wordt de vlakte begrensd door een rug in het gebied, die grofweg van Gilze naar Oosterhout loopt. Deze rug hangt samen met bewegingen van de aardkorst: hij markeert de overgang van de hoger gelegen horst van Breda en Oosterhout naar de lager gelegen 'Centrale Slenk', waar onder andere Tilburg en 's-Hertogenbosch in liggen en legt de basis voor een belangrijke scheiding in grond- en oppervlaktewatersystemen tussen Breda en Tilburg.

3.4.2 Relief

Figuur 3.1 geeft de hoogte in het plangebied weer. Het zuidoostelijke deel van het plangebied ligt enkele meters hoger dan het noordwestelijke deel. De gemiddelde gebiedshoogte bedraagt ongeveer 6,0 meter + NAP. Het laagste punt van 4,0 meter + NAP is te vinden in het beekdal van de Gilzewouwerbeek ten noorden van Bavel. Het hoogste punt van 9,0 meter + NAP ligt ten oosten van de Lage Aard. Het maximale hoogteverschil in het plangebied bedraagt 5,0 meter.

De reliëfkaart laat een grillig patroon zien. Het dal van de Gilzewouwerbeek wordt aan twee kanten omringd door hogere dekzandruggen. Duidelijk zichtbaar is dat het dal van de Gilzewouwerbeek ten oosten van de Bolbergseweg tamelijk smal is. Ten westen van de Bolbergseweg tussen de Tervoortseweg en de dorpsrand van Bavel is het dal van de Gilzewouwerbeek zeer breed.

In het plangebied liggen hoge en lage plekken niet opvallend dicht bij elkaar. Van echte hoogtegradiënten, overgangen in hoogte op korte afstand, is geen sprake. Alleen ter hoogte van de Bolberg en de Lijndonkseweg liggen twee dekzandkoppen van circa 7,5 meter + NAP op tamelijk korte afstand aan weerszijden van het 5,25 meter + NAP hoge beekdal van de Gilzewouwerbeek.

Figuur 3.1 Hoogtekaart (bron: gemeente Breda, AHN).

3.4.3 Geomorfologie

Het gebied rond Bavel bestaat uit dekzandgronden. Het patroon is onregelmatig. Vrij grillige hoge ruggen liggen rond de centrale laagte van het dal van de Gilzewouwerbeek. De grilligheid wordt ook bepaald door enkele ingesloten laagten. In het gebied komen enkele geomorfologische hoofdgroepen voor waarvan de volgende twee groepen de belangrijkste zijn:

Hoge delen

1. Hoge dekzandruggen
2. Lage dekzandruggen
3. Lage zandgronden

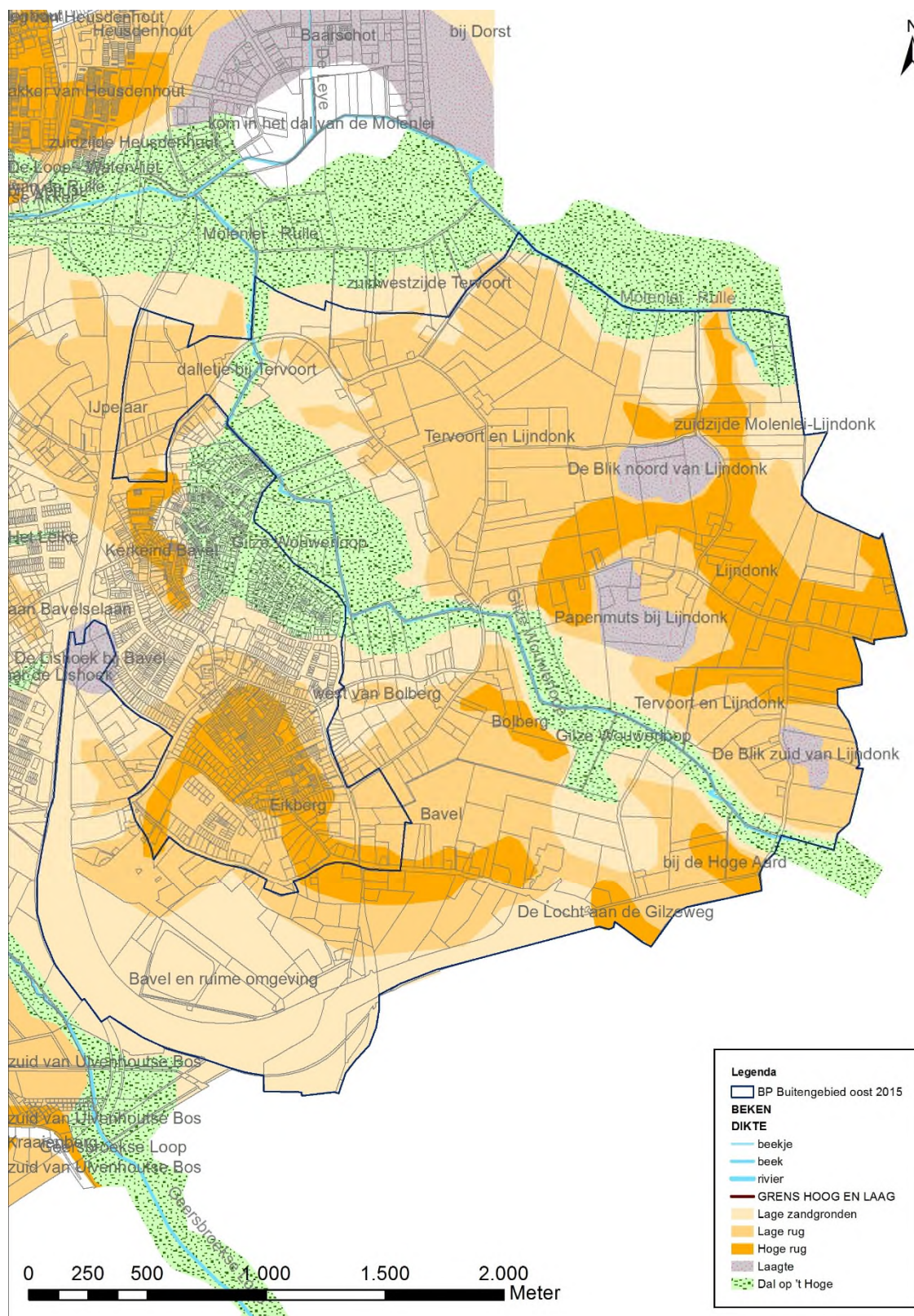
Het dekzand bestaat uit hoge dekzandruggen, lage dekzandruggen en lage zandgronden met daartussen verschillende laagten. Op enkele plaatsen zijn de glooiingen wat extremer en zijn hogere delen ontstaan, hetgeen in de plaatsnamen terugkomt: Bolberg, Roosberg, Eikberg, Lijndonk etc. Bij de hoge dekzandruggen ten zuidwesten van de Gilzewouwerbeek gaat het om de grote dekzandrug van de Eikberg met daarop de gehuchten Roosberg en Eikberg. Aan de Gilzewouwerbeek ligt een kleine zandkop, namelijk de Bolberg. Verder naar het zuiden toe liggen langs de Gilzewouwerbeek de Hoge Aard en de Locht aan de Gilzeweg, die het begin vormen van een hoge dekzandrug die doorloopt naar Gilze. Ten noordoosten van de Gilzewouwerbeek ligt de brede dekzandrug van Lijndonk; dit is een uitgestrekte en grillige hoogte met het gehucht Lijndonk als centrum. Op deze hoge dekzandruggen zijn veelal de eerste akkergebieden gevormd. Verder liggen in en om Bavel relatief veel lage zandgronden die niet echt beekdal zijn, maar ook niet op een hoge rug liggen.

Lage delen

4. Beekdalbodem of dalvormige laagte op 't Hoge
5. Ingesloten laagten

In de lagere delen zijn door afwatering de dalen van de Gilzewouwerbeek en de Molenleij ontstaan. Kenmerkend aan de geomorfologie van buitengebied Oost is dat het beekdal van de Gilzewouwerbeek het dekzandlandschap doorsnijdt. De Gilzewouwerbeek vormt de centrale beek van Bavel en heeft ter hoogte van het dorp een grote breedte, verder stroomopwaarts is het dal smaller en vormt het meer een normaal dal. Stroomafwaarts, ter hoogte van het Dalletje van Tervoort is het oorspronkelijke beekdal van de Gilzewouwerbeek een smal, ingesneden en kronkelig dalletje dat de dekzandrug van Ijpelaar naar Ter Voort doorboort. Op een aantal plaatsen komen op de hogere dekzandgronden ingesloten laagten of kommen voor. Hierin kan veen gelegen hebben, maar dat is niet zeker of noodzakelijk. Veel van die laagten of kommen stonden vroeger regelmatig onder water. Een oude benaming voor vennen is: Blik. In het gebied komen in totaal de vier volgende ingesloten laagtes voor:

- De Lishoek bij Bavel (kleine ingesloten laagte aan de westkant van Bavel; de naam herinnert aan begroeiing met lissen);
- de Blik noord van Lijndonk, de Blik zuid van Lijndonk en de Papenmuts bij Lijndonk (drie ingesloten laagten tegen Lijndonk).

Figuur 3.2 Geomorfologie (bron: Cultuurhistorische Inventarisatiekaart, gemeente Breda, 2004).

3.4.4 Landschapsstructuur

De hoofdstructuur van het gebied wordt gevormd door hoger gelegen dekzandruggen en –wellingen met daartussen twee lager gelegen beekdalen.

Hoge gronden

De hoge gronden worden gekenmerkt door drogere gronden, relatieve openheid, ruimte en door landbouwkundig gebruik.

De hoger gelegen dekzandruggen en –wellingen van het plangebied liggen rond de centrale laagte van het dal van de Gilzewouwerbeek. Op de hoogste delen van het dekzandlandschap liggen de gehuchten Bolberg, Lijndonk, Lage Aard, Eikberg en op de flanken van de dekzandruggen liggen de gehuchten Tervoot en Roosberg. Dit zijn de oudste bewoningscentra van waar uit het gebied is ontgonnen. Een grillig wegenpatroon verbindt de gehuchten onderling. Kenmerkend is dat de meeste gehuchten op een driesprong liggen. In de gehuchten en langs de verbindingswegen liggen de boerderijen met hun erven en erfbeplantingen. Sommige verbindingswegen zijn uitgegroeid tot bebouwingslinten waarlangs boerenbedrijven en burgerwoningen afwisselend voorkomen. Nagenoeg alle wegen zijn voorzien van een boombeplanting.

Het landschap rondom Bavel heeft in de loop van de tijd een belangrijke gedaantewisseling ondergaan. De combinatie van kunstmest, infrastructuur, stedelijke uitbreidingen en de ruilverkaveling maakt dat het oorspronkelijke fijnmazige, kleinschalige landschap van de oude cultuurgronden op de hoge dekzandruggen heeft plaatsgemaakt voor een veel grovere verdeling in functionele agrarische gebruiksruimte met een rationele verkaveling gericht op een zo efficiënt mogelijk landbouwkundige bedrijfsvoering. De kenmerkende variatie en diversiteit aan bebouwing, beplanting, wegen en reliëf van het voormalige kleinschalige dekzandlandschap is in Breda Oost door de ruilverkaveling verdwenen en andere kwaliteiten zijn ervoor teruggekomen, namelijk: openheid en ruimte.

Lage gronden

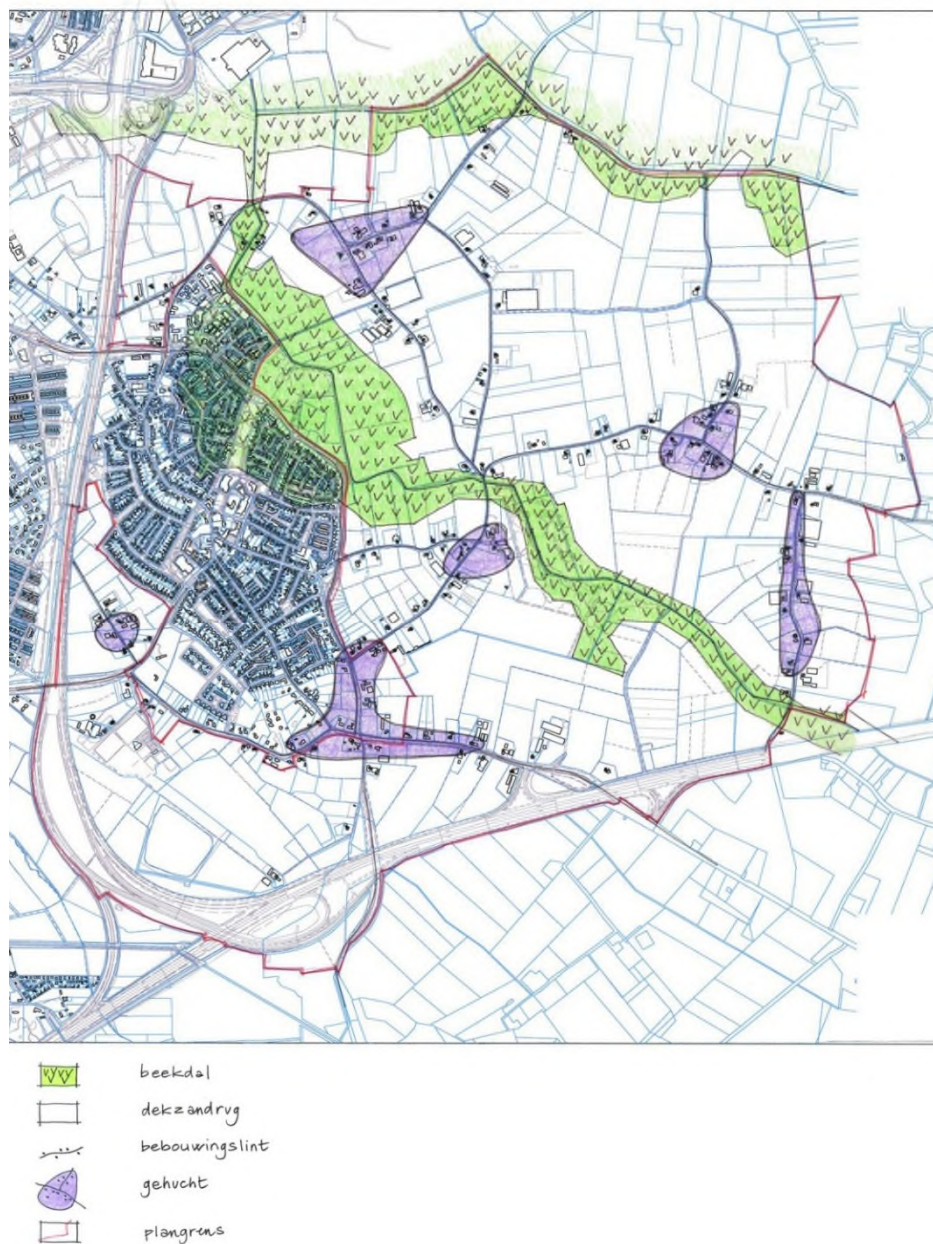
De lagere beekdalen worden gekenmerkt door nattere gronden en openheid.

Door de lage beekdalen stromen de beeklopen van de Molenleij en de Gilzewouwerbeek. Het beekdal van de Gilzewouwerbeek vormt de centrale laagte die het gebied van zuidoost naar noordwest doorsnijdt. Het beekdal van de Molenleij vormt de noordgrens van het plangebied en is oost- west gericht. Opvallend is de enorme komvormige breedte van het beekdal van de Gilzewouwerbeek bij de dorpsrand van Bavel. Verder stroomopwaarts krijgt het beekdal van de Gilzewouwerbeek meer de afmetingen van een gangbaar en smaller beekdal. De Gilzewouwerbeek ligt nog in het oorspronkelijke beekdal. De dorpskern van Bavel is aan de westkant buiten het plangebied gelegen. Opvallend is dat het dorp behalve op de hogere gronden voor een deel ook in het beekdal van de Gilzewouwerbeek ligt. Drie wegen doorsnijden het beekdal van de Gilzewouwerbeek: de Dorstseweg, de Bolbergseweg en de Lage Aard respectievelijk in het noorden, het midden en het oosten van het plangebied.

De Molenleij is omgeleid ten behoeve van de voormalige stortplaats en het beektraject van daar tot aan de singels, betreft een omlegging van de beek, die vroeger direct uitkwam op de Mark. De beek ligt voor een groot stuk langs de Leijweg en heeft aan tenminste een zijde weinig ruimte. Overigens is ook het beekdal van de Molenleij relatief breed.

Circa 350 meter noordwaarts van het plangebied vloeit de Gilzewouwerbeek samen met de Molenleij.

Ten tijde van de ruilverkaveling is door de egalisatie van de landbouwgronden het microreliëf tussen de lager gelegen beekdalen en de hogere dekzandruggen verdwenen. Hierdoor is de ligging van de beek in een lager beekdal niet meer te ervaren. Ook is er niet langer sprake van het voornamelijk voorkomen van weidegronden in de relatief nattere beekdalen. Op veel plekken grenst akkerland direct tot op de insteek van de beek waardoor beken geen ruimte hebben voor een zomer- en winterbed. In die zin hebben de van origine natuurlijke beken eerder het uiterlijk van landbouwsloten. Veel van de van nature voorkomende overgangen van hoog - laag, arm - rijk, droog - nat zijn verdwenen. In potentie zijn deze overgangen wel in de ondergrond bewaard gebleven.

Figuur 3.3 Landschapsstructuur (bron: gemeente Breda).

3.4.5 Landschapstypen

De landschapsstructuur is tot nu toe ingedeeld in beekdalen en dekzandruggen. Naarmate nader wordt ingezoomd op het plangebied zijn er meerdere landschapstypologieën te onderscheiden. Deze worden in het onderstaande beschreven.

Bosjes

Er liggen meerdere kleine en compacte bosjes in het buitengebied van Breda Oost. De bosbeplantingen zijn belangrijk voor de aankleding van het agrarische landschap en de snelwegen van de A27 en de A58, de inpassing van de zandwinplas ten noorden van Bavel en de landschappelijke inbedding van het recent aangelegde natuurgebied de Gilzewouwerbeek.

Beekdal

De beekdalen van de Gilzewouwerbeek en de Molenleij onderscheiden zich in het landschap niet meer door hun openheid of grotere maten maar uitsluitend door hun lagere ligging en de aanwezigheid van de beekloop zelf. Openheid is echter wel het belangrijkste kenmerk van de beekdalen.

Ruilverkavelingsgronden

Op de dekzandruggen is sinds de ruilverkaveling sprake van een veel grover landschap met een verdeling in functionele en grote agrarische gebruiksruimten. Er is sprake van een rationele verkaveling die gericht is op een zo efficiënt mogelijk landbouwkundige bedrijfsvoering. Het open en ruime landschap wordt gekenmerkt door weinig variatie of afwisseling en is tamelijk eenvormig. De bebouwingslinten met hun wegbepantingen en boerenerven zijn een welkome aanvulling die het open landschapsbeeld in kleinere ruimten verdeelt met meer of minder rafelige en transparante randen.

Oude cultuurgronden

Enkele stukjes oude cultuurgrond zijn ontkomen aan de ruilverkaveling. Deze restanten zijn echter zo minimaal en klein dat de kenmerkende eigenschappen van de oude cultuurgronden hier niet tot hun recht komen. Van een halfopen en zeer gevarieerd landschap dat gekenmerkt wordt door een afwisseling van boerenerven, houtwallen, bosschages, lanen, akkers en maïsvelden is dan ook niet langer sprake.

Jonge ontginningen

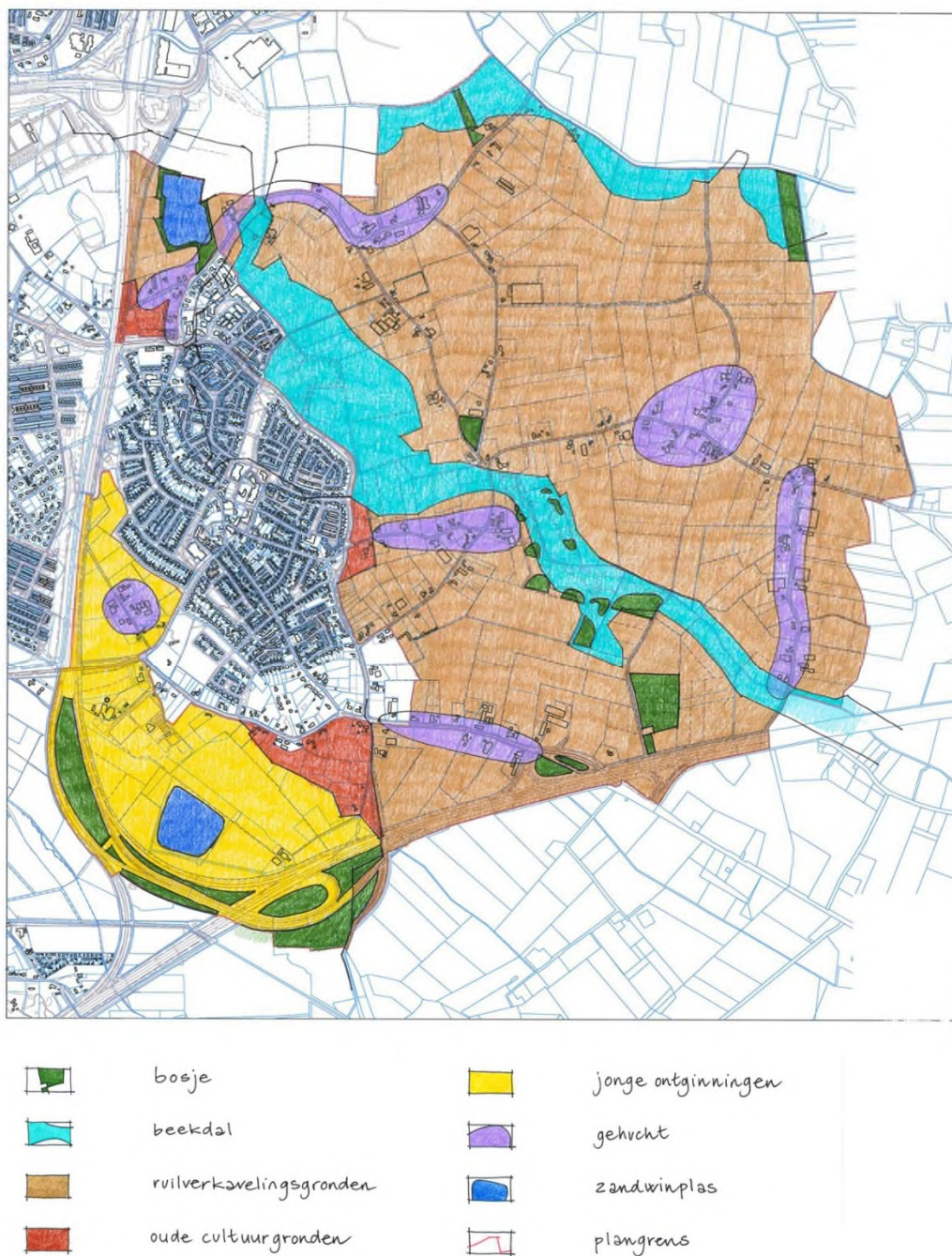
In het plangebied bevindt zich nog één jonge ontginning ten zuiden van Bavel. Dit is een voormalig heidegebied dat niet is bebost, maar op een rationele manier is verkaveld. De jonge ontginning is als landbouwgrond in gebruik genomen. Dit gebied wordt gekenmerkt door openheid en rechte lijnen.

Gehuchten

Op de ruilverkavelingsgronden en de jonge ontginning liggen de gehuchten Tervoort, Lijndonk, Lage Aard, Bolberg, Eikberg en Roosberg. Vanuit deze gehuchten zijn de hoge dekzandruggen rond Bavel ontgonnen. De oude gehuchten onderscheiden zich ten opzichte van alle andere bebouwingslinten doordat ze een uitgesproken ruimtelijke eenheid vormen door de beeldbepalende onderlinge samenhang langs de landwegen tussen de historische bebouwing, de erfbeplantingen, de houtsingels en –wallen en de laanbeplanting.

Zandwinplas

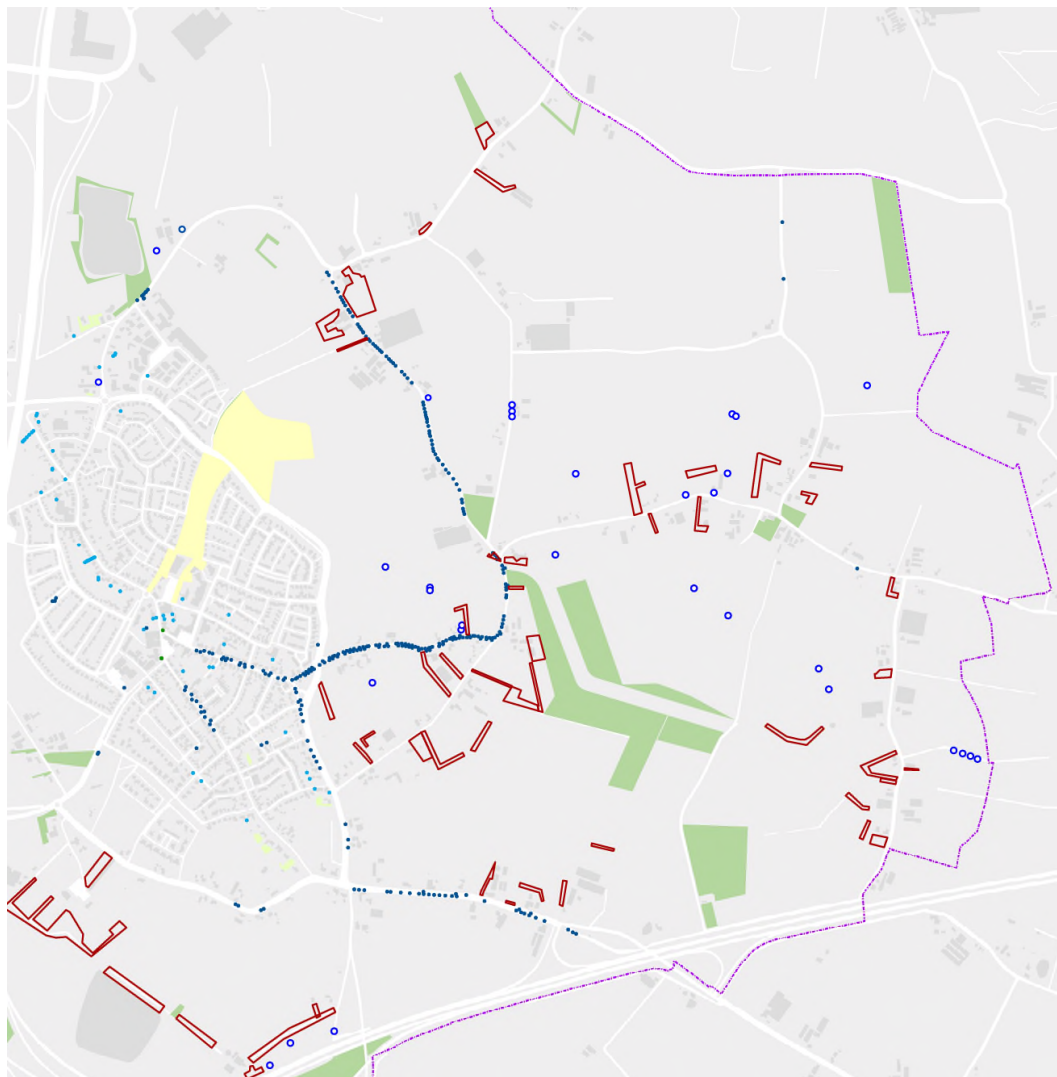
De twee zandwinplassen worden niet ondergebracht bij één van de landschapstypologieën, maar als aparte typologie onderscheiden.

Figuur 3.4 Landschapstypologie (bron: gemeente Breda).

3.4.6 Landschapselementen

De gemeente Breda heeft de kleinschalige landschapselementen (rode vlakken) en waardevolle solitaire bomen (blauwe stippen) geïnventariseerd (figuur 3.5) (de groene vlakken zijn in het bestemmingsplan als Natuur-bestemming opgenomen vlakken).

Figuur 3.5 Inventarisatie kleine landschapselementen (bron: gemeente Breda)

3.4.7 Ruimtelijk-visuele kwaliteit

Landschappelijk open – dicht

Een aantal landschappelijke kwaliteiten is verloren is gegaan ten opzichte van het voormalige kleinschalige en fijnmazige landschap van weleer. Desondanks heeft het gebied nog steeds zijn landschappelijke kwaliteiten: het valt te typeren als een overwegend open agrarisch gebied met lange zichtlijnen, dat aan de noord- en zuidzijde begrensd wordt door twee grote bosgebieden; de boswachterij Dorst en de bossen van het Ulvenhoutsche Bosch / St. Annabosch.

De maat van het landschap in Breda Oost is te kenmerken als een redelijk grootschalig, ruim en grofmazig landschap.

Het landschap van Breda Oost wordt gekenmerkt door weinig verscheidenheid en afwisseling tussen de gesloten, open en transparante gebieden. Het is een tamelijk eenvormig landschap dat min of meer overal dezelfde openheid heeft. Binnen dit open landschap zijn de kleine gesloten en transparante gebieden van belang die vormen een aangename en welkome afwisseling. De transparante landschappen worden apart onderscheiden omdat zij de grote maten van de open agrarische ruimtes opdelen in kleinere ruimtes en omdat zij lange open zichtlijnen mogelijk maken.

De nabijgelegen vuilstort, het bedrijventerrein Hoogeind, de geluidswallen van de snelweg A27 en de snelwegen A27 en A58 zelf, hebben een grote visuele impact op het landschap van Breda Oost.

Gesloten landschappen

De enige gesloten randen zijn aan de west- en zuidkant van het plangebied te vinden. Deze worden gevormd door de dorpsrand van Bavel (gelegen buiten plangebied) en de wegbeplantingen langs de A27 en A58. De wegbeplantingen in het verkeersknooppunt St. Annabosch vormen de overgang naar de bossen van het Ulvenhoutsche Bosch / St. Annabosch. In Breda Oost komen her en der verspreid kleine gesloten, compacte bosjes voor. Hiertoe behoren de drie ruilverkavelingsbosjes van Staatsbosbeheer midden in het agrarisch gebied, een vijftal bosjes tussen de bermen van de op- en afritten van de snelwegen van de A27 en de A58, een bosje rond de zandwinplas ten noorden van Bavel en circa een tiental kleine bosclumps in het recent aangelegde natuurgebied de Gilzewouwerbeek. Ook zijn er diverse particulieren met bosjes op of rond hun erf. Deze bosjes komen gelijkmatig verspreid in het hele plangebied voor. De gesloten landschappen in de vorm van deze kleine bosjes geven maat en schaal aan het open landschap.

Transparante landschappen

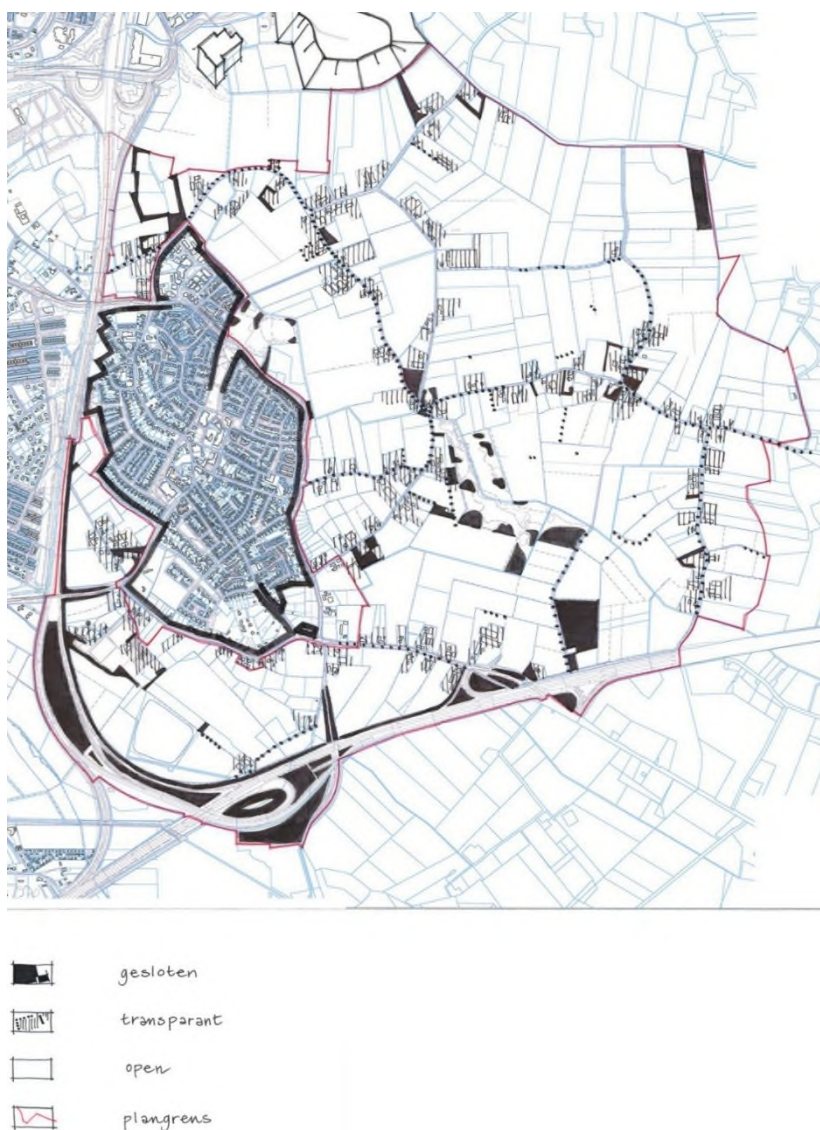
De bebouwingslinten vormen de transparante landschappen. Zij dooraderen de open landschappen en zijn opgebouwd uit de bestaande wegen met daar langs de boerderijcomplexen, de erven, de erfbeplantingen, de woningen en de boom- of wegbeplantingen. Binnen de linten zijn vrije, ruime en lange doorzichten mogelijk naar het achterliggende open land.

In Breda Oost gaat het om de transparante landschappen van: de Dorstseweg, de Tervoortseweg, de Wouwerbeekseweg, de Lijndonkseweg, de Lage Aard, de Bolbergseweg, De Eikbergseweg, de Gilzeweg en de Veenstraat. De transparante landschappen werken als filter of vitrage. Zij verdelen of begrenzen de grote agrarische ruimte in kleinere ruimtes en zij geven evenals de gesloten landschappen maat en schaal aan de openheid.

Open landschappen

De ruilverkaveling heeft in Breda Oost een enorme kaalslag van het historisch kleinschalige landschap teweeg gebracht. Daardoor is in het plangebied openheid niet langer voorbehouden aan alleen de beekdalen. Breda Oost kent geen onderscheid meer tussen de karakteristieke

openheid in de beekdalen en de normaal gesproken relatieve beslotenheid van het kleinschalige en half open landschap van de oude cultuurgronden op de dekzandruggen. In Breda Oost zijn zowel de twee beekdalen open als ook de rest van het agrarische gebied, op de transparante bebouwingslinten na. Door het bewaren van enkele solitaire bomen te midden van de weilanden en akkers is getracht de historische maat van het landschap inzichtelijk te maken. De openheid van het gebied maakt het ook kwetsbaar voor onomkeerbare veranderingen: bebouwing als grote loodsen of kassen kunnen een zwaar stempel drukken op het landschapsbeeld. Evenals hoge teelten en hoge teeltondersteunende voorzieningen.

Figuur 3.5 Openheid-geslotenheid (bron: gemeente Breda).

Ruimtelijk-visuele kwaliteiten

Openheid

Omdat openheid karakteristiek is voor de beekdalen en deze zich door hun openheid duidelijk kunnen blijven onderscheiden van andere landschapstypologieën, wordt openheid als waardevol aangemerkt. De waardevolle openheid van de beekdalen dient behouden te blijven.

Lintstructuur met doorzichten

Dit betreft de bebouwingslinten waar één heldere structuur duidelijk afleesbaar is door het afwisselend voorkomen van open en dichte delen langs landwegen. De dichte delen bestaan uit een patroon van bebouwing, erven en boombeplantingen. De open delen maken lange doorzichten mogelijk naar de achterliggende landbouwgronden. De linten worden als waardevol aangemerkt, omdat zij zorgen voor het begrenzen van de grote open agrarische gebruiksruimten en omdat zij als eigen entiteit zorgen voor kleinschalige variatie en afwisseling.

Doorzichten

Uit de doorzichten kan men aflezen waar de landbouwgronden beginnen en eindigen, waar het beekdal ligt of waar de dorpsrand aanwezig is. Alleen via de doorzichten is de ruimte en openheid van het achterliggende landschap te ervaren. De authenticiteit en de afleesbaarheid evenals de oriëntatie van de doorzichten zijn zeer waardevol. De waardevolle openheid van de beekdalen is slechts vanaf enkele punten te ervaren. Deze waardevolle doorzichten dienen behouden te blijven.

Bosjes

Zij zijn niet alleen van belang voor de aankleding van het kale agrarische landschap maar ook omdat ze maat en schaal geven aan de openheid van de grote ruimtes. De bosjes vormen aantrekkelijke groene wanden en accentueren in een aantal gevallen de bebouwingslinten en het beekdal (van de Gilzewouwerbeek) of kondigen de nabijheid van grotere bossen aan (knooppunt St. Annabosch). Dit komt ten goede aan de afleesbaarheid van het landschap.

Bomen

In het relatief kale agrarische landschap is elke boom waardevol. Dit geldt voor de boom die deel uitmaakt van structurerende monumentale boombeplantingen langs landwegen maar ook voor de solitaire boom.

Kerktoeren Bavel

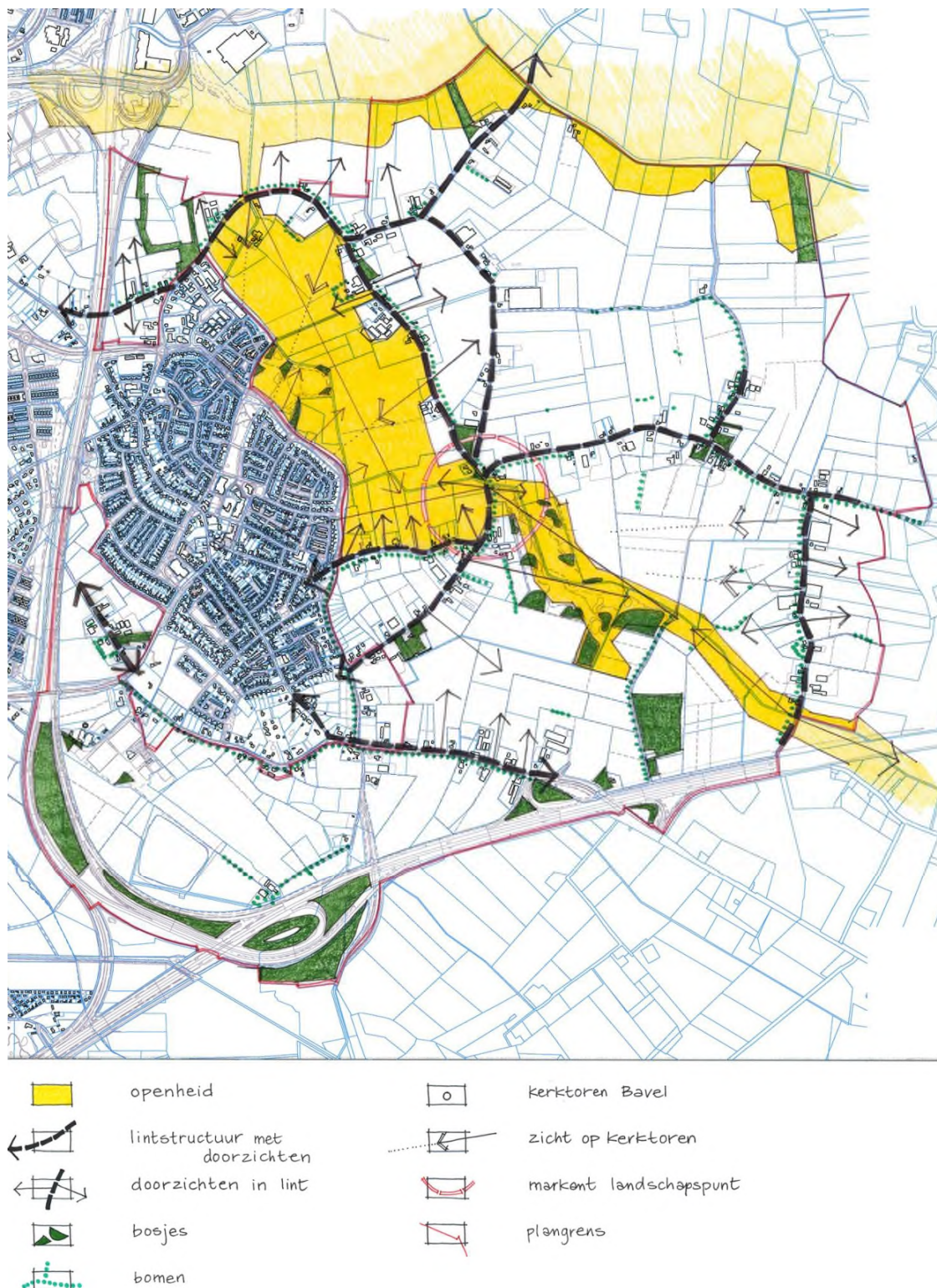
Naast de afleesbaarheid van het landschap en de doorzichten zijn kerktoeren belangrijke bakens voor het oriëntatievermogen. De hoge kerktoeren in het landschap geeft aan waar het dorp Bavel of de stad Breda ligt zonder dat men altijd daadwerkelijk zicht op dorp of stad heeft.

Zicht op de kerktoeren

De lange zichtlijnen op de kerktoeren van Bavel vormen de ruimtelijke verbinding tussen het dorp en het agrarische landschap van Bavel. Zicht op de kerktoeren speelt een belangrijke rol bij de oriëntatie. Deze lange zichtlijnen op de kerktoeren zijn dan ook zeer waardevol.

Markant landschapspunt

Waar de Bolbergseweg de Gilzewouwerbeek passeert begrijpt men hoe het landschap in elkaar steekt. Hier komt alles bij elkaar: het lage natte beekdal, de hoge droge gronden met het gehucht Bolberg, de openheid met doorzichten en het zicht op de kerktoeren en het dorp Bavel. Het punt ligt op het snijpunt van diverse bebouwingslinten op de oversteek van de Gilzewouwerbeek. Dit markante punt is visueel-ruimtelijk de meest waardevolle plek van het plangebied.

Figuur 3.6 Ruimtelijk visuele kwaliteiten (bron: gemeente Breda).

3.5 Bodem en water

3.5.1 Bodem

Bodemopbouw

De bodemkaart geeft informatie over de bodemgesteldheid van het buitengebied Oost. De volgende hoofdgroepen zijn in het plangebied aanwezig: de zandgronden en de moerige gronden.

Zandgronden

Dit is de meest voorkomende bodemsoort in het buitengebied Oost. Ze bestaan bijna overal vanaf het maaiveld geheel uit zand zonder moerige laag. Binnen de zandgronden worden onderscheiden:

1. Hoge zwarte enkeerdgronden

Deze gronden hebben een dikke (dikker dan 50 cm) humushoudende bovengrond. Het zijn de oudste cultuurgronden, door eeuwenlange plaggenbemesting ontstaan rond de eerste nederzettingen. Ze liggen meestal, mede door de ophoging, relatief hoog in het terrein. Het zijn de rijkste gronden. In het buitengebied Oost komen deze gronden voor op de hoger gelegen dekzandruggen ten westen van de Gilzewouwerbeek, ten zuiden en oosten van Bavel, in het gebied rondom de Eikberg en de Bolberg. Ook ten oosten van de Gilzewouwerbeek liggen hoge zwarte enkeerdgronden op de hogere dekzandrug van Lijndonk en de Lage Aard. Ten noorden van Bavel langs de Dorstseweg op een uitloper van de dekzandrug van Kerkeind Bavel zijn deze rijke gronden ook te vinden.

2. Beekeerdgronden en de lage enkeerdgronden

Beekeerdgronden en de lage enkeerdgronden treft men vooral aan rond de beeklopen. De beekeerdgronden hebben roest en komen voornamelijk voor in de relatief laaggelegen terreingedeelten. Het zijn matig arme gronden. In het buitengebied Oost komen ze voor nabij de beeklopen van de Gilzewouwerbeek, de Molenleij en de Goorloop.

3. Podzolgronden

Nagenoeg alle overige gronden zijn podzolgronden. Het zijn de armere zandgronden. De podzolgronden liggen ten westen van Bavel, rond de Roosberg tot en met knooppunt St. Annabosch. Verder ligt het grootste deel van de podzolgronden ten noordoosten van Bavel en de Gilzewouwerbeek op de zandwelvingen van Tervoort en Lijndonk. Enkele kleinere gebieden met podzolgronden liggen ter hoogte van de Lage Aard en aan weerszijden van de Gilzeweg.

Moerige gronden

Bij moerige gronden is de nog aanwezige moerige laag dunner dan 40 cm, de zandondergrond begint ondieper. Op twee plekken in het gebied liggen moerige gronden. In de ingesloten laagte of kom van 'de Blik noord van Lijndonk' liggen moerige gronden. De andere moerige plek komt voor tegen de oostgrens van het plangebied.

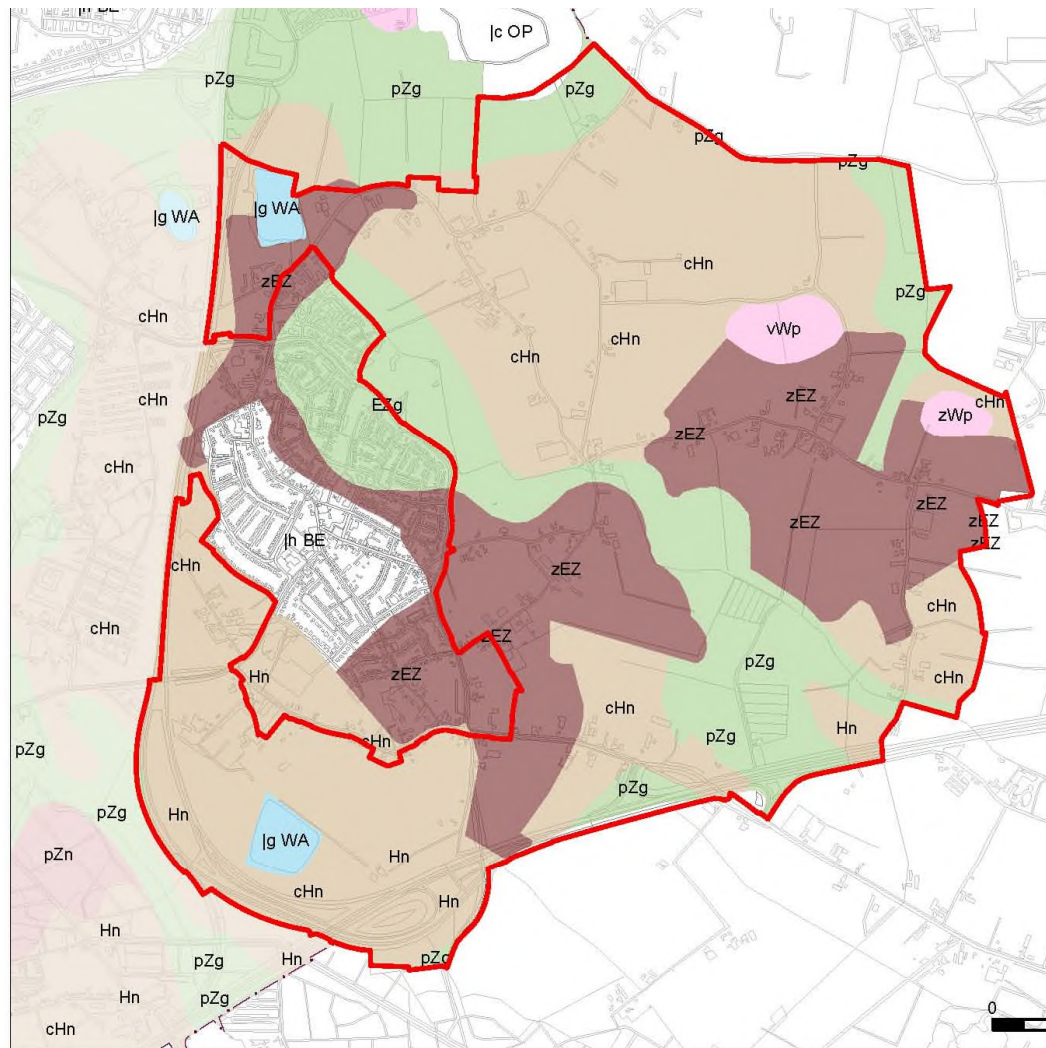
Bodemkwaliteit

Volgens de bodemkwaliteitskaart van de gemeente Breda voldoet het gehele plangebied van Buitengebied Oost gemiddeld gezien aan de achtergrondwaarde en is de bodemkwaliteit over het algemeen goed. Dat wil niet zeggen dat dit lokaal ook overal geldt. De bodemkwaliteitskaart is een weergave van de gemiddelde bodemkwaliteit van de verschillende gebieden in Breda.

De bodemkwaliteit in het plangebied is bepaald door het van oudsher agrarische karakter van het gebied. Binnen het plangebied ligt een aantal verdachte locaties waar op grond van het historisch gebruik mogelijk vervuiling aanwezig is. Dit betreft met name olietanks en/of stortplaatsen. Daarnaast wordt een deel van het gebied bemest. Het aantal verdachte locaties is echter gering.

Aardkundige waarden

In het plangebied zijn geen beschermde aardkundige waarden gelegen.

bodem

hoge zwarte enkeerdgronden zEZ	podzolgronden Hd	moerige gronden zWp
gooreerdgronden pZn	podzolgronden Hn	moerige gronden zWz
lage enkeerdgronden EZg	podzolgronden cHn	water
beekerdgronden pZg	moerige gronden vWp	stort
		bebouwing

Figuur 3.7 Bodemkaart (bron: gemeente Breda)

3.5.2 Water

Oppervlaktewater

Figuur 38 geeft een overzicht van de diverse rivieren en beken, figuur 3.9 een overzicht van waterkeringen, afvalwatertransportleiding en rioolgemalen.

Rivieren en beken

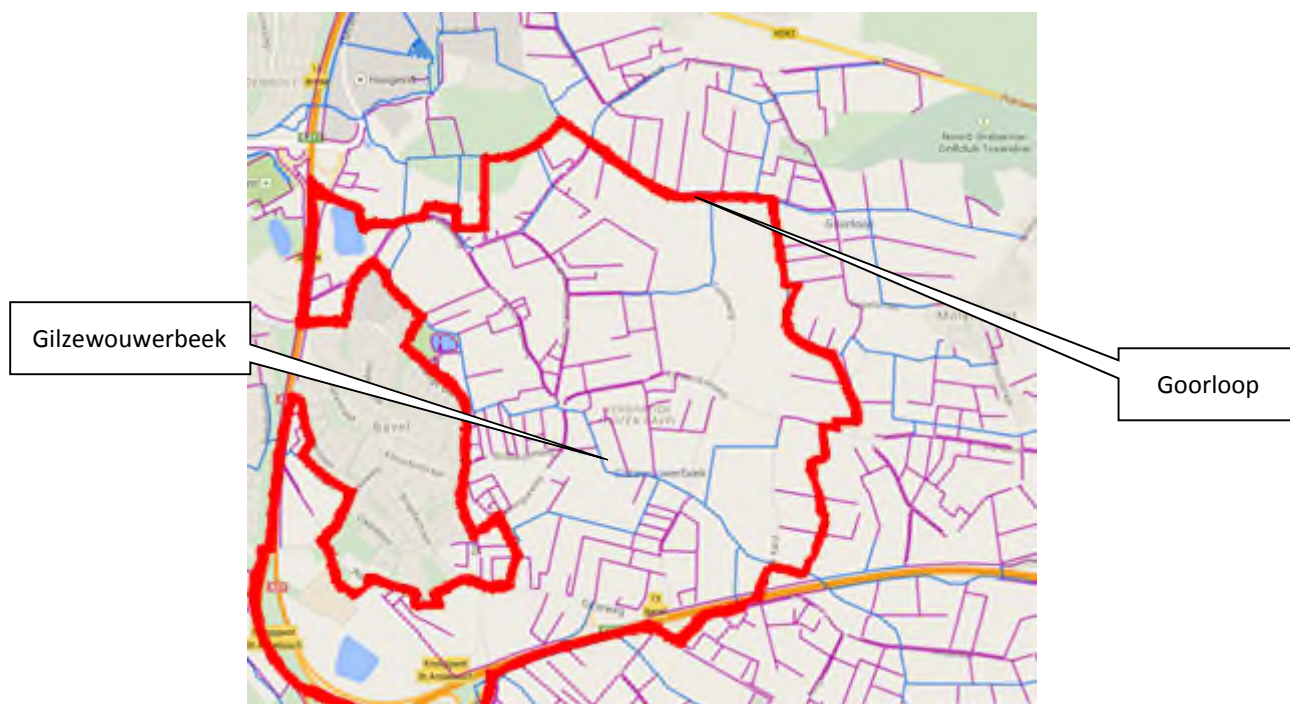
Het watersysteem van Breda Oost bestaat primair uit twee beken met vertakkingen. Dit zijn de Gilzewouwerbeek, die het plangebied doorkruist en de de Goorloop. De laatste loopt langs de noordgrens van het plangebied. De Goorloop en de Gilzewouwerbeek komen ten noorden van het plangebied samen met Oude Leij bijeen in de Molenleij. De beken zijn laaglandbeken. De meeste van deze beken stromen door ondiepe dalen die zijn ingesneden in een tijd dat een aanzienlijk groter watertransport plaatsvond dan tegenwoordig. Laaglandbeken zijn in West-Europa vrij zeldzaam. Het zijn smalle, ondiepe waterlopen met een gering verhang en lage stroomsnelheden. Laaglandbeken hebben wel altijd water en ook bij lage waterstanden is er nog sprake van stroming. Aangezien deze stroming soms zeer sterk is, kan oevererosie optreden, waardoor zo'n beek een kronkelend verloop krijgt (meanders). Door kanalisatie en oeverbeschoeiing is de kans op meanderen voor de meeste beken momenteel nihil.

Waterhuishouding

In waterstaatkundig opzicht behoort het plangebied tot het waterschap Brabantse Delta. In het gebied komt slechts een enkelemaal voor, aan de noordoostzijde van Bavel. In het plangebied komen verder geen gemalen voor. In het plangebied komen geen waterkeringen voor. Tussen de diverse beeksystemen liggen natuurlijke waterscheidingen.

Waterberging

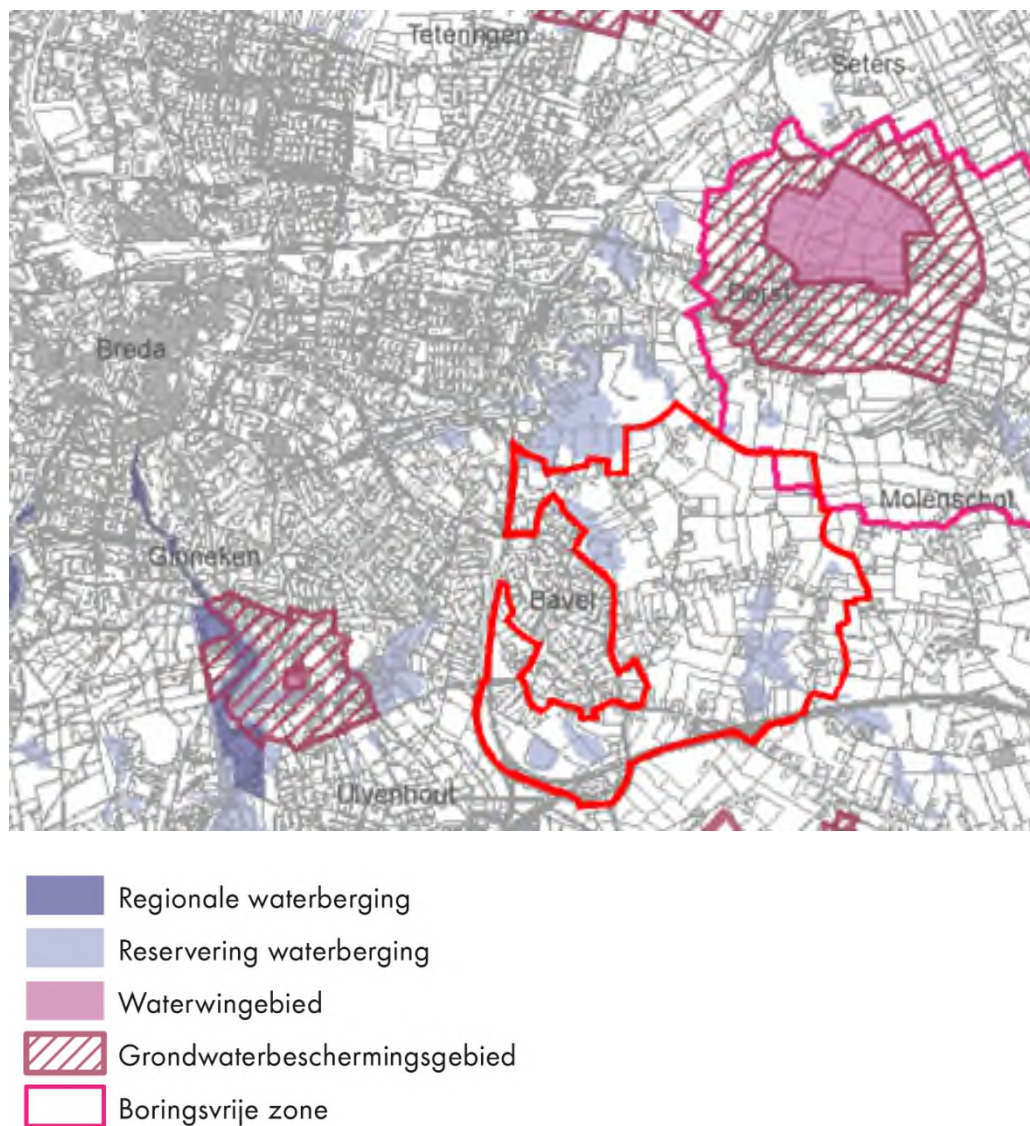
In de omgeving van Breda speelt van oudsher het probleem van wateroverlast, met name in de beekdalen en op de overgangsgonden. Ook de stedelijke omgeving van Breda heeft soms wateroverlast. Omdat de zandgronden vroeger op veel plekken een stagnerende waterafvoer kenden, zijn veel beken genormaliseerd om het water snel uit het gebied te leiden. Daarnaast heeft ontwatering plaats gevonden ten behoeve van de landbouw. In combinatie met het op grote schaal verharderen van oppervlakken doen zich vaker piekafvoeren voor waardoor de kans op overstromingen toeneemt. Daarom is bovenstrooms van Breda gezocht naar mogelijkheden om de piekafvoeren te dempen. Dat kan door het water langer vast te houden in de haarvaten en door de beekdal-reconstructieprojecten.

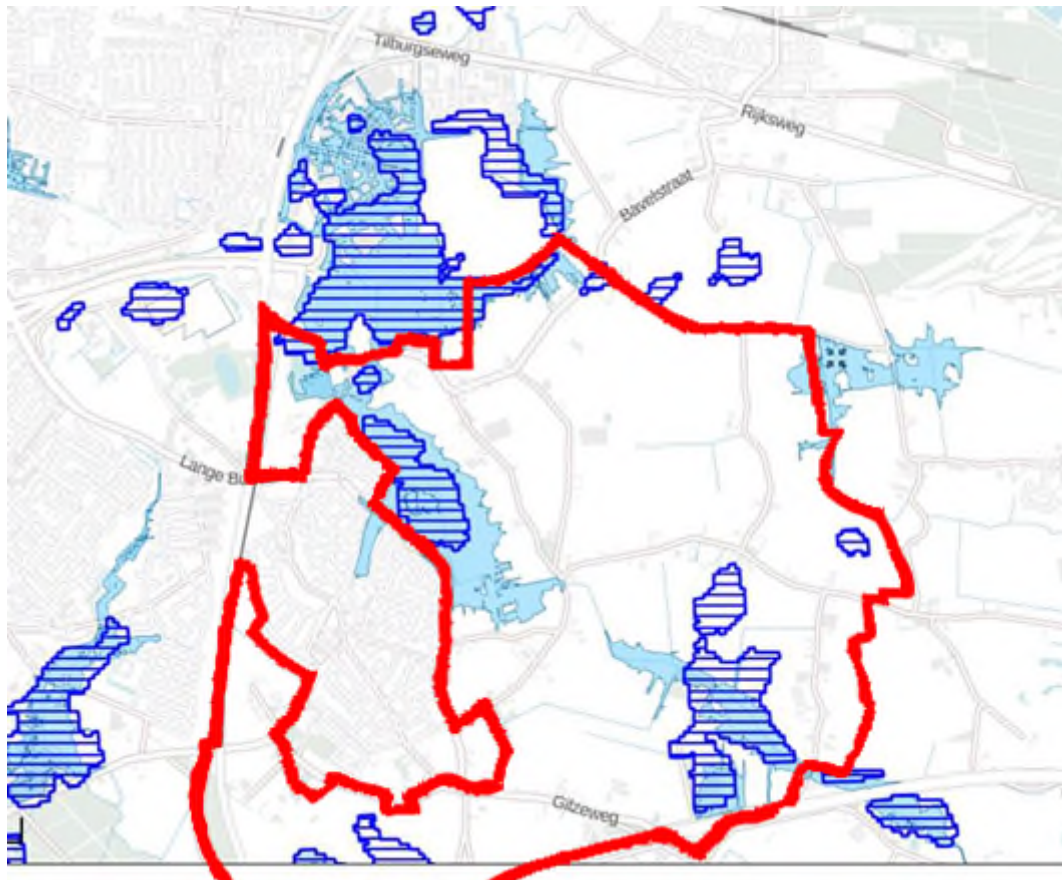
Figuur 3.8 Overzicht beken en waterlopen [bron: waterschap Brabantse Delta]

Figuur 3.9 Ligging afvalwatertransportleidingen (grijs) en rioolgemalen (bron: waterschap Brabantse Delta)

Figuur 3.10 Ligging plangebied Buitengebied Oost in relatie tot waterwingebieden en reserveringsgebieden waterbescherming (bron: kaart Water, Verordening Ruimte, Provincie Noord-Brabant, 2014)

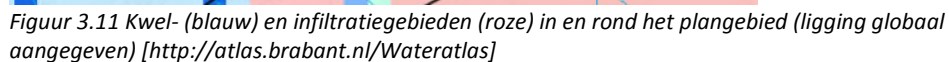

Figuur 3.10b Ligging plangebied Buitengebied Oost in relatie tot aanpassing reserveringsgebieden waterbescherming (bron: Provincie Noord-Brabant)

Grondwater

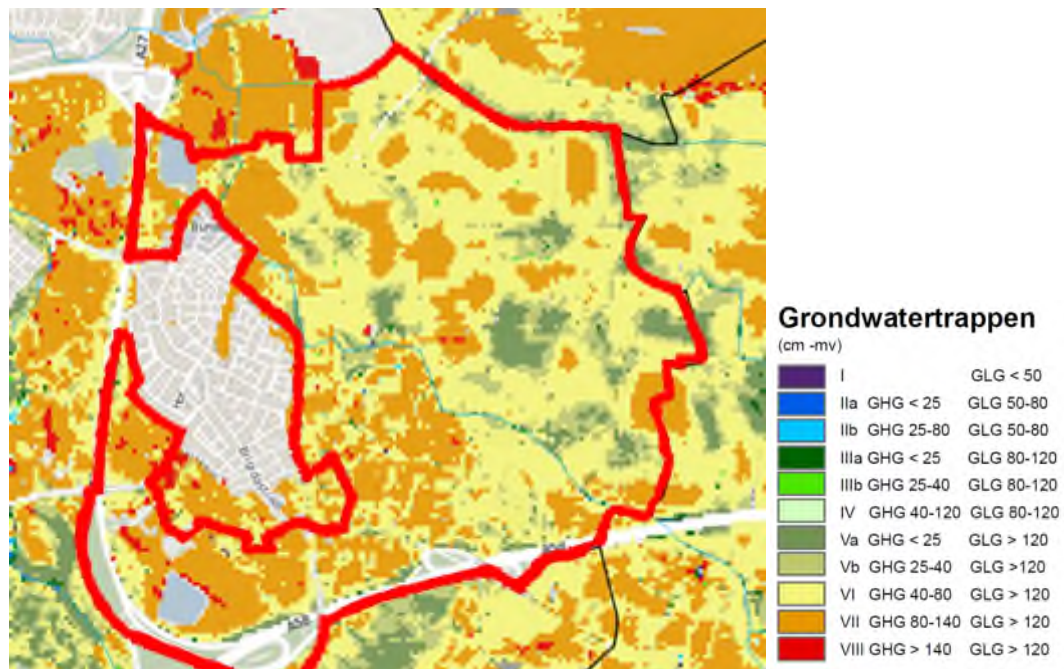
Kwel en infiltratie

Het grondwatersysteem kan onderscheiden worden in kwel-, infiltratie en intermediaire gebieden. Het plangebied is met uitzondering van de directe omgeving van de beken infiltratiegebied. Deze gebieden kenmerken zich door lage grondwaterstanden en een gering aantal waterlopen. Van een (kern)infiltratiegebied stroomt het grondwater via de diepere pakketten naar een kwelgebied. In het buitengebied Breda Oost bevinden zich geen belangrijke kwelgebieden. De intermediaire gebieden zijn de overige gebiedsdelen, in Breda Oost is dit de directe omgeving van de beken Goorloop, Gilzewouwerbeek en Bavelse Leij.

De grondwatertrappen in het gebied variëren grotendeels van Grondwatertrap V oplopend naar Grondwatertrap VII. Grondwatertrappen III en IV komen slechts zeer lokaal voor. De nattere gronden liggen grotendeels in de beekdalen. De gronden met Grondwatertrap VII zijn droge gronden. De GHG ligt hier op meer dan 80 centimeter beneden maaiveld en de GLG ligt op meer dan 160 centimeter beneden maaiveld. Zeer lokaal komt ook grondwatertrap VIII voor, bijvoorbeeld op de Roosberg ten zuiden van Bavel.

Het plangebied ligt niet in drinkwaterwingebied en/of de omliggende grondwaterbeschermingsgebieden. Een klein deel van het plangebied maakt onderdeel uit van een boringsvrije zone. Ter plaatse van de aanduiding 'boringsvrije zone' geldt het behoud van de beschermende kleilaag in de bodem. In deze zone is het verboden om zonder vergunning of toestemming putten te slaan. Verder is het verboden gaten te maken of graafwerkzaamheden te verrichten dieper dan 2,5 meter. In de directe omgeving liggen drinkwaterwinningen bij Ulvenhout, Dorst en Chaam.

Figuur 3.12 Grondwatertrappen [<http://atlas.brabant.nl/Wateratlas>]

Waterkwaliteit

Algemeen

De waterkwaliteit (oppervlaktewater/grondwater) in het buitengebied is niet gebiedsdekkend bekend. De waterkwaliteit is naar verwachting samenhangend met de bodemkwaliteit en het bodemgebruik (agrarisch, natuur, waterwinning). De fysische en chemische oppervlakte-waterkwaliteit in het gebied voldoet op een groot aantal meetpunten niet aan de landelijke MTR normen (landelijk Toelaatbaar Risico) voor oppervlakte-waterkwaliteit. Hoge nutriënten concentraties (vooral stikstof, maar ook fosfaat) worden in vrijwel alle wateren gemeten. Deze voedingsstoffen zijn in belangrijke mate afkomstig van de landbouw, door uit- en afspoeling.

Kaderrichtlijn water

Binnen het plangebied bevinden zich geen KRW-oppervlaktewaterlichamen.

Beschermde ecologische gebieden waterhuishouding

De inrichting en het beheer van de Ecologische Hoofdstructuur is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van gezonde en goed functionerende ecosystemen. Dat houdt ook in dat de watercondities in deze gebieden op orde zijn. Daarom is in de Verordening water een aantal gebieden op kaart aangewezen waarin aanvullende eisen voor grondwateronttrekkingen zijn opgenomen: de beschermde gebieden waterhuishouding, natte natuurgebieden en attentiegebieden.

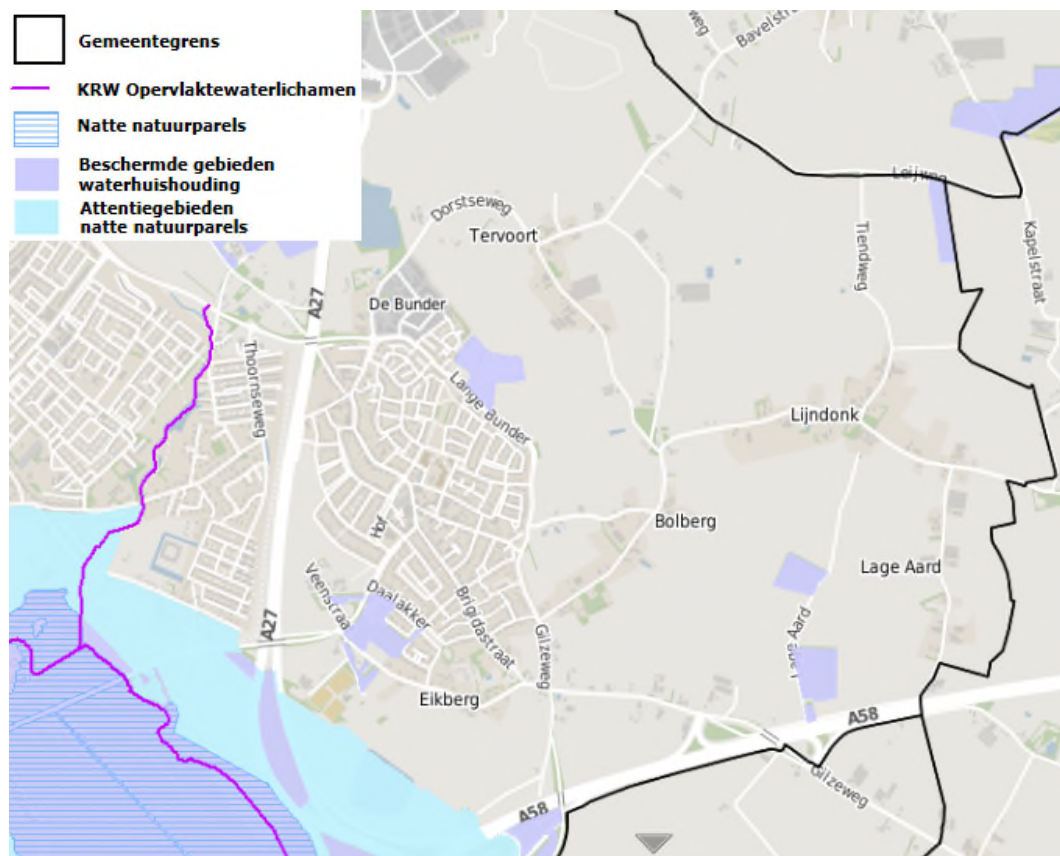
Beschermde gebieden waterhuishouding

In het plangebied liggen enkele percelen met de aanduiding "beschermde gebieden waterhuishouding" (zie figuur 3.13). Deze komen nagenoeg overeen met de Ecologische Hoofdstructuur (EHS): de 'witte vlekken' binnen de EHS (bv wegen en bebouwing) zijn in de Verordening water ook opgenomen als beschermd gebied. Dit zijn gebieden waarvoor in beginsel geldt dat het niet toegestaan is om bestaande grondwateronttrekkingen naar deze gebieden toe of binnen deze gebieden te verplaatsen, én waarvoor een vergunningplicht voor grondwateronttrekkingen vanaf nul kubieke meter per uur (ongeacht de diepte van de put) van toepassing is.

Attentiegebied EHS

Het Ulvenhoutse Bos ten zuidwesten van het plangebied is aangewezen als attentiegebied EHS ("natte natuurparel").

Attentiegebied EHS is hydrologisch gevoelig gebied binnen de Ecologische Hoofdstructuur. Om het Ulvenhoutse Bos is een beschermingszone van gemiddeld 500 m aangeduid. Een deel hiervan, in de "oksel" van de A58 en A27, ligt in het plangebied. In deze beschermingszone is het niet zondermeer toegestaan ingrepen te plegen die de waterhuishouding nadelig kunnen beïnvloeden.

Figuur 3.13: Beschermd gebied waterhuishouding en attentiegebieden EHS in relatie tot het plangebied (bron: wateratlas Noord-Brabant)

3.6 Natuur

3.6.1 Inleiding

In het plangebied liggen diverse natuurgebieden die deel uitmaken van de (rijks- en provinciale) ecologische hoofdstructuur (EHS, tegenwoordig ook Natuur Netwerk Nederland (NNN) genoemd). In deze paragraaf wordt hier op ingegaan. Tot de ecologische hoofdstructuur behoren onder meer de Natura 2000-gebieden. In deze paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op de volgende onderwerpen:

- De Natura 2000-gebieden rond het plangebied;
- De (overige) zeer kwetsbare delen van de EHS (de zogenaamde Wav-gebieden);
- De (overige) delen van de EHS (zijnde geen Natura2000 en/of Wav);
- De overige natuurwaarden in of nabij het plangebied (plant- en diersoorten).

3.6.2 Natura2000-gebieden

Natura2000-gebieden

Direct ten westen van plangebied Buitengebied Oost is één Natura 2000-gebied gelegen: Het Ulvenhoutse Bos. In de verdere omgeving van Buitengebied Oost zijn de volgende Natura 2000-gebieden gelegen:

Nederland:

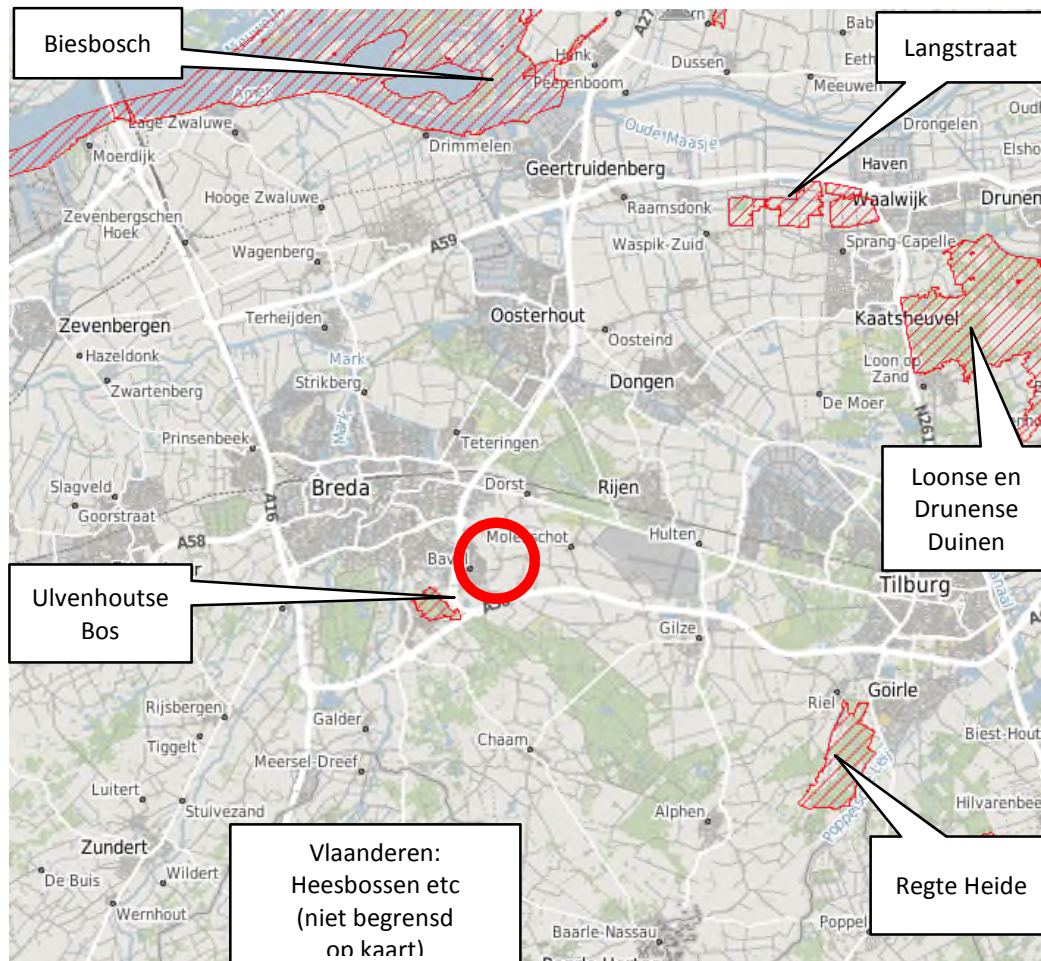
- Regte Heide, ca 14 km ten zuidoosten van het plangebied;
- Langstraat, ca 14 km, ten noordoosten van het plangebied;
- Loonse en Drunense Duinen, ca 16 km ten noordoosten van het plangebied;
- De Biesbosch, ca 14 km, ten noorden van het plangebied;
- Hollands Diep, ca 20 km, ten noordwesten van het plangebied.

Vlaanderen:

- Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop ca.7 km ten zuiden van het plangebied;
- Vogelrichtlijngebied Arendonk, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout en Habitatrichtlijngebied Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout, ca. 15 km ten zuiden van het plangebied.

In dit plan-MER en de daarvoor opgestelde Passende Beoordeling is een afstand gehanteerd van 10 km vanaf de grens van het plangebied als gebied waarbinnen de effecten van de ontwikkelingen in het Bestemmingsplan Buitengebied Oost op de Natura2000-gebieden worden onderzocht. De 10 km grens is arbitrair: uiteindelijk gaat het om het effect op de natuurlijke kenmerken van de Natura2000-gebieden ongeacht de afstand. Maar 10 km wordt valide geacht voor het effectenonderzoek in het kader van Bestemmingsplan Buitengebied Oost. Nabij het plangebied is Natura2000-gebied Ulvenhoutse Bos gelegen. Het Ulvenhoutse Bos is gevoelig voor stikstofdepositie en daarmee maatgevend voor de stikstofeffecten die ontwikkelingen binnen het bestemmingsplan veroorzaken. Daarnaast is binnen de 10 km het Vlaamse Natura2000-gebied Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop gelegen. Een ruimer onderzoeksgebied wordt niet noodzakelijk en zinvol geacht voor de effectbeoordeling. Immers het effect van ontwikkelingen doet zich primair voor op het Ulvenhoutse Bos, een gebied dat door zijn gevoeligheid, het meest kritisch en maatgevend is. Effecten op omliggende gebieden zijn sowieso kleiner. Op voorhand wordt verwacht dat de ontwikkelingen (mogelijk) significante effecten hebben op het Ulvenhoutse Bos en dat noodzaakt

tot stikstofbeperkende maatregelen in het bestemmingsplan. Gezien de overspannen huidige situatie mag er geen sprake zijn van toename van stikstof op het Ulvenhoutse Bos. Als de stikstofproblematiek op het Ulvenhoutse Bos opgelost wordt door stikstofbeperkende maatregelen in het Ulvenhoutse Bos, zijn (eventuele) problemen op verderweg gelegen gebieden ook opgelost.

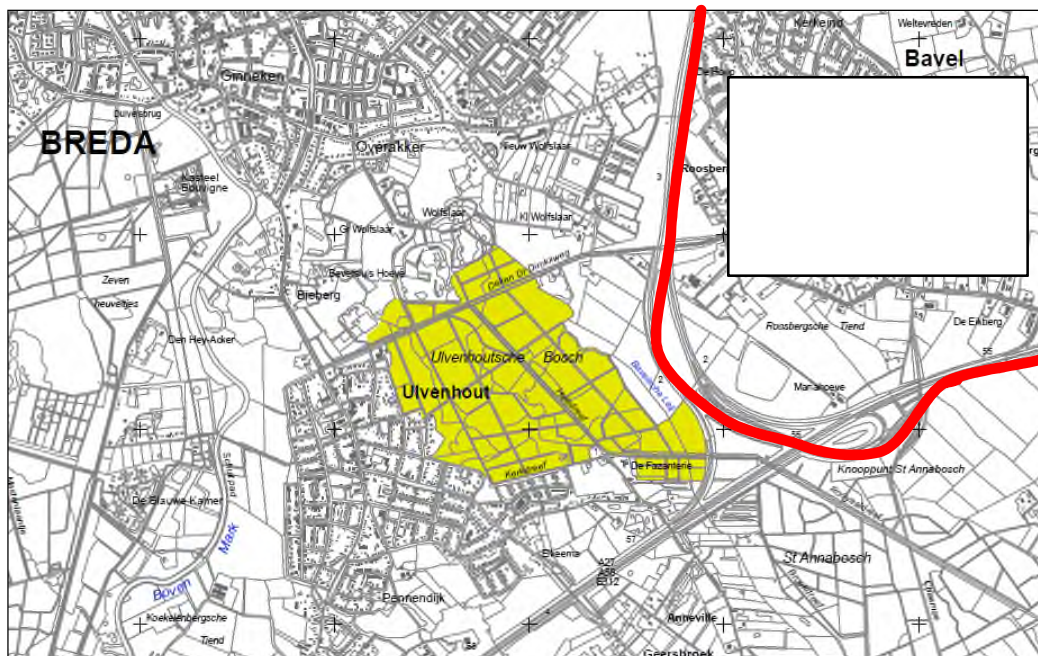

Figuur 3.14 Natura2000-gebieden in de omgeving van plangebied Buitengebied Oost
(bron: provincie Noord-Brabant / www.brabant.nl)

Het Ulvenhoutse bos

Het Natura 2000-gebied Ulvenhoutse Bos is een klein bosgebied ten zuidoosten van Breda. Het is gelegen ten zuiden van de stad Breda, direct ten noordoosten van Ulvenhout. Het gebied is op 23 december 2009 door het toenmalige Ministerie van LNV definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. Het gehele Natura 2000-gebied is Habitatlijngebied. Er is geen Vogelrichtlijngebied of Beschermde Natuurmonument aanwezig. Voor het Natura 2000-gebied is een ontwerp beheerplan opgesteld. In het beheerplan worden maatregelen vastgelegd die nodig zijn om de aanwezige habitattypen, planten en dieren in het natuurgebied te beschermen. In figuur 3.15 is de locatie van het Natura 2000-gebied weergegeven. Het Natura 2000-gebied wordt grofweg begrensd door het dorp Ulvenhout en de snelwegen A58 en A27. Het gebied heeft een

In tabel 3.1 zijn de instandhoudingsdoelen voor het Ulvenhoutse Bos weergegeven.

Figuur 3.15 Natura2000-gebied Ulvenhoutse Bos in relatie tot grens plangebied Buitengebied Oost

Tabel 3.1 Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Ulvenhoutse Bos

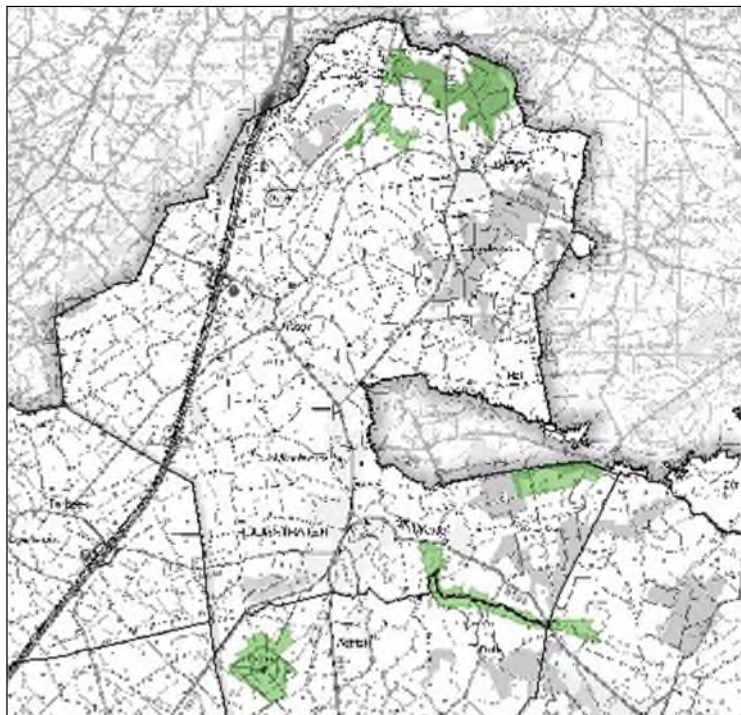
Habitattypen		SVI Landelijk		Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	-		=	=		
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	--		>	>		
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-		>	>		

Legenda

W	Kernopgave met wateropgave
	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling

Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop (Vlaanderen),

Het Habitatrictlijngebied Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop bestaat in feite uit vier delen, te weten 1. Heesbossen, 2. Vallei van Marke, 3. Merkske en 4. Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop en beslaat in totaal een oppervlakte van 678 ha (figuur 3.16). Het gebied bestaat voor het grootste deel uit oude eikenbossen (circa 30%).

Figuur 3.16 Deelgebieden binnen het Belgische Habitatrictlijngebied Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop (bron <http://geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/natura2000/#>)

Voor de Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop instandhoudingsdoelen geformuleerd, welke zijn weergegeven in tabel 3.2.

Tabel 3.2 Instandhoudingsdoelen Belgisch Habitatrichtlijngebied Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop

Habitats	
H2310	Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten
H2330	Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen
H4030	Droge heide (alle subtypen)
H6510	Laaggelegen, schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)
H7150	Slenken in veengronden (Rhynchosporion)
H9190	Oude zuurminnende bossen met Quercus robur op zandvlakten
Habitatsoorten	
H1166	Triturus cristatus - Kamsalamander

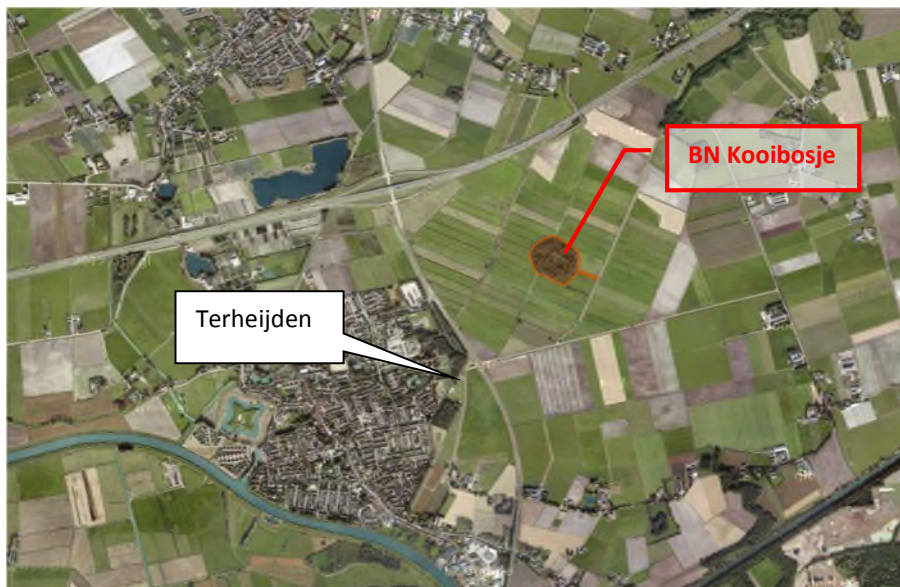
3.6.3 Beschermde Natuurmonumenten

Op circa 7,5 kilometer van de noordelijkste punt van het plangebied is het Beschermde Natuurmonument gebied 'Kooibosje Terheijden' gelegen (figuur 3.17 en 3.18).

De natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon zijn in het aanwijzingsbesluit van 26 juni 1973 beschreven. Dit aanwijzingsbesluit vervalt niet, aangezien het Beschermde Natuurmonument niet binnen een aangewezen Natura 2000-gebied valt.

Het aanwijzingsbesluit vermeldt het volgende ten aanzien van de BN-waarden:

Het kooibos met een dichte ondergroei biedt broedgelegenheid aan verschillende vogelsoorten. Vooral zangvogels broeden er in aanzienlijke aantallen. Bovendien vormt het bosje een belangrijke rust- en foerageerplaats voor tal van trekkende vogels. In het open polderlandschap is het bosje als restant van een voormalige eendenkooi een markant element.

Figuur 3.17 Detail ligging BN Kooibosje (Bron: website ministerie EL&I)

Figuur 3.18 Ligging BN Kooibosje ten opzichte van Buitengebied Oost (Bron: google maps)

3.6.4 Natuur Netwerk Nederland

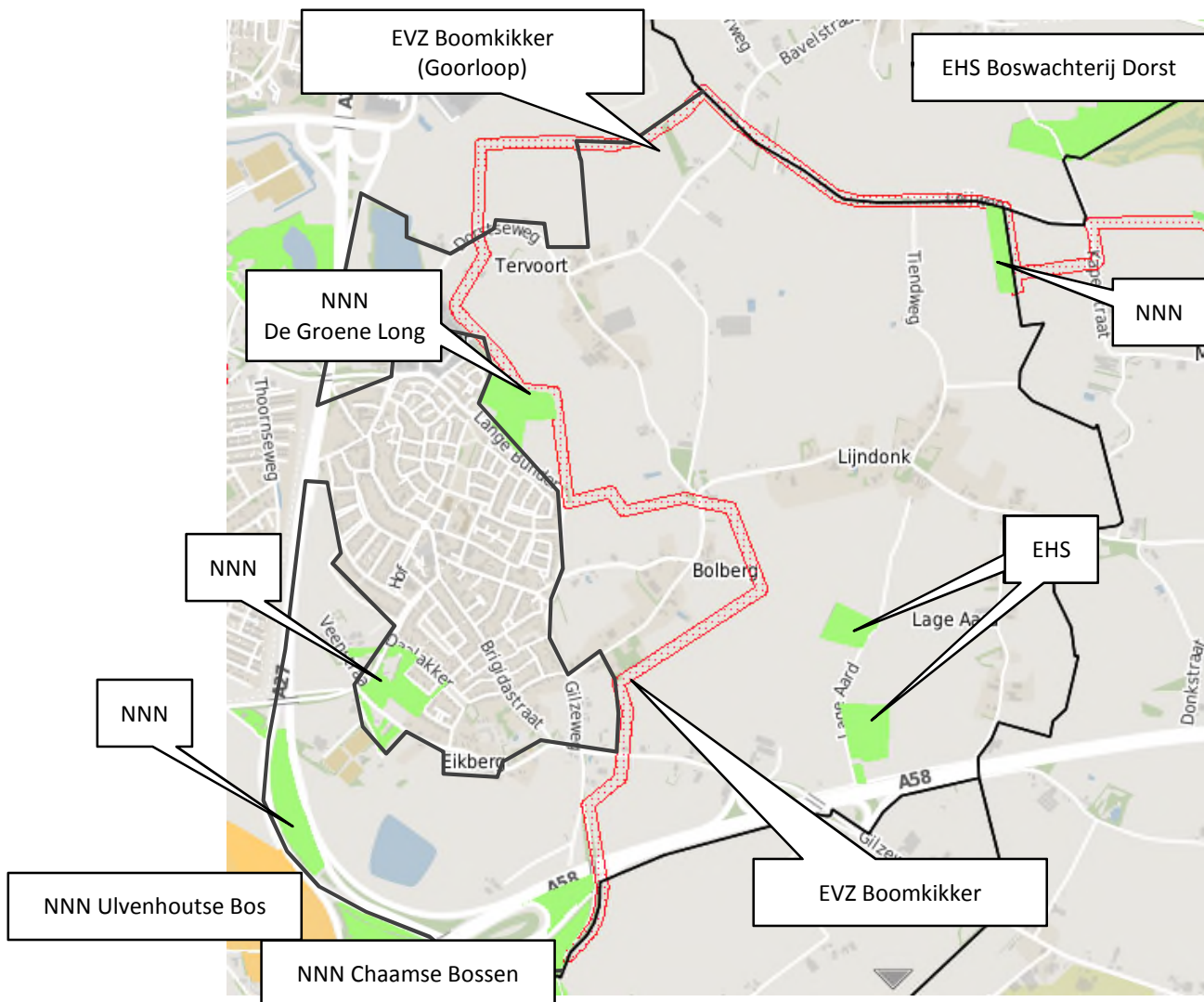
Natuur Netwerk Nederland (NNN) (voorheen Ecologische hoofdstructuur (EHS))

Lokaal maken delen van het plangebied onderdeel uit van de Natuur Netwerk Nederland (NNN), sinds kort de nieuwe benaming voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In figuur 3.19 is de ligging hiervan weergegeven. Het betreft een perceel nabij de Goorloop, het park De Groene Long nabij Bavel, twee percelen gelegen aan de Blookweg nabij de insteekweg Lage Aard, een bosstrook tussen de wegen van de A27 in de zuidwesthoek en de A58 en (deel van) een perceel nabij de bergingsvijver. Het beekdal van de Goorloop (noordgrens plangebied) en een deel van het beekdal van de Gilzewouwerbeek (centraal in het plangebied) zijn onderdeel van de ecologische verbingszone (EVZ) Boomkikker. Recentelijk is de ligging van de EVZ Boomkikker aangepast. Voor de groenblauwe mantel loopt een verzoek bij de provincie de begrenzing aan te passen (zie hieronder en figuur 3.20). Hierover is momenteel (juli 2015) nog geen besluit. Deze aanpassing wordt meegenomen in het Bestemmingsplan Buitengebied Oost. (

Wijziging structuur 'groenblauwe mantel' nabij gemeentegrens Breda en Gilze-Rijen

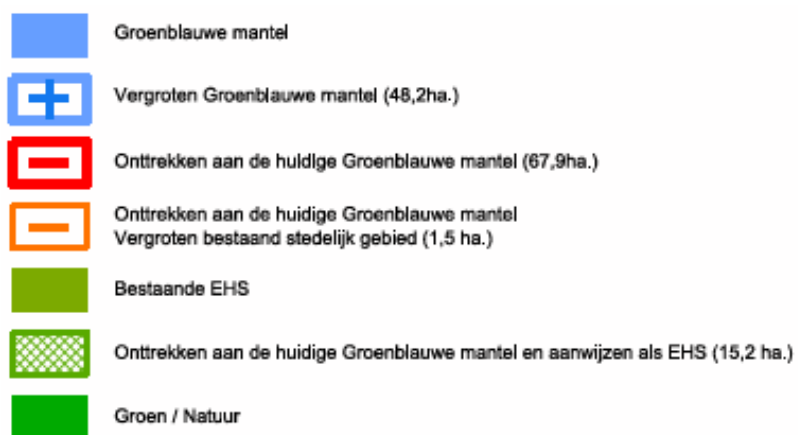
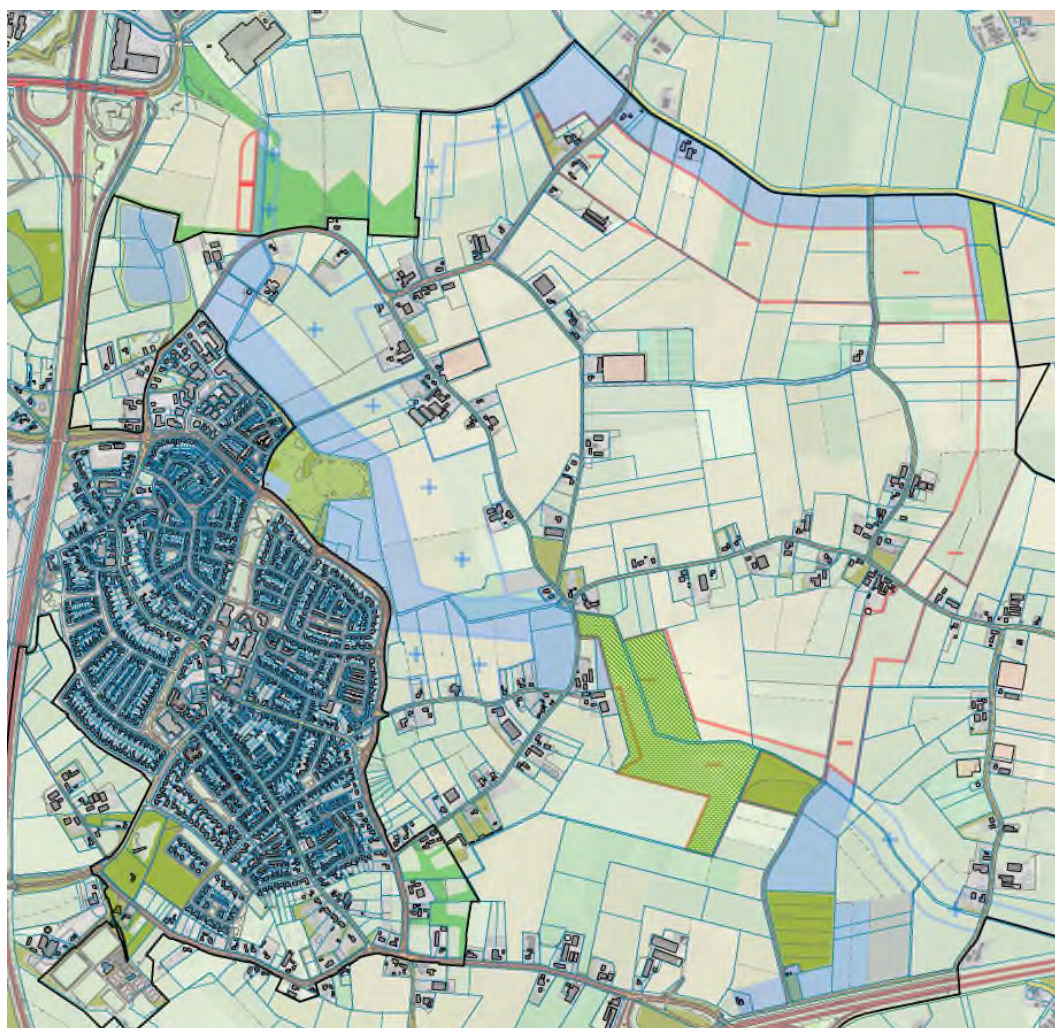
In 2013 is verzocht om de EVZ Boomkikker zoals toen opgenomen op de natuurkaart van de Verordening Ruimte op de gemeentegrens tussen Breda en Gilze-Rijen, te vervangen door de ligging, zoals opgenomen in de Structuurvisie Breda 2030.. Provinciale Staten is tegemoet gekomen aan dit verzoek. Echter de ligging van de groenblauwe mantel is gehandhaafd. De

provincie is in 2014 opnieuw verzocht dit aan te passen. Met deze aanpassing loopt de groenblauwe mantel niet door primair agrarisch gebied en valt de groenblauwe mantel zoveel mogelijk samen met de aangepaste ecologische verbindingszone. Daarnaast wordt met het aanpassen van de ligging van de groenblauwe mantel het beekdal van de Gilzewouwerbeek beschermd en draagt de ligging bij aan bescherming van de potenties van het beekdal en de waarden van de ecologische hoofdstructuur. Tevens vormt de groenblauwe mantel een buffer tussen stedelijk gebied (kern Bavel) en primair agrarisch gebied. Tevens is verzocht om het deel van de groenblauwe mantel dat is gelegen langs de Gilzewouwerbeek (15,2 ha) om te zetten naar ecologische hoofdstructuur. Deze gronden zijn in het vigerende bestemmingsplan Gilzewouwerbeek fase 1 inmiddels al bestemd als Natuur en zijn/worden als zodanig al ingericht en beheerd. Ten zuidwesten van (en buiten) het plangebied ligt NNN, attentiegebied NNN en groenblauwe mantel. Het betreft het Ulvenhoutse Bos, het Chaamse Bos en omgeving. Ten noordoosten van het plangebied ligt ook NNN (Boswachterij Dorst).

Figuur 3.19 Ligging Natuur Network Nederland (NNN) in relatie tot plangebied Buitengebied Oost (zwart omlijnd)

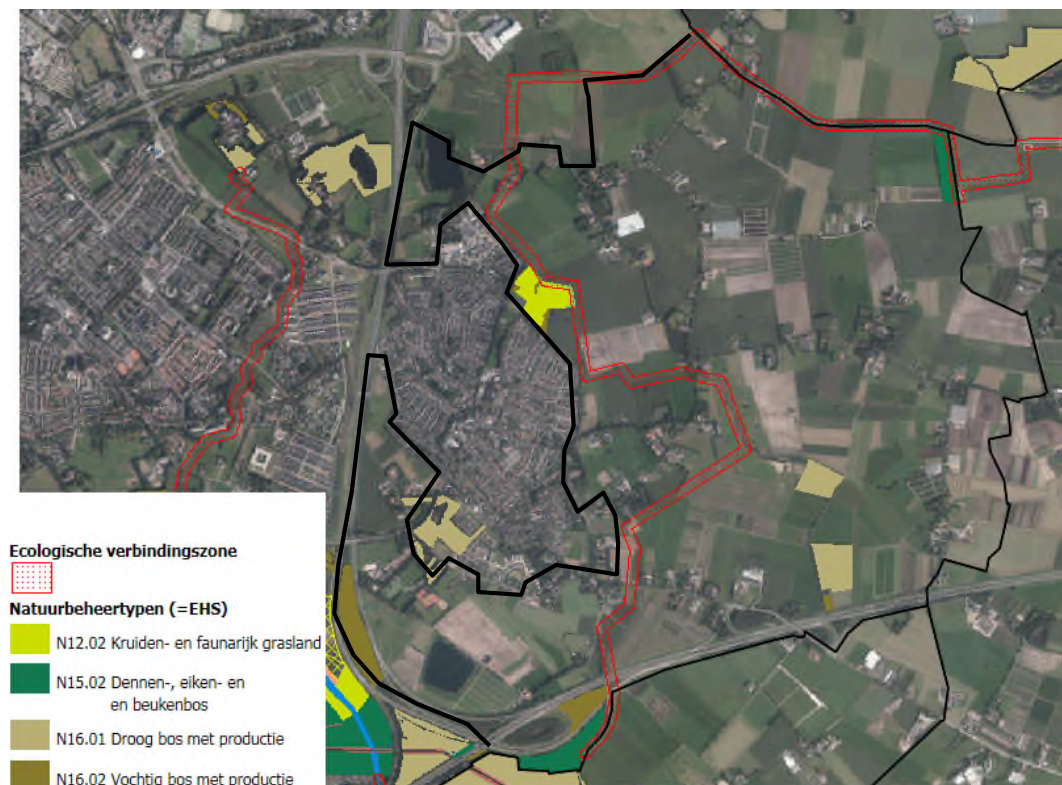
(bron: Provincie Noord-Brabant, www.kaartbank.brabant.nl/natuurbeheerplan/natuurnetwerk)

Figuur 3.20 Verzoek aanpassing groenblauwe mantel in plangebied Buitengebied Breda Oost
(bron: gemeente Breda, 2015)

De NNN-gebieden in het plangebied van Breda-Oost bestaan voornamelijk uit bospercelen. Enkele percelen aangewezen als NNN, bestaan tevens uit open landschap (park De Groene Long en het meest noordelijke NNN-perceel aan de Blookweg).

De NNN-gebieden zijn in het Natuurbeheerplan van Noord-Brabant (2015) aangewezen als verschillende natuurbeheertypen. In figuur 3.21 zijn de aangewezen natuurbeheertypen in het plangebied weergegeven. De aangewezen bosgebieden nabij de Blookweg en de bergingsvijver zijn aangewezen als het natuurbeheertype 'Droog bos met productie'. De bosstroken nabij de A27 en A28 zijn aangewezen als 'Vochtig bos met productie' en 'Dennen-, eiken- en beukenbos'. Het NNN-gebied in de noordoosthoek van het plangebied is eveneens aangewezen als 'Dennen-, eiken- en beukenbos'. Het park De Groene Long is aangewezen als 'Kruiden- en faunairijk grasland'. De ambitietypen voor dit gebied zijn: 'Vochtig hooiland' met 'Moeras' en 'Vochtig bos met productie'. Ten zuiden van de A58 is het de ambitie om dit natuurbeheertype tot 'Zand- en kalklandschap' om te vormen.

Figuur 3.21 Natuurbeheertypen aanwezig in het plangebied (globale zwarte omlijning).

Bron: Provincie Noord-Brabant, Kaartbank, 2015.

Uitgangspunt van het bestemmingsplan is dat het geen (nieuwe) bestemmingen aanwijst die activiteiten mogelijk maken welke significant negatieve effecten zullen of kunnen hebben op de wezenlijke waarden en kenmerken van de NNN. Daarnaast stelt het regels ter voorkoming van aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de NNN.

Onderstaand wordt een beschrijving gegeven van de meest kenmerkende (NNN-)gebieden in het plangebied. Het betreft met name de EVZ de Boomkikker, de Groene Long en Gilzewouwerbeek. De overige gebieden betreffen met name dichte bosstroken.

EVZ de Boomkikker

In het provinciale beleid is tussen de Molenschotse Heide (bij Gilze en Rijen) en de Chaamse bossen een natte ecologische verbindingszone (EVZ) opgenomen. Deze EVZ dient vooral voor de boomkikker. Voor met name de boomkikker is het van belang dat de soort zich op natuurlijke wijze kan verspreiden binnen zijn leefgebied. Van de vele tientallen leefgebieden van de boomkikker in Noord-Brabant, resteerden er omstreeks 1985 nog maar vier. Het aantal boomkikkers binnen deze gebieden was dramatisch laag. Sinds 2000 is het aantal boomkikkers in Molenschotsche Heide, in De Leemkuilen en De Brand door doelgerichte maatregelen toegenomen. Ondanks deze positieve ontwikkelingen is de boomkikker nog altijd een zeer zeldzame en kwetsbare soort in Noord-Brabant. Om deze reden is het realiseren van een ecologische verbindingszone opgenomen tussen de Molenschotse Heide en de Chaamse bossen. Een deel van deze EVZ loopt door het plangebied.

De EVZ functioneert ook als migratieroute voor overige amfibieën en kleine zoogdieren zoals de kamsalamander, mogelijk ook de levendbarende hagedis, vleermuizen, vlinders en struweelvogel.

De ecologische verbindingszone die wordt aangelegd en deels gerealiseerd is, wordt gemiddeld 25 meter breed. Binnen de zone wordt een aantal leefgebieden aangelegd, met een poel, een stukje bloemrijk grasland of een moerasje. Dit zijn zogenoemde stapstenen voor de natuur, die op regelmatige afstand van elkaar komen te liggen. De ecologische zone vormt de buffer tussen bestaand bebouwd gebied en het landelijk gebied. Daarom is binnen dit traject ook ruimte mogelijk voor recreatieve doeleinden en waterberging (DLG, 2013).

De Groene Long

Het park de Groene Long nabij Bavel is structuurrijk waar vele overgangen (nat-droog; hoog-laag; voedselrijk-voedselarm; hoge vegetatie-lage vegetatie) zorgen voor een grote soortenrijkdom. Het park kent ook diverse poelen waar diverse amfibieën en libellen van profiteren.

Gilzewouwerbeek

In 2012 heeft de gemeente Breda een deel van het beekdal van de Gilzewouwerbeek in het plangebied Breda-Oost heringericht als natuurgebied. Vóór deze periode was de beek ten behoeve van landbouwkundig gebruik gekanaliseerd. Door de ingreep is de natuurlijke beekloop hersteld en komen de karakteristieken van de laaglandbeek weer tot zijn recht.

De Gilzewouwerbeek stroomt het grootste deel van het jaar door de ongeveer twee meter brede stroomgeul die licht slingerend door het dal loopt. In de winter vult het stromende water vaak ook een deel van het winterbed, evenals bij hevige regenval in de zomer. Door de herinrichting is het beekdal een gevarieerd leefgebied geworden voor een groot aantal soorten wilde dieren en planten. De slinging van de beek bevordert bij voorbeeld het ontstaan van plekken met verschillende dieptes en stroomsnelheden. De hoogteverschillen tussen hogere gronden en beekdal veroorzaken verschillen in droogte en – na jaren maaien en afvoeren van gras - voedselrijkdom van de grond. Daardoor zal de plantengroei in het gebied steeds gevarieerder worden.

De stuw bij de Bolbergseweg is vervangen door een vistrap. Hierdoor wordt het water even hoog opgestuwd als door de stuw, maar het blijft stromen. Dit is voor veel kleine waterdieren (bij voorbeeld de larven van beekjuffers) van levensbelang én de snoeken, grondels en biermpjes die vroeger door de stuw werden tegengehouden kunnen voortaan verder de beek opzwemmen.

Ook de in het gebied aangelegde poelen en bosjes vormen vestigingsplaatsen voor nieuwe soorten. De stobbenwallen bij de poelen dienen als schuilplaats voor allerlei klein gedierte en als

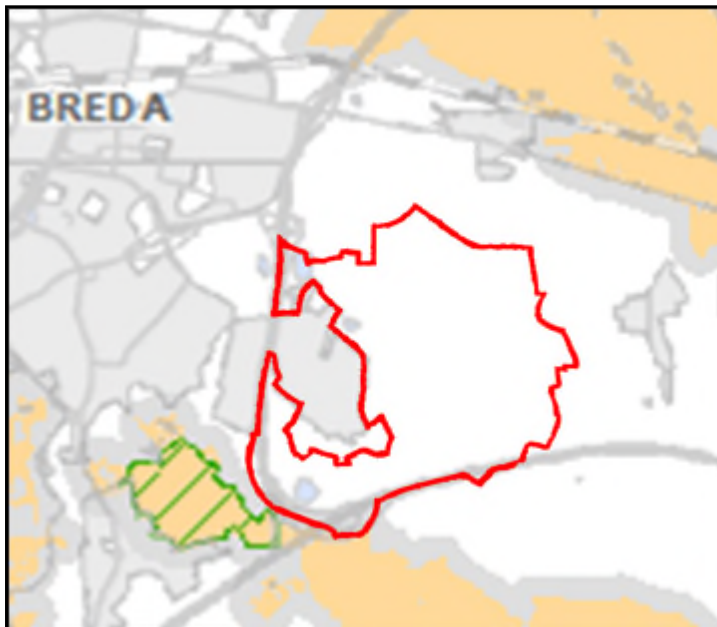
“klimrek” voor braamstruweel. Dit braamstruweel moet dienen als leefgebied voor de boomkikker.

Door het gebied heen lopen enkele onverharde wandelpaden. Een droog en goed begaanbaar pad over de hogere gronden en een laarzenpad langs en hier en daar dwars door het dal. Het laarzenpad steekt op drie plekken via een voorde (doorwaadbare plaats) de beek over (Breda.nl).

3.6.5 Zeer kwetsbare gebieden in de NNN (Wav-gebieden)

Wav-gebieden

Wav-gebieden zijn zeer kwetsbare NNN-gebieden die in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) beschermd worden tegen de schadelijke uitstoot van ammoniak afkomstig uit mest. Het plangebied voor Buitengebied Oost maakt geen deel uit van Wav-gebieden (zie figuur 3.22). De dichtstbijzijnde Wav-gebieden zijn het Ulvenhoutse Bos (ten zuidwesten) en Boswachterij Dorst (ten noordoosten).

Figuur 3.22 Ligging Wav-gebieden en Natura 2000 gebied in relatie tot plangebied buitengebied Oost (= rood)

(Provincie Noord-Brabant, 2012] (oranje= Wav-gebieden, groen= Natura 2000 gebied)

3.6.6 Beschermde plant- en diersoorten

De beschrijving in dit MER van de waarden van het plangebied met betrekking tot het voorkomen van beschermde planten en dieren is gebaseerd op bestaande gegevens. De soortbescherming is gewaarborgd in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse diersoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën (Tabel 1, 2 en 3 inclusief vogels). In de gemeente Breda zijn meerdere inventarisaties naar beschermde diersoorten uitgevoerd en samen met gegevens uit andere bronnen (zoals landelijke databank, maar ook uit specifieke bronnen als Ravon, Floron, e.d.) samengebracht in een database. Als aanvulling daarop is de landelijke databank telmee.nl geraadpleegd voor de meest

recente waarnemingen. De natuurgegevens in telmee.nl worden weergegeven door vlakken te projecteren op een kaart als de soort is waargenomen binnen een bepaald (5x5) kilometerhok. Het plangebied Buitengebied Breda Oost valt binnen één 5x5 kilometerhok. Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich ook daadwerkelijk in het plangebied bevinden. Het plangebied omvat namelijk een deel van het kilometerhok en vult niet het hele kilometerhok op. Zo is ook het natuurgebied Sint Annabos in het kilometerhok gelegen.

Aangezien geen gebiedsdekkende inventarisatie is gedaan in het plangebied, geeft onderstaande soortinformatie slechts een indicatie van de soorten in en in de omgeving van het plangebied. Dit is voldoende voor de effectbepaling van de ontwikkelingsmogelijkheden in het Bestemmingsplan Buitengebied Oost op soorten in dit MER. Het is ook voldoende voor de bepaling of de bescherming van soorten in de Flora- en Faunawet het bestemmingsplan in de weg staat. Bij vervolgpcedures (bv vergunningaanvraag) voor individuele ontwikkelingen wordt meer in detail gekeken naar de aanwezigheid van beschermde soorten en in meer detail ingegaan op effecten en eventuele benodigde mitigerende maatregelen.

Vogels

Uilen

In het plangebied Breda Oost komen uilen voor met een jaarrond beschermde nesten die kenmerkend zijn voor buitengebieden. Het betreft hier de kerkuil en steenuil. De kerkuil is een soort die voorkomt in cultuurland met gras- en bouwlanden die begrensd worden door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes. Ze broeden vooral in de hoge, donkere delen van boerenschuren, kerken, kastelen en torens (RVO, 2014). De steenuil is een vogel die gebruikelijk leeft op erven van burgerwoningen, bij boerderijen in het agrarische cultuurlandschap en aan dorpsranden (RVO, 2014).

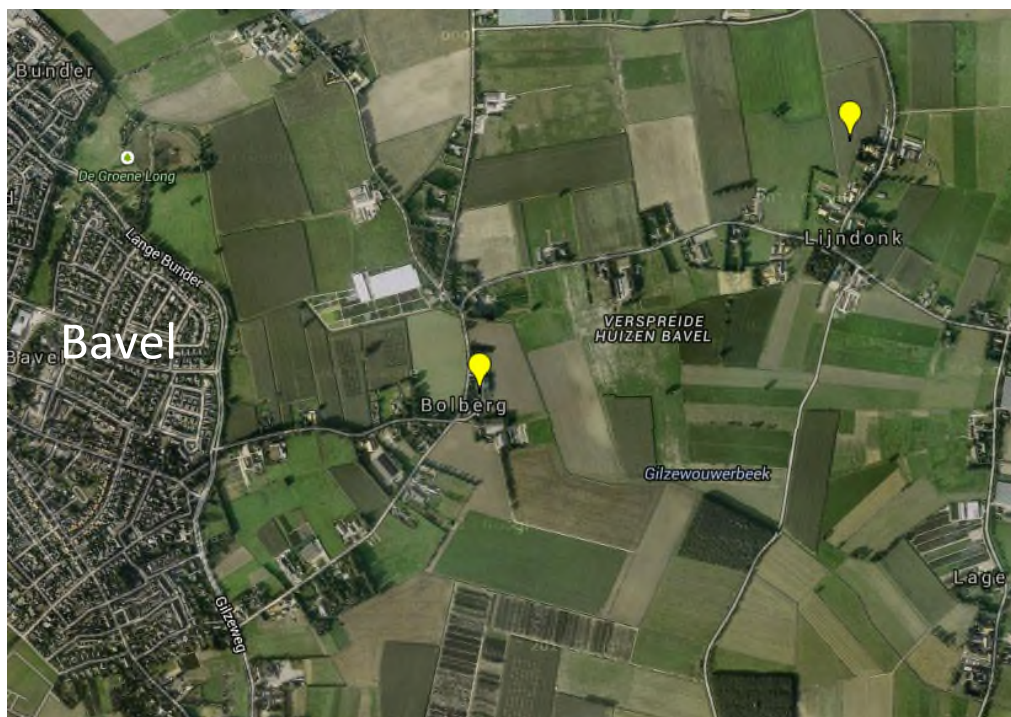
De kerkuil is in het plangebied (zowel in 2011, 2012 als in 2014) met name ten zuiden van Bavel (drie territoria) en ten noordoosten van Bavel (één territorium) waargenomen. In figuur 3.22 zijn de locaties rondom Bavel aangegeven. Ook is de soort nabij het Annabosch ten zuiden van plangebied waargenomen (één territorium). Op basis van de gegevens van gemeente Breda zijn in het plangebied twee territoria van de steenuil aanwezig rondom Bolberg en Lijndonk (zie figuur 2.23). Nabij Ijpelaar bevindt zich tevens een steenuilterritorium (ten westen van de A27). Het betreft allen recente territoria (tussen 2011 en 2014).

Huismus en zwaluw

De huismus is, naast de uilen, een tweede voorbeeld van een soort (eveneens met een jaarrond beschermd nest) die veel voorkomt op en rond boerderijen. De boerenzwaluw (rode lijst soort) is tevens een kenmerkende soort voor het agrarische gebied. De soort prefereert boerderijen met vee waarbij (open) stallen de voorkeur hebben. De aantallen van de boerenzwaluw gaan de laatste jaren hard achteruit en de soort is opgenomen op de Rode Lijst. In het buitengebied van Breda Oost is de soort, gezien de verspreiding van de boerderijen, naar verwachting aanwezig. De soort is tevens veel aanwezig rondom de gebouwen rondom Bolberg.

Figuur 3.22 Globale locaties aanwezige kerkuilkasten in het Buitengebied Breda Oost.
(Bron: uilengegevens, gemeente Breda).

Figuur 3.23 Globale locaties aanwezige steenuilkasten in het Buitengebied Breda Oost. (Bron: uilengegevens, gemeente Breda).

Amfibieën en reptielen

In het recent aangelegde deel van de Gilzewouwerbeek zijn vinpootsalamanders en boomkikkers aangetroffen. Elders in het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van (zwaar beschermde) amfibieën en reptielen. Echter, buiten het plangebied is wel een aantal beschermde amfibie- en reptiel soorten bekend zoals de alpenwatersalamander (Tabel 2), vinpootsalamander (Tabel 3), levendbarende hagedis (Tabel 2) en hazelworm (Tabel 3). De reptielsoorten worden naar alle waarschijnlijkheid niet in het plangebied Buitengebied Oost verwacht aangezien hier geen geschikt biotoop (aaneengesloten dichtbegroeide gebieden met open plekken) aanwezig is. Wanneer de landelijke databank voor natuurwaarnemingen (telmee.nl) wordt geraadpleegd blijkt dat de zwaar beschermde alpenwatersalamander en de vinpootsalamander de laatste vijf jaar ook in het kilometerhok van het Buitengebied Oost zijn waargenomen. De vinpootsalamander staat tevens op de Rode Lijst vermeld. Opgemerkt moet worden dat natuurgebieden zoals het Sint Annabos (ten zuiden van het plangebied) ook binnen dit kilometerhok valt – de soorten kunnen derhalve ook hier voorkomen en mogelijk niet in het plangebied (dit zal met name gelden voor de vinpootsalamander). De alpenwatersalamander is een weinig kritische soort en kan wel voorkomen in het plangebied. Met name de natuurvriendelijke waterpartijen (zoals de recent aangelegde poelen nabij de Gilzewouwerbeek) vormen een geschikt biotoop voor deze soort. Na enige rijping van de nieuw aangelegde natuur en realisatie van de EVZ kunnen ook andere beschermde soorten zoals de kamsalamander hier voorkomen.

Opgemerkt moet worden dat op basis van de bureaustudie niet op voorhand uitgesloten kan worden dat ook andere delen dan de EVZ in het plangebied, gebruikt worden als leefgebied. Het plangebied is geschikt leefgebied voor algemeen voorkomende amfibieënsoorten (minder zwaar beschermd – tabel 1) zoals onder andere bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad.

Zoogdieren

In het plangebied komen algemeen voorkomende, licht beschermde zoogdiersoorten voor. Dit zijn bijvoorbeeld de Tabel 1-soorten egel, konijn, bunzing, mol, woelrat en een aantal muizensoorten. Uit de inventarisatiegegevens van de Gemeente Breda blijkt dat in de omgeving van het plangebied een aantal zwaarder beschermde zoogdieren voorkomen. Zo is in het Ulvenhoutse Bos de eekhoorn (Tabel 2-soort) waargenomen. De soort is voornamelijk gebonden aan wat oudere bomen in oudere bossen en dan bij voorkeur naaldbossen of gemengde bossen. De soort eet hier vooral zaden en knoppen van naaldbomen. Het plangebied biedt geen optimaal biotoop voor de soort, maar kan in de meer bossige percelen wel voorkomen (zoals in de EHS-gebieden).

Recent is ook de steenmarter (Tabel 2) aangetroffen in het plangebied (locatie Eikberg, mondelinge mededeling gemeente Breda). De steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosje.

Naast de eekhoorn en de steenmarter zijn verschillende vleermuizen (Tabel 3-soorten) bekend in de omgeving. Het betreft de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis en baardvleermuis (gegevens Gemeente Breda en telmee.nl). De groenelementen en holtes in de bomenrijen in het plangebied bieden voor vleermuizen geschikte verblijfplaatsen dan wel geschikte foerageergebieden of vliegroutes. Ook vormen gebouwen (zoals de vele boerderijen in het plangebied) geschikte verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen zoals de gewone dwergvleermuis.

Planten

In de directe omgeving van het plangebied zijn een aantal waarnemingen gedaan van verschillende beschermde en op de Rode Lijst vermelde plantensoorten. Het betreft hier onder andere de Tabel 2-soorten veldsalie (de soort is waargenomen bij de toe- en afrit van de A27 ten noorden en buiten het plangebied) en kleine zonnedauw (onder andere ten zuiden van het plangebied). Daarnaast zijn de volgende Tabel 2-soorten in de omgeving van het buitengebied waargenomen (gegevens Gemeente Breda): gevlekte orchis, kleine zonnedauw, klokjesgentiaan, lange ereprijs, prachtklokje en rietorchis. Op basis van de landelijke databank voor natuurwaarnemingen (telmee.nl) blijkt dat daarnaast in het kilometerhok van het Buitengebied Breda-Oost de volgende soorten zijn waargenomen: gele helmbloem, klein graskruid, kluwenklokje, prachtklokje, rapunzelklokje, steenanjer, steenbreekvaren, tongvaren, veldsalie, waterdrieblad, weideklokje, wilde marjolein, drijvende waterweegbree. Het waterdrieblad is tevens een soort die een vermelding krijgt op de Rode Lijst. Binnen het kilometerhok van de voorgenoemde soorten ligt de kern van Bavel en is het natuurgebied Sint Annabos gelegen waar de soorten mogelijk voor kunnen komen. Zo is een aantal van deze soorten gebonden aan verharding en komen deze soorten naar waarschijnlijkheid voor in de kern van Bavel (zoals de steenbreekvaren, gele helmbloem en klein graskruid).

Overige soorten

Van de overige beschermde soortgroepen zijn geen waarnemingen in het plangebied bekend (zowel niet in de gegevens van de Gemeente Breda als in telemee.nl). Alleen de kleine modderkruiper (algemene soort, Tabel 2-soort) zou in het plangebied kunnen voorkomen op basis van de waarnemingskaarten van telemee.nl. De kleine modderkruiper komt voor in stilstaand en langzaam stromend water, sloten, greppels, beken, kanalen en oeverzones van meren en plassen. De kleine modderkruiper is niet zo kieskeurig op het gebied van kwaliteit van het water (RVO, 2014) en daarom zijn er geen redenen om aan te nemen dat de soort niet in het plangebied voorkomt.

3.7 Cultuurhistorie

3.7.1 Cultuurhistorie

Historische geografie

Het plangebied is in verschillende fasen ontgonnen en ingericht. De streek rond Breda is al in de Oude Steentijd bewoond of wordt regelmatig door mensen bezocht. Men leeft als jagers en verzamelaars van voedsel. Vanaf de Jonge Steentijd gaat de mens zijn omgeving meer naar zijn hand zetten en kan van eenvoudige landbouw gesproken worden.

De eerste bewoners vestigen zich op de dekzandruggen, hogere en dus drogere plekken in het landschap. Dekzandruggen ontstonden tijdens de laatste ijstijd doordat zand, dat door de harde wind werd rond geblazen, zich ophoopte rond beplanting en andere oneffenheden. In de loop der tijd ontstaan op de dekzandruggen verschillende kleine nederzettingen waartoe wat bouwland behoort (akkers). De natte beekdalen zijn onbewoond en worden gebruikt als weidegrond en hooiland.

De hoogste gronden worden als bouwland en de laagste delen worden als grasland in gebruik genomen. Als bemesting gebruikt men de mest uit de potstallen, vermengd met heideplaggen of bosstrooisel. Door deze mest honderden jaren lang op de akkers op te brengen ontstonden in de loop der tijd de karakteristieke bolle akkers, gronden met een sterk humeuze bovenlaag, die ook nu nog de betere landbouwgronden in het gebied zijn. De reeds aanwezige hoogteverschillen zijn hierdoor nog verder versterkt.

Centraal door het plangebied loopt de Gilzewouwerbeek met een relatief breed beekdal. De beek is genoemd naar de visvijvers of 'wouwers' van de heer van Breda die langs de bovenloop van deze beek, net onder Gilze lagen. De Molenlei, met eveneens een relatief breed beekdal, vormt de noordgrens van het plangebied.

Aan weerszijden van de Gilzewouwerbeek liggen enkele dekzandruggen waarop de nederzettingen, Tervoort, Lage Aard, Lijndonk, Bolberg, Eikberg en Roosberg zijn ontstaan. De begrippen donk en berg duiden er op dat deze locaties de hoogste plekken op de dekzandruggen betreffen.

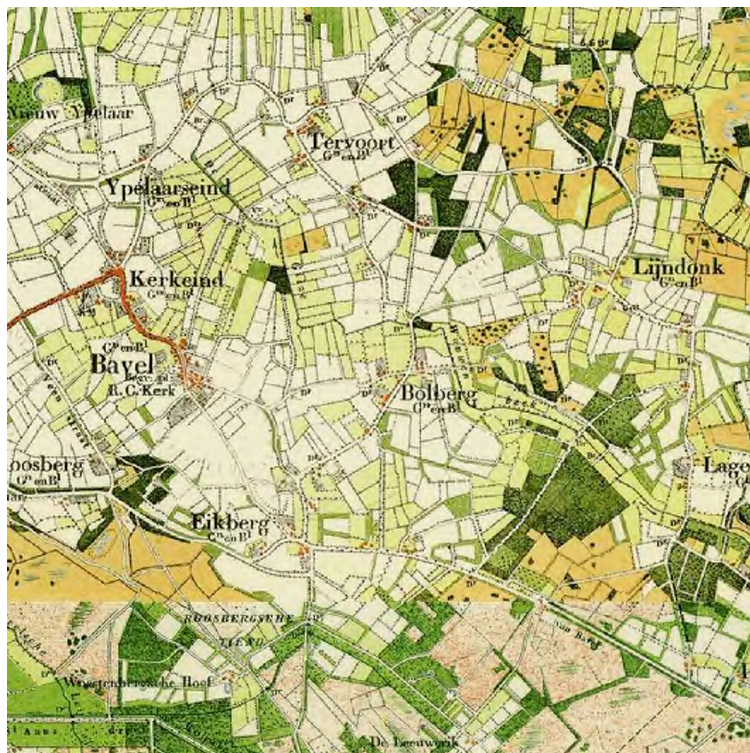
Tervoort is ontstaan op de flank van een dekzandrug, nabij een doorwaadbare plaats van de Gilzewouwerbeek, op het punt waar de Dorstseweg de Gilzewouwerbeek kruist en het beekdal zeer smal is. Lijndonk en Tervoort worden reeds rond 1300 vermeld in oude geschriften. Lage Aard wordt in 1511 voor het eerst vermeld en is ontstaan langs een weg aan de rand van de heide van Gilze.

In de Jonge Steentijd bestaat het landschap uit niet al te dicht bos. Bij het ontstaan van de nederzettingen liggen akkers rondom de nederzettingen en weidt men de dieren in het omringende bos. Door begrazing en houtkap verandert het bos echter in de loop der eeuwen in heide. Tegen 1500 is er bijna geen bos meer over en wordt de omgeving gekenmerkt door uitgestrekte heidevelden.

De ontginning van het landschap richt zich na 1500 met name op ontginning van heide tot akker- en weiland. Daarnaast wordt er opnieuw bos aangeplant in verband met de behoefte aan hout. In de zuidwesthoek van het plangebied bevond zich in de 15e eeuw de Woestenbergse Hoef, een grote ontginningshoeve die een deel van de heide (ter hoogte van de huidige zandwinplas) in cultuur heeft gebracht. Omstreeks 1974 is de (tweemaal herbouwde) hoeve afgebroken om plaats te maken voor de A58. De gronden met bijbehorende lanen horen nu bij de Mariahoeve, die hier in 1940 is gebouwd.

De middeleeuwse boerderijen op de dekzandruggen, opgetrokken uit hout en leem, worden vanaf de 17e eeuw vervangen door stenen gebouwen. Meestal ligt de woning parallel aan de weg en staan daarachter de schuren in een rechthoekig patroon. Dit boerderijtype wordt Brabantse langgevel genoemd. Bij de meeste boerderijen van het Brabantse langgevel type komt een Vlaamse schuur voor, opgebouwd uit geteerde, gepotdekselde planken, met eiken gebinten en met riet afgedekt. In de directe omgeving van Breda zijn met name rondom de gehuchten Tervoort, Bolberg en Lijndonk relatief veel langgevelboerderijen gebouwd. In de twintigste eeuw wordt dit type vervangen door boerderijcomplexen bestaande uit een woonhuis met aangebouwde stal, soms met extra vrijstaande stallen.

Tot circa 1900 worden akkers en weilanden afgeschermd door houtopstanden (houtwallen, houtsingels, hagen) die dienen als erfafscheiding, hakhout en veekering. In de loop van de 19e eeuw brengt de Industriële Revolutie nieuwe welvaart en nieuwe technieken met zich mee waardoor hout als energieleverancier wordt vervangen door steenkool, gas en/of olie en waardoor perceelsrandbegroeiing wordt vervangen door moderne afrasteringen zoals ijzerdraad. Het heiningenlandschap transformeert langzaam naar een meer open landschap. Een aantal houtopstanden rond de (voormalige) boerderijen zijn bewaard gebleven.

Ca 1850

Ca. 2000

Figuur 3.24 Verandering cultuurlandschap tussen ca 1850 en ca 2000.

In de wederopbouwperiode na de Tweede Wereldoorlog treedt een enorme schaalvergroting op. Om met de gemiddelde welvaartsontwikkeling in Nederland mee te kunnen, moet ook de landbouw intensiveren. Het plangebied kampt op dat moment met een aantal problemen: een (dreigend) versnipperd grondgebruik (mede veroorzaakt door de voorgenomen aanleg van de Rijkswegen A27 en A58), een gebrekkige waterbeheersing en een slechte ontsluiting van de percelen: ongeveer 60% van de wegen is onverhard en wordt als slecht tot zeer slecht getypeerd. In 1966 wordt de aanvraag voor de ruilverkaveling Gilze-Bavel-Rijensbroek goedgekeurd. Teneinde een gezonde agrarische structuur te bewerkstelligen worden grondeigendommen herschikt, kavelstructuren verbeterd, kavelsloten aangelegd of verdiept (t.b.v. een betere afwatering) en wordt de toegankelijkheid van de percelen verbeterd door nieuwe wegen aan te leggen en bestaande wegen te verbeteren. De meest herkenbare ingrepen in het gebied zijn de aanleg van de Leijweg (langs de Molenleij) en een deel van de Tiendweg, het verhard en completeren van de Dorstseweg en het aanplanten van een tweetal kleine bosjes. De ruilverkaveling heeft een enorme kaalslag van het historische kleinschalige landschap teweeg gebracht. Door het bewaren van enkele solitaire bomen te midden van de weilanden en akkers is getracht de historische maat van het landschap inzichtelijk te maken.

Recent heeft natuurontwikkeling rondom een gedeelte van de Gilzewouwerbeek plaatsgevonden waarbij de oorspronkelijke gradiënten zijn hersteld en de beek weer een zomer- en winterbed heeft gekregen. De beek zoekt nu zijn eigen weg binnen de contouren van het zomerbed. Aan weerszijden van de beek zijn poelen aangelegd en bosjes aangeplant.

Cultuurhistorisch waardevolle bebouwing

Rijks-/Gemeentemonumenten

In het plangebied bevinden zich op 7 adressen in totaal 11 beschermde monumenten: 7 rijksmonumenten en 4 gemeentelijke monumenten. (tabel 3.3 en figuur 3.25). Het betreft boerderijen (7), (Vlaamse) schuren (5), bakhuisjes (3) en waterputten (2).

Tabel 3.3 Rijks- en gemeentemonumenten in plangebied Buitengebied Oost (bron: gemeente Breda).

Adres:	Onderdeel van complex:	Type:	Monument:
Bolbergseweg 7	nee	boerderij	rijksmonument
Bolbergseweg 14	ja	boerderij	rijksmonument
Bolbergseweg 14	ja	twee Vlaamse schuren en bakhuis	gemeentelijk monument
Dorstseweg 31	ja	boerderij en Vlaamse schuur	rijksmonument
Dorstseweg 31	ja	bakhuis	gemeentelijk monument
Lijndonkseweg 12	ja	boerderij	rijksmonument
Lijndonkseweg 12	ja	schuur	rijksmonument
Lijndonkseweg 12	ja	put	rijksmonument
Lijndonkseweg 20	ja	boerderij en Vlaamse schuur	gemeentelijk monument
Tiendweg 1	nee	boerderij	rijksmonument
Tiendweg 2	ja	boerderij, bakhuis en put	gemeentelijk monument

Overige cultuurhistorisch waardevolle bebouwing

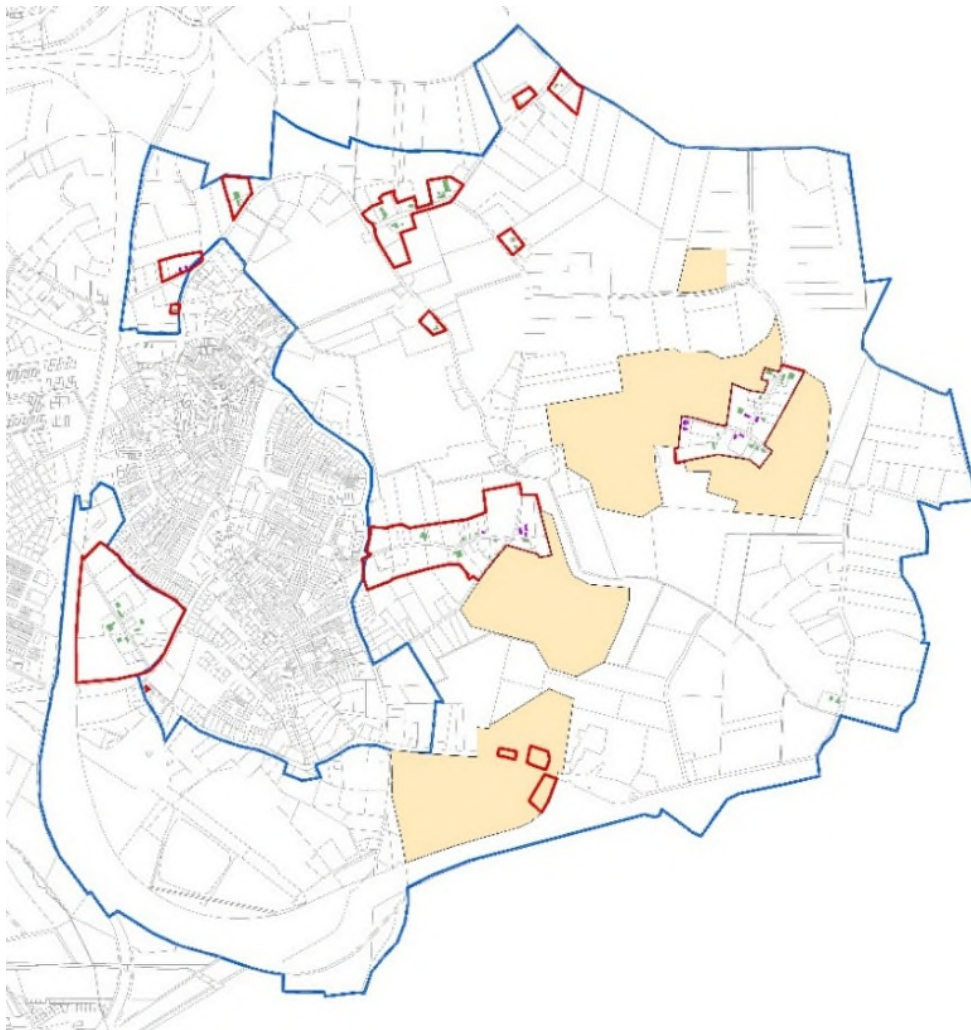
In het plangebied bevinden zich naast de bovengenoemde beschermde monumenten ook nog een aantal cultuurhistorisch waardevolle gebouwen (tabel 3.4 en figuur 3.25). Het betreft 35 locaties en voornamelijk boerderijen en schuren. Uitgangspunt bij deze categorie objecten is dat deze een (belangrijk) onderdeel vormen van het buitengebied. Ook objecten die zelfstandig bezien niet of onvoldoende monumentaal zijn, kunnen op deze lijst voorkomen vanwege de ligging of de onderlinge samenhang met andere monumentale objecten. Ter bescherming krijgen deze waarden in het bestemmingsplan een dubbelbestemming – Waarde cultuurhistorie. In figuur 3.26 is de Dubbelbestemming Waarde cultuurhistorie weergegeven.

Tabel 3.4 (Overige) Cultuurhistorisch waardevolle gebouwen.

Adres	Onderdeel van complex	Type
Dorstseweg 29	nee	bedrijfswoning
Dorstseweg 33/35	nee	boerderij
Dorstseweg 37	ja	boerderij en schuur
Dorstseweg 39	ja	boerderij en schuur
Dorstseweg 41	ja	boerderij en schuren
Dorstseweg 44	ja	boerderij en schuur
Dorstseweg 45	ja	boerderij en schuur
Dorstseweg 50	ja	boerderij en schuur
Tervoortseweg 8	ja	boerderij en schuren
Wouwerbeekseweg 6	ja	boerderij en schuur
Bolbergseweg 1	nee	boerderij
Bolbergseweg 6	nee	boerderij
Bolbergseweg 3	nee	boerderij
Bolbergseweg 5	nee	boerderij
Bolbergseweg 10	nee	boerderij
Bolbergseweg 12	ja	twee schuren
Eikbergseweg 7	nee	woning
Lijndonkseweg 14	nee	schuur
Lijndonkseweg 16/18	nee	boerderij
Lijndonkseweg 22	nee	boerderij
Lijndonkseweg 24	ja	boerderij en schuur
Tiendweg 2A	ja	schuur
Tiendweg 5	nee	schuur
Tiendweg 9	ja	boerderij en schuur
Tiendweg 4	ja	boerderij en schuur
Lage Aard 8	ja	boerderij en schuur
Gilzeweg 9	nee	boerderij
Gilzeweg 13	nee	boerderij
Gilzeweg 28	nee	boerderij
Roosbergseweg 7	nee	kapel
Veenstraat 2	nee	boerderij
Veenstraat 4	ja	boerderij en schuur
Veenstraat 5/7	ja	boerderij en schuur
Veenstraat 9	ja	boerderij en schuur
Tiendweg 1	ja	schuur

Figuur 3.25 Rijks/gemeentemonumenten (paars) en overige cultuurhistorisch waardevolle bebouwing (groen) (bron: gemeente Breda)

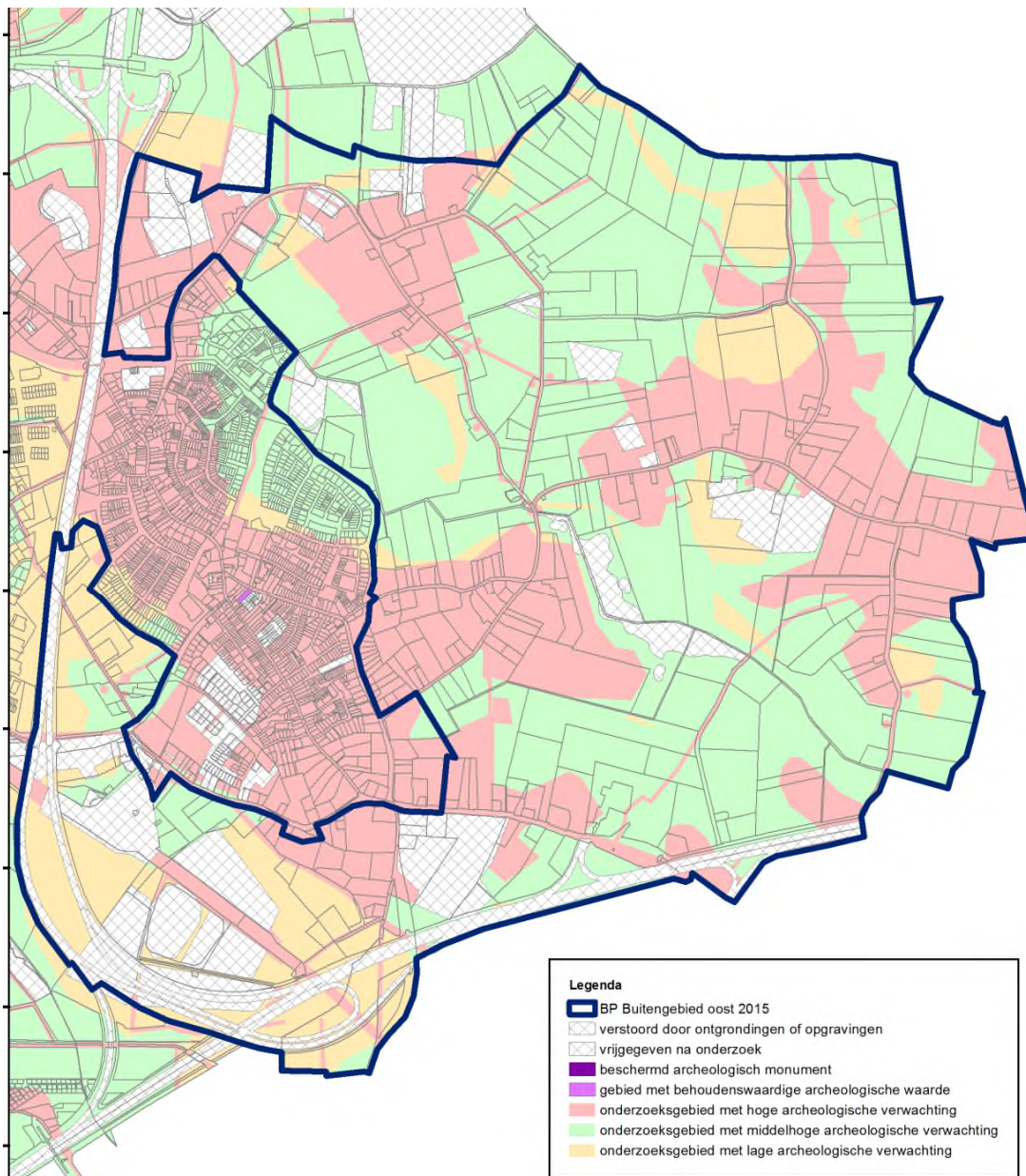

Figuur 3.26 Dubbelbestemming Waarde-cultuurhistorie (bron: gemeente Breda)

3.7.2 Archeologie

Het plangebied kenmerkt zich door een zeer gevarieerd fysisch landschap. Het beekdal van de Gilze-Wouwerbeek doorkruist van het noordwesten naar het zuidoosten het plangebied. Aan weersijden van het beekdal loopt het plangebied omhoog naar de hoge dekzandruggen en Lijndonk, Bolberg en Eikberg. Deze hoger gelegen delen zijn van oudsher het meest geschikt voor bewoning en genoten daarom ook vaak de voorkeur. Ook de middeleeuwse akkercomplexen zijn altijd op de dekzandruggen gesitueerd. Indien er in gebied sprake is van een middeleeuwse akkerlaag kan deze oudere archeologische sporen beschermd hebben tegen recentere verstoringen. Om de archeologische waarden in het gebied te beschermen conform het vastgestelde gemeentelijk beleid, de Monumentenwet 1988, waarin besloten ligt de Wet op de Archeologische Monumentenzorg 2007, is de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie' opgenomen voor de gebieden die conform de Beleidsadvieskaart Breda's Erfgoed, deel 1 Archeologie zijn gekenmerkt als gebieden met een archeologische verwachting anders dan laag. Hetzelfde geldt voor de gebieden van archeologische waarde en gemeentelijke archeologische monumenten. Ter plaatse van gronden met een dubbelbestemming dient voorafgaand aan

ontwikkelingen archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De resultaten van het archeologisch onderzoek wordt door bevoegd gezag, in deze de gemeente Breda, middels een selectiebesluit vervolgens vastgesteld. Als gevolg van het gevarieerde landschap, waarbij sommige gebieden een grote voorkeur voor bewoning hadden, kent de archeologische verwachting in het plangebied ook een grote variëteit. In het plangebied is er daarom sprake van zones met een hoge, middelhoge en lage archeologische verwachting. In aanvulling op de landschappelijke voorkeuren zijn ook de lopen van de oude infrastructuur (zie historische geografie) in de beleidskaart verwerkt middels een hoge archeologische verwachting. Daarnaast zijn er op de archeologische beleidskaart een aantal zones die als verstoord zijn aangemerkt of die al voldoende archeologisch zijn onderzocht. Hieronder staan de bepalingen vermeldt die voor de verschillende verwachtingen gelden.

Figuur 3.27 Archeologische beleidskaart (bron: gemeente Breda)

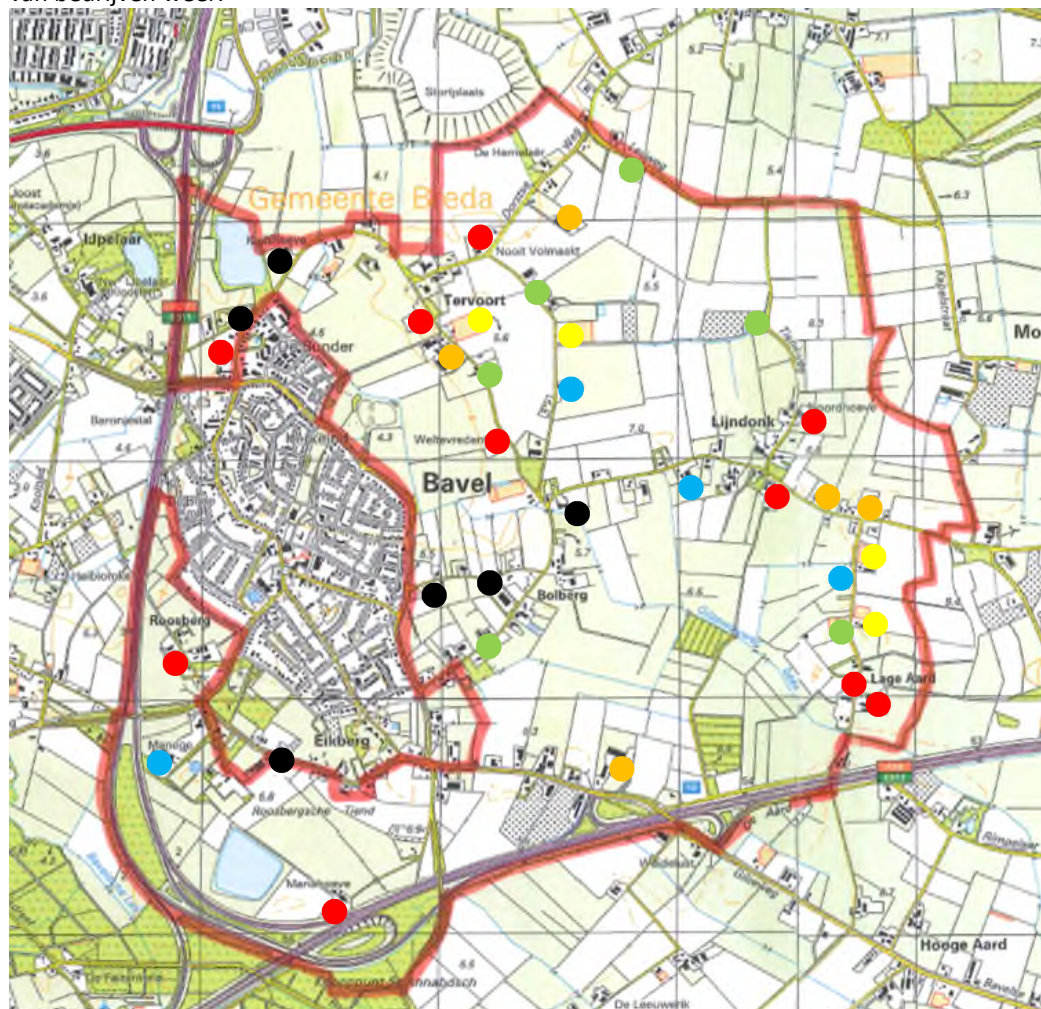
3.8 Ruimtegebruik / Functionele structuur

3.8.1 Landbouw

Binnen het plangebied van Buitengebied Oost bevinden zich 34² agrarische en agrarisch verwante bedrijven, waaronder:

- 18 veehouderijen: 9 melkvee, 5 varkens, 4 paarden;
- 4 glastuinbouwbedrijven;
- 5 akkerbouw/-tuinbouwbedrijven;;
- 1 champignonkweker
- 6 agrarisch aanverwante bedrijven.

Van de 18 veehouderijen zijn er 7 momenteel hobbymatig, niet in gebruik of voornemens te stoppen (3 melkvee, 3 varkens, 1 paarden). Figuur 3.28 geeft schematisch de locatie en spreiding van bedrijven weer.

Melkvee ● Varkens ● Paarden ●
Glastuinbouw ● Akkerbouw/Tuinbouw ● Overige ●

Figuur 3.28 Agrarische bedrijven in plangebied Buitengebied Oost

² In het kader van het bestemmingsplan is een inventarisatie uitgevoerd naar de actuele staat van (agrarische) bedrijven

3.8.2 Recreatie

Buitengebied Oost heeft geen bijzondere recreatieve waarden en/of voorzieningen. Het wordt als uitloopegebied extensief recreatief gebruikt. Ten zuidwesten van de kern van Bavel is sportpark De Roosberg gelegen. Ten zuidoosten van de kern van Bavel liggen een horecabedrijf en cateringbedrijf.

3.8.3 Overige bedrijven / voorzieningen

Naast de agrarische bedrijven zijn er ca. 10 niet-agrarische bedrijven in het buitengebied gevestigd. Deze is voor een deel gericht op de agrarische sector, bijvoorbeeld in de vorm van loonwerk-bedrijven en agrarische handelsbedrijven. Daarnaast komen bedrijven voor die niet aan de agrarische sector zijn gerelateerd en (dus) geen functionele binding met het buitengebied hebben..

3.8.4 Wonen

Het buitengebied wordt van oudsher ook gebruikt voor bewoning. Enerzijds in de vorm van agrarische bedrijfswoningen, anderzijds in de vorm van burgerwoningen. Burgerwoningen zijn geconcentreerd in de kernen en in lintbebouwing langs de ontsluitingswegen. Door de afname van het aantal agrarische bedrijven worden (voormalige) agrarische bedrijfswoningen in toenemende mate bewoond door mensen die geen directe economische binding hebben met het landelijk gebied. In totaal zijn er ca. 90 burgerwoningen aanwezig in het plangebied.

3.9 Leefomgeving / Hinder

3.9.1 Verkeer

Autoverkeer

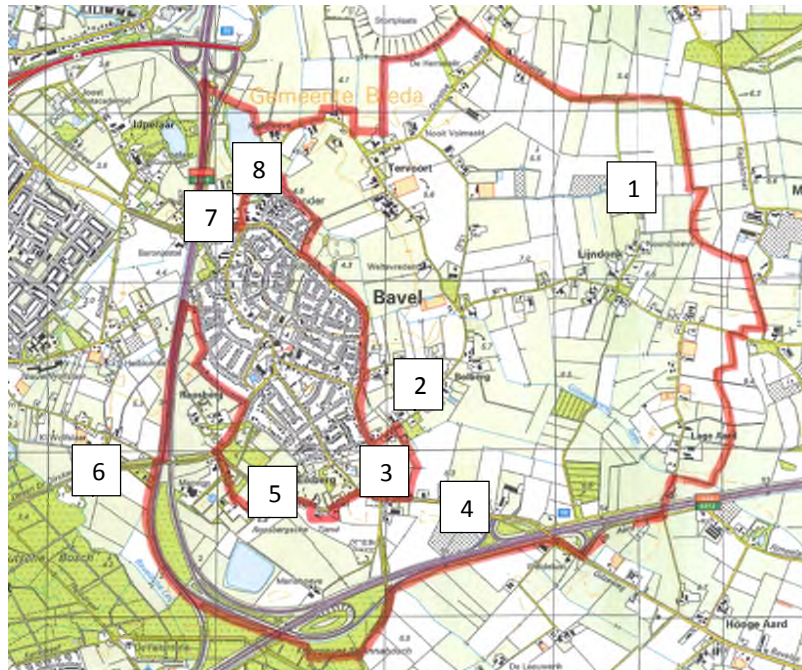
De verkeersstructuur in het plangebied is er een die past bij een van oudsher agrarisch buitengebied: geen grote verkeersaantrekkende functies, enkele gebiedsontsluitende wegen en voornamelijk erftoegangswegen. Het plangebied wordt ten zuiden begrensd door de A58 en ten westen door de A27. De Lange Bunder, Dorstseweg, Gilzeweg, Roosbergseweg, en Deken Dr. Dirksweg zijn de voornaamste ontsluitingswegen. De Dorstseweg sluit in Dorst aan op de regionale ontsluitingsweg N282.

Tabel 3.5 geeft op een aantal wegvakken in en rond het gebied de verkeersintensiteit (op basis van telgegevens uit de periode 2005-2014 van de gemeente Breda).

Tabel 3.5 Verkeersintensiteiten in en rond plangebied

Nr	Straat	tussen	Jaartal telling	Verkeersintensiteit (mvt,weekdaggemiddeld)
1	Tiendweg	Leijweg en Lijndonkseweg	2010	140
2	Eikbergseweg	Bolbergseweg en Gilzeweg	2007	380
3	Gilzeweg	Roosbergseweg en Eikbergseweg	2014	4.190
4	Gilzeweg	Gilzeweg en A58	2014	5.480
5	Roosbergseweg	Deken Dr Dirckxweg en Brigidastraat	2014	2.570
6	Deken Dr Dirckxweg	Buntdreef en Klein Wolfslaar	2014	3.530
7	Lange Bunder	Koolpad en Dorstseweg	2014	10.980
8	Dorstseweg	Lange Bunder en Kluisstraat	2005	2.430

Bron: gemeente Breda, afgerond op tientallen

De intensiteit op overige de wegen in het buitengebied als Lage Aard, Lijndonkseweg, Tiendweg, Bolbergseweg, Tervoortseweg, Wouwerbeekseweg en Woestenbergsseweg is niet bekend (geen tellingen), maar wordt geschat op maximaal 500 mvt/weekdag.

Openbaar vervoer

Door het plangebied lopen geen openbaar vervoerlijnen. De dichtstbijzijnde bushaltes zijn in Bavel, Dorst en Molenschot. Deze bushaltes bedienen de lijnen Breda-Bavel, Breda-Tilburg, Rijen-Oosterhout en Gilze-Rijen.

Langzaam verkeer

De fietsroute Ulvenhout-Gilze loopt langs de Roosbergseweg en de Gilzeweg in het zuiden van het plangebied. Langs overige lokale wegen zijn geen specifieke fietsvoorzieningen aanwezig.

Verder komen in het plangebied onverharde zandpaden voor, die vooral recreatief en landschappelijk van waarde zijn.

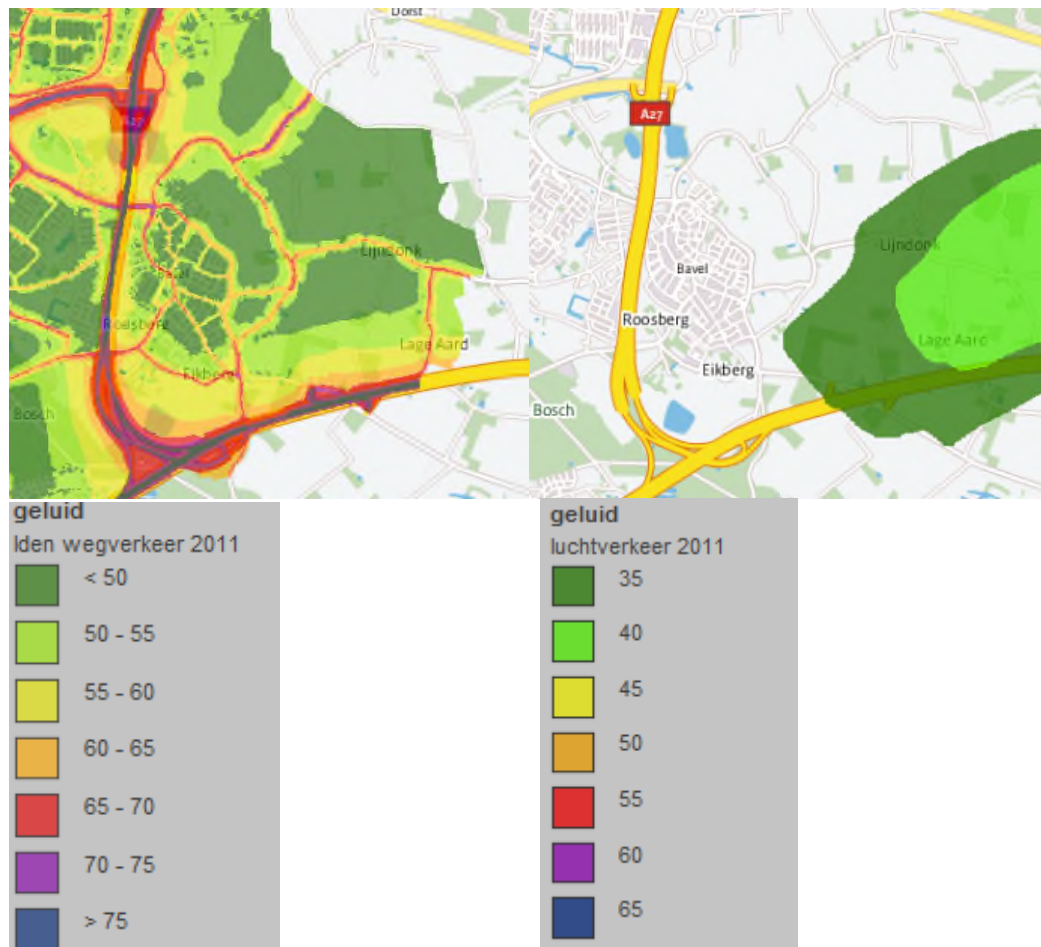
3.9.2 Geluid

Het geluidklimaat in het plangebied wordt voornamelijk bepaald door de snelwegen, die het plangebied begrenzen, en het vliegverkeer (ten zuidoosten van het plangebied is militaire vliegbasis Gilze-Rijen gelegen). Figuur 3.29 geeft ter indicatie de geluidbelasting door weg- en vliegverkeer.

Belangrijkste geluidgevoelige bestemmingen in en rond het plangebied zijn:

- Woningen: in de kernen, woonwijken en losse woningen in en rond het gebied;
- Voorzieningen: scholen, verzorgingshuizen, kinderdagverblijven;
- Natuurgebieden: de EHS gebieden in het plangebied;

In het buitengebied Breda Oost ligt geen stiltegebied.

Figuur 3.29: Geluidshinder door wegverkeer en vliegverkeer (bron: gemeente Breda) in dB?

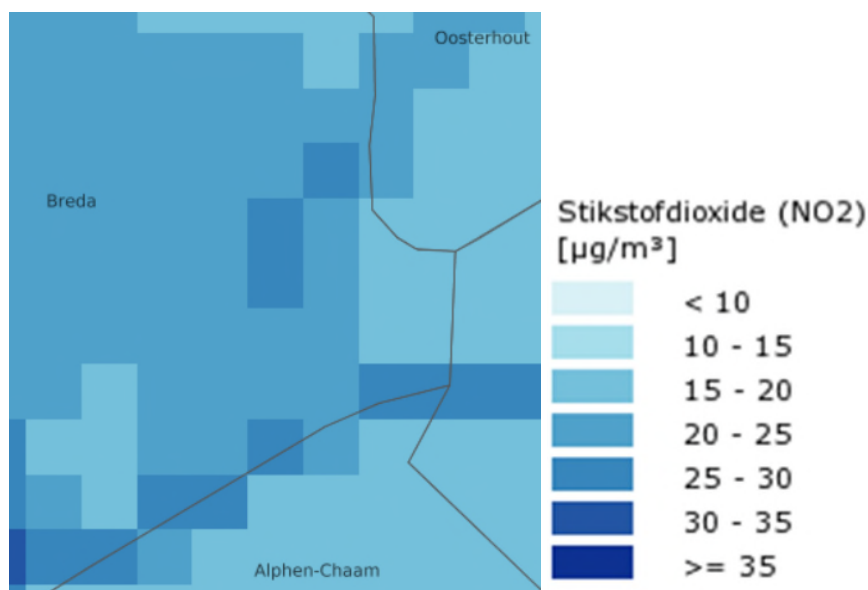
3.9.3 Luchtkwaliteit: fijn stof, stikstof

De luchtkwaliteit in het plangebied wordt voornamelijk bepaald door de achtergrondconcentratie. Lokale bronnen voor uitstoot van luchtverontreinigende stoffen zijn de wegen en de agrarische bedrijven (uitstoot vanuit stallen en vanuit verwarmingsinstallaties glastuinbouw/kwekerijen).

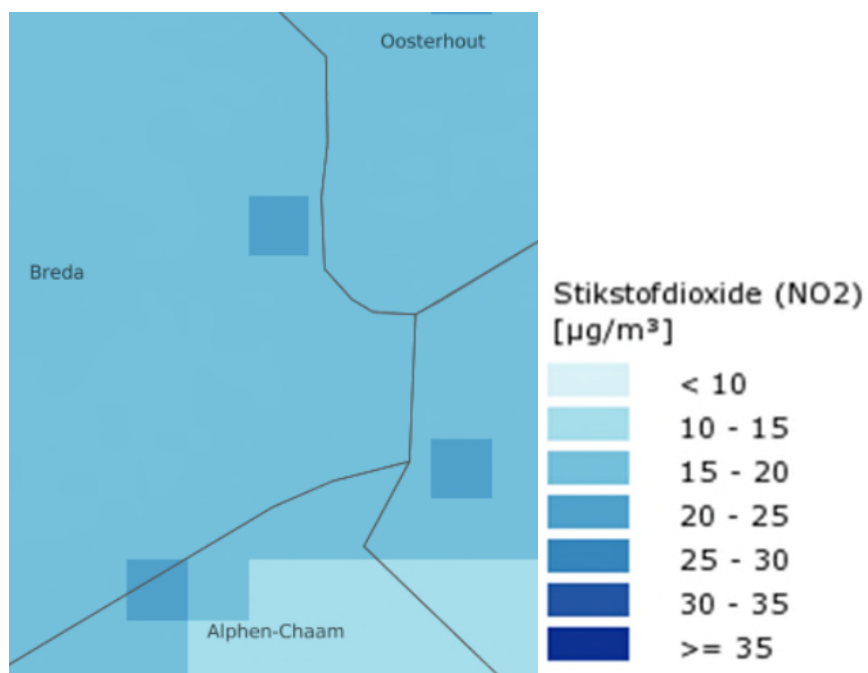
De concentratie stikstofdioxide (NO₂) in de lucht bedraagt in het buitengebied van Breda-Oost circa 15-22 microgram/m³ (zie figuur 3.30a). Hiermee ligt de concentratie aanmerkelijk beneden de geldende grenswaarden van 40 microgram/m³.

De concentratie fijn stof (PM₁₀, de fractie met een grootte van 10 micrometer of kleiner) in de lucht bedraagt ca 20 microgram/m³ (zie figuur 3.30c). Hiermee ligt de concentratie aanmerkelijk beneden de geldende grenswaarden. Omdat de concentratie van de PM10 fractie zo laag is, is ook de concentratie van het nog fijnere stof (PM_{2,5}) lager dan de geldende (Europese) grenswaarden. Bij deze concentraties wordt ook aan de streefwaarden voor PM_{2,5} voldaan.

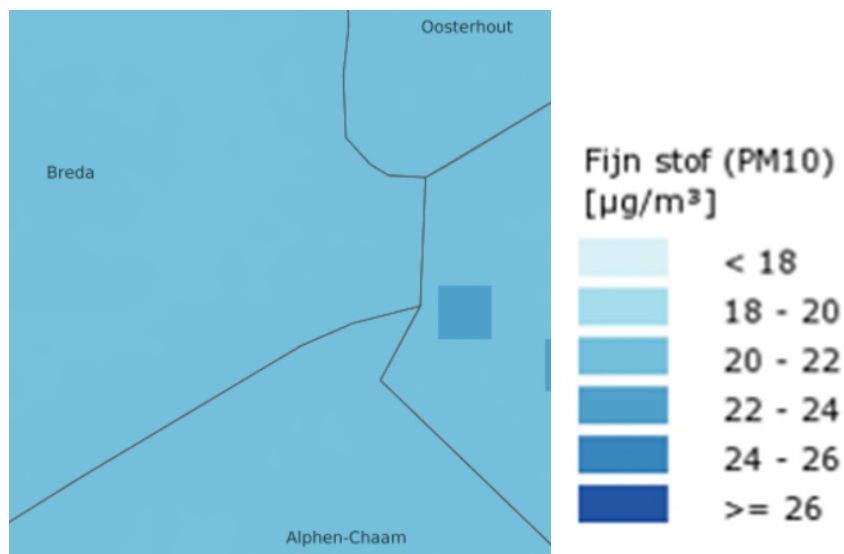
Verwacht wordt dat de concentratie stikstofdioxide en fijn stof door het landelijke en gemeentelijke beleid in de toekomst zal dalen. Naar verwachting bedraagt de concentratie NO₂ in Breda-Oost in 2025 15 microgram/m³ (zie figuur 30b). Naar verwachting bedraagt de concentratie PM₁₀ in 2025 ca 20 microgram/m³ (zie figuur 3.30d). Evenals in de huidige situatie, wordt (ruimschoots) voldaan aan de geldende grenswaarden voor fijnstof en de streefwaarden voor de fijne fractie, PM_{2,5}.

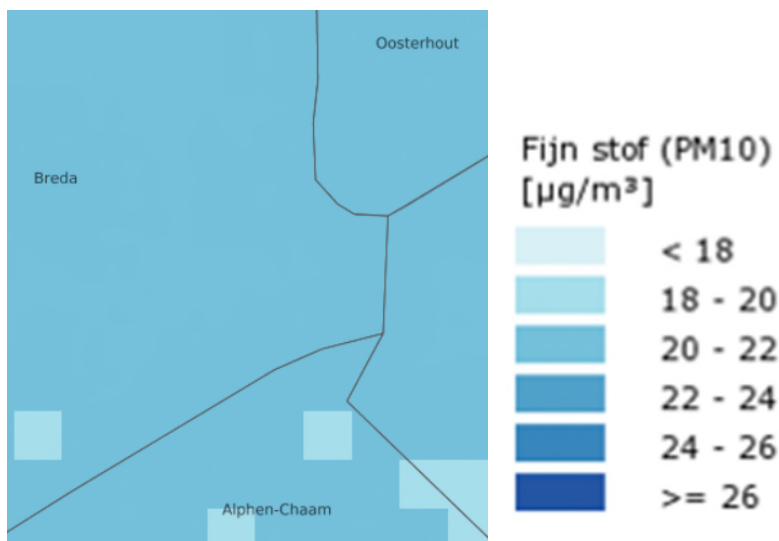
Figuur 3.30a Concentratie stikstofdioxide in Breda Oost 2014 (RIVM, <http://geodata.rivm.nl/gcn>)

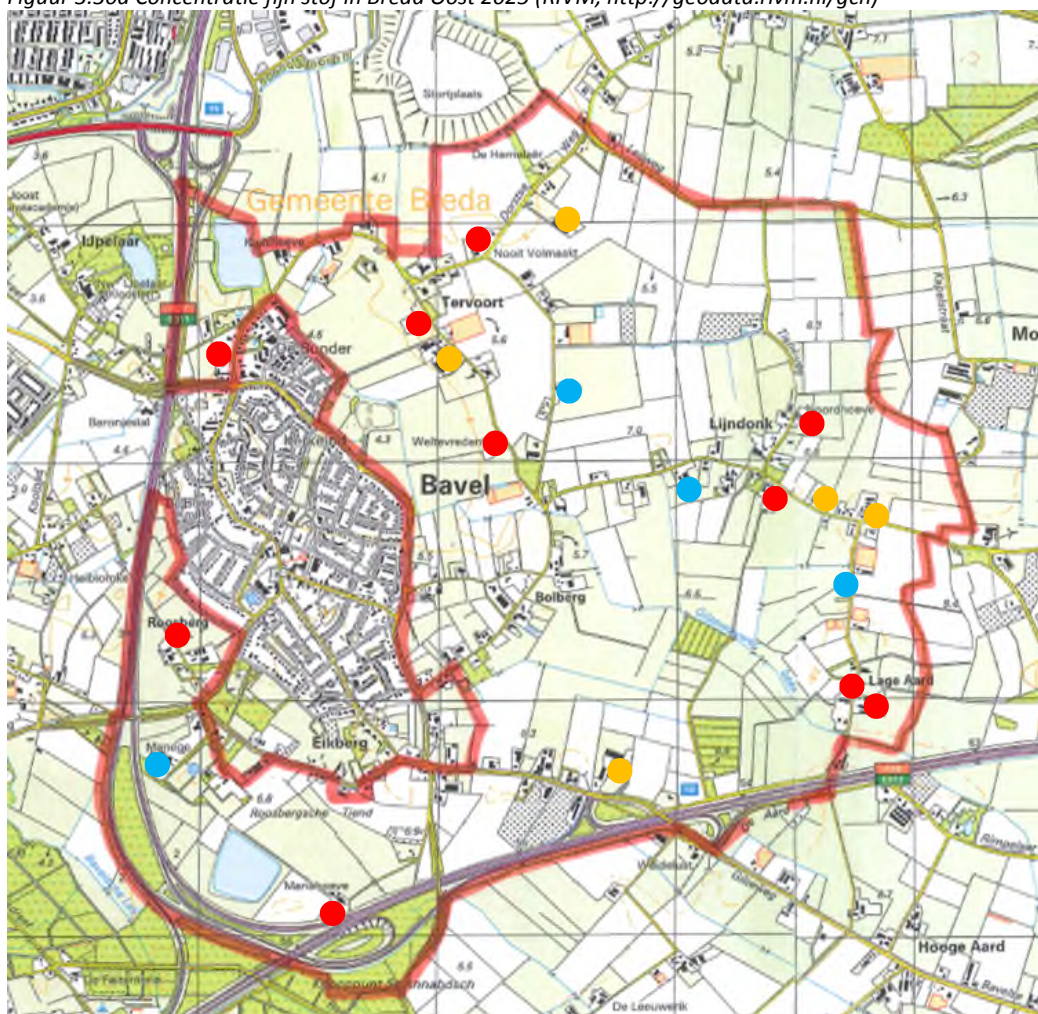
Figuur 3.30b Concentratie stikstofdioxide in Breda Oost (2025) (RIVM, <http://geodata.rivm.nl/gcn>)

Figuur 3.30c Concentratie fijn stof in Breda Oost 2014 (RIVM, <http://geodata.rivm.nl/gcn>)

Figuur 3.30d Concentratie fijn stof in Breda Oost 2025 (RIVM, <http://geodata.rivm.nl/gcn>)

Melkvee ● Varkens ● Paarden ●

Figuur 3.31 Geurveroorzakende bedrijven.

3.9.4 Geur

Algemeen

Geurbelasting is met name afkomstig van agrarische bedrijven waar op intensieve wijze dieren worden gehouden zoals varkens en kippen. Ook de melkkoeien op melkrundveehouderijen veroorzaken geurhinder, maar in mindere mate. Binnen het plangebied zijn vijf varkenshouderijen aanwezig. Daarnaast zijn er 9 melkveehouderijen en 4 paardenhouderijen. Er zijn geen pluimveehouderijen in Buitengebied Oost. Deze bedrijven zijn verspreid over het plangebied gelegen (zie figuur 3.31).

Zeven van deze bedrijven zijn hobbymatig, overwegen te stoppen en/of hebben momenteel geen vee (3 melkveehouderijen, 3 varkenshouderijen, 1 paardenhouderij).

De Wet geurhinder en veehouderij stelt normen aan de geurbelasting van vergunningplichtige veehouderijen op geurgevoelige objecten en stelt minimale afstanden vast van veehouderijen tot geurgevoelige objecten.

Geurverordening Breda

Op 30 oktober 2008 is door de gemeenteraad van Breda de verordening 'Geurhinder en veehouderij Gemeente Breda 2008' goedgekeurd. Deze verordening is op 6 november 2008 in werking getreden. In de 'Gebiedsvisie Wet geurhinder en veehouderij Gemeente Breda' (26 oktober 2008, Arcadis)³, welke ten grondslag heeft gelegen aan deze verordening, zijn de resultaten van modelberekeningen voor de huidige en te verwachten geurbelasting weergegeven. In de periode vanaf 2008 zijn er geen nieuwe milieuvergunningen verleend dan wel meldingen ingediend die een noemenswaardige invloed uitoefenen op de optredende geurbelasting. De informatie uit de 'Gebiedsvisie' wordt dan ook voldoende representatief geacht voor de beoordeling van dit aspect in dit MER.

In de modelberekeningen zijn de achtergrondbelastingen van geurhinder afkomstig van agrarische bedrijven opgenomen. Deze verkregen cumulatieve geurbelasting is in verband gebracht met de mogelijke kans op geurhinder, uitgedrukt in zogenaamde hinderpercentages. Deze hinderpercentages geven vervolgens een beoordeling van het leefklimaat. Dit is overeenkomstig de beoordeling die het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) hanteert voor haar milieurapportages en toekomstverkenningen bij het aspect geurhinder (zie tabel 3.6).

Tabel 3.6 Achtergrondbelasting gekoppeld aan de mogelijke kans op geurhinder en een beoordeling van het leefklimaat in een concentratiegebied (Infomil, 2007).

Voorgrondbelasting (ou _E /m ³)	Achtergrondbelasting (ou _E /m ³)	Mogelijke kans op geurhinder (%)	Leefklimaat
< 1,5	0-3	<5	zeer goed
1,5 - 3,5	3-7	5-10	goed
3,5 - 6,5	7-13	10-15	redelijk goed
6,5 - 10	13-20	15-20	matig
10 - 14	20-28	20-25	tamelijk slecht
14 - 19	28-38	25-30	slecht
19 - 25	38-50	30-35	zeer slecht
> 25	>50	35-40	extreem slecht

3 kenmerk: 110502.201625.002

In de 'Gebiedsvisie zijn verschillende modellen doorgerekend waaronder de huidige situatie, (achtergrondbelasting) van de gehele gemeente. Hierbij is uitgegaan van de vergunde veebezettingen terwijl de huidige feitelijke situatie voor wat de stikstofdepositie uitgaat van de werkelijke veebezetting. Dit houdt in dat de berekende geurbelasting hoger is dan de daadwerkelijk optredende geurbelasting. In figuur 3.32 is de berekende geurbelasting voor de huidige (vergunde) situatie (2007) weergegeven. Deze wordt nog representatief geacht voor de huidige situatie nu (2015). De betreffende bedrijven zijn op één na (zie kruis in figuur 3.32) nog actief (vergunningstechnisch).

Daarnaast is in onderstaande tabellen weergegeven hoeveel geurgevoelige objecten in de gemeente Breda binnen de verschillende klassen met betrekking tot het leefmilieu qua geurhinder zijn gelegen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen objecten gelegen binnen de bebouwde kom en buiten de bebouwde kom.

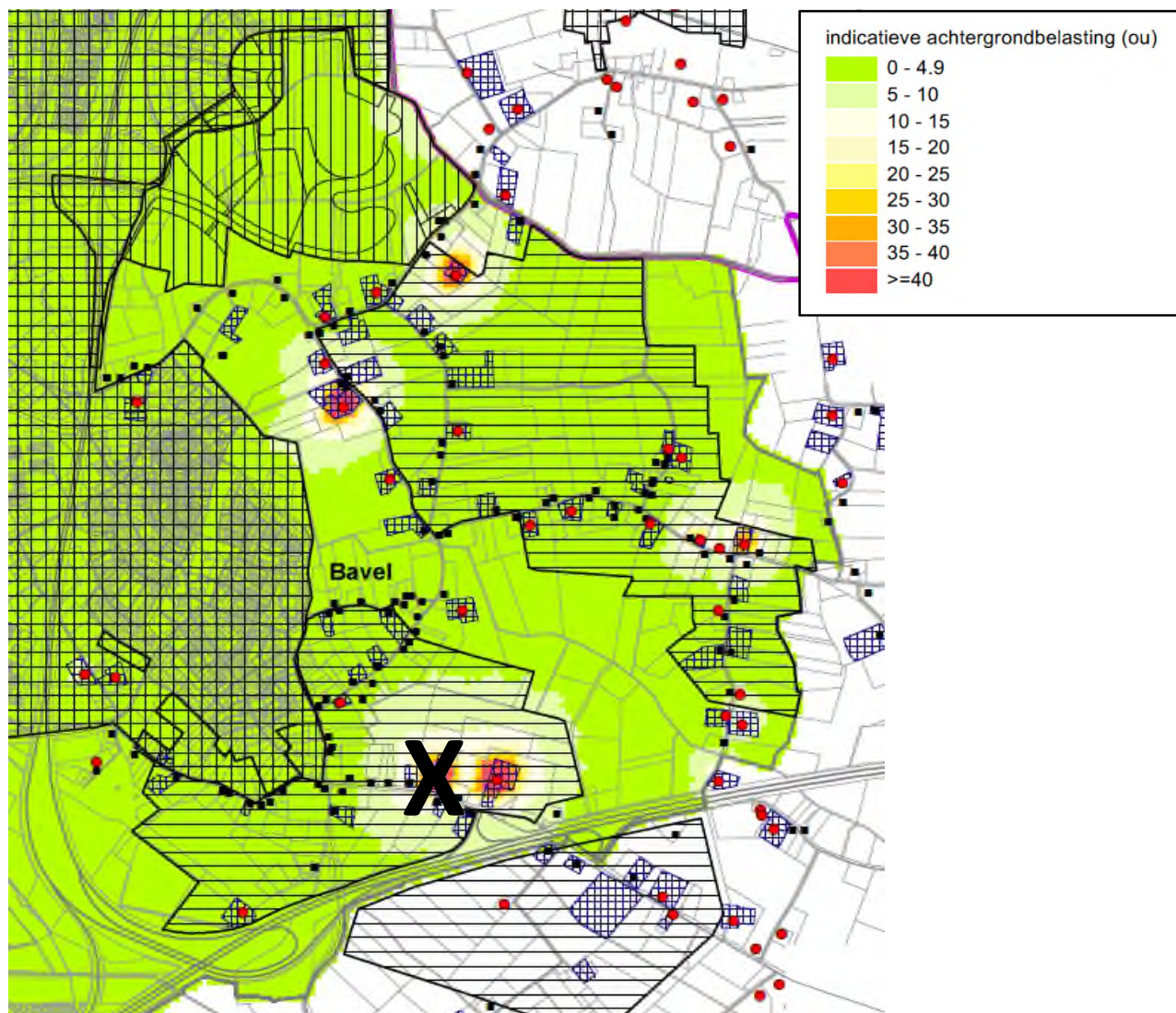
*Tabel 3.7 Aantal geurgevoelige objecten in bebouwde kom en verstedelijkingsgebieden
(Bron: 'Gebiedsvisie Wet geurhinder en veehouderij Gemeente Breda' d.d. 26 oktober 2008, Arcadis)*

Kans op geurhinder	Beoordeling leefklimaat (VROM/RIVM)	Aantal adressen in bestaande bebouwde kom	Aantal adressen in de verstedelijkingsgebied en
< 5%	zeer goed	60212	556
5-10%	goed	205	39
10-15%	redelijk goed	8	10
15-25%	matig	0	0
20-25%	tamelijk slecht	0	0
>25%	slecht	0	0

*Tabel 3.8 Aantal geurgevoelige objecten in het buitengebied
(Bron: 'Gebiedsvisie Wet geurhinder en veehouderij Gemeente Breda' d.d. 26 oktober 2008, Arcadis)*

Kans op geurhinder	Beoordeling leefklimaat (VROM/RIVM)	Aantal adressen in het buitengebied
< 5%	zeer goed	852
5-10%	goed	109
10-15%	redelijk goed	52
15-25%	matig	11
20-25%	tamelijk slecht	6
25-30%	slecht	1
30-35%	zeer slecht	1

Op basis van bovenstaande kan gesteld worden dat in het grootste deel van het plangebied Buitengebied Breda Oost het leefklimaat als goed kan worden beoordeeld. Lokaal zijn er wel enkele locaties waar de huidige geursituatie tamelijk slecht is. Dit betreffen de directe omgevingen van de vijf intensieve veehouderijbedrijven.

Figuur 3.32 Huidige situatie geurbelasting Buitengebied Oost [Arcadis, 2007]

3.9.5 Licht

Het lichtklimaat in het plangebied wordt voornamelijk bepaald door de snelwegen A27 en A58 aan de respectievelijk west- en zuidzijde (figuur 3.33). Daarnaast is er sprake van licht afkomstig van lokaal verkeer op de wegen in het plangebied, lokale agrarische bedrijven, andere bedrijven en/of instellingen en sportcomplexen.

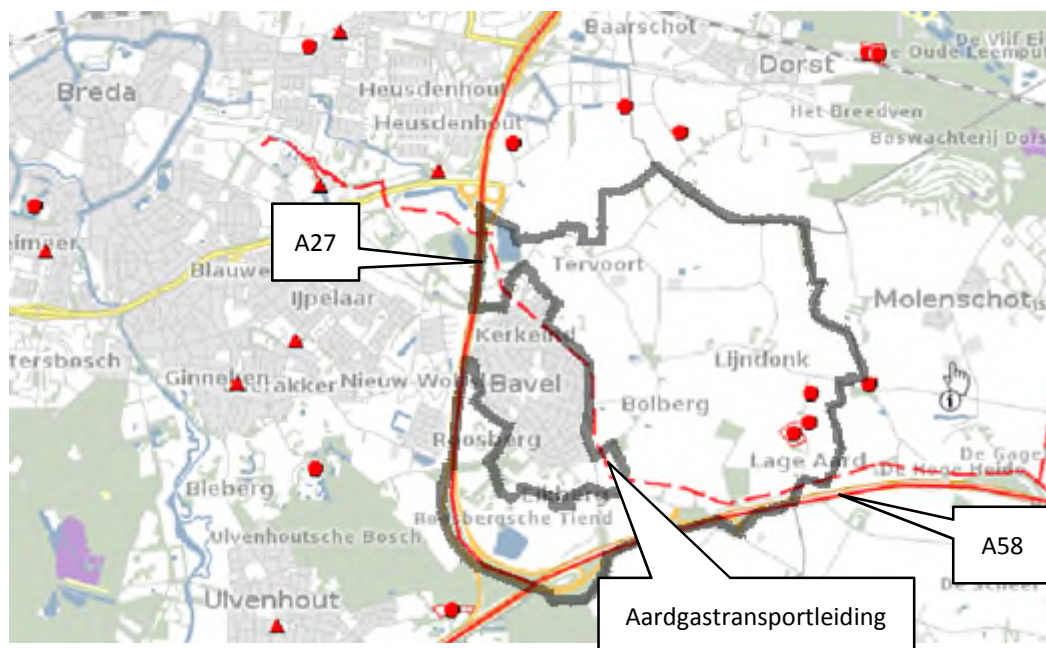
Figuur 3.33 Lichtintensiteit nachtelijke licht Breda Oost
(bron: ISS foto, RIVM, 2012, www.platformhinder.nl / www.atlasleefomgeving.nl)

3.9.6 Externe veiligheid

In figuur 3.34 is een uitsnede van de risicokaart weergegeven, een indicatie van de risicobronnen in en rond het buitengebied:

- Risicovolle inrichtingen: geen (enkele verspreid liggende lokale bronnen, niet relevant in het kader van externe veiligheid;
- Transportroutes gevaarlijke stoffen: snelwegen A27 en A58;
- Buisleidingen: 1 aardgastransportleiding.

Er zijn geen aandachtspunten / risico's vanuit externe veiligheid in het plangebied.

Figuur 3.34 Risicobronnen Externe Veiligheid (bron: risicokaart Brabant.)

Risicovolle inrichtingen

Er zijn in het plangebied geen risicovolle inrichtingen (bevi-inrichtingen) gelegen.

Transportroutes gevaarlijke stoffen

Het plangebied wordt aan de west- en zuidzijde begrensd door snelwegen (respectievelijk de A27 en A58), waarover vervoer van gevaarlijke stoffen plaatsvindt. Vanuit het plaatsgebonden risico zijn er geen knelpunten in de huidige situatie.. De A27 en A58 benaderen zowel in de huidige situatie als in 2025 de oriëntatiewaarde voor groepsrisico niet. Ook uit het Basisnet Weg blijkt dat zowel geen van de in de directe omgeving aanwezige wegen alsook de in het bestemmingsplangebied gelegen wegen een plaatsgebonden risicocontour 10^{-6} /jr. heeft.

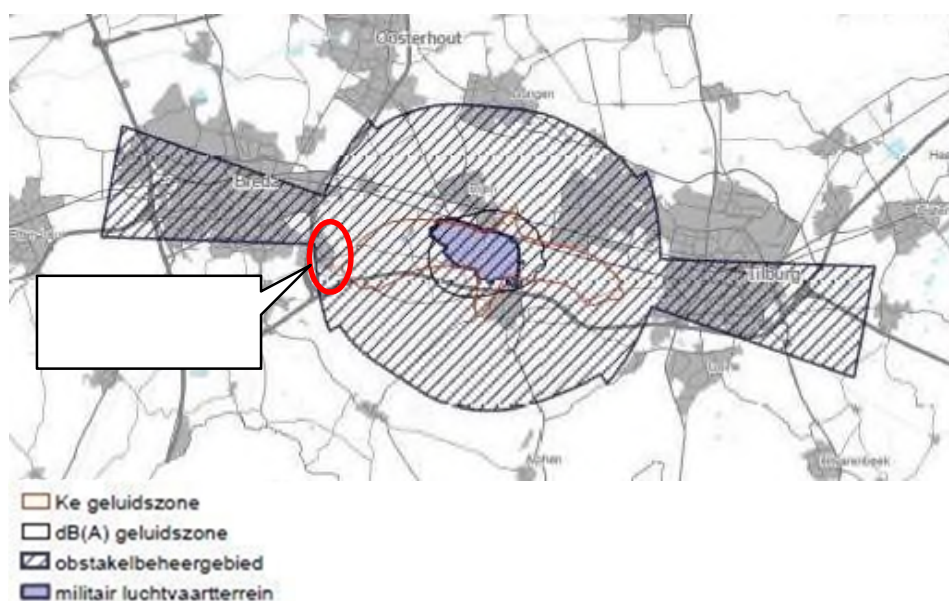
Buisleidingen

Langs de zuidgrens en door het zuidwestelijk deel van het plangebied (langs Bavel) ligt een hogedruk aardgasleiding (diameter 13", druk 40 bar).

3.9.1 Obstakelbeheergebied vliegveld Gilze Rijen

Heel Buitengebied Oost is gelegen in het obstakelbeheergebied van het militaire luchtvaartterrein Gilze-Rijen. Een obstakelbeheergebied bij een (militair) luchtvaartterrein kenmerkt zich door – gezien vanuit het vliegveld – een aantal vlakken waarvan de hoogte oploopt met het toenemen van de afstand tot het luchtvaartterrein. In het gebied gelden beperkingen ten aanzien van de hoogte van objecten. Het obstakelbeheergebied is een samenstelling van de funnel en het 'Inner Horizontal and Conical Surface', die beide zijn gekoppeld aan de ligging van de start- en landingsbaan(banen) ter waarborging van veilige vliegprocedures voor startende en landende vliegtuigen, alsmede vlakken die verband houden met het goed functioneren van het Instrument Landing Systeem en eventueel andere aanwezige navigatiemiddelen (op de bijbehorende kaarten, zie ook figuur 3.35, zijn ter indicatie van het obstakelbeheergebied alleen de contouren van de buitenste beperkingen opgenomen).

Concreet betekent dit dat binnen het obstakelbeheergebied een hoogte voor objecten van maximaal 162,5 meter mag gelden. De maximale bouwhoogte die momenteel is toegestaan binnen dit gebied, is een hoogte van 40 meter voor zendmasten. Met een mogelijkheid om middels een omgevingsvergunning af te wijken tot niet meer dan 10% van de maten, afmetingen en percentages. De maximale hoogte in het plangebied is dus lager dan toegestaan is in het kader van het obstakelbeheergebied. Het bestemmingsplan is dus niet in strijd met het nationale belang 'uitoefening van defensietaken'.

Figuur 3.35 Uitsnede militair luchtvaartterrein - vliegbasis Gilze-Rijen
[bron: Regeling algemene regels ruimtelijke ordening, bijlage 3.6]

3.9.2 Straalpaden

Er liggen in het plangebied bestemmingsplan Buitengebied Oost geen straalpaden.

4 Voorgenomen activiteit

4.1 Inleiding

Het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Oost is overwegend consoliderend. Het voorziet niet in nieuwe grootschalige ontwikkelingen in het plangebied. Wel maakt het uitbreiding mogelijk van bestaande agrarische bedrijven en andere bestaande bedrijvigheid of woningen conform de mogelijkheden uit de vigerende bestemmingsplannen en rekening houdend met de eisen uit de Verordening Ruimte 2014.

Agrarische bedrijven kunnen uitbreiden tot maximaal 1,5 hectare (totaal, inclusief bestaand), mits voldaan wordt aan de voorwaarden uit de Verordening Ruimte 2014. Daarnaast is uitbreiding van bestaande glastuinbouwbedrijven toegestaan tot maximaal 3,5 ha, waarvan 3 ha netto glas (totaal inclusief bestaand).

Bedrijven die momenteel niet in gebruik zijn, dan wel overwegen te stoppen, blijven vooralsnog hun agrarische bestemming houden, conform provinciaal beleid.

Belangrijke opgave in het bestemmingsplan wordt het opstellen van een regeling die voldoet aan de Verordening Ruimte 2014 en die kan voldoen aan de eisen van de Natuurbeschermingswet (zie onderstaande kaders).

Er wordt in de effectenbepaling uitgegaan van de planologisch maximale ontwikkeling die het bestemmingsplan Buitengebied Oost mogelijk maakt. Dit is inclusief nog niet benutte planologische ruimte en inclusief uitbreidingsmogelijkheden in flexibiliteitsbepalingen (afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden).

Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat het niet waarschijnlijk is dat de planologische maximaal mogelijke ontwikkeling van de agrarische bedrijven en glastuinbouw in de toekomst zal plaatsvinden (gezien de benutting van ontwikkelingsmogelijkheden in het verleden).

Kader Verordening Ruimte 2014

Op 7 februari 2014 heeft de provincie Noord-Brabant een partiële herziening van de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening en de bijbehorende Verordening Ruimte vastgesteld. De Verordening Ruimte 2014 geeft invulling aan de beleidsmatig ingezette koerswijzigingen van de provincie. Met name voor de regels in het buitengebied is de Verordening Ruimte 2014 aanzienlijk gewijzigd ten opzichte van de Verordening Ruimte 2011 en 2012. Belangrijkste wijziging is de implementatie en uitwerking van de beleidslijn "Transitie naar zorgvuldige veehouderij". Centraal in deze beleidslijn staat het motto "Ontwikkelruimte moet je verdienen en is niet onbegrensd". Er wordt alleen nog ontwikkelruimte aan veehouderijen geboden als daarmee een ontwikkeling naar een zorgvuldige veehouderij in gang wordt gezet. Hieraan is een aantal voorwaardelijke bepalingen gekoppeld: o.a. voeren van dialoog met omgeving, landschappelijke kwaliteitsverbetering minimaal 10% van het bouwvlak, voldoen aan (bovenwettelijke) eisen ten aanzien van fijn stof, geur. Ontwikkelruimte blijft in principe beperkt tot 1,5 ha. Onder uitzondering is uitbreiding buiten de 1,5 ha mogelijk. Tot het moment dat de Verordening Ruimte 2014 is doorvertaald in het bestemmingsplan hebben de regels van de Verordening Ruimte 2014 ten aanzien van zorgvuldige veehouderij rechtstreekse werking.

In het (ontwerp) Bestemmingsplan Buitengebied Oost zijn de bepalingen van de Verordening Ruimte overgenomen in de regels. Deze zijn daarmee ook basis voor de effectbepaling in dit plan-MER.

Kader Veehouderij - stikstofdepositie - Natura2000-PAS

Conform de Natuurbeschermingswet mogen activiteiten geen significante effecten hebben op Natura2000-gebieden. Bestemmingsplannen die deze activiteiten vastleggen mogen niet worden vastgesteld. In het plangebied liggen geen Natura2000-gebieden. In de omgeving van het plangebied liggen echter wel Natura2000-gebieden. Deze zijn gevoelig voor stikstofdepositie, al in de huidige situatie liggen de achtergrondwaarden hoger dan de kritische depositiewaarden. Uitbreiding van veehouderijen en glastuinbouw leidt, zonder beperkende maatregelen, tot toename van stikstofemissie en daarmee tot toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden in de omgeving. Dit is, ook bij geringe toename, een significant negatief effect, gezien de "overspannen" situatie van de Natura2000-gebieden ten opzichte van stikstof. Met maatregelen kan de stikstofdepositie worden verminderd, dan wel voorkomen. Maatregelen kunnen echter niet in het bestemmingsplan worden vastgelegd. Deze problematiek speelt in een groot deel van Nederland. Het Rijk heeft een landelijk dekkende oplossing voor in de vorm van PAS, Programmatische Aanpak Stikstofdepositie (op 1 juli 2015 in werking getreden). PAS moet er toe leiden dat EN tegemoet wordt gekomen aan de eisen van Natura2000 EN er ontwikkelingsruimte blijft bestaan. Dit o.a. door een stelsel van generieke maatregelen om de stikstofemissie terug te dringen (o.a. door afspraken met de agrarische sector) en het treffen van maatregelen in de Natura2000-gebieden zelf. Echter de PAS is nog niet van kracht en er mag juridisch nog niet op worden geanticipeerd. Bovendien geldt het PAS alleen op project-niveau, niet voor bestemmingsplannen. Gemeenten zijn al enige tijd op zoek naar een juridisch houdbare oplossing. De momenteel meest plausibele methode is het opnemen van een voorwaardelijke bepaling aan bouwen en/of gebruik dat uitbreiding niet mag leiden tot een toename van stikstofemissie dan wel dat er geen sprake mag zijn van een toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebied. De gemeente Breda hanteert deze methode ook in haar bestemmingsplan Buitengebied.

Onderstaand wordt nader ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt en de gebiedsbescherming die het bestemmingsplan geeft aan waarden. Voor een uitgebreide beschrijving hiervan wordt verwezen naar de regels en de toelichting van het bestemmingsplan.

4.2 Uitbreiding van agrarische bedrijvigheid

Het bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt alleen reguliere uitbreiding van agrarische bedrijvigheid mogelijk, conform mogelijkheden in de vigerende bestemmingsplannen en rekening houdend met de eisen uit de Verordening Ruimte 2014 (o.a. ten aanzien van zorgvuldige veehouderij en aanduiding beperking veehouderij). Het betreft uitbreiding van bestaande functies.

Uitbreiding agrarische bedrijven

Veehouderijen

Het bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt geen nieuwvestiging en/of hervestiging nieuwe agrarische bedrijven mogelijk. Wel worden in principe de "reguliere" uitbreidingsmogelijkheden uit het vigerende bestemmingsplan in wijzigingsbevoegdheden overgenomen. Voorwaarden hieraan zijn o.a. dat uitbreiding noodzakelijk is om de continuïteit van het bedrijf voor langere tijd te waarborgen en dat uitbreiding verantwoord is vanuit natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische aard. Omschakeling naar intensieve veehouderij is niet toegestaan in het bestemmingsplan, omschakeling naar andere veehouderijtypen wel (mits grondgebonden en minder milieubelastend).

Uitbreiding van een agrarisch bedrijf is toegestaan tot in totaal (inclusief bestaand) maximaal 1,5 hectare bouwvlak, mits blijkt dat deze uitbreiding noodzakelijk is voor de agrarische bedrijfsvoering en de continuïteit hiervan en met inachtneming van voorwaarden uit de Verordening Ruimte 2014 (o.a. ten aanzien van zorgvuldige veehouderij en aanduiding beperking veehouderij) en de Landschapsinvesteringsregeling Breda. De gehanteerde oppervlakten passen bij de huidige agrarische bedrijfsvoering en passen in het algemeen binnen de landschappelijke structuur van gebieden met de bestemming agrarisch. Hierbij wordt aangetekend dat het hier om maximumoppervlakte gaat en dat per bouwblok een afweging wordt gemaakt waarbij het streven is dat maatwerk wordt geleverd met inachtneming van eventuele ontwikkelingen binnen de planperiode en passend binnen zowel de agrarische bedrijfsvoering als het landschappelijke casco. Bovendien mag bij bestaande bedrijven slechts één bouwlaag gebruikt worden. Qua bouwvlakgrootte moet worden aangesloten op de grootte zoals dit in de onherroepelijke bestemmingsplannen zijn opgenomen.

Voor veehouderijen gelden extra beperkingen in verband met eisen die hieraan worden gesteld in de Verordening ruimte 2014.

Het bestemmingsplan maakt tevens bedrijfsgerelateerde bebouwing mogelijk, zoals voerkuilen mest-, voeder-, CO₂-, biovergistingsinstallatie en/of watersilo's, kleine windmolens (maximaal 16 meter hoog), paardenbakken.

Glastuinbouw

Bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt ook "reguliere" uitbreiding van bestaande glastuinbouw mogelijk. Dit tot een maximum totaal (inclusief bestaand) oppervlak van 3,5 ha, waarvan maximaal 3 ha glas (totaal inclusief bestaand).

Overige

Het bestemmingsplan geeft ook de overige agrarische bedrijven (o.a. akkerbouw) de mogelijkheid uit te breiden tot maximaal in totaal (inclusief bestaand) 1,5 ha.

Daarnaast geeft het bestemmingsplan mogelijkheden voor (uitbreiding van) teeltondersteunende voorzieningen (permanente TOV, niet zijnde kassen, binnen het bouwvlak tot 5000 m², buiten het bouwvlak tot max 1,5 ha, tijdelijke TOV binnen en buiten het bouwvlak) en is in het bestemmingsplan een vergunningstelsel opgenomen voor werken en werkzaamheden, niet zijnde bouwwerken zoals aanplant of kap van bomen, dempen van sloten e.d.

4.3 Gebiedsbescherming

Landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en ecologische waarden in het buitengebied worden op een adequate manier beschermd middels bestemming Agrarisch met Waarden, Waarde Cultuurhistorie of Natuur. Binnen deze bestemmingen zijn activiteiten die de waarden kunnen aantasten niet zondermeer toegestaan en vergunningsplichtig.

Verder is in het bestemmingsplan een adequate planologische bescherming opgenomen voor waterspecten.

4.4 Voorgenomen activiteit, alternatieven en scenario's

Conform de Wet Milieubeheer dient in het MER een motivatie te worden gegeven hoe met alternatieven is omgegaan.

Er is voor gekozen in het plan-MER één situatie te onderzoeken; de situatie uitgaande van de planologisch maximale ontwikkelingen in het bestemmingsplan Buitengebied Oost, conform jurisprudentie maatgevend voor de afweging in het bestemmingsplan. Op voorhand wordt niet verwacht dat de planologische maximale ontwikkelingsruimte uit het bestemmingsplan ook daadwerkelijk worden benut. Daarmee is de effectbepaling worst-case. De gemeente heeft echter besloten geen meer reëel scenario te beschrijven, omdat dit juridisch geen meerwaarde heeft.

Voor de ontwikkeling die in het buitengebied Oost mogelijk wordt gemaakt (de uitbreiding van agrarische bedrijven) bestaan geen locatiealternatieven. De uitbreiding vindt aansluitend aan/bij bestaande bedrijven plaats. In vervolgprocedures voor individuele ontwikkelingen (bv vergunningprocedures) vindt de (lokale) afweging van locatie en inrichting plaats.

5 Effecten

5.1 Beoordelingskader en – methodiek

Het MER beschrijft en beoordeelt de milieueffecten van de realisatie de ontwikkelingen in Buitengebied Oost (zoals beschreven in hoofdstuk 4) ten opzichte van de referentiesituatie (zoals beschreven in hoofdstuk 3). Voor effecten op Natura 2000-gebied wordt, conform regelgeving getoetst aan de huidige situatie. Hierbij wordt uitgegaan van de planologisch maximale ontwikkeling die het bestemmingsplan Buitengebied Oost mogelijk maakt.

Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat het niet waarschijnlijk is dat de maximale ontwikkeling van de agrarische bedrijven en glastuinbouw in de toekomst zal plaatsvinden (gezien de benutting van ontwikkelingsmogelijkheden in het verleden).

In de beoordeling in het MER zal worden gefocust op die locaties en aspecten, waarvan verwacht wordt dat de voorgenomen ontwikkeling effecten heeft op de omgeving en die van belang zijn voor de besluitvorming in het kader van het bestemmingsplan. Het detailniveau en de onderzoeksmethodiek zijn afgestemd op de verwachte aard en omvang van de effecten van de ontwikkeling. Daarnaast is nagegaan of er sprake is van mogelijke cumulatie van effecten: wordt het effect op een locatie groter door het uitstralingseffect van elders. Ook is nagegaan in hoeverre mitigerende maatregelen mogelijk zijn om negatieve effecten te verminderen. Onderstaande tabel 5.1 geeft een overzicht van aspecten die in dit MER onderzocht zijn.

Tabel 5.1 Beoordelingskader

Thema	aspect
Landschap	Landschappelijke structuur
	Landschappelijke waarden
	Ruimtelijk visuele kwaliteit en samenhang
Cultuurhistorie (waaronder archeologie)	Beschermde waarden
	Niet beschermde waarden
	Archeologische monumenten
	Overige archeologische waarden
Bodem	Bodemopbouw
	Bodemkwaliteit
	Aardkundige waarden
Water	Oppervlaktewater
	Grondwater
	Waterkwaliteit
Natuur	Beschermde gebieden: Natura2000 (m.n. effect stikstofdepositie), Wav, NNN
	Beschermde soorten
Verkeer	Verkeersintensiteiten
	Verkeersveiligheid
Luchtkwaliteit	Uitstoot lucht-verontreinigende stoffen
Geluid	Geluidhinder / gehinderden
Licht	Lichthinder / gehinderden
Geur	Geurhinder / gehinderden
Externe veiligheid	Plaatsgebonden risico en groepsrisico
Gezondheid	Leefklimaat

Alle thema's worden kwalitatief onderzocht..

Bij de beoordeling van de effecten is gebruik gemaakt van “plussen en minnen”:

- ++ positief effect ten opzichte van de referentiesituatie;
- + enigszins/gering positief effect ten opzichte van de referentiesituatie;
- 0 positief noch negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie;
- - enigszins/gering negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie;
- - - negatief effect ten opzichte van de referentiesituatie.

Scope plan-MER: onderzoek op gebiedsniveau, niet op inrichtingsniveau

In het plan-MER wordt het gehele plangebied en worden de effecten van alle ontwikkelingen binnen het Bestemmingsplan Buitengebied beschouwd. De focus ligt echter op die gebieden, waar ontwikkelingen mogelijk zijn en die ontwikkelingen waarvan verwacht wordt dat ze een (wezenlijk) effect hebben op de omgeving. Het effectenonderzoek is gedaan op het niveau van het buitengebied als geheel. Er is daarom een zeker abstractieniveau gekozen. De effectenbeschouwing geeft daarmee geen gedetailleerde analyse op inrichtings/perceelsniveau. Dit gebeurt in vervolgprocedures voor de individuele ontwikkelingen.

5.2 Landschap

Algemeen

Bij de effectbeoordeling op landschap is onderscheid gemaakt in effecten op landschappelijke structuur, landschappelijke waarden en ruimtelijke visuele kwaliteit. Om het effect op de landschappelijke structuur te bepalen is nagegaan in hoeverre waardevolle landschappelijke structuren en/of elementen worden aangetast als gevolg van de ontwikkeling. Daarnaast is ingegaan op de effecten van de ontwikkelingen op ruimtelijke visuele kwaliteit van het gebied. Hiermee worden de visuele aspecten van het landschap bedoeld (openheid, doorzichten, beleefbaarheid).

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat uitbreiding van agrarische bedrijven en glastuinbouw/kwekerijen effect kan hebben op landschappelijke waarden. Echter het betreft ontwikkelingen die aansluiten op bestaande functies en structuren, geen nieuwe “gebieds-vreemde” ontwikkelingen in een “maagdelijk” landschap, het gebied is en blijft primair agrarisch gebied. Daarbij dient bij uitbreiding buiten het bouwvlak te worden voldaan aan de zorgplicht ruimtelijke kwaliteit en de eisen ten aanzien van kwaliteitsverbetering landschap zoals in de provinciale Structuurvisie Ruimtelijke Ordening en Verordening Ruimte is beschreven en vertaald is in de Landschaps-investeringsregeling Breda. Concreet houdt dit in, dat ontwikkeling / uitbreiding alleen mogelijk is, als gekeken is naar zorgvuldig ruimtegebruik en de ontwikkeling/uitbreiding landschappelijk is ingepast. Indien dit niet mogelijk is, is een financiële bijdrage aan een landschaps/groenfonds vereist, zodat elders in het buitengebied landschappelijke kwaliteiten kunnen worden versterkt. Aan de omvang van de inpassing en de invulling zijn eisen gesteld. De landschappelijke inpassing dient zo te worden gesitueerd dat deze de ontwikkeling zoveel mogelijk visueel afschermt. Het heeft hierbij de voorkeur om met de inpassing de contouren van het bouwvlak te begrenzen. De zorgplicht ruimtelijke kwaliteit en de verplichte kwaliteitsverbetering landschap verminderen (eventuele) negatieve landschappelijke effecten en zijn daarmee te beschouwen als mitigerende maatregelen.

Landschappelijke structuur en elementen

Uitbreiding agrarische bedrijven

Uitbreiding van agrarische bedrijven leidt niet tot aantasting van het reliëf en/of de landschappelijke structuur op hoofdlijnen. De uit te breiden agrarische bedrijven liggen op historisch agrarisch gebruikte gronden (de huidige ruilverkavelingsgronden of jonge ontginningen) en sluiten veelal aan op bestaande woon-/ boerderijlinten. Lokaal kan uitbreiding/omschakeling leiden tot verdichting van het lint en verlies van lokale landschapselementen. Het betreft geen beschermde aardkundige danwel landschappelijke waarden. Het gros van de bedrijven ligt op de hoger gelegen delen van het plangebied. Bij uitbreiding buiten het bouwvlak zorgen de zorgplicht ruimtelijke kwaliteit en de Landschapsinvesteringsregeling Breda dat eventuele negatieve effecten beperkt blijven, worden gecompenseerd en dat daarnaast versterking van landschappelijke kwaliteiten gerealiseerd wordt.

Tegenover het verlies van landschappelijke elementen staat de realisatie van nieuwe landschapselementen conform de Landschapsinvesteringsregeling Breda. Deze hebben overwegend een positief effect. Lokaal kunnen nieuwe landschappelijke elementen ook een negatief effect hebben (bv. afscherming van een perceel kan een negatief effect hebben op de openheid). De kans hierop wordt echter niet groot geacht: bij landschappelijke inpassing moet rekening worden gehouden met de (lokale) landschapswaarden.

Uitbreiding glastuinbouw/kwekerijen

Ook de uitbreiding van glastuinbouw/kwekerijen leidt niet tot een wezenlijke aantasting van de landschappelijke structuur op hoofdlijnen. Het betreft een uitbreiding van bestaande bedrijven. Lokaal kan uitbreiding leiden tot enige verdichting van het lint en verlies van lokale landschapselementen. Ook hiervoor geldt dat bij uitbreiding buiten het bouwvlak de zorgplicht ruimtelijke kwaliteit en de Landschapsinvesteringsregeling Breda borgen dat eventuele negatieve effecten beperkt blijven en worden gecompenseerd.

Teeltondersteunende voorzieningen / maatregelen omgevingsvergunningstelsel

Uitbreiding van teeltondersteunende voorzieningen heeft daarmee een negatief effect op het landschap. Echter, teeltondersteunende voorzieningen horen bij een moderne agrarische bedrijfsvoering. Uitbreiding ervan sluit aan bij bestaande bedrijven en gaat niet ten koste van landschappelijke structuur op hoofdlijnen. Eventuele lokale effecten zijn niet op voorhand uit te sluiten, maar worden beperkt / gecompenseerd door de zorgplicht ruimtelijke kwaliteit en de Landschapsinvesteringsregeling Breda. Hetzelfde geldt voor de maatregelen mogelijk met een vergunning (diepploegen, egaliseren, ophogen, kap hout, dempen sloten e.d.). Hierbij geldt wel als specifiek aandachtspunt dat egalisatie niet ten koste mag gaan van bestaand reliëf.

Ruimtelijk visuele kwaliteit

Uitbreiding van agrarische bedrijven kunnen lokaal ten koste gaan van de ruimtelijke visuele kwaliteit van de omgeving, met name in de relatief open delen van t buitengebied Breda Oost: de beekdalen en de lintstructuren met doorzichten inclusief de doorzichten zelf... Door landschappelijke inpassing/afscherming kan de zichtbaarheid vanuit de omgeving worden beperkt. Het effect op openheid kan hiermee echter niet worden voorkomen. De effecten in de woonlinten kunnen beperkt worden door uitbreiding aan de achterzijde van de al bestaande bebouwing toe te staan.

Voor de bedrijven aan de rand van de beekdalen kan uitbreiding lokaal ten koste gaan van de beleving van de openheid van het beekdal.

De overige delen van Buitengebied Oost met de ruilverkavelingsgronden en de jonge ontginningen, kent geen visueel-ruimtelijke landschapswaarde. Dat wil niet zeggen dat deze landschappen niet kwetsbaar zijn voor veranderingen. De komst van bebouwing als grote

loodsen of kassen kunnen zeker een stempel drukken op het landschapsbeeld. Evenals hoge teelten en hoge teeltondersteunende voorzieningen. Maar dergelijke uitbreidingen zijn passend in het open, ruime en redelijk grootschalige ruilverkavelingslandschap dat primair bedoeld is voor het agrarisch functioneren.

Maatregelen mogelijk binnen het vergunningstelsel (bv. beplanten met of vellen van houtgewas) kunnen leiden tot wezenlijke aantasting van de ruimtelijk visuele kwaliteit. Aanleg van boomgaarden verstoort de openheid, dit is aandachts-/afwegingspunt in het vergunningstelsel.

Cumulatie

Als alle agrarische bedrijven uitbreiden en er maximaal ingezet wordt op teeltondersteunende voorzieningen en maatregelen mogelijk binnen het vergunningstelsel is er sprake van cumulatie van effecten en een negatief effect op landschappelijke waarden. Bij uitbreiding buiten het bouwvlak borgen de zorgplicht ruimtelijke kwaliteit en de Landschapsinvesteringsregeling Breda dat effecten beperkt blijven, dan wel worden gecompenseerd.

Beoordeling

Het effect van uitbreiding van agrarische bedrijven op de landschappelijke structuren en elementen wordt neutraal tot enigszins negatief beoordeeld (0/-). Het effect op landschappelijke structuur is gering. Daar staat tegenover dat bestaande elementen kunnen worden versterkt dan wel nieuwe elementen kunnen worden gerealiseerd conform de Landschapsinvesteringsregeling Breda).

Het effect van uitbreiding van agrarische bedrijven op de ruimtelijke visuele kwaliteit wordt enigszins negatief beoordeeld (-). Er is een negatief effect, maar het betreft een relatief klein aantal locaties, de uitbreidingen vinden vooral plaats aansluitend op al bestaande stallen in bestaande woon/boerderijlinten en er is geen aantasting van grootschalige open gebieden.

Tabel 5.2 Effectenbeoordeling landschap

Criterium	Maximum scenario
Effecten op landschappelijke structuren en elementen	0/-
Effecten op ruimtelijk-visuele kwaliteit	-

Mogelijke mitigerende maatregelen

Mitigatie van negatieve effecten op het landschap is mogelijk door een zorgvuldige inpassing van de uitbreiding in de omgeving. Deels is dit geborgd door reeds beschreven verplichting tot landschappelijke inpassing conform de Landschapsinvesteringsregeling Breda.

5.3 Cultuurhistorie

Algemeen

Bij het bepalen van de effecten op cultuurhistorie is onderscheid gemaakt in effecten op beschermde en niet beschermde waarden. Onder beschermde waarden vallen cultuurhistorische waarden die zijn beschermd in het kader van de Monumentenwet en/of Erfgoedverordening. Te denken valt aan rijks- of gemeentemonumenten of beschermde stads- of dorpsgezichten. Met niet beschermde cultuurhistorische waarden worden met name de historische geografische waarden bedoeld, zoals bijvoorbeeld waardevolle verkaveling, wegenstructuren of bomenrijen. Hierbij is sprake van een overlap met het thema landschap. Bij cultuurhistorie wordt ingegaan op die aspecten die (nog) niet bij landschap zijn beschreven en beoordeeld. Archeologie is formeel ook onderdeel van het thema cultuurhistorie, maar wordt in de MER, vanwege de specifieke

waarden, effecten en beschermingsregimes, apart beschreven (zie volgende paragraaf Archeologie).

Beschermde waarden

Uitbreiding en/of omschakeling van agrarische bedrijven (incl. glastuinbouw/kwekerijen) gaat niet ten koste van beschermde cultuurhistorische waarden, zoals weergegeven in de Verordening Ruimte en op de Erfgoedkaart.

Geen van de agrarische bedrijven die kan uitbreiden betreft een Rijks en/of gemeentemonument.

Een drietal bedrijven (Lijndonkseweg 24, Dorstseweg 29 en 41) heeft geen monumentale status, maar is wel door de gemeente als cultuurhistorisch waardevol genoemd. Uitbreiding kan effect hebben op de waarden. Om dit te voorkomen krijgen deze objecten een dubbelbestemming Waarde Cultuurhistorie in het bestemmingsplan.

In de omgeving van deze bedrijven liggen in enkele gevallen wel monumenten, maar uitbreiding van glas/stallen heeft geen directe aantasting van de beschermde monumentale waarden tot gevolg.

Ook (uitbreiding van) teeltondersteunende voorzieningen en/of maatregelen mogelijk binnen het vergunningstelsel leiden niet tot aantasting van beschermde cultuurhistorische waarden.

Niet beschermde waarden

Uitbreiding agrarische bedrijven

Uitbreiding van agrarische bedrijven heeft effect op de overige (niet beschermde) cultuurhistorische waarden in het gebied. Als gevolg van de uitbreiding van de bedrijven kunnen cultuurhistorische waarden zoals verkaveling, cultuurhistorische landschapselementen (verder) worden aangetast. Ook kan door verdichting de ensemblewaarde (de samenhang met een object en haar omgeving) verminderen. Aandachtspunt hierbij is wel dat uitbreiding veelal langs de bestaande linten en nabij de bestaande bebouwing plaatsvindt. Uitbreiding gaat niet ten koste van historische structuren als wegen.

Uitbreiding glastuinbouw/kwekerijen

Lokaal kan uitbreiding van glastuinbouw het historisch karakter van agrarische gronden (verder) aantasten, met name de kleinschaligheid.

Teeltondersteunende voorzieningen / maatregelen omgevingsvergunningstelsel

In gebieden met niet-beschermde cultuurhistorische waarden kunnen (uitbreiding van) teeltondersteunende voorzieningen en/of maatregelen mogelijk binnen het vergunningstelsel leiden tot aantasting van niet-beschermde cultuurhistorische waarden. Daar staat tegenover dat het vergunningstelsel een goede analyse van en afweging over eventuele aantasting van cultuurhistorische waarden borgt.

Cumulatie

Als alle agrarische bedrijven uitbreiden en er maximaal ingezet wordt op teeltondersteunende voorzieningen en maatregelen mogelijk binnen het vergunningstelsel is er sprake van cumulatie van effecten en een negatief effect op cultuurhistorische waarden.

De zorgplicht ruimtelijke kwaliteit en de Landschapsinvesteringsregeling Breda borgt dat effecten beperkt blijven, dan wel worden gecompenseerd.

Beoordeling

Samengevat is er geen negatief effect op beschermde cultuurhistorische waarden (Rijksmonumenten/Gemeentelijke monumenten) als gevolg van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt. Dit wordt neutraal beoordeeld (0).

Wel kunnen als gevolg van de ontwikkelingen, overige cultuurhistorisch waardevolle elementen of structuren worden aangetast. Dit wordt enigszins negatief beoordeeld (-)

Tabel 5.3 Effectenbeoordeling cultuurhistorie

Criterium	Maximum scenario
Effecten op beschermde cultuurhistorische waarden	0
Effecten op overige cultuurhistorische waarden	-

Mogelijke mitigerende maatregelen

De mogelijk mitigerende maatregelen komen overeen met de mitigerende maatregelen ten aanzien van landschap.

5.4 Archeologie

Algemeen

Ten aanzien van archeologie is er onderscheid gemaakt in effecten op bekende archeologische waarden (waaronder archeologische monumenten) en archeologische verwachtingswaarden. Met bekende archeologische waarden worden terreinen bedoeld die vanuit archeologisch opzicht waardevol zijn (b.v. AMK-terreinen). Per ontwikkeling wordt nagaan of sprake is van aantasting van deze waarden. Daarnaast wordt ook gekeken naar de archeologische verwachtingskaart. Deze kaart geeft een gebiedsindeling in drie categorieën, op basis van de verwachting van archeologische vondsten (gebieden met een lage, middel, danwel een hoge archeologische verwachting). Aantasting van beschermde monumenten of gebieden met een hoge of middelhoge archeologische waarden is negatief beoordeeld. Om de archeologische waarden in het plangebied van het bestemmingsplan te beschermen conform het vastgestelde gemeentelijk beleid en de Monumentenwet 1988 is de dubbelbestemming 'Waarde archeologie' opgenomen voor archeologisch waardevolle gebieden en gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde. Voor deze gebieden dient voorafgaande aan ontwikkelingen archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

Bekende archeologische waarden

Er liggen geen archeologische monumenten in het plangebied. Uitbreiding van agrarische bedrijven, uitbreiding van) teeltondersteunende voorzieningen en maatregelen mogelijk binnen het vergunningstelsel hebben geen effect hierop.

Archeologische verwachtingswaarde

Het gebied waar uitbreiding van agrarische bedrijven (inclusief glastuinbouw) mogelijk is, is deels aangewezen als gebied met middelhoge tot hoge archeologische verwachtingswaarde. Effecten op archeologische waarden kunnen niet worden uitgesloten. Daadwerkelijke verstoring wordt voorkomen door een dubbelbestemming in het bestemmingsplan, die borgt dat voor daadwerkelijke realisatie archeologisch onderzoek en zonodig opgraving plaatsvindt. Hetzelfde geldt voor (uitbreiding van) teeltondersteunende voorzieningen en maatregelen mogelijk binnen het vergunningstelsel: effecten zijn op voorhand niet uit te sluiten, maar het daadwerkelijk effect wordt voorkomen dan wel afgewogen door het toetsingskader binnen het vergunningstelsel.

Cumulatie

Er is geen sprake van cumulatie van effecten: (mogelijke) verstoring van archeologische waarden op de ene locatie heeft geen uitstralingseffect op andere locaties.

Beoordeling

Het ontbreken van effect op archeologische monumenten wordt neutraal beoordeeld (0). Het mogelijk verstoren van archeologische waarden wordt enigszins negatief beoordeeld (-), de dubbelbestemming waarborgt onderzoek vooraf en als nodig opgraving, maar in situ conservering is dan niet meer mogelijk.

Tabel 5.4 Effectenbeoordeling archeologie

Criterium	Maximum scenario
Effecten op beschermde archeologische waarden	0
Effecten op archeologische verwachtingswaarden	-

Mogelijke mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen worden niet nodig en/of doelmatig geacht. De dubbelbestemming waarborgt onderzoek vooraf en daarmee voorkoming van negatieve effecten.

5.5 Bodem

Algemeen

Bij de effectbeschrijving van bodem is onderscheid gemaakt in verstoring van bodemopbouw, bodemkwaliteit en aardkundige waarden.

Bodemopbouw

Uitbreiding van agrarische bedrijven gaat ten koste van de bodemopbouw ter plaatse. Het betreft echter geen waardevolle of zeldzame bodemtypen (eventuele verstoring van archeologische waarden in de ondergrond is beschreven in de paragraaf archeologie).

Aardkundige waarden

Uitbreiding van agrarische bedrijven gaat niet ten koste van aardkundige waarden. In het plangebied zijn geen beschermde aardkundige waarden gelegen.

Bodemkwaliteit

Ter hoogte van de agrarische bedrijven kunnen lokaal bodemverontreinigingen aanwezig zijn als gevolg van bedrijfsactiviteiten in het verleden. Indien er graafwerkzaamheden plaatsvinden dient door middel van bodemonderzoek (verkenkend onderzoek) te worden nagegaan of lokale bodemverontreinigingen aanwezig zijn. Indien een verontreiniging aanwezig is, zal bekeken moeten worden of deze dient te worden gesaneerd.

Uitbreiding van agrarische bedrijvigheid kan gepaard gaan met een toename van gebruik van bemesting en gewasbeschermingsmiddelen. Dit kan leiden tot een verslechtering van de bodemkwaliteit. Wet- en regelgeving borgt dat het gebruik van middelen binnen de daarvoor gestelde normen blijft en borgt daarmee tevens dat een eventueel negatief effect op bodemkwaliteit beperkt zal zijn.

Aardkundige waarden

Uitbreiding van de agrarische bedrijven gaat niet ten kosten van aardkundige waarden, omdat de niet aanwezig zijn binnen het plangebied.

Cumulatie

Er is geen sprake van cumulatie van effecten: (mogelijke) effecten op de ene locatie hebben geen uitstralingseffecten op andere locaties.

Beoordeling

Het effect op bodemopbouw wordt neutraal beoordeeld (0). Aangezien mogelijke bodemvervuiling op locaties moet worden opgelost op het moment dat de grond vergraven gaat worden, is er een licht positief effect op de bodemkwaliteit (+). Het effect van toename van agrarische gebruik op de bodemkwaliteit wordt enigszins negatief beoordeeld (-). Per saldo wordt het effect op bodemkwaliteit neutraal beoordeeld (0).

Het effect op aardkundige waarden wordt neutraal beoordeeld (0). Er is geen verstoring van aardkundige waarden.

Tabel 5.5 Effectenbeoordeling bodem

Criterium	Maximum scenario
Effecten op bodemopbouw	0
Effecten op aardkundige waarden	0
Effecten op bodemkwaliteit	0

Mogelijke mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen worden niet nodig en/of doelmatig geacht.

5.6 Water

Algemeen

Bij de beoordeling water is onderscheid gemaakt in de criteria oppervlaktewater, grondwater en waterkwaliteit. Binnen oppervlaktewater/grondwater is onderscheid gemaakt in een aantal subcriteria: toename verharding/afname infiltratie, waterberging, waterwingebied, natte natuurplek / attentiegebieden. De hydrologische effecten op natuur worden beschreven in paragraaf Natuur.

In het kader van het bestemmingsplan wordt met de waterbeheerder, waterschap Brabantse Delta, afgestemd ("watertoets").

Oppervlakte- en grondwater

Toename verharding en piekafvoeren, afname infiltratie

De uitbreiding van de agrarische bedrijven resulteert in een toename van het verhard oppervlak. Een toename van de verharding heeft een versnelde afvoer van het hemelwater naar het oppervlaktewater tot gevolg. Om ervoor te zorgen dat het watersysteem niet wordt overbelast door een piek aan hemelwater, dient in afstemming met het waterschap en de gemeente extra waterberging aangelegd te worden ter compensatie. Bij de realisatie van een groter verhard oppervlak door de aanleg van stallen of asfalt neemt de infiltratie van neerslag naar het grondwater af. Het waterbeleid is er onder andere op gericht de infiltratie van neerslag niet te laten afnemen. Ook dit effect dient te worden gecompenseerd. Het effect van uitbreiding van verspreid liggende bedrijven is relatief beperkt en lokaal.

De ontwikkeling van glastuinbouw leidt (zonder aanvullende maatregelen) tot effecten op oppervlakte- en grondwater. De ontwikkeling van glastuinbouw resulteert in een toename van het verhard oppervlak. Daarnaast wordt neerslag opgevangen in gietwaterbassins om te worden gebruikt in de kassen. Een toename van de verharding leidt tot een afname van het waterbergend vermogen in het gebied en heeft een versnelde afvoer van het hemelwater naar het oppervlaktewater tot gevolg. Opvang van het water in gietwaterbassins kan een deel van piekwater opvangen, maar bij extreme regenval volstaat de capaciteit van de gietwaterbassins niet (meer) en wordt piekafvoer geloosd op het oppervlaktewater. Wanneer er te weinig opgevangen hemelwater voor handen is, wordt oppervlakte- of grondwater onttrokken om aan de watervraag in de kassen te voldoen. Er is daarmee sprake van minder of geen infiltratie, wat

kan leiden tot een (lokale) verlaging van de grondwaterstand. Daar staat tegenover dat er ten opzichte van huidige functie als akker-of grasland ook minder gewasverdamping is. Het resulterende effect is daarmee afhankelijk van de hoeveelheid neerslag en het benodigde water in de kassen (afhankelijk van soort teelt). Op voorhand is niet uit te sluiten dat er per saldo een negatief effect is op oppervlakte- en grondwater.

De effecten van uitbreiding van glastuinbouw spelen slechts lokaal: Buitengebied Oost kent maar een paar verspreid gelegen glastuinbouwbedrijven.

Indien bedrijven kiezen voor een energievoorziening middels warmtekuudeopslag (WKO) of warmtekrachtkoppeling (wkk) kan dit effecten hebben op het grondwater. De effecten hiervan kunnen niet op voorhand op plangebiedniveau worden bepaald. Dit moet in de individuele vervolgpocedures (vergunningaanvraag) worden onderzocht en afgewogen.

Teeltondersteunende voorzieningen kunnen ook leiden tot toename van verharding in het buitengebied. Ook hiervoor dienen in afstemming met het waterschap aanvullende maatregelen genomen te worden om vermindering van infiltratie te voorkomen.

Daarnaast maakt het bestemmingsplan bij vergunning een aantal maatregelen mogelijk, die ook effect kunnen hebben op verharding / infiltratie. Dit kan in principe in een groot deel van het plangebied. Wezenlijk negatieve effecten worden door het toetsingskader van het vergunningstelsel niet verwacht

Waterberging

Er zijn geen agrarische bedrijven in of nabij reserveringsgebied waterberging gelegen.

Attentiegebied EHS

Er is één agrarisch bedrijf direct nabij attentiegebied EHS gelegen. Het betreft een klein (hobbymatig) bedrijf met een zeer gering effect op grondwater.

Waterwingebied

Er zijn geen agrarische bedrijven in of nabij waterwingebied/grondwaterbeschermingszone gelegen.

Overige

Ontwikkelingen binnen bestemmingsplan Buitengebied Oost hebben geen effecten op overige wateraspecten als waterkeringen, afvalwatertransportleidingen, rioolgemalen e.d.

Waterkwaliteit

Uitbreiding van agrarische bedrijven leidt mogelijk tot een toename van gebruik van gewas-beschermingsmiddelen en daarmee mogelijk tot een negatief effect op de waterkwaliteit. Naar verwachting leidt dit ten opzichte van de huidige/ referentie niet tot een wezenlijke verslechtering van de waterkwaliteit in het buitengebied.

Overige ontwikkelingen hebben naar verwachting geen wezenlijke effecten op de waterkwaliteit. In het plangebied liggen geen KRW-waterlopen.

Cumulatie

Als alle agrarische en recreatieve bedrijven uitbreiden en er maximaal ingezet wordt op teelt-ondersteunende voorzieningen en maatregelen mogelijk binnen het vergunningstelsel is er sprake van cumulatie van effecten en een negatief effect op infiltratie en waterkwaliteit.

Beoordeling

Uitbreiding van agrarische bedrijven, alsmede de realisatie van extra glastuinbouw/kwekerijen resulteert in een toename van verhard oppervlak (= negatief effect op oppervlaktewater). Als gevolg van een afname in infiltratie heeft uitbreiding van agrarische bedrijven en glastuinbouw ook een negatief effect op het grondwater. Dit wordt echter deels gecompenseerd door retentie. Per saldo wordt het effect enigszins negatief beoordeeld (-).

Er is geen effect op reserveringsgebied waterberging en waterwingebied. Dit wordt neutraal (0) beoordeeld.

Effecten op de waterkwaliteit zijn over het algemeen enigszins negatief (-), als gevolg van een toename van bemesting en gewasbestrijdingsmiddelen en de lozing van procesafvalwater.

Tabel 5.6 Effectenbeoordeling water

Criterium	Maximum scenario
Effecten op oppervlaktewater	-
Effecten op grondwater	-
Effecten op waterbergingsgebied	0
Effecten op waterwingebied	0
Effecten op waterkwaliteit	-

Mogelijke mitigerende maatregelen

De toename aan verhard oppervlak wordt in overleg met het waterschap en de gemeente gecompenseerd zodat negatieve effecten worden beperkt. Dit wordt verder vastgelegd in het kader van de Keur en is sec geen mitigerende maatregel in het kader van het bestemmingsplan.

Afstemming met waterbeheerder

In het kader van het bestemmingsplan wordt met de waterbeheerder, waterschap Brabantse Delta, afgestemd ("watertoets").

5.7 Natuur

5.7.1 Natura 2000-gebieden

Inleiding

De effecten op Natura 2000-gebied(en) zijn onderzocht en beschreven in de Passende Beoordeling, die als bijlage 4 aan dit plan-MER is toegevoegd (als losse bijlage). Hieronder is een samenvatting van de belangrijkste conclusies gegeven.

De Passende beoordeling is met name gericht op op Natura 2000-gebied Ulvenhoutse Bos, gelegen direct ten zuidwesten van het plangebied en het (Belgische) Natura 2000-gebied Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop, gelegen nabij het plangebied.

Kern van de Passende Beoordeling is het onderzoek naar het effect van toename van stikstofdepositie als gevolg van de uitbreiding van agrarische bedrijvigheid. Andere verstoringsfactoren (bv. hydrologie, geluid, licht e.d.) zijn ook beschouwd in de Passende Beoordeling, maar leiden niet tot significant negatieve effecten.

Hieronder is voor de beschouwde Natura2000-gebieden de conclusie ten aanzien van stikstofdepositie weergegeven.

Ulvenhoutse Bos

De huidige stikstofbelasting op het Ulvenhoutse Bos bedraagt tussen de 2.250 en de 3.200 mol N/ha/jr. en is daarmee (veel) hoger dan de kritische depositiewaarde (1.429 tot 1.857 mol N/ha/jr). Autonoom neemt de stikstofbelasting af tot 2.050 mol N/ha/jr, maar blijft nog steeds (ver) boven de kritische depositiewaarde. De bijdrage bijdrage van de agrarische bedrijven in Buitengebied Oost is niet doorgerekend (zie hieronder), maar eerdere berekeningen in het kader van Bestemmingsplan Buitengebied Zuid (2014) hebben laten zien dat de de bijdrage van de agrarische bedrijvigheid (inclusief glastuinbouw) in de huidige situatie ordegrrootte enkele tientallen mol N/ha/jr is.

Uitbreiding van bestaande veehouderijen en uitbreiding van bestaande glastuinbouw, conform de mogelijkheden die het Bestemmingsplan Buitengebied Oost biedt leidt, zonder beperkende maatregelen, tot een toename van uitstoot van stikstof en daarmee tot een toename van de stikdepositie op omliggende Natura-2000-gebieden als het Ulvenhoutse Bos.

De toename van uitstoot van stikstof door uitbreiding van de agrarische bedrijven in Buitengebied Oost is niet doorgerekend. Dit omdat de uitkomst en conclusie op voorhand vaststaat: uitbreiding van agrarische bedrijven leidt tot toename van stikstof en in de huidige overspannen situatie is elke toename significant. Hoe groot de toename is is niet relevant voor de plan- en besluitvorming in het kader van het bestemmingsplan, berekening van de toename heeft hiermee geen meerwaarde. Eerdere berekeningen in het kader van Bestemmingsplan Buitengebied Zuid (2014) geven een ordegrrootte en laten zien dat de de bijdrage van de agrarische bedrijvigheid (inclusief glastuinbouw) in de plansituatie op kan lopen loopt tot meer dan 100 mol N/ha/jr.

Er kan niet uitgesloten worden dat de toename van stikstof de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantast. Het bereiken van een goede staat van instandhouding van de habitats Beuken-eikenbossen met hulst, eiken-haagbeukenbossen, en de beekbegeleidende bossen wordt belemmerd.

Overige effecten op het Ulvenhoutse Bos (buiten stikstofdepositie) zijn uit te sluiten.

In feite geeft de passende beoordeling aan dat elke uitbreiding van veehouderijbedrijven of glastuinbouwbedrijven significante negatieve effecten heeft op het Natura 2000-gebied het Ulvenhoutse Bos

Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronde langs de Heerlese Loop, Ook voor het Habitatrichtlijn-gebied Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronde langs de Heerlese Loop mag aangenomen worden dat uitbreiding van bestaande veehouderijen en uitbreiding van bestaande glastuinbouw leidt tot uitstoot van stikstof en daarmee tot een toename van de stikdepositie. Ook hier kan niet uitgesloten worden dat dit de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantast, omdat de huidige stikstofbelasting hoger is dan de kritische depositiewaarde

In Vlaanderen geldt echter voor de Vlaamse Natura2000-gebieden een ander beoordelingsregime. Toename kleiner dan 3% van de Kritische Depositiewaarde worden acceptabel geacht. De kritische depositiewaarden bedragen 714 tot 1571 mol N/ha/jr. 3% hiervan is 21 tot 47 mol/ha/jr. Omdat de toename niet berekend is, is niet bekend om te toename binnen 3% blijft. Op basis van de eerdere berekeningen in het kader van Bestemmingsplan Zuid, wordt dit wel verwacht. Echter, voor de besluitvorming rond Bestemmingsplan Buitengebied Oost is dit niet relevant. Er is sprake van een significante

toename op het Ulvenhoutse Bos. Dit vraagt om maatregelen in het bestemmingsplan, ook al zijn deze strikt genomen wellicht niet noodzakelijk voor de Vlaamse Natura2000-gebieden.

Conclusie

Uitbreiding van de agrarische bedrijven in Buitengebied Oost, conform de mogelijkheden in het bestemmingsplan, leidt zonder beperkende maatregelen tot een toename van stikstofdepositie op omliggende Natura2000-gebieden. Omdat in de huidige situatie al sprake is van een overspannen situatie (hogere stikstofconcentraties dan de kritische depositiewaarde) is elke toename significant. Er kan niet uitgesloten worden dat de natuurlijke kenmerken worden aangetast. Het bestemmingsplan is daarmee, zonder planologische en/of andere mitigerende maatregelen, in strijd met de Natuurbeschermingswet en onuitvoerbaar.

Cumulatie

Omdat de ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan op zich zelf al significant

Oplossing: voorwaarden aan uitbreiding

De gemeente Breda heeft daarom besloten om, in lijn met de bestemmingsplannen Buitengebied Noord en Zuid, uitbreiding van agrarische bedrijven met uitstoot met stikstof niet zondermeer planologisch toe te staan, maar mogelijk te maken in een wijzigingsbevoegdheid met voorwaardelijke bepaling: uitbreiding mag alleen als dit niet leidt tot een toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden. Met de voorwaardelijke bepaling wordt geborgd dat geen enkele uitbreiding van agrarische bedrijven leidt tot toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden. Gezien de ligging nabij het plangebied is het Ulvenhoutse Bos maatgevend. Als een toename op het Ulvenhoutse Bos kan worden uitgesloten, geldt dit ook voor de andere Natura2000-gebieden, die immers verderweg gelegen zijn).

negatieve effecten hebben en vragen op een stikstofbeperkende oplossing / maatregelen in het bestemmingsplan hoeft niet gekeken te worden naar cumulatie met effecten van andere plannen of projecten. Dit hoeft alleen als het effect van het bestemmingsplan buitengebied op zich zelf niet significant negatief zou zijn, maar mogelijk in cumulatie met het effect van andere plannen en projecten wel sprake zou kunnen zijn van een cumulatief significant negatief effect.

Ook uitgaande van de voorwaardelijke bepaling ten aanzien van stikstof in het bestemmingsplan, die borgt dat er geen toename van stikstofdepositie is op Natura2000-gebieden, is ook geen cumulatietoets nodig. Het effect van het bestemmingsplan is immers 0, er is daarmee geen cumulatie met andere effecten.

Beoordeling

In de onderstaande tabel is de beoordeling op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden samengevat. Zonder beperkende maatregelen in het bestemmingsplan is het effect negatief (-). Uitgaande van de voorwaardelijke bepaling ten aanzien van stikstof in het bestemmingsplan is het effect neutraal (0). De bepalingen in de regels borgen op voorhand dat er geen ontwikkelingen plaatsvinden die leiden tot toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden. En omdat stikstofdepositie het enige relevante aspect is in de beoordeling van effecten van effecten op Natura2000-gebieden, is daarmee tevens geborgd dat er geen significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden.

Tabel 5.7 Samenvatting beoordeling effect stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden

Criterium	Maximum scenario
Natura 2000, beoordeling ten opzichte van de feitelijke situatie en de autonome ontwikkeling	0

Mogelijke mitigerende maatregelen

Het negatieve effect op Natura2000-gebied wordt gemitigeerd door de voorwaardelijkebepaling in het bestemmingsplan. Er is geen (resterend) effect. Aanvullende mitigerende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

5.7.2 Overige zeer kwetsbare gebieden in ecologische hoofdstructuur (overige Wav-gebieden)

De beschrijving en beoordeling van de effecten op de zeer kwetsbare gebieden in de NNN (Wav-gebieden) volgt die van Natura2000, zoals beschreven in de vorige paragraaf.

De bepalingen in de regels borgen op voorhand dat er geen ontwikkelingen plaatsvinden die leiden tot toename van stikstofdepositie op Wav-gebieden. Dit omdat de Wav-gebieden verder weg zijn gelegen dat het dichtsbijzijnde Natura2000-gebied.

En omdat stikstofdepositie het enige relevante aspect is in de beoordeling van effecten van effecten op Wav-gebieden, is daarmee tevens geborgd dat er geen negatieve effecten op Wav-gebieden zijn. De effectbeoordeling is daarmee neutraal (0)..

Tabel 5.8 Samenvatting beoordeling effect stikstofdepositie op Wav-gebieden

Criterium	Maximum scenario
Wav-gebieden	0

Mogelijke mitigerende maatregelen

Er is geen effect. Mitigerende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

5.7.3 Overige NNN

Het bestemmingsplan Buitengebied biedt ruimte aan reeds bestaande uitbreidingsmogelijkheden volgens het vigerende bestemmingsplan. De ontwikkelingsmogelijkheden die door het bestemmingsplan worden geboden zijn onder andere de volgende activiteiten:

- Uitbreiding van glastuinbouw tot maximaal 3,5 ha (waarvan 3 ha glas, totaal inclusief bestaand);
- Uitbreiding agrarische bedrijven tot maximaal 1,5 ha. (totaal inclusief bestaand)

Tevens zijn teeltondersteunende voorzieningen mogelijk.

Voor wat betreft de NNN (Natuur Netwerk Nederland, voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS) is in de Provincie Noord-Brabant bij directe aantasting (ruimtebeslag) sprake van vervolgstappen, waaronder compensatie. Daarnaast staat in de Verordening Ruimte Noord-Brabant (2014) het volgende vermeld betreffende indirecte aantasting (zoals geluid, licht, betreding e.d): *Een bestemmingsplan dat is gelegen buiten de ecologische hoofdstructuur en dat leidt tot en aantasting van de ecologische waarden en kenmerken van de ecologische hoofdstructuur, strekt ertoe dat de negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende, negatieve effecten worden gecompenseerd overeenkomstig artikel 5.6 [van de Verordening Ruimte Provincie Noord-Brabant] (compensatieregels).*

De effectbeoordeling zal plaatsvinden aan de hand van de effecten die kunnen optreden op de verschillende NNN-gebieden binnen het Buitengebied van Breda Oost.

Directe effecten: ruimtebeslag

Uitbreiding van agrarische bedrijven zal niet leiden tot oppervlakteverlies, aangezien de thans aanwezige bedrijven niet in de NNN zijn gelegen en uitbreiding of nieuwvestiging in de NNN ook niet mogelijk is. Dit betekent dat aantasting van NNN doelen, zoals aaneengeslotenheid van en uitwisseling tussen natuurgebieden, door de beoogde ontwikkelingen niet aan de orde is. In de gebieden waar de NNN wordt versterkt (Gilzewouwerbeek) zijn geen agrarische bedrijven gelegen. Door ruimtebeslag vindt geen aantasting plaats aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN-gebieden.

Enkele bedrijven liggen nabij de EVZ en nabij of in de groenblauwe mantel. Ook zijn een aantal agrarische bedrijven grenzend aan de nieuw beoogde locatie van de groenblauwe mantel gelegen (ten noordoosten van Bavel; de Tervoortseweg). Nieuwe ontwikkelingen binnen de hier aanwezige groenblauwe mantel worden in het Bestemmingsplan Buitengebied Oost enkel mogelijk gemaakt als deze bestaande functies respecteren of bijdragen aan een kwaliteitsverbetering van die functies. Onder deze voorwaarden kunnen grondgebonden agrarische bedrijven in de groenblauwe mantel uitbreiden. Andere agrarische bedrijven mogen uitbreiden tot maximaal 1,5 ha (totaal, inclusief bestaand). Voor intensieve veehouderijen en glastuinbouwbedrijven gelden specifieke regels. Teeltondersteunende kassen zijn in de groenblauwe mantel niet toegestaan en andere permanente teeltondersteunende voorzieningen moeten binnen het bouwblok worden opgenomen. Onder deze voorwaarden worden de ontwikkelingsmogelijkheden in de NNN, groenblauwe mantel en de EVZ als neutraal (0) beoordeeld.

Indirecte effecten: stikstofdepositie, verstoring door geluid, verstoring door licht en verdroging.

Aan de hand van de mogelijk gemaakte of reeds vergunde ontwikkelingsmogelijkheden in het Buitengebied van Breda Oost, zoals eerder aangegeven, kunnen mogelijk indirecte effecten ontstaan op de aanwezige NNN-gebieden in het plangebied. Gezien de ligging van de agrarische bedrijven, de beïnvloedingszone van deze bedrijven en het karakter en de aard van de NNN-gebieden, zijn met name de NNN-gebieden (de Groenblauwe Mantel en de EVZ) grenzend aan de oostzijde van Bavel relevant geacht voor de effectbeoordeling.

De indirecte storingsfactoren die mogelijk kunnen ontstaan als gevolg van de ontwikkelingen op de EHS zijn de volgende: stikstofdepositie, verstoring door geluid, verstoring door licht en verdroging.

Effecten stikstofdepositie

Verzuring en vermesting is een gevolg van stikstofdepositie. De voor verzuring meest gevoelige gebieden binnen de NNN zijn door de provinciale staten aangewezen als Wav-gebieden (Wet ammoniak en veehouderij). Voor effecten door stikstof in de NNN zijn deze Wav-gebieden relevant. Gezien de effecten in deze gebieden opgenomen zijn in paragraaf 5.7.2, wordt hierop niet nader ingegaan in deze paragraaf.

Verstoring door licht en geluid

De ambities ten aanzien van ontwikkelingsmogelijkheden voor de agrarische bedrijfsontwikkeling kunnen indirecte effecten hebben op de NNN. Effecten als gevolg hiervan waarbij verstoring door geluid en licht optreedt, zijn op voorhand niet uitgesloten. Bij de melkrundveehouderij is een tendens aanwezig naar meer open staltypen (serrestal en andere typen met open gevels) en

tevens een tendens naar meer verlichting: zowel gedurende een langere tijd als met een hogere verlichtingssterkte. Bij deze openstalsystemen is een toename in geluid niet uit te sluiten. Bij de nieuwe tendens spelen overwegingen omtrent diergezondheid (bevordert door open stallen) en productiviteit (naar de huidige inzichten kan verlichting leiden tot een hogere melkproductie). Er kan onderscheid worden gemaakt tussen verlichting om het natuurlijk gedrag van het vee te stimuleren ('natuurlijk gedrag stimulerend kunstlicht') en verlichting om de productie verder te bevorderen ('stimulerend kunstlicht'). Voor het laatste is onder meer een hogere lichtintensiteit nodig, zodat de belichting door het vee wordt ervaren als vergelijkbaar met daglicht.

Ook als gevolg van een uitbreiding van bouwvlakken (en/of ontwikkelingen binnen het bouwvlak), met name van de bedrijven dichtbij de NNN-gelegen, EVZ en Groenblauwe mantel (zoals de bedrijven aan de Tervoortseweg, en de bedrijven aan de Leijweg 3 en Dorstseweg 33) kan lichtverstoring ontstaan. De potentiële effecten zullen met name optreden op de groenblauwe mantel en de EVZ en in mindere mate op de hier aanwezige NNN (deze wordt veelal door de brede strook van de groenblauwe mantel gescheiden van de bebouwing aan de Tervoortseweg). Enkel op de locatie aan de Lijndonkseweg 2 te Bavel grenst het agrarische bedrijf aan de hier beoogde (gewenste) NNN en kunnen potentieel effecten ontstaan (zij het beperkt). In het zuidwesten van het plangebied zijn een tweetal agrarische bedrijven aanwezig (paarden en melkvee) die dicht bij de hier aanwezige NNN-gebieden gelegen zijn. Echter worden deze bedrijven gescheiden van de NNN door de aanwezige Rijkswegen A27 en A58. Doordat deze wegen op zichzelf een lichtbron vormen, zal een eventuele toename in licht op de locatie van de bedrijven geen wezenlijk verschil maken ten opzichte van de huidige situatie in de NNN-gebieden.

In een aantal gevallen zijn er houtwallen danwel bomen aanwezig op het erf, welke mogelijk een afschermende werking kunnen hebben op de lichtuitstraling.

Ook de glastuinbouw veroorzaakt lichthinder naar de omgeving. Effectafstanden zijn tot op heden niet duidelijk, maar lichthinder door kassen kan tot enkele kilometers merkbaar zijn (De Molenaar, 2003 en 2005; Van Tichelen, 2007). Het aantal glastuinbouwbedrijven in het plangebied is beperkt en de glastuinbouwbedrijven liggen niet in de directe omgeving van de NNN-gebieden. Hierdoor is er geen sprake van een aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN als gevolg van lichtverstoring door glastuinbouwbedrijven.

Bij toename van verlichting bij bedrijven in de directe omgeving van de NNN kunnen negatieve effecten optreden op deze NNN-gebieden en dan met name op de delen direct rondom de bedrijven en/of de randen die te maken krijgen met lichtverstoring. Onder invloed van licht stemmen dieren en planten hun fysiologische en fenologische activiteiten en processen af op hun omgeving. Hierbij zijn, in geval van dieren, niet alleen de directe zintuiglijke waarnemingen van belang, maar ook verschillende hormonale processen die gestuurd worden door licht en een rol spelen in de natuurlijke biologische ritmes (Provincie Noord-Brabant, 2009). Onder andere lichtgevoelige soorten zoals uilen en vleermuizen die voorkomen in NNN-gebieden met bomen/bossen en of open foerageergebieden kunnen effecten ondervinden van lichtuitstraling. Vleermuizen komen voor rondom en verblijven in bosranden langs bomenrijen en deze gebruiken ze tevens als vliegroute en/of foerageergebied. Een gering negatief effect op de NNN is derhalve niet uitgesloten. Daarnaast vormt een denkbaar negatief effect mogelijk lichtuitstraling op de donkerte, als wezenlijke waarde van de NNN (dit is met name aan de orde in het lichtarme buitengebied).

Zonder mitigerende maatregelen wordt de toename van geluid- en lichthinder op de (randen van de) NNN-gebieden (inclusief de EVZ) als enigszins negatief beoordeeld (-).

Verdroging

Als gevolg van teeltondersteunende voorzieningen (permanente en tijdelijke) die voorzien kunnen worden bij agrarische bedrijven, kan een toename aan oppervlakteverharding optreden. Ook kan de uitbreiding van de agrarische bedrijven (niet zijnde glastuinbouw) resulteren in een toename van het verhard oppervlak. Een toename de verharding heeft een versnelde afvoer van het hemelwater naar het oppervlaktewater tot gevolg. Bij de realisatie van een groter verhard oppervlak door de aanleg van stallen of asfalt neemt de infiltratie van neerslag naar het grondwater af. Het effect van uitbreiding van de verspreid liggende bedrijven is relatief beperkt en lokaal.

In het plangebied Buitengebied Oost zijn geen natte natuurparels (hydrologisch gevoelige gebieden binnen de NNN) gelegen. Bovendien zijn de effecten als gevolg van een toename in verharding en piekafvoeren (en dus een afname in infiltratie) lokaal. Daarbij moet op lokaal niveau een afweging plaatsvinden of de aanwezige waarden niet in het gedrang komen bij een tijdelijke voorziening (Verordening Ruimte Noord-Brabant). Om deze redenen worden de effecten van de teeltondersteunende voorzieningen en uitbreiding van bedrijven (verhard oppervlak) als niet wezenlijk (0) beoordeeld.

Het bestemmingsplan maakt via een vergunningsstelsel werkzaamheden mogelijk die mogelijk negatieve effecten op het milieu - en dus natuur - kunnen hebben. Hierbij worden werkzaamheden beoogd als draineren en diepploegen. Drainage kan leiden tot verdrogingseffecten in de omgeving, afhankelijk van de methode. In de omliggende NNN-gebieden, nabij de bedrijven, liggen geen voor verdroging gevoelige doeltypen en daarnaast betreffen de eventuele effecten van deze werkzaamheden een lokaal gebied. Daarbij geldt, om waarden te beschermen en eventuele negatieve milieueffecten zoveel mogelijk te voorkomen, dat voor deze werkzaamheden een vergunning nodig is. Bij de aanvraag van een dergelijke vergunning is een toetsing aan de natuur een vereiste. Hierbij worden de NNN waarden geborgd. Derhalve worden de effecten van de werkzaamheden met vergunningsstelsel als niet wezenlijk negatief (0) beoordeeld.

Cumulatie

Als alle uitbreidingsmogelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied maximaal worden benut, kan er sprake zijn van cumulatie van negatieve effecten op de NNN. Het betreft met name de effecten op geluid en licht. Aan de noordzijde van het plangebied kan daarnaast sprake zijn van cumulatie met effecten van geluid- en lichttoename als gevolg van de ontwikkeling van de Bavelse Berg.

Beoordeling

De (ontwikkelings)mogelijkheden in het bestemmingsplan Buitengebied Breda Oost leiden (mede door de gestelde voorwaarden) niet tot ruimtebeslag met negatieve gevolgen in de NNN (inclusief EVZ). De externe werking van uitbreiding van bedrijven op de EHS is naar verwachting beperkt. Echter aangezien negatieve effecten op voorhand niet zijn uit te sluiten (met name als gevolg van verstoring door licht en mogelijk geluid) en cumulatie niet uit te sluiten is wordt het effect op NNN dan ook neutraal tot enigszins negatief beoordeeld (0/-).

Tabel 5.9 Effectbeoordeling overige NNN

Criterium	Maximum scenario
NNN	0/-

Mogelijke mitigerende maatregelen

Mogelijke mitigerende maatregelen zijn afscherming van lichtbronnen en geluidbeperkende bronmaatregelen. Dit kan echter niet in het bestemmingsplan worden vastgelegd en moet onderdeel uitmaken van de vervolg-vergunningverlening.

5.7.4 Overige natuurwaarden

In het buitengebied Breda Oost komen beschermde soorten voor. De effecten op beschermde soorten zijn, net als de NNN, op te delen in directe effecten en indirecte effecten.

Directe effecten: ruimtebeslag

Met name bij uitbreidingen binnen agrarische bedrijven (gebouwen, nieuwe voorzieningen en dergelijke) kunnen effecten ontstaan op de lokaal aanwezige flora- en fauna. Door het ruimtebeslag kunnen biotopen en/of standplaatsen van beschermde flora- en fauna geraakt worden. Naast het realiseren van nieuwe ontwikkelingen (al dan niet binnen het bouwvlak) zijn veranderingen aan agrarische bedrijven (gebouwen) mogelijk. Met name deze ontwikkelingen kunnen effecten hebben op de lokaal aanwezige fauna en dan met name op het in potentie aanwezige leef- en broedgebied voor o.a. vogels en zoogdieren (waaronder de steenmarter en vleermuizen). Typische soorten van (agrarische) erven zijn huismussen, zwaluwen en (kerk- en steen)uilen. Bij eventuele sloop of renovatie is de kans dan ook aanwezig dat jaarrond beschermde nesten van huismussen en eventueel uilen zullen verdwijnen.

Het buitengebied van Breda Oost is geschikt leefgebied voor de steenuil en de kerkuil. Deze soorten foerageren graag op en rond boerderijen met een rommelig karakter. Sloop, renovatie en nieuwbouw kan daarom het foerageergebied (en eventueel nesten) van de steenuil/kerkuil aantasten.

Door het aanpassen van agrarische bedrijven kunnen ook verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen verdwijnen, zoals die van gewone grootoorvleermuis, laatvlieger en gewone dwergvleermuis.

Indien watergangen gedempt worden, kan leefgebied van beschermde amfibieën verloren gaan. In een groot deel van het plangebied komen voornamelijk zeer algemene amfibieënsoorten waarvoor een vrijstelling geldt (er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden als bijvoorbeeld leefgebied wordt vernietigd, wel geldt de zorgplicht waarbij zo zorgvuldig mogelijk gewerkt moet worden om het doden van individuen te voorkomen). De soorten komen wijd verspreid voor zodat er geen sprake is van een aantasting van de gunstige staat van instandhouding.

De vinpootsalamander is reeds aangetroffen in de Gilzewouwerbeek en de alpenwatersalamander kan niet worden uitgesloten. Wijzigingen in de agrarische bedrijvigheid (met dempen watergangen en/of kappen bosjes) kunnen verlies van leefgebieden tot gevolg hebben maar dat heeft geen effect op de gunstige staat van instandhouding gezien de ruime verspreiding van de soort in deze omgeving en de positieve trend in het aantal individuen. Wel dient in geval van aanwezigheid en effect gewerkt te worden conform een door het Ministerie Goedgekeurde gedragscode.

Ook kan bij demping of aanpassingen aan waterpartijen (watergangen, waterpartijen e.d) leefgebied van beschermde vissoorten aangetast worden. Verspreid in het Buitengebied van Breda Oost komt vermoedelijk de beschermde (Tabel 2-soort) kleine modderkruiper voor. De

kleine modderkruiper is een typische bodemsoort. Werkzaamheden waarvan deze soort schade ondervindt betreft het dempen van water, het baggeren en opschonen van watergangen en in mindere mate ook het maaien van de oever- en watervegetatie.

Wanneer veranderingen aan slootoevers of bermen plaatsvindt, kunnen effecten ontstaan indien hier beschermde flora aanwezig is (zoals uit de bureaustudie naar voren gekomen veldsalie, rietorchis of wilde marjolein). Uit de bureaustudie is gebleken dat naar verwachting geen Tabel 3-soorten voorkomen in het plangebied. Wijzigingen in de agrarische bedrijvigheid kunnen verlies van enkele standplaatsen tot gevolg hebben (bijvoorbeeld nabij watergangen) maar hebben (aangezien het Tabel 2-soorten zijn) geen consequenties indien gewerkt wordt conform een goedgekeurde Gedragscode.

Effecten op beschermde soorten als gevolg van ruimtebeslag worden concluderend als enigszins negatief (-) beoordeeld.

Indirecte effecten: stikstofdepositie, geluid, licht, trilling en verdroging

De stikstoftoename ten gevolge van de mogelijkheden in het Bestemmingsplan heeft een groot invloedsgebied en zal daar mogelijk plaatselijk leiden tot een verandering van de soorten-samenstelling van de vegetatie. Met name soorten van relatief voedselarme ecosystemen zijn gevoelig voor verzuring en vermesting als gevolg van stikstofdepositie. Planontwikkelingen die leiden tot verdere toename van stikstofdepositie leiden tot verdere achteruitgang van soorten. Ter voorkoming van het stikstofeffect dienen maatregelen genomen te worden (zie tevens beoordeling Natura 2000-gebieden). Hiermee wordt ook het effect op soorten voorkomen of ten minste beperkt. Het effect wordt daarom als neutraal tot enigszins negatief (0/ -) beoordeeld.

Door het gebruik van agrarische bedrijven met een grotere omvang/oppervlakte kan verstoring van geluid en licht op beschermde en rode lijst soorten optreden. Bijvoorbeeld in de gebruiksfase door verlichting bij open stalsystemen of door geluid van landbouwverkeer.

Ook tijdens de aanlegfase brengen de werkzaamheden van de uitbreidingen een tijdelijke toename van verstoring van geluid en trilling (heien) met zich mee. Voor de veehouderijen die nabij NNN-gebieden liggen, kan deze verstoring leiden tot tijdelijke negatieve effecten op de aanwezige vogels. Of verstoring optreedt, wordt voor veel vogels mede bepaald door de functie van het gebied. Foeragerende vogels zijn minder verstoring gevoelig dan broedende vogels. Voor vogels zijn er verschillende drempelwaarden bekend waarboven effecten optreden (Reijen & Foppen, 1991). Met name in de buurt van open gebieden kan het geluid ver dragen en is de verstoring potentieel groot (doch tijdelijk). Het gaat hier dan met name om eventuele verstoring op broedende (weidevogel)soorten als de grutto, tureluur en wulp. Daarnaast zijn bosvogels ook gevoelig voor geluid (zoals spechten en roofvogels). De eventuele negatieve effecten zullen beperkt zijn aangezien de verstoring tijdelijk is, en er geschikt leefgebied in de omgeving is om naar uit te wijken. In de gebruiksfase wordt de geluidverstoring als gevolg van de uitbreiding aan agrarische activiteiten niet als wezenlijk groter verwacht dan in de huidige situatie. Daarnaast liggen de bedrijven verspreid over het plangebied. Het effect wordt dan ook neutraal tot enigszins negatief beoordeeld (-/0).

In de gebruiksfase kan lichtverstoring plaatsvinden op de daarvoor gevoelige soorten zoals vrijwel alle nachtdieren (vleermuizen, uilen e.d.). Door een toename van licht op met name de veel in gebruik zijnde zones (zoals de vliegroutes bij vleermuizen) kan een negatief effecten (-) op deze soorten niet worden uitgesloten. Zo maken vleermuizen gebruik van lijnvormige bomenstructuren die ook langs wegen lopen (zoals rondom Bolberg en Lijndonk).

Extra verkeer als gevolg van uitbreiding van agrarische bedrijven kan een negatief effect hebben op steenuilen. Vooral de jonge onervaren vogels vallen ten prooi aan het verkeer. De Steenuil staat op de eerste plaats van de “top twintig” van de verkeersslachtoffers (www.kerkuil.com). Gezien het beperkte aantal bedrijven en de beperkte toename van verkeer, wordt het negatieve effect op (jonge) steenuilen gering geacht.

Als gevolg van teeltondersteunende kassen, permanente TOV (zijnde niet-kassen) en tijdelijke TOV die voorzien kunnen worden binnen kwekerijen kan door een toename aan oppervlakte verharding een lokaal, beperkt effect optreden voor de waterhuishouding in betreffend gebied. Verdrogingsgevoelige biotopen in de directe omgeving kunnen hier mogelijk, zonder maatregelen, effecten van ondervinden. De meest kwetsbare biotopen zijn de sloten in het buitengebied die (mogelijk) het leefgebied vormen voor de kleine modderkruiper en de alpenwatersalamander. Het (tijdelijk) droogvallen van sloten kan de kwaliteit van het leefgebied verslechteren. Omdat het verdrogend effect lokaal en beperkt is en daarbij op lokaal niveau een afweging moet plaatsvinden of de aanwezige waarden niet in het gedrang komen bij een tijdelijke voorziening (Verordening Ruimte Noord-Brabant) worden de effecten van (de potentiële verdroging als gevolg van) de teeltondersteunende voorzieningen als neutraal (0) beoordeeld.

Conclusies

In het buitengebied van Breda Oost zijn kwetsbare en beschermde soorten aanwezig die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden van de ontwikkelingsmogelijkheden die mogelijk worden gemaakt in het Bestemmingsplan. Alhoewel op dit moment de exacte locaties van de leefgebieden en vaste rust- en verblijfplaatsen van de beschermde soorten alleen globaal inzichtelijk zijn, kunnen middels tijdig uitgevoerde gebiedspecifieke inventarisaties en – indien aan de orde – getroffen locatie-specifieke maatregelen negatieve effecten voorkomen worden en kan de gunstige staat van instandhouding worden gewaarborgd. Indien uit gebiedspecifiek onderzoek blijkt dat bij de ontwikkelingen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden worden, zal een ontheffingstraject Flora- en faunawet moeten worden doorlopen. De effecten van het Bestemmingsplan Buitengebied op beschermde plant- en diersoorten zijn gering. De Flora- en faunawet staat de uitvoering van het bestemmingsplan ten aanzien van de agrarische bedrijven niet in de weg.

Beoordeling

Omdat effecten van de ontwikkelingsmogelijkheden Bestemmingsplan Buitengebied Breda Oost op voorhand niet kunnen worden uitgesloten, maar gering worden geacht, wordt dit als neutraal tot enigszins negatief beoordeeld (0/-).

Tabel 5.10 Effectbeoordeling overige natuurwaarden

Criterium	Maximum scenario
Beschermde soorten	0/-

Mogelijke mitigerende maatregelen

Gezien de verspreiding van de activiteiten en de kwetsbare soorten in het buitengebied kunnen middels tijdig getroffen maatregelen negatieve effecten voorkomen worden en kan de gunstige staat van instandhouding worden gewaarborgd. Een voorbeeld van een mitigerende maatregel is een zorgvuldige planning en uitvoering van de werkzaamheden. Ook kan indien nodig vervangende nestgelegenheid/verblijfplaatsen worden aangeboden. Het realiseren van faunapassages wordt gezien de geringe effecten en overige mitigerende maatregelen niet zinvol geacht.

5.8 Verkeer

Algemeen

Het bestemmingsplan Buitengebied Oost maakt geen ontwikkelingen mogelijk met grote verkeersaantrekkende werking. De verkeersaantrekkende werking van de uitbreiding van agrarische bedrijven is gering. Uitbreiding van agrarische bedrijvigheid kan leiden tot enige toename van verkeersbewegingen, zowel bij de uitbreiding van veehouderijen als de uitbreiding van (bestaande) glastuin-bouwbedrijven. Dit zal op de betreffende ontsluitende wegen leiden tot maximaal enkele tientallen verkeersbewegingen per dag. Samen met de al relatief geringe verkeersintensiteiten in de huidige situatie geeft dit geen verkeerskundige knelpunten. Aandachtspunt is wel de toename van met name vrachtverkeer, hoe gering ook, in relatie tot de aard van de wegen in het buitengebied.

Cumulatie

De toename van verkeer door de uitbreiding van agrarische bedrijven vindt plaats in hetzelfde gebied en deels over dezelfde wegen, zodat sprake kan zijn van cumulatie van effecten. Maar het gecumuleerde effect blijft relatief gering. Er worden geen verkeerskundige knelpunten verwacht.

Beoordeling

Het verkeerseffect van de ontwikkelingen wordt neutraal tot enigszins negatief beoordeeld (0/-). Er is effect: er is toename van verkeer en dit kan leiden tot enige verkeershinder, zij het lokaal, tijdelijk en naar verwachting beperkt. De toename van verkeer leidt niet tot verkeerskundige knelpunten.

Het effect op verkeersveiligheid wordt neutraal tot enigszins negatief beoordeeld (0/-).

Tabel 5.11 Effectenbeoordeling verkeer

Criterium	Maximum scenario
Kans op verslechtering van de verkeersafwikkeling en -veiligheid in het buitengebied	0/-

Mogelijke mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen worden niet nodig en/of doelmatig geacht.

5.8.1 Geluid

Algemeen

De ontwikkelingen in het bestemmingsplan Buitengebied Oost leiden tot een toename van geluidbelasting en daarmee mogelijk tot een toename van geluidhinder in het gebied. Het betreft toename van geluidbelasting door:

- Verkeer als gevolg van uitbreiding van agrarische bedrijven;
- Bedrijfsbronnen glastuinbouw en stallen.

Het geluideffect op natuur (beschermde gebieden en soorten) is beschreven bij natuur.

De uitbreiding van bestaande agrarische bedrijven leidt tot een toename van verkeersbewegingen en daarmee tot een toename van geluiduitstoot. Op basis van de voorspelde toename aan verkeersbewegingen door de ontwikkelingen in het bestemmingsplan is semi-kwantitatief (op basis van kengetallen en vereenvoudigde rekenformules) onderzocht hoe groot de toename is van geluidemissie. Op de "rustigere" wegen is sprake van een toename in

geluidbelasting van maximaal 0,5 dB. Op de "drukkere" wegen. blijft de toename beperkt tot 0,1 dB. Deze toenames zijn nauwelijks waarneembaar en leiden niet tot overschrijding van geluidnormen.

Daarnaast is sprake van geluiduitstoot vanuit bronnen in glastuinbouw en (uitbreiding van) agrarische bedrijven, bijvoorbeeld vanuit stalsystemen en verwarmingsinstallaties (zoals warmtekruiswisseling). Dit kan lokaal als hinderlijk worden ervaren. Wet- en regelgeving ten aanzien van geluiduitstoot en uitstootbeperkende maatregelen borgt echter dat geen sprake is van overschrijding van normen.

Cumulatie

De toename van geluidhinder door uitbreiding van agrarische bedrijven is beperkt en draagt niet of nauwelijks bij aan het gecumuleerde geluidklimaat in Buitengebied Oost. Dit is en blijft voornamelijk bepaald door de geluiduitstoot van A58, A27, vliegverkeer en lokaal ontsluitingsverkeer.

Beoordeling

Het effect van de ontwikkelingen in Buitengebied Oost op geluidkwaliteit wordt neutraal tot enigszins negatief beoordeeld (0/-). De toename in hinder is zeer gering.

Tabel 5.12 Effectenbeoordeling geluid

Criterium	Maximum scenario
Kans op toename geluidhinder in het buitengebied	0/-

Mogelijke mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen worden op zich niet nodig en/of doelmatig geacht.

5.9 Luchtkwaliteit

Algemeen

Uitbreiding van agrarische bedrijvigheid leidt tot een toename van uitstoot van luchtverontreinigende stoffen als stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀, PM_{2,5}). Het betreft toename door:

- Verkeer;
- Bedrijfsbronnen.

De verkeersaantrekkende werking van de voorziene ontwikkelingen is gering en daarmee de toename in uitstoot van luchtverontreinigende stoffen. Gezien de al relatief geringe concentraties in de huidige situatie geeft dit geen normoverschrijding. Ook de toename beneden de normen (relevant voor gezondheid) is gering..

Op basis van de voorspelde toename aan verkeersbewegingen door de ontwikkelingen in het bestemmingsplan is semi-kwantitatief (op basis van kengetallen en vereenvoudigde rekenformules) onderzocht hoe groot de toename is van uitstoot van stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀). De toename NO₂ bedraagt maximaal enkele tienden µg/m³, de toename PM₁₀ maximaal 0,1 µg/m³. Beide toenames worden gezien als niet in betekenende mate (toename kleiner dan 1,2 µg/m³). Tegenwoordig moet ook gekeken worden naar PM_{2,5}. Gezien de geringe effecten op PM₁₀ kan ook voor PM_{2,5} gesteld worden dat er niet of nauwelijks effect is.

Uitbreiding van agrarische bedrijven kan leiden tot uitstoot van luchtverontreinigende stoffen. De bijdrage hiervan is ten opzichte van de bijdrage van verkeer gering. Bovendien is geborgd door

wet- en regelgeving ten aanzien van uitstootbeperkende maatregelen, dat de uitstoot beperkt blijft en geen normen overschrijdt..

Cumulatie

De toename van verkeer door de uitbreiding van agrarische bedrijven vindt plaats in hetzelfde gebied en deels over dezelfde wegen, zodat sprake kan zijn van cumulatie van luchtkwaliteitseffecten. Maar het gecumuleerde effect blijft relatief gering.

Beoordeling

Het effect van de ontwikkelingen in Buitengebied Oost op luchtkwaliteit wordt neutraal tot enigszins negatief beoordeeld (0/-). Er is sprake van een geringe toename van uitstoot van luchtverontreinigende stoffen, maar de toename is gering en de concentraties blijven (ver) beneden de wettelijke normen (ook cumulatief).

Mogelijke mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen worden niet nodig en/of doelmatig geacht.

5.10 Geur

Algemeen

De uitbreiding van agrarische bedrijven in bestemmingsplan Buitengebied Oost kan leiden tot extra geuruitstoot en daarmee tot extra geurhinder.

Op 30 oktober 2008 is door de gemeenteraad van Breda de verordening 'Geurhinder en veehouderij Gemeente Breda 2008' goedgekeurd. In de 'Gebiedsvisie Wet geurhinder en veehouderij Gemeente Breda' (Arcadis, 2007), welke ten grondslag heeft gelegen aan deze verordening, zijn de resultaten van modelberekeningen voor de huidige en te verwachten geurbelasting weergegeven. In de gebiedsvisie zijn naast de huidige situatie de volgende modellen doorgerekend:

- Geurgebruiksruimte bij het hanteren van de wettelijke normen;
- Geursituatie bij toepassing van gemeentelijk vastgelegde normen.

Intensieve veehouderijen blijken weinig tot geen uitbreidingsruimte (voor wat betreft geuremissie) te hebben. Juist intensieve veehouderijen leveren een bijdrage aan de cumulatieve achtergrondbelasting. Omdat de bedrijven vanuit geur niet of slechts zeer beperkt kunnen uitbreiden is er geen knelpunt te verwachten ten aanzien van de cumulatieve geurbelasting.

Een toename van de geurbelasting die leidt tot een verslechtering van het leefklimaat door uitbreiding van de geuremissie van de veehouderijbedrijven zal niet aan de orde zijn of slechts zeer beperkt zijn (bron: 'Gebiedsvisie Wet geurhinder en veehouderij Gemeente Breda' d.d. 26 oktober 2008, Arcadis, kenmerk: 110502.201625.002), omdat:

- Rundveebedrijven zelf geen geuremissiefactor hebben en een vaste afstand voldoende basis biedt voor bescherming tegen overlast;
- Omschakeling van rundvee naar een intensieve veehouderij volgens het bestemmingsplan niet is toegestaan. Uitzondering is omschakeling van intensieve veehouderij naar niet intensieve veehouderij onder de voorwaarde dat de omschakeling stikstofneutraal geschiedt.

Mestvergistingsinstallaties

Het bestemmingsplan laat toe dat bij iedere veehouderij het mogelijk is om een biovergistingsinstallatie op te richten. Biovergistingsinstallaties worden gesloten uitgevoerd (om lekkage van biogas te voorkomen) zodat geen geuremissie optreedt.

Beoordeling

In het geval de intensieve veehouderijen allemaal uitbreiden tot de normen die door de gemeente in de 'Gemeentelijke geurverordening' zijn vastgelegd blijft binnen de gemeente Breda en het buitengebied Oost een acceptabel woon- klimaat bestaan.

De daadwerkelijk optredende geurbelasting zal lager zijn dan in de 'Gebiedsvisie' is gepresenteerd, omdat bij de groeimogelijkheden van de intensieve veehouderijbedrijven in de 'Gebiedsvisie' geen rekening is gehouden met andere beperkingen die aan de orde zijn bij groei van de agrarische bedrijven.

Doordat in de 'Geurverordening' vastgelegde normen voor maximale (individuele) geurbelasting zijn vastgelegd is geborgd dat het woon-/leefklimaat acceptabel blijft. De mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt voor uitbreiding van agrarische bedrijven doet hier niets aan af. De effecten zijn derhalve neutraal beoordeeld.

Tabel 5.13 Effectenbeoordeling geur

Criterium	Maximum scenario
Kans op toename geurbelasting op geurgevoelige objecten (effecten op leefkwaliteit)	0

Cumulatie

In het plangebied is sprake van cumulatie van geuruitstoot door de diverse agrarische bedrijven. Hier is in bovenstaande mee rekening gehouden.

Mogelijke mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen worden op zich niet nodig en/of doelmatig geacht.

5.11 Lichthinder

Algemeen

De ontwikkelingen in bestemmingsplan Buitengebied Oost kunnen leiden tot extra lichtuitstoot. Toename van glastuinbouw leidt bij gebruik van assimilatieverlichting (verlichting ter bevordering van groei van gewassen) tot toename van lichtuitstraling in het plangebied. Zonder afscherming van deze bronnen neemt de lichtuitstraling toe en daarmee naar verwachting ook de ervaren lichthinder door omwonenden. Het aantal glastuinbouwbedrijven in het plangebied is echter gering en daarmee ook de verwachte toename van licht bij uitbreiding. Lokaal kan echter sprake zijn van toename van ervaren lichthinder.

Uitbreiding van bestaande agrarische bedrijven, anders dan glastuinbouw, leidt naar verwachting niet tot een wezenlijke toename lichthinder. Dit uitgaande van "traditionele" dichte stalvormen. Er is een ontwikkeling gaande die kiest voor open vormen van stallen. Het bestemmingsplan Buitengebied Oost laat deze stalvorm toe. Een open stalvorm kan lokaal leiden tot lichtuitstraling, die mogelijk door omwonenden als hinderlijk wordt ervaren. In tegenstelling tot de glastuinbouw is de verlichtingssterkte relatief beperkt (in vergelijking tot assimilatieverlichting in kassen) en vindt uitstraling langs de gevels plaats en niet naar boven.

Verlichting van paardenbakken is niet toegestaan in het bestemmingsplan. De mogelijk ervaren hinder hiervan zal niet toenemen.

Cumulatie

De bedrijven waar uitbreiding mogelijk leidt tot toename van licht, liggen verspreid over het buitengebied. Er is naar verwachting geen cumulatie van effecten.

Beoordeling

De toename van lichthinder wordt neutraal tot enigszins negatief beoordeeld. Uitbreiding van agrarische bedrijven kan leiden tot een toename van lichtuitstoot, maar het effect hiervan is gezien het beperkte aantal bedrijven naar verwachting gering.

Tabel 5.14 Effectenbeoordeling licht

Criterium	Maximum scenario
Kans op toename lichthinder in het buitengebied	0/-

Mogelijke mitigerende maatregelen

Lichthinder kan (verder) gemitigeerd worden door verdere afscherming van de kassen en door het gebruik van afschermende lichtarmaturen. 100 % afscherming is echter in de praktijk (nog) niet haalbaar. Het is ook geen mitigerende maatregel die in het bestemmingsplan geborgd kan worden.

5.12 Externe veiligheid

Algemeen

De uitbreiding van agrarische bedrijven leidt niet tot vergroting van externe veiligheidsrisico's. De veiligheid rond lokale bedrijfsgebonden opslagtanks voor gas e.d. is geborgd door eisen aan realisatie / afstanden e.d. vanuit wet- en regelgeving.

Biogasinstallaties vallen pas boven een bepaalde drempel onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi). Bij biogasinstallaties die onderdeel zijn van een agrarische inrichting wordt deze drempel niet gehaald. Veiligheidsaspecten van de installaties worden dan afgewogen en beoordeeld in het kader van een omgevingsvergunningaanvraag.

Er worden in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied Oost geen nieuwe kwetsbare objecten gerealiseerd binnen de veiligheids- en normafstanden van bestaande risicobronnen (LPG-stations/tanks, buisleidingen en wegen met vervoer gevaarlijke stoffen). In het bestemmingsplan is conform daarvoor geldende wet- en regelgeving een verantwoording groepsrisico opgenomen.

Cumulatie

Cumulatie van externe veiligheidsrisico's leidt niet tot wezenlijke verslechtering van de veiligheidssituatie in het plangebied en/of overschrijding van normen.

Beoordeling

Het effect van de ontwikkelingen in bestemmingsplan Buitengebied Oost op externe veiligheidsrisico's wordt neutraal beoordeeld (0).

Tabel 5.15 Effectenbeoordeling externe veiligheid

Criterium	Maximum scenario
Kans op toename veiligheidsrisico's in het buitengebied	0

Mogelijke mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen worden niet nodig en/of doelmatig geacht.

5.13 Gezondheid

Algemeen

Zoals in eerdere paragrafen van dit hoofdstuk beschreven hebben de ontwikkelingen in bestemmingsplan Buitengebied Oost effecten op gezondheidsaspecten aspecten voor omwonenden, maar zijn deze effecten naar verwachting gering. Het bestemmingsplan buitengebied maakt geen grote nieuwe ontwikkelingen met gezondheidsaspecten mogelijk. De geboden ontwikkelingsruimte betreft relatief kleinschalige uitbreiding van bestaande agrarische bedrijven. Deze uitbreiding is aan voorwaarden gebonden, o.a. voorwaarden uit de Verordening Ruimte die gericht zijn op het voorkomen van een negatief effect op gezondheid (o.a. bovenwettelijke normen ten aanzien van geur en fijnstof). Daarnaast gelden waarborgen uit sectorale wetgeving (geluid, luchtkwaliteit, geluid). Hiermee is invulling gegeven aan het voorzorgsprincipe.

Uitbreiding van glastuinbouw kan leiden tot enige nieuwe hinder rond de bestaande bedrijven. De kassen hebben effect op het landschap, de openheid, en licht. Daarnaast leiden de kassen tot extra (vracht)verkeer en daarbijbehorende toename van luchtverontreiniging en geluidhinder. Gezien het beperkte aantal bedrijven en de verspreide ligging is de toename is echter beperkt en leidt niet tot een wezenlijke toename van hinder. Naar verwachting heeft uitbreiding van glastuinbouw geen wezenlijk effect heeft op de gezondheidssituatie ter plaatse.

De uitbreiding van de overige agrarische bedrijven leidt tot extra hinder in het buitengebied: verdere aantasting van het landschap, verkeersaantrekkende werking, geluid, luchtverontreiniging. Maar zoals in eerdere paragrafen al gesteld: als de uitbreiding gerealiseerd wordt conform de wettelijke eisen is de hinder beperkt en daarmee ook het effect op gezondheid.

Specifiek aandachtspunt voor agrarische bedrijven in relatie tot gezondheid is de uitstoot van endotoxinen en MRSA door intensieve veehouderijen. De resultaten van het landelijk onderzoek door IRAS (Institute for Risk Assessment Sciences) 'Mogelijk effecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden' (juni 2011) suggereren een straal van ca. 250 – 1.000 meter waarbinnen verhoogde concentraties van endotoxinen en MRSA meetbaar zijn. Er wordt verder onderzoek gedaan of het mogelijk is om afstanden te eisen tussen (intensieve) veehouderijen en gevoelige bestemmingen. Vooralsnog tonen onderzoeken echter niet aan dat omwonenden van veehouderijen een verhoogd risico op gezondheidsschade hebben.

Advies gezondheidsraad november 2012

In 2011 verzocht de toenmalige staatsecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en de staatsecretaris van Infrastructuur en Milieu, de Gezondheidsraad een beoordelingskader te ontwikkelen over risico's van de intensieve veehouderij voor de gezondheid van omwonenden. Ook werd gevraagd naar nut en noodzaak van het hanteren van minimumafstanden tussen veehouderijbedrijven en woongebieden.

De Gezondheidsraad komt tot de conclusie dat de huidige wetenschappelijke gegevensbasis te smal is voor een kwantitatief beoordelingskader, waarin wordt vastgelegd welke risiconiveaus voor omwonenden maximaal toelaatbaar zijn. Evenmin is bekend tot welke afstand omwonenden verhoogde gezondheidsrisico's lopen. De Gezondheidsraad acht dat een meer beleidsmatig gericht beoordelingskader bruikbare aanknopingspunten biedt voor de praktijk. Volgens de Gezondheidsraad moet deze aanpak op lokaal niveau zijn beslag krijgen, juist omdat de lokale omstandigheden kunnen variëren. Dit alles onder de verantwoordelijkheid van de gemeente, met de GGD in een adviserende functie. Gesteld wordt dat er behoefte is aan aanvullend onderzoek (Gezondheidsraad, 2012).

In het plangebied zijn momenteel vijf intensieve (varkens)houderijen aanwezig. Er zijn in het plangebied geen geiten- of schapenhouderijen actief.

Het risico op vergroting van bovengenoemde gezondheidsrisico's door uitbreiding van de intensieve veehouderij in Buitengebied Oost kan niet geheel worden uitgesloten, maar wordt gering geacht.

Cumulatie

De gezondheidssituatie in Buitengebied Oost wordt momenteel vooral bepaald door de bestaande hinderbronnen:

- A27/A58: geluidhinder, luchtverontreiniging; licht, trillinghinder
- Vliegverkeer Gilze Rijen: geluidhinder;
- Glastuinbouw: lichthinder;
- Agrarische bedrijvigheid: luchtkwaliteit.

De bijdrage door de ontwikkelingen binnen bestemmingsplan Buitengebied Oost is gering ten opzichte van de huidige situatie en omgevingsbronnen, maar niet nul.

Beoordeling

Het effect van de ontwikkelingen binnen bestemmingsplan Buitengebied Oost wordt neutraal tot enigszins negatief beoordeeld. (0/-). Er is sprake van een toename van enkele hinderaspecten met relatie tot gezondheid, maar de toename is maar gering.

Tabel 5.16 Effectenbeoordeling gezondheid

Criterium	Maximum scenario
Kans op verspreiding van (dier-)ziekten van bedrijf tot bedrijf	0/-
Kans op gezondheidseffecten van geur- en stofhinder	0/-

Mogelijke mitigerende maatregelen

Zie de afzonderlijke milieuaspecten (verkeer, geluid, luchtkwaliteit, licht, geur, externe veiligheid).

6 Slotbeschouwing

6.1 Effecten samengevat

Inleiding

Tabel 6.1 geeft een samenvattend overzicht van de beoordeling van de effecten van de ontwikkelingen binnen bestemmingsplan Buitengebied Oost op de diverse aspecten conform het beoordelingskader beschreven in paragraaf 5.1 en de effectbeschrijvingen in de rest van hoofdstuk 5. De beoordeling is weergegeven in plussen en minnen (++ positief effect, + enigszins/gering positief effect, 0 positief noch negatief effect, - enigszins/gering negatief effect, - - negatief effect) ten opzichte van de referentiesituatie. Tevens is aangegeven of er sprake kan zijn van cumulatie van effecten (wordt het effect op een locatie groter door het uitstralingseffect van elders) en/of vermindering van effecten (mitigatie) mogelijk is. In het vervolg van dit hoofdstuk worden de effecten en de beoordeling ervan kort samengevat.

Tabel 6.1 Samenvattend overzicht beoordelingen

Thema			Aspect	Beoordeling effect	Cumulatie effect	Mitigatie mogelijk?
Land schap	Landschappelijke structuur/elementen			0/-	nee	ja
	Ruimtelijk visuele kwaliteit			-	ja	ja
Cultuur historie	Beschermdе waarden			0	nee	n.v.t.
	Niet beschermde waarden			-	ja	ja
Archeo logie	Archeologische monumenten			0	nee	n.v.t.
	Overige archeologische waarden			-	nee	ja
Bodem	Bodemopbouw/waarden			0	nee	n.v.t.
	Bodemkwaliteit			0	nee	n.v.t.
	Aardkundige waarden			0	nee	n.v.t.
Water	Oppervlakte water	verharding		-	ja	ja
		waterberging		0	nee	n.v.t.
	Grondwater	waterwinning		0	nee	n.v.t.
		attentiegebied EHS		0	nee	n.v.t.
	Waterkwaliteit			-	ja	ja
Natuur	Beschermdе gebieden: N2000			0	nee	n.v.t.
	Beschermdе gebieden: NNN			0/-	ja	ja
	Beschermdе gebieden: Wav			0	nee	n.v.t.
	Beschermdе soorten			0/-	ja	ja
Verkeer	Verkeersintensiteiten			0/-	Ja	nee
	Verkeersveiligheid			0/-	nee	nee
Geluid	Geluidhinder / gehinderden			0/-	ja	ja
Lucht kwaliteit	Uitstoot luchtverontreinigende stoffen			0/-	ja	nee
Geur	Geurhinder / gehinderden			0	ja	nee
Licht	Lichthinder / gehinderden			0/-	nee	ja
Externe veiligheid	Plaatsgebonden risico en groeps risico			0	nee	nee
Gezondh.	Leefklimaat			0/-	ja	ja

++ positief, + enigszins positief, 0 positief noch negatief, - enigszins negatief, - - negatief

Algemeen

Zoals al in de inleiding gesteld is het bestemmingsplan Buitengebied Oost grotendeels consoliderend. Het maakt de reguliere uitbreiding van agrarische bedrijvigheid (30 bedrijven) mogelijk, conform de mogelijkheden binnen de vigerende bestemmingsplannen.

Deze ontwikkelingen hebben effecten op het buitengebied. De effecten moeten echter wel in perspectief beschouwd worden: de ontwikkelingen zijn niet grootschalig, niet nieuw, sluiten aan op al bestaande ruimtelijke en functionele structuren en vinden niet plaats in “nog maagdelijk” gebied, maar in van oudsher primair agrarisch gebied.

Conform m.e.r.-methodiek is in dit MER het effect onderzocht van de maximaal mogelijke ontwikkeling binnen het Bestemmingsplan Buitengebied Oost. Het is echter hoogst onwaarschijnlijk dat deze ontwikkelingsruimte ook daadwerkelijk zal worden benut.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De ontwikkelingen in bestemmingsplan Buitengebied Oost hebben wisselende effecten op het landschap. Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden in:

- A. de landschappelijke hoofdstructuur en
- B. de ruimtelijk visuele kwaliteit van het landschap.

Ad A. Qua landschappelijke hoofdstructuur tasten eventuele toekomstige agrarische uitbreidingen niet de kwaliteiten van de landschapsstructuur of van de landschapstypologie aan. In Buitengebied Oost is sprake van een primair agrarisch landschap waar eind jaren 60 een ruilverkaveling heeft plaats gevonden teneinde een gezonde agrarische structuur te realiseren. De uitbreiding van glastuinbouw en agrarische bedrijven is een ontwikkeling die in principe in het een dergelijk functioneel agrarisch landschap past: er is al sprake van glastuinbouw en agrarische bedrijvigheid in het gebied. Met de mogelijkheid van agrarische uitbreidingen worden geen gebiedsvreemde ontwikkelingen in het gebied toegestaan. Ook gaat het niet ten koste van landschappelijke hoofdstructuren. Het gaat slechts om uitbreidingen van reeds bestaande agrarische bedrijven. Daarbij liggen de uit te breiden agrarische bedrijven op historisch agrarisch gebruikte gronden (de huidige ruilverkavelingsgronden of jonge ontginningen) en sluiten aan op bestaande woon/boerderijlinten.

Ad B. Qua ruimtelijk visuele landschapskwaliteiten kunnen eventuele uitbreidingen van de bestaande agrarische bedrijven alleen lokaal nadelig uitpakken. Lokaal betreft de openheid van de beekdalen, de lintstructuren met doorzichten inclusief de doorzichten zelf die in Buitengebied Oost zijn gewaardeerd met visueel-ruimtelijke landschapswaarde.

Dit betekent dat bij agrarische uitbreidingen op deze locaties maatvoering en inpassing wel afgestemd dienen te worden op de omliggende visueel ruimtelijke landschappelijke waarden. Glastuinbouw kan lokaal landschappelijk negatieve effecten hebben op de variatie en afwisseling binnen de linten. Hetzelfde kan gelden voor een aantal overige agrarische uitbreidingen binnen de linten of in de doorzichten en/of op de rand van de beekdalen. Lokaal kan uitbreiding van agrarische bedrijvigheid ten koste gaan van landschappelijke elementen. Tegenover het verlies van landschappelijke elementen staat de realisatie van nieuwe landschapselementen conform de Landschapsinvesteringsregeling Breda (bij uitbreiding buiten het vigerende bouwvlak).

De overige delen van Buitengebied Oost met de ruilverkavelingsgronden en de jonge ontginningen, kent geen visueel-ruimtelijke landschapswaarde. Dat wil niet zeggen dat deze landschappen niet kwetsbaar zijn voor veranderingen. De komst van bebouwing als grote loodsen of kassen kunnen zeker een stempel drukken op het landschapsbeeld. Evenals hoge teelten en hoge teeltondersteunende voorzieningen. Maar dergelijke uitbreidingen zijn passend in het open, ruime en redelijk grootschalige ruilverkavelingslandschap dat primair bedoeld is voor het agrarisch functioneren.

Cultuurhistorisch leiden de ontwikkelingen niet tot verlies van waarden, anders dan de hierboven al beschreven cultuurhistorisch landschappelijke waarden.

De ontwikkelingen leiden niet tot aantasting van archeologische monumenten. Of (nog) niet-bekende archeologische waarden verloren gaan is nog niet bekend. Nader onderzoek bij vergunningverlening zal dit moeten uitwijzen. De archeologische waarde is planologisch beschermd met een dubbelbestemming.

Van cumulatieve effecten is niet of nauwelijks sprake. Mochten glastuinbouw en overige agrarische bedrijvigheid maximaal uitbreiden, heeft dit wel een gezamenlijk extra negatief effect op de landschappelijke waarde van het buitengebied.

Bodem en water

Het effect van de ontwikkelingen op bodemaspecten is gering. Uitbreiding van agrarische bedrijvigheid kan leiden tot extra verzuring van de bodem. Echter wet- en regelgeving borgt dat dit middels technieken tot een minimum beperkt blijft. Er is geen sprake van cumulatie van effecten, mitigatie is niet nodig, behalve op het aspect bodemkwaliteit bij uitbreiding van agrarische bedrijven. Uitbreiding van de bedrijven leidt niet tot aantasting van aardkundige waarden.

De ontwikkelingen hebben meer effect op wateraspecten dan op bodemaspecten. Uitbreiding van agrarische bedrijven leidt tot toename van verharding en daarmee afname van infiltratiemogelijkheden. Hiervoor moet conform het waterbeleid retentie worden gerealiseerd. Het watergebruik in de kassen heeft mogelijk een negatief effect op de lokale grondwaterstand. Uitbreiding van agrarische bedrijvigheid kan leiden tot extra verzuring van grondwater. Uitbreiding van glastuinbouw leidt tot toename van lozing van procesafvalwater. Er is geen effect op het waterwingebied en op reserveringsgebied waterberging. Mitigerende maatregelen zijn vooral de aanleg van retentie en het nemen van maatregelen ter voorkoming van verzuring van het grondwater als gevolg van de uitbreiding van agrarische bedrijvigheid en maatregelen ter voorkoming van lozing van vervuild proceswater vanuit de glastuinbouw op het oppervlaktewater.

Natuur

De ontwikkelingen in bestemmingsplan Buitengebied Oost hebben wisselende effecten op natuurwaarden in en rond het plangebied. In het kader van deze MER zijn de effecten op flora en fauna, Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en (overige), Natuur Netwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS) onderzocht.

Natura2000

Uitbreiding van de agrarische bedrijven in Buitengebied Oost, conform de mogelijkheden in het bestemmingsplan, leidt zonder beperkende maatregelen, tot een toename van stikstofdepositie op omliggende Natura2000-gebieden. Omdat in de huidige situatie al sprake is van een overspannen situatie (hogere stikstofconcentraties dan de kritische depositiewaarde) is elke toename significant. Er kan niet uitgesloten worden dat de natuurlijke kenmerken worden aangetast. Het bestemmingsplan is daarmee, zonder planologische en/of andere mitigerende maatregelen, in strijd met de Natuurbeschermingswet en onuitvoerbaar. Overige effecten (buiten stikstofdepositie) zijn uit te sluiten.

Oplossing: voorwaarden aan uitbreiding

De gemeente Breda heeft daarom besloten om, in lijn met de bestemmingsplannen Buitengebied Noord en Zuid, uitbreiding van agrarische bedrijven met uitstoot met stikstof niet zondermeer planologisch toe te staan, maar mogelijk te maken in een wijzigingsbevoegdheid met voorwaardelijke bepaling: uitbreiding mag alleen als dit niet leidt tot een toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden. Met de voorwaardelijke bepaling wordt geborgd dat geen enkele uitbreiding van agrarische bedrijven leidt tot toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebieden. Gezien de ligging nabij het plangebied is het Ulvenhoutse Bos maatgevend. Als een toename op het Ulvenhoutse Bos kan worden uitgesloten, geldt dit ook voor de andere Natura2000-gebieden, die immers verderweg gelegen zijn).

Uitvoerbaarheid stikstof-maatregelen

Vraag in het kader van de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan is of de combinatie van uitbreiding zonder emissietoename mogelijk is. In essentie komt deze vraag er op neer of bij de bestaande bedrijven nog ruimte bestaat om de emissies terug te dringen. De zo gewonnen 'emissieruimte' op bedrijfsniveau is dan beschikbaar voor uitbreiding. Voor de uitvoerbaarheid van deze regeling is daarnaast van belang dat de uitbreiding van bedrijven niet per definitie leidt tot meer dieren.

Alle dieren moeten momenteel al gehuisvest zijn op huisvestingssystemen die voldoen aan de maximale emissiewaarde volgens het Besluit huisvesting; op basis van best beschikbare technieken (BBT). Dit zijn huisvestingssystemen die een ammoniakuitstoot per dierplaats veroorzaken die gelijk of lager is dan onderstaande waarden.

De vraag voor de haalbaarheid van het bestemmingsplan is hiermee of bovenop BBT nog maatregelen of technieken mogelijk zijn die bij de vergunningverlening voor bedrijfsuitbreiding voorgeschreven kunnen worden en waarmee voorkomen kan worden dat bedrijfsuitbreiding leidt tot emissietoename. Hierbij is saldering op bedrijfsniveau van belang. De toename van oppervlakte, en daarmee dieren en emissie dient gecompenseerd te worden door aanvullende emissie beperkende maatregelen voor het gehele bedrijf.

Ondanks dat BBT lijkt te suggereren dat er 'niets beter is', is dit niet het geval. Voor zeer grote bedrijven worden reeds >BBT en >>BBT voorgeschreven en toegepast op basis van de IPCC-richtlijn. Met de technieken voor >BBT en >>BBT, die ook op kleinere bedrijven toegepast kunnen worden, worden aanzienlijke aanvullende reducties van emissie gehaald ten opzichte van BBT.

Tabel 6.2 Maximale emissiewaarde conform Besluit huisvesting

Diercategorie	maximale emissiewaarde (kg NH ₃ /dierplaats/jaar)
Melk- en kalfkoeien	9,5
Biggenopfok (gespeende biggen)	0,23
Vleeskalveren tot 8 maanden	2,5
Kraamzeugen (incl. biggen tot spenen)	2,9
Guste en dragende zeugen	2,6
Vleesvarkens, opfokberen van ca. 25 kg tot 7 maanden, opfokzeugen van ca. 25 kg tot eerste dekking	1,4
opfokhennen en hanen van legrassen, jonger dan 18 weken	
- batterijhuisvesting	0,06
- nageschakelde techniek	0,010
legkippen en (groot-)ouerdieren van legrassen	
- batterijhuisvesting	0,013
- niet batterijhuisvesting	0,125
- nageschakelde techniek	0,015
ouerdieren van vleeskuikens	0,435
- nageschakelde techniek	0,015
vleeskuikens	0,045

Er zijn voor de afzonderlijke stalsystemen en diersoorten verschillende (algemeen geaccepteerde en zich in de praktijk bewezen) emissiereducerende technieken stalsystemen beschikbaar die een lagere emissie veroorzaken dan de in tabel 6.2. opgenomen emissies. In tabel 6.3. zijn de maximale emissiewaarden conform het Besluit huisvesting en de te behalen emissiewaarden bij aanvullende maatregelen opgenomen, waarbij tevens is berekend hoeveel dieren er meer gehouden kunnen worden om binnen het zelfde 'emissieplafond' te blijven. De verhouding betreft de relatieve toename van het aantal te houden dieren (per diercategorie). Deze reductie biedt de voor de compensatie van de uitbreiding van de betreffende veehouderij. Op basis hiervan kunnen bijvoorbeeld melkveehouderijen die nu voldoen aan het besluit huisvesting, door toepassing van aanvullende maatregelen met 45% dieren groeien, zonder een toename van emissie. Bij gelijke veedichtheid zou dit ook leiden tot circa 45% toename van bebouwd oppervlak. Bij alle andere diercategorieën is de mogelijk toename van dieren zelfs nog groter.

Tabel 6.3 Toename aantal dieren bij aanvullende maatregelen ten opzichte van Besluit huisvesting, zonder toename van stikstofemissie

Diercategorie	Gehanteerde emissiefactor (kg NH ₃ /dierplaats/jaar)	maximale emissiewaarde (kg NH ₃ /dierplaats/jaar)	Verhouding aantal extra te houden dieren op emissiearme huisvestingssystemen.
Melk- en kalfkoeien	6,5	9,5	1,45
Vleeskalveren tot 8 maanden	0,75	2,5	3,33
Biggenopfok (gespeende biggen)	0,11	0,23	2,1
Kraamzeugen (incl. biggen tot spenen)	1,25	2,9	2,3
Guste en dragende zeugen	0,42	2,6	6,2
Vleesvarkens, opfokberen van ca. 25 kg tot 7 maanden, opfokzeugen van ca. 25 kg tot eerste dekking	0,35	1,4	4,0
opfokhennen en hanen van legrassen, jonger dan 18 weken	0,006	0,06	10
legkippen en (groot-)ouderdieren van legrassen	0,012	0,125	10,4
ouderdieren van vleeskuikens	0,075	0,435	5,8
Vleeskuikens	0,021	0,045	2,1
nageschakelde techniek	0,001	0,015	PM

Meer kwantitatief ziet de motivatie voor Buitengebied Oost er als volgt uit:

In het plangebied Breda Oost komen 34 agrarische en agrarisch verwante bedrijven voor:

- 18 veeteelt (waarvan 7 niet in gebruik);
- 4 glastuinbouwbedrijven
- 5 akkerbouw/tuinbouwbedrijven;
- 1 champignonkweker;
- 6 agrarisch aanverwante bedrijven.

Van de 18 in gebruik zijnde veeteelt bedrijven zijn er 7 momenteel niet in gebruik. Deze kunnen niet zondermeer opnieuw benut worden voor veeteelt. Dat kan alleen als elders een veeteelt bedrijf stopt (en het opnieuw benutten van de een planologisch-juridisch gekoppeld is aan het stoppen van de ander).

Van de 18 veeteeltbedrijven heeft ca 80% (14 bedrijven) reële uitbreidingskansen. Het betreft de melkveehouderijen (9) en de varkensbedrijven (5). Voor deze bedrijven zijn schonere stalsystemen beschikbaar, waardoor "ontwikkelruimte" gecreëerd kan worden. Voor melkveebedrijven is de groeiruimte tenminste 50% (voorzichtig uitgaand van reële schonere stalsystemen), voor varkenshouderijen is uitbreiding met een factor 2 tot 6 mogelijk. Voor de 4 huidige paardenhouderijen is uitbreiding door interne saldering / schonere stalsystemen niet mogelijk omdat vergunningstechnisch schonere stalsystemen niet beschikbaar zijn. Dat wil echter niet zeggen dat dit binnen 10 jaar (planperiode bestemmingsplan) niet het geval kan zijn: technieken veranderen en verbeteren continu. Daarnaast kunnen deze bedrijven nog wel planologisch gezien uitbreiden: door om te schakelen naar andere diersoorten (zie ook hieronder onder kopje Planologisch maximale inschatting uitvoerbaarheid).

Glastuinbouw is in bovenstaand overzicht niet opgenomen. In het Buitengebied komt een gering aantal losse locaties voor met nog beperkte uitbreidingsmogelijkheden. Ook voor uitbreiding van glastuinbouw geldt dat dit niet mag leiden tot toename van stikstofdepositie op Natura2000-gebied. Ook glastuinbouwbedrijven moeten "uitbreidingsruimte" creëren door de inzet van emissiearmere verwarmingstechnieken. Deze zijn er en zijn uitvoerbaar (schonere ketelsystemen, WKO).

Voor akkerbouw/tuinbouwbedrijven geldt dat deze niet zondermeer benut worden voor veeteelt. Dat kan alleen als elders een veeteelt bedrijf stopt (en het opnieuw benutten van de een planologisch-juridisch gekoppeld is aan het stoppen van de ander).

Planologisch maximale inschatting uitvoerbaarheid

In de paragraaf hierboven is uitgegaan van een reële inschatting van uitbreiding: voorzetting van de huidige bedrijfsvorm en gebruik makend van reëel geachte schonere stalsystemen.

. Wettechnisch/planologisch is de uitbreidingsmogelijkheid / uitvoerbaarheid in veel gevallen (veel) groter. Dit als:

- Uitgegaan wordt van omschakeling naar andere diersoorten met meer mogelijkheden voor schonere stalsystemen;
- Uitgegaan wordt van maximaal mogelijke schonere stalsystemen (ongeacht of deze reëel worden geacht).

In tabel 6.3 van het MER is uitgegaan van realistisch haalbaar geachte schonere stalsystemen. Voor een aantal diercategoriën is echter (veel) meer reductie mogelijk, mits daarvoor geïnvesteerd wordt. Onderstaande tabel geeft de mogelijkheden om (nog) meer reductie te behalen (de in tabel 6.3 gehanteerde emissiefactoren zijn onderstreept).

Conclusie

Concluderend kan gesteld worden dat een standstill van de stikstofemissie niet betekent dat voor veehouderijen geen ontwikkelingsruimte meer is. Door gebruik te maken van aanvullende ammoniak-emissie reducerende stalsystemen of technieken ontstaat de mogelijkheid om, binnen het geldende emissieplafond meer dieren te kunnen houden. Zo is een toename van rundvee(-gerelateerd bouwoppervlak) van 45% mogelijk zonder emissietoename van het bedrijf. De gemeente acht met bovenstaande analyse voldoende onderbouwd dat het bestemmingsplan met stikstofmaatregelen uitvoerbaar is.

Daarbij kan ook nog opgemerkt worden dat een toename van bebouwing niet per definitie leidt tot meer dieren. Bijvoorbeeld ten behoeven van duurzame of diervriendelijkere stalsystemen met meer ruimte per dier kan het bedrijf worden uitgebreid, terwijl toch geen toename van dieren en emissie optreedt. Ook kunnen aanvullende (bij)gebouwen en bouwwerken voor onder andere opslag en nevenfuncties leiden tot een groter ruimtebeslag zonder dat dit leidt tot toename van dieren en / of emissie. Een uitbreiding van de agrarische bedrijven heeft hiermee geen één-op-één relatie met de uitbreiding van het aantal dieren. De haalbaarheid van het bestemmingsplan op grond van stikstofemissie is hiermee niet direct gerelateerd aan de oppervlakte die geboden wordt voor bedrijfsuitbreiding. Gevolg hiervan is bovendien dat het niet zinvol om uitspraken te doen over de uitbreidingsmogelijkheden van de individuele bedrijven; een bedrijf met relatief weinig uitbreidingsruimte op basis van emissie, kan deze ruimten wel nodig hebben voor bijvoorbeeld bouwwerken voor opslag. Kortom; ook zonder diertoeename kan bedrijfsuitbreiding nodig en haalbaar zijn.

Tabel 6.4 Emissiefactoren bij aanvullende maatregelen t.o.v. Besluit huisvesting

Diercategorie	Stalsysteem	Emissiefactor (kg NH ₃ /dierplaats/jaar)
Melk- en kalfkoeien	ligboxenstal met roostervloer voorzien van een bolle rubber toplaag (BWL 2010.31.V1), beweiden	<u>6,5</u>
	mechanisch geventileerde stal met een chemisch luchtwassysteem (BWL 2012.02), beweiden	3,5
Vleeskalveren tot 8 maanden	mechanisch geventileerde stal met een gecombineerd luchtwassysteem 85% ammoniak emissiereductie (80% fijn stof emissiereductie) met watergordijn en biologische wasser (BWL 2007.02.V1, BWL 2010.02.V1)3	0,35
	mechanisch geventileerde stal met een biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.01.V1; BWL 2009.13.V1)	<u>0,75</u>
Biggenopfok (gespeende biggen)	opfokhok met schuine putwand, emitterend mestoppervlak maximaal 0,07 m ² , ongeacht groepsgrootte (BWL 2001.13.V1)	0,17
	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met watergordijn en biologische wasser (BWL 2009.12) hokoppervlak groter dan 0,35 m ² 3	<u>0,11</u>
Kraamzeugen (incl. biggen tot spenen)	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwasser, biologische wasser en geurverwijderingssectie (BWL 2011.07)	<u>1,25</u>
	chemisch luchtwassysteem 95% emissiereductie 3 (BWL 2008.08.V2; BWL 2008.09.V2; BWL 2007.05.V3; BWL 2010.26) 3	0,42
Guste en dragende zeugen	groepshuisvestingssysteem met voerligboxen of zeugenvoerstations, zonder strobed, met schuine putwanden in het mestkanaal, met metalen driekantroosters (BWL 2010.08.V1)	2,3

	gecombineerd luchtwassysteem 90% ammoniakemissiereductie met een combinatie van een biologische en een chemische wasser en een biofilter (BWL 2011.08)	<u>0,42</u>
Vleesvarkens, opfokberen van ca. 25 kg tot 7 maanden, opfokzeugen van ca. 25 kg tot eerste dekking	mestkelders met (water- en) mestkanaal; mestkanaal met schuine putwand, met metalen driekantroosters op het mestkanaal, emitterend mestoppervlak maximaal 0,18 m ² , (Groen Label BB 97.07.056V2; (BWL 2004.03.V1)	1,0
	gecombineerd luchtwassysteem 90% ammoniakemissiereductie met een combinatie van een biologische en een chemische wasser en een biofilter (BWL 2011.08), hokoppervlak groter dan 0,8 m ²	<u>0,35</u>
opfokhennen en hanen van legrassen, jonger dan 18 weken	mestbandbatterij met geforceerde mestdroging, belucht met 0,4 m ³ lucht per opfokken per uur; mestafdraaien per vijf dagen, de mest heeft dan een droge stofgehalte van minimaal 55% (Groen Label BB 97.07.058) 6	<u>0,006</u>
	biologisch luchtwassysteem 70% ammoniak emissiereductie en 75% fijn stof emissiereductie (BWL 2006.03.V1; BWL 2010.27.V1)	0,051
legkippen en (groot-)ouderdieren van legrassen	mestbandbatterij met geforceerde mestdroging, belucht met 0,7 m ³ lucht per dier per uur. Mestafdraaien per vijf dagen; de mest heeft dan een droge stofgehalte van minimaal 55%. (Groen Label BB 97.07.058)	<u>0,012</u>
	biologisch luchtwassysteem 70% ammoniakemissiereductie (BWL 2006.03.V1)	0,095
ouderdieren van vleeskuikens	stal met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag in combinatie met een warmtewisselaar (BWL 2010.13.V3)	0,158
	biologisch luchtwassysteem 70% ammoniakemissiereductie (BWL 2009.13.V1; BWL 2010.27.V1) 3	<u>0,075</u>
Vleeskuikens	stal met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag in combinatie met een warmtewisselaar (BWL 2010.13.V3)	<u>0,021</u>
	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 19 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E.5.6 (vleeskuikenstal met mixluchtventilatie) (BWL 2009.06)	0,033
nageschakelde techniek	droogtunnel met geperforeerde banden; 30% emissiereductie fijn stof (BWL 2005.06.V2)	<u>0,001/0,002</u>
	mestopslagloods met chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2011.06)	0,003/0,005

Natuur: Wav-gebieden

De beschrijving en beoordeling van de effecten op de zeer kwetsbare gebieden in de NNN (Wav-gebieden) volgt die van Natura2000, zoals beschreven in de vorige paragraaf. De bepalingen in de regels borgen op voorhand dat er geen ontwikkelingen plaatsvinden die leiden tot toename van stikstofdepositie op Wav-gebieden. En omdat stikstofdepositie het enige relevante aspect is in de beoordeling van effecten op Wav-gebieden, is daarmee tevens geborgd dat er geen negatieve effecten op Wav-gebieden zijn. De effectbeoordeling is daarmee neutraal (0). Er is mogelijk zelfs sprake van een positief effect op het moment dat agrarische ondernemers bij uitbreiding stikstofreducerende stalsystemen op het hele bedrijf gebruiken. Dit effect is echter op voorhand niet in te schatten en is daarom niet meegenomen in onderstaande beoordeling. Er is geen cumulatie van effecten, mitigerende maatregelen zijn niet nodig.

Natuur: Overige NNN

Uitbreiding van bestaande veehouderijen en van bestaande glastuinbouw leidt niet tot ruimtebeslag in de NNN. De externe werking van uitbreiding van bedrijven op de NNN is naar verwachting beperkt.

Natuur: Overige natuurwaarden

In het buitengebied van Breda Oost zijn kwetsbare soorten aanwezig die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden van uitbreiding van agrarische activiteiten die mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan. Gezien de verspreiding van de activiteiten en de kwetsbare soorten in het buitengebied kunnen middels tijdig getroffen maatregelen negatieve effecten voorkomen worden en kan de gunstige staat van instandhouding worden gewaarborgd. Een voorbeeld van een mitigerende maatregel is een zorgvuldige planning en uitvoering van de werkzaamheden. Ook kan een kwaliteitsimpuls aan het leefgebied bijdragen aan een robuustere leefomgeving zodat het aantal uitwijkmogelijkheden voor verblijfplaatsen of alternatieve foerageergebieden en vliegroutes toeneemt. Ook kan er vervangende nestgelegenheid/verblijfplaatsen worden aangeboden. De Flora- en faunawet staat de uitvoering van het bestemmingsplan ten aanzien van de agrarische bedrijven niet in de weg.

Verkeer, hinder en leefklimaat

Het effect van de ontwikkelingen in bestemmingsplan Buitengebied Oost op verkeer, hinderaspecten (geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid, lichthinder, geur) en leefklimaat is gering. Uitbreiding van glastuinbouw en overige agrarische bedrijvigheid leidt tot enige toename van verkeer en hinder op omwonenden. De toename van verkeer is relatief beperkt, de toename in geluidbelasting en uitstoot van geur en luchtverontreinigende stoffen nauwelijks waarneembaar. Dit neemt niet weg dat omwonenden deze ontwikkelingen mogelijk als hinderlijk kunnen ervaren. Dat geldt ook voor eventuele lichtuitstoot vanuit kassen en open stallen. Wet- en regelgeving borgen echter in toenemende mate dat lichtuitstoot beperkt blijft. Aandachtspunt is de veiligheid op de wegen in het buitengebied. De verkeersintensiteiten zijn laag, de toename door de ontwikkelingen is gering. Ten aanzien van cumulatie kan gesteld worden dat het totale geluidklimaat in het buitengebied met name bepaald blijft worden door de A58, A27 en het vliegverkeer. De bijdrage van agrarische ontwikkelingen hieraan is gering. Naar verwachting blijft ook het totaal effect gering en (ver) beneden normen. Ten aanzien van externe veiligheid spelen geen aandachtspunten in en rond het buitengebied. Mitigerende maatregelen zijn mogelijk, met name ter vermindering / voorkoming van lichthinder vanuit kassen/open stallen en vermindering van uitstoot luchtverontreinigende stoffen en geur bij agrarische bedrijven.

6.2 Leemten in kennis en aanzet evaluatieprogramma

6.2.1 Leemten in kennis

In de optiek van de gemeente is er voldoende informatie verzameld ten ondersteuning van de besluitvorming in deze fase van de planvorming. Uiteraard kunnen aspecten meer gedetailleerd worden onderzocht. Maar dit leidt volgens de gemeente niet tot andere argumenten voor de besluitvorming. In de optiek van de gemeente zijn er geen essentiële leemten in kennis gevonden die van belang zijn voor de plan- en besluitvorming rond het Bestemmingsplan Buitengebied Oost. Dit betekent echter niet dat er geen aanbevelingen bestaan voor de vervolprocedure(s).

Aanbevelingen voor de vervolprocedure(s) onder andere :

- Landschappelijke inpassing van uitbreiding van agrarische bedrijven.
- Monitoring natuurwaarden voorafgaand aan vergunningverlening en realisatie uitbreiding van agrarische bedrijven.

Invulling van de maatregelen wordt overigens grotendeels geborgd in eisen vanuit wet-en regelgeving voor de vervolprocedures.

6.2.2 Monitoring en evaluatie

Conform de Wet milieubeheer is het verplicht een evaluatie uit te voeren van de effecten van de voorgenomen activiteiten. In een milieueffectrapport is het verplicht een (eerste) opzet te geven voor een evaluatieprogramma om te monitoren of de voorspelde effecten ook daadwerkelijk optreden en zo niet of aanvullende besluitvorming en / of maatregelen nodig zijn.

Een evaluatieprogramma naar aanleiding van deze plan-m.e.r. wordt weinig zinvol geacht: de milieueffecten worden in later stadium nogmaals en gedetailleerder in beeld gebracht in de op plan-MER volgende vergunningtrajecten en bij uitbreiding van agrarische bedrijven daaraan gekoppelde m.e.r.-beoordelingen. In vergunningtrajecten danwel evaluatieprogramma's bij concrete besluiten dient ten minste aandacht besteed te worden aan de in paragraaf 6.2.1. benoemde aandachtspunten

Referenties

Evert Vrans Energieadvies (2012). Strategie Duurzame Energietransitie Gemeente Breda.

Gemeente Breda (2008). Klimaatnota: Steek positieve energie in het klimaat, Breda: een CO₂-neutrale stad in 2044.

Gemeente Breda (2012). Uitvoeringsprogramma Klimaat 2013-2016.

Gemeente Breda (2013). Structuurvisie Breda 2030.

Gemeente Breda (2015). Concept ontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Oost.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2012). Besluit milieueffectrapportage.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu (2012). Wet milieubeheer.

Provincie Noord-Brabant (2014). Structuurvisie ruimtelijke ordening.

Provincie Noord-Brabant (2014). Verordening ruimte.

TNO (2012). END Breda Geluidsberekeningen (2011 en 2020). TNO rapport 060-UT-2012-00081 versie2

www.breda.nl

www.atlas.brabant.nl (kaartmateriaal).

www.brabant.nl (beleids- en thematische kaarten).

www.geodata.rivm.nl. Grootschalige Concentratie- en Depositiekaarten Nederland (GCN en GDN).

www.kaartbank.brabant.nl (kaartmateriaal).

www.wateratlasbrabant.nl (thematische kaarten water).

Afkortingen en begrippen

alternatief	manier waarop de voorgenomen activiteit kan worden gerealiseerd
autonome ontwikkeling	1. Ruimtelijk-planologische ontwikkeling van het plangebied op basis van bestaand en voorgenomen beleid, zonder de voorgenomen activiteit. 2. Ontwikkeling van het plangebied zonder de voorgenomen activiteit
beoordelingskader	geheel van aspecten en criteria, op basis waarvan de effecten van de voorgenomen activiteit op de omgeving worden bepaald
bevoegd gezag	1. De overheidsinstantie die bevoegd is tot het nemen van het besluit op grond waarvoor de m.e.r.-verplichting bestaat 2. de overheid die bevoegd is een besluit te nemen over de voorgenomen activiteit van de initiatiefnemer
Cie m.e.r.	Commissie voor de milieueffectrapportage
Commissie voor de m.e.r.	een landelijke commissie van ca. 180 onafhankelijke milieudeskundigen; zij adviseren het bevoegd gezag over de richtlijnen voor het milieueffectrapport en over de kwaliteit van de informatie in het rapport. Per m.e.r. wordt een werkgroep samengesteld.
ecologische hoofdstructuur (EHS)	Oude naam voor het netwerk van nationale en regionale natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones dat prioriteit krijgt in het natuur- en landschapsbeleid van de Nederlandse (rijks)overheid, zoals vastgelegd in de het Structuurvisie Ruimte en Infrastructuur en verder uitgewerkt in provinciale structuurvisies en verordeningen
ecologische verbindingszone (EVZ)	gebied opgenomen in het Natuur Netwerk Nederland (NNN), dat verbreding, migratie en uitwisseling van (dier)soorten tussen natuurgebieden mogelijk maakt
effect	verandering ten opzichte van de huidige situatie en autonome ontwikkeling door / na realisering van de voorgenomen activiteit
externe veiligheid	veiligheid voor de mens (individueel of in groepen) in de omgeving van gevaarlijke activiteiten, met name activiteiten waarbij gevaarlijke stoffen kunnen vrijkomen
huidige situatie	momentele toestand van een gebied of aspect

infrastructuur	systeem van voorzieningen en verbindingen als spoorwegen en vaarwegen, hoofdtransportleidingen, waterleidingen e.d.
inspraak	mogelijkheid om informatie te verkrijgen en op basis daarvan een mening, wensen of bezwaren kenbaar te maken, bijvoorbeeld ten aanzien van een activiteit waarover (door de overheid) een besluit zal worden genomen
leefbaarheid	maat voor de kwaliteit van de leefomgeving
m.e.r.	milieueffectrapportage, procedure zoals vastgelegd in de Wet milieubeheer
MER	milieueffectrapport, rapport waarin de milieueffecten van meerdere alternatieven van een voorgenomen activiteit onderzocht, vergeleken en beoordeeld worden
m.e.r.-plichtige activiteit	activiteit met, volgens bijlage C van het Besluit m.e.r. van de Wet milieubeheer en / of de provinciale milieuverordening, naar verwachting dusdanige nadelige milieueffecten dat een m.e.r. procedure moet worden doorlopen voorafgaand aan realisering
m.e.r.-plicht	de verplichting tot het opstellen van een milieueffectrapport voor een bepaald besluit over een bepaalde activiteit
milieu	het geheel van en de relaties tussen water, bodem, lucht, mensen, dieren, planten en goederen (Wet milieubeheer)
milieueffecten	gevolgen van een activiteit voor het fysieke milieu, gezien vanuit het belang van de bescherming van mensen, dieren, planten, goederen, water, bodem, lucht en de relaties daartussen, alsmede de bescherming van esthetische, natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden (Wet milieubeheer)
Natuur Netwerk Nederland (NNN))	Netwerk van nationale en regionale natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones dat prioriteit krijgt in het natuur- en landschapsbeleid van de Nederlandse (rijks)overheid, zoals vastgelegd in de het Structuurvisie Ruimte en Infrastructuur en verder uitgewerkt in provinciale structuurvisies en verordeningen
notitie reikwijdte en detailniveau	startdocument voor de m.e.r.-procedure
plan-m.e.r.	Milieubeoordeling gekoppeld aan kaderstellend plan (structuurvisie, globaal bestemmingsplan/inpassingsplan) (procedure)

Plan-MER	Milieueffectrapport behorend bij de plan-m.e.r.procedure
raadpleging	het aan betrokken bestuurlijke organen vragen naar advies over de reikwijdte en het detailniveau van het plan-m.e.r.
referentiesituatie	huidige situatie en autonome ontwikkeling: toekomstige situatie van een gebied of aspect op basis van ontwikkeling van de huidige situatie onder invloed van bestaand en voorgenomen beleid
studiegebied	gebied, waar als gevolg van de voorgenomen activiteit effecten kunnen optreden (omvang kan per aspect variëren)
voorgenomen activiteit	datgene, wat de initiatiefnemer wil realiseren
wettelijke adviseurs	de in de Wet milieubeheer wettelijk aangewezen adviseurs inzake m.e.r.-plichtige activiteiten

Bijlagen

Bijlage 1 Reacties op Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Bijlage 2 Beleidskader

Bijlage 3 Gezondheidsaspecten in het buitengebied

Bijlage 4 Passende beoordeling

Bijlage 1 Reacties op Notitie Reikwijdte en Detailniveau

De raadpleging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) heeft plaatsgevonden van 18 maart tot en met 29 april 2015.

De navolgende reacties naar voren gebracht.

De ingediende reacties zijn allen tijdig ingekomen en zijn derhalve ontvankelijk.

De reacties zijn hierna kort samengevat en van een reactie voorzien.

1. Ministerie van Economische Zaken, Bezuidenhoutseweg 73 te Den Haag
Geeft in haar reactie aan dat het adviseren over en toetsen van ruimtelijk ordeningsplannen op provinciaal en gemeentelijk niveau niet meer tot haar verantwoordelijkheid hoort. Er wordt dus geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om aandachtspunten naar voren te brengen.

Reactie: wordt voor kennisgeving aangenomen.

2. N.V. Nederlandse Gasunie, Concorsostraat 17 te Groningen
Vraagt aandacht voor een juiste vertaling van de in het plangebied aanwezige hoge druk aardgasleidingen in het bestemmingsplan.

Reactie: de Gasunie heeft het over een drietal leidingen. In het plangebied is één hoge druk aardgasleiding aanwezig. In het bestemmingsplan zal er rekening worden gehouden met de belemmeringenstrook en hetgeen is opgenomen in het Besluit externe veiligheid buisleidingen. In het MER is externe veiligheid een van de beschouwen aspecten. Eventuele belemmeringen door de aardgasleiding worden beschouwd.

3. Waterschap Brabantse Delta, Bouvignelaan 5 te Breda
Ziet graag duidelijker opgenomen dat beïnvloeding van het Natura 2000-gebied via het grondwatersysteem ook moet worden beoordeeld en wil specifiek aandacht voor de beoordeling van de waterkwaliteit als gevolg van uitbreiding van agrarische activiteiten.

Reactie: beide aspecten zijn indirect benoemd in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau en zullen worden beschouwd in het MER en voor wat betreft het Natura 2000-gebied ook in de Passende Beoordeling.

4. Staatsbosbeheer, Hart van Brabantlaan 16 te Tilburg
Vertrouwt erop dat de effecten op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden en de ecologische verbindingzones in het plangebied goed in het plan MER en de Passende Beoordeling worden meegenomen.

Reactie: effecten op beide aspecten worden beschouwd in het MER en voor wat betreft het Natura 2000-gebied ook in de Passende Beoordeling.

5. Provincie Noord-Brabant, Brabantlaan 1 te 's-Hertogenbosch
Geeft aan dat in de NRD staat dat wordt voldaan aan de regels uit de Verordening Ruimte 2014. Het onderscheid dat in de NRD wordt gemaakt tussen grondgebonden en niet-grondgebonden agrarische bedrijven is in de Verordening vervallen. Er wordt nu gesproken over veehouderijen, teeltbedrijven, glastuinbouwbedrijven en overige agrarische bedrijven.

Reactie: In het MER wordt geen onderscheid (meer) gemaakt in grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijven.

Nieuwe bouwblokken zijn niet toegestaan. In de NRD wordt gesproken over uitbreiding van agrarische bedrijven.

Reactie: in het MER wordt expliciet opgenomen dat nieuw vestiging niet mogelijk is.

Van belang is dat de regels ten aanzien van zorgvuldige veehouderij, de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV), goed in het bestemmingsplan worden verwerkt.

Reactie: dit zal worden meegenomen in het bestemmingsplan. Dit heeft geen consequenties voor het MER.

Daarnaast gelden tot dat moment rechtstreeks werkende regels (artikel 34 Verordening Ruimte).

Reactie: de opmerking over de rechtstreeks werkende regels (tot vaststelling van het bestemmingsplan) wordt opgenomen in het MER

In de NRD staat dat enkele verzoeken om herbegrenzing zullen worden doorgevoerd. Bij de beoordeling van het ontwerpbestemmingsplan zal worden beoordeeld of dat aanvaardbaar is.

Reactie: dit wordt ter kennisneming meegenomen.

De geïnventariseerde veehouderijen komt niet volledig overeen met het BVB.

Reactie: het overzicht is het resultaat van een recente inventarisatie en geeft de meest actuele stand van zaken weer. In het MER zal worden toegelicht waarom het afwijkt van de het BVB.

Het plangebied ligt bijna in zijn geheel in het Gebied Beperkingen Veehouderij (GBV). Uitbreiding in het GBV is, conform de Verordening Ruimte 2014, alleen mogelijk als er sprake is van een grondgebonden bedrijf. Graag meenemen in het planMER.

Reactie: In het MER wordt de aanduiding Beperking Veehouderij benoemd en worden de beperkingen in ontwikkelingsmogelijkheden binnen deze aanduiding aangegeven.

Op welke wijze worden grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijven gedefinieerd (komt dit overeen met de definitie in de Verordening Ruimte 2014).

Reactie: In het MER wordt geen onderscheid (meer) gemaakt in grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijven.

Hoe is dit meegenomen in de maximaal mogelijke ontwikkeling.

Reactie: In het MER wordt uitgegaan dat alle agrarische bedrijven kunnen uitbreiden tot 1,5 ha.

Wordt er ook rekening gehouden met omschakeling naar een andere diercategorie bij de maximaal mogelijke ontwikkeling

Reactie: Ja.

Hoe wordt omgegaan met de diercategorieën waarvoor geen emissiefactoren zijn vastgesteld. Worden dan de afstandseisen uit de Wet geurhinder en veehouderij en het Activiteitenbesluit gehanteerd.

Om toekomstige overbelaste situaties te vermijden wordt geadviseerd om de geuruitstoot van dit soort bedrijven mee te nemen en te overwegen of aanvullend beleid gewenst is. Als er geurhinder te verwachten is dan is er waarschijnlijk een vrij gedetailleerde berekening nodig om zicht te krijgen op de huidige én de toekomstige geursituatie en het aantal geurgehinderden.

Reactie: Voor diercategorieën waarvoor geen emissiefactoren zijn vastgesteld wordt uitgegaan van de afstandseisen uit de Wet geurhinder en veehouderij.

Het effect op geurhinder wordt in het MER kwalitatief beschouwd op basis van het vigerend gemeentelijk milieubeleid. De geuruitstoot van bedrijven met diercategorieën zonder emissiefactoren wordt niet specifiek beschouwd dan wel berekend. Dit wordt niet nodig geacht in het kader van het MER.

De gemeente Breda is gestart met herijking van het geurbeleid. Indien noodzakelijk geacht worden in het kader hiervan actuele geurberekeningen uitgevoerd.

Bijlage 2 Beleidskader

Europees beleid

Natura 2000

Natuur heeft een belangrijke plek in Nederland en in Europa. Door waardevolle natuurgebieden te beschermen kunnen zeldzame dier- en plantensoorten beter overleven. Bovendien kunnen Nederlanders daardoor ook in de toekomst genieten van mooie natuur en bijzondere landschappen. Om de natuur te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000: een netwerk van Europese natuurgebieden. Dit netwerk vormt de hoeksteen van het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit. Nederland kent een internationale verantwoordelijkheid voor de Nederlandse Natura 2000-gebieden. Een Natura-2000-gebied is gebaseerd op de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn. Dit zijn twee richtlijnen van de Europese Unie die in Nederland zijn verwerkt in de Natuurbeschermingswet 1998. De Vogelrichtlijn heeft als doel de bescherming van alle in het wild levende vogelsoorten en hun leefgebied binnen het gebied van de EU. Het doel van de Habitatrichtlijn is het behoud van de totale biologische diversiteit van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en wilde flora en fauna in de EU. Nederland kent 162 Natura 2000-gebieden.

Informatie over de ligging van Natura 2000-gebieden is te vinden op de website van het ministerie (gebiedendatabase). De Gebiedendatabase bevat alle informatie over de beschermde natuurgebieden van Nederland. De Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn), Wetlands en Beschermde Natuurmonumenten, Nationale parken, Nationale landschappen en de Ecologische Hoofdstructuur. Activiteiten gelegen in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden kunnen een negatief effect hebben op de natuurwaarden. Ook activiteiten die zich (ver) buiten een Natura 2000-gebied afspelen, kunnen mogelijk schade aanbrengen.

De Nb-wet bepaald dat activiteiten geen significante negatieve effecten mogen hebben op Natura2000-gebieden. Vergunningen voor dergelijke activiteiten mogen niet zondermeer worden gegeven, plannen die kaderstellend zijn voor dergelijke activiteiten mogen niet zondermeer worden vastgesteld. Indien (significant) negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, moet een zogenaamde passende beoordeling worden opgesteld.

Europese Kaderrichtlijn Water

De Europese Kaderrichtlijn Water stelt eisen aan de chemische kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater en de ecologische kwaliteit van oppervlaktewater. In West-Brabant is onder regie van Waterschap Brabantse Delta per waterlichaam bepaald wat de knelpunten en de KRW-doelen zijn. Vervolgens zijn de maatregelen bepaald om die kwaliteitsdoelen te bereiken. Van elke Regionale Watersysteem Rapportage (RWSR)-gebied in het waterschap wordt een rapport gemaakt waarin de KRW-maatregelen vastgelegd zijn. Waterschap en gemeenten leggen de KRW-maatregelen in bestuurlijke besluiten vast. Na de besluitvorming worden de maatregelen opgenomen in de "deelstroomgebiedsbeheersplannen" voor de Maas en de Schelde. De KRW is in 2005 geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving en al vanaf 2000 in Europa van kracht. Van belang is dat bij initiatieven tenminste voldaan wordt aan het stand-still principe. Dit houdt in dat een ingreep (uitvoering van het ruimtelijk plan) de toestand van het watersysteem niet mag verslechteren, tenzij beargumenteerd kan worden dat dit wegens 'een hoger doel' niet anders kan. Om dit te bereiken dienen in relatie tot de KRW de volgende vragen te worden beantwoord: 1. Is het project riskant? 2. Zijn er relevante chemische gevolgen? 3. Biedt de ontwikkeling kansen om het ecologisch doel dichterbij te brengen?

Rijksbeleid

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van de meeste Natura 2000-gebieden en vertaalt deze bescherming naar de Nederlandse regelgeving.

Op basis van de Natuurbeschermingswet worden in Nederland de Natura 2000-gebieden aangewezen. Deze worden door een ministeriële aanwijzing vastgelegd. Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd, die door provincies in beheerplannen moeten worden uitgewerkt. Bij gebieden die onder beide richtlijnen vallen, worden de aanwijzingen gecombineerd in één aanwijzing als Natura 2000-gebied.

Een plan kan alleen doorgang vinden indien het -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen - niet leidt tot significant negatieve gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van het gebied die in het kader van de Natuurbeschermingswet van belang zijn, tenzij er sprake is van een dwingende reden van openbaar belang en er geen alternatieven zijn.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten en dieren in Nederland. De wet gaat uit van het nee, tenzij-beginsel. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Voor Initiatiefnemers die activiteiten of plannen willen uitvoeren, zijn met name de 'zorgplicht' en de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet relevant.

De zorgplicht houdt in dat er bij de uitvoering rekening gehouden moet worden met de aanwezigheid van planten en dieren en dat schade zoveel mogelijk voorkomen moet worden. De zorgplicht geldt altijd voor alle individuen van in Nederland voorkomende planten en dieren, ongeacht of de soort beschermd is en er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Verbodsbepalingen

Voor de in de wet opgenomen beschermde soorten gelden de volgende verbodsbepalingen:

- Art. 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Art. 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Art. 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten;
- Art. 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Art. 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;

In een aantal gevallen is het mogelijk vrijstelling of ontheffing te verkrijgen voor het overtreden van de verbodsbepalingen uit artikel 8 tot en met 12. Dit is afhankelijk van de mate van bescherming van de aanwezige beschermde soorten en van het type handeling. In een Algemene Maatregel van Bestuur zijn voor 3 tabellen met soorten en voor alle vogels verschillende beschermingsregimes vastgesteld. Per ingreep, tabel en verbodsbepaling is vastgesteld of een vrijstelling geldt of dat voor de vrijstelling volgens een vastgestelde gedragscode gewerkt moet worden of dat er een ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd moet worden (tabel B.1).

Tabel B.1 Toetsingsschema Flora- en faunawet

Toetsingsschema					
	art 8	art 9	art 10	art 11	art 12
Soort vermeld in tabel 1	Algehele vrijstelling				
Soort vermeld in tabel 2	Indien goedgekeurde gedragscode vrijstelling, zo niet; ontheffing aanvragen via een lichte toets				
Soort vermeld in tabel 3	Geen vrijstelling mogelijk; ontheffing aanvragen via een uitgebreide toets ⁴		Geen vrijstelling mogelijk; ontheffing wordt niet verleend	Geen vrijstelling mogelijk; ontheffing aanvragen via een uitgebreide toets	

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 t/m 3 van de Flora- en faunawet; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

Jaarrond beschermde nesten

Slechts een beperkt aantal vogelsoorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest, dergelijke nestlocaties zijn jaarrond beschermd. Deze vogelsoorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van EL&I, 2009) en omvatten boomvalk, buizerd, gierwaluw, grote gele kwikstaart, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

In deze rapportage wordt er ook rekening gehouden met algemene beschermde soorten (tabel 1-soorten) waarvoor maatregelen worden getroffen om uitwisseling van populaties van bijvoorbeeld zoogdieren tussen leefgebieden in stand te houden.

⁴ Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een bij de wet genoemd belang (onder andere uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling),
2. er is geen alternatief,
3. doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Rode lijst soorten

Op de rode lijsten staan, naast de bedreigde soorten, beschermingsmaatregelen om deze soorten weer in aantal te laten toenemen. Doordat overheden en terreinbeherende organisaties bij hun beleid en beheer rekening houden met de rode lijsten, wordt gehoopt dat van de nu bedreigde organismen er over tien jaar een aantal niet meer bedreigd zal zijn en dus van de Rode lijst afgevoerd kan worden.

De bedreigde dier- en plantensoorten op de rode lijsten zijn niet wettelijk beschermd, tenzij ze ook in de Nederlandse Flora- en faunawet, die op 1 april 2002 in werking is getreden, zijn opgenomen.

In Nederland worden deze lijsten in opdracht van het ministerie zijn opgesteld. De Rode Lijsten worden regelmatig, bijvoorbeeld eens in de 10 jaar, bijgewerkt. Op 5 november 2004 is de nieuwe Rode Lijst voor bedreigde dier- en plantensoorten vastgesteld. Het gaat daarbij om acht volledig nieuwe Rode Lijsten, één volledig herziene Rode Lijst (vogels) en negen al bestaande, licht gewijzigde Rode Lijsten.

Programmatische aanpak stikstof (PAS)

Het Rijk werkt samen met de provincies, de landbouwsector en de natuurbeherende organisaties aan een landelijke aanpak voor de stikstofproblematiek op de Natura2000-gebieden. Dit onder de naam PAS, Programmatische Aanpak Stikstof. Het PAS heeft als doel enerzijds invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura2000-gebieden en anderzijds ontwikkelingen met toename van stikstofdepositie mogelijk te maken.

Dit door een stelsel van generieke maatregelen:

- Beheermaatregelen in de Natura2000-gebieden zelf;
- Generieke maatregelen om de uitstoot van stikstof te verkleinen (o.a. door afspraken met de landbouwsector over inzet van modernere staltechnieken).

Daarnaast wordt ingespeeld op de trendmatige daling van de achtergrondconcentratie door schonere technieken.

Per Natura2000 gebied is bepaald wat generieke maatregelen aan "stikstof-winst" opleveren en wat er, met andere woorden, aan "ontwikkelruimte" beschikbaar is.

Het PAS is op 1 juli 2015 in werking getreden.

Voor bestemmingsplannen heeft het PAS geen directe invloed. PAS gaat over activiteiten en handelingen (vergunningen). Of de PAS wel gebruikt kan worden in de motivatie voor bestemmingsplannen is (nog) juridisch onduidelijk.

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Inleiding

Op 13 maart 2012 is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vastgesteld. Deze structuurvisie geeft een totaalbeeld van het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid op rijksniveau en is de 'kapstok' voor bestaand en nieuw rijksbeleid met ruimtelijke consequenties. De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vervangt de Nota Ruimte, de Structuurvisie Randstad 2040, de Nota Mobiliteit, de MobiliteitsAanpak en de Structuurvisie voor de Snelwgomgeving. Tevens vervangt het de ruimtelijke doelen en uitspraken in de volgende documenten: PKB Tweede structuurschema Militaire terreinen, de agenda landschap, de agenda Vitaal Platteland en Pieken in de Delta.

Samenhangende visie

Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Daar streeft het Rijk naar met een krachtige aanpak die ruimte geeft aan regionaal maatwerk, de gebruiker voorop zet, investeringen scherp prioriteert en ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur met elkaar verbindt. Dit doet het Rijk samen met andere overheden. Bij deze aanpak hanteert het Rijk een filosofie die uitgaat van vertrouwen, heldere verantwoordelijkheden, eenvoudige regels en selectieve rijksbetrokkenheid.

Een actualisatie van het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid is nodig om die nieuwe aanpak vorm te geven. Voor een aanpak die Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig maakt, moet het roer in het ruimtelijk en mobiliteitsbeleid om. Er is nu te vaak sprake van bestuurlijke drukte, ingewikkelde regelgeving of een sectorale blik. Daarom brengt het Rijk de ruimtelijke ordening zo dicht mogelijk bij diegene die het aangaat (burgers en bedrijven) en laat het meer over aan gemeenten en provincies ('decentraal, tenzij...'). Dit betekent minder nationale belangen en eenvoudige regelgeving.

Ontwikkelingen en ambities 2040

Het Rijk stelt heldere ambities voor Nederland in 2040, die inspelen op de (inter)nationale ontwikkelingen die de ruimtelijke en mobiliteitsopgaven bepalen richting 2040. Het Rijk zet het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid in voor een concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig Nederland.

Concurrentiekracht

De ambitie is dat Nederland in 2040 behoort tot de top 10 concurrerende landen van de wereld door een goede ruimtelijk-economische structuur voor een excellent vestigingsklimaat voor bedrijven en kenniswerkers. Dit betekent onder andere een optimale internationale bereikbaarheid van stedelijke regio's in 2040 en uitstekende (logistieke) verbindingen van de mainports Rotterdam en Schiphol, de brainport Zuidoost Nederland en de greenports met Europa en de rest van de wereld.

Bereikbaarheid

De ambitie is dat gebruikers in 2040 beschikken over optimale ketenmobiliteit door een goede verbinding van de verschillende mobiliteitsnetwerken via multimodale knooppunten (voor personen en goederen) en door een goede afstemming van infrastructuur en ruimtelijke ontwikkeling.

Leefbaarheid en veiligheid

De ambitie is dat in 2040 de woon- en werklocaties in steden en dorpen aansluiten op de (kwalitatieve) vraag en dat locaties voor transformatie en herstructurering zoveel mogelijk worden benut. Op het gebied van leefbaarheid en veiligheid is de ambitie dat Nederland in 2040 zijn inwoners een veilige en gezonde leefomgeving biedt met een goede milieukwaliteit, zowel in stedelijk als landelijk gebied.

Rijksdoelen en nationale belangen

Het Rijk formuleert drie hoofddoelen om Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig te houden voor de middellange termijn (2028):

- Het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijkeconomische structuur van Nederland;
- Het verbeteren, in stand houden en ruimtelijk zeker stellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat;
- Het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

Toezicht

Het Rijk zal bestemmingsplannen niet (tijdens de vaststellingsprocedure) toetsen op een correcte doorwerking van nationale ruimtelijke belangen. Wel zal het Rijk door middel van systeem- of themagerichte onderzoeken achteraf nagaan of bestemmingsplannen aan nationale wet- en regelgeving voldoen.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

De nationale belangen uit de structuurvisie die juridische borging vragen, worden in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), dat op 30 december 2011 in werking is getreden, geborgd. Voortaan moeten gemeenten bij het vaststellen van bestemmingsplannen, wijzigings- of uitwerkings-plannen, maar ook bij projectuitvoeringsbesluiten (Crisis- en herstelwet) rekening houden met het Barro. In het Barro wordt een aantal projecten die van Rijksbelang zijn, genoemd en met behulp van digitale kaartbestanden exact ingekaderd. Per project worden vervolgens regels gegeven, waaraan bestemmingsplannen zullen moeten voldoen. Onderwerpen waarvoor het Rijk ruimte vraagt zijn:

- De mainportontwikkeling van Rotterdam;
- De bescherming van de waterveiligheid in het kustfundament en in en rond de grote rivieren;
- De bescherming en behoud van de Waddenzee;
- De bescherming en behoud van enkele werelderfgoederen, zoals de Beemster, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam;
- De uitoefening van defensietaken.

In 2012 is het Barro aangevuld met de ruimtevraag voor de onderwerpen:

- Veiligheid op rijksvaarwegen;
- Toekomstige uitbreiding van infrastructuur;
- Elektriciteitsvoorziening;
- Ecologische hoofdstructuur (EHS);
- Veiligheid van primaire waterkeringen;
- Reserveringsgebieden voor hoogwater langs de Maas;
- Maximering van de verstedelijkingsruimte in het IJsselmeer;
- Duurzame verstedelijking.

Het kabinet heeft de keuze voor deze onderwerpen gemaakt in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Door de nationale belangen vooraf in bestemmingsplannen te borgen, wordt met het Barro bijgedragen aan versnelling van de besluitvorming bij ruimtelijke ontwikkelingen van nationaal belang en vermindering van de bestuurlijke drukte. De bedoeling is duidelijk: belemmeringen die de realisatie van de genoemde projecten zouden kunnen frustreren of vertragen worden door het Barro op voorhand onmogelijk gemaakt. Dat zal inderdaad kunnen leiden tot een versnelde uitvoering van die projecten.

Daar staat tegenover dat gemeenten die een bestemmingsplan opstellen dat raakt aan een belang van één van de projecten in het Barro, nauwkeurig de regelgeving van het Barro moeten checken. Gebeurt dat niet, dan bestaat het risico op een reactieve aanwijzing van Gedeputeerde Staten of van de Minister. Het effect daarvan is dat bepaalde onderdelen van het bestemmingsplan niet in werking treden.

In het Barro zijn verschillende regels opgenomen voor de bescherming van de nationale belangen.

Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro)

De Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro) is gebaseerd op het Barro. In titel 2.6 van het Barro is bepaald dat bij ministeriële regeling verschillende militaire terreinen, gebieden, objecten en zones worden aangewezen, waar gemeenten bij de vaststelling van bestemmingsplannen rekening mee moeten houden. In het Rarro is daar uitvoering aan gegeven.

Structuurvisie Buisleidingen

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) heeft een structuurvisie met betrekking tot buisleidingen opgesteld. De Structuurvisie moet het vervoer van gevaarlijke stoffen op (inter)nationaal niveau door buisleidingen faciliteren, met een zo beperkt mogelijke aanspraak op de ruimte. In de Structuurvisie wordt een hoofdstructuur vastgelegd van ruimtelijke reserveringen (buisleidingstroken) voor vervoer van gevaarlijke stoffen in Nederland. De Structuurvisie bevat een integrale ruimtelijk-economische visie op duurzaam buisleidingentransport voor de periode tot 2035. Daarmee wil de overheid duidelijkheid verschaffen aan zowel het bedrijfsleven dat daarmee kan rekenen op goede verbindingen voor buisleidingstransport, als aan provincies en gemeenten die hierop hun ruimtelijke plannen kunnen afstemmen. De Structuurvisie buisleidingen wordt de opvolger van het Structuurschema buisleidingen uit 1985. In het Structuurschema waren ook leidingstroken gereserveerd. De doorwerking van de ruimtereservering in ruimtelijke plannen was destijds echter niet wettelijk geregeld. Gezien de ruimtelijke ontwikkelingen die in de laatste decennia hebben plaatsgevonden (grotere ruimtedruk) en die in de toekomst zullen voortgaan, heeft met name de borging van het beleid in de plannen van andere overheden en in het leidingenbeheer bij leidingexploitanten een zwaarder accent in de Structuurvisie. De leidingstroken zullen doorvertaald moeten worden in bestemmingsplannen om een onbelemmerde doorgang bij de toenemende ruimtedruk te garanderen. Gemeenten zullen wettelijk worden verplicht om in hun bestemmingsplannen rekening te houden met de buisleidingstroken. Het ruimtelijk borgen van leidingstroken in bestemmingsplannen geeft initiatiefnemers de zekerheid van een ongestoorde ligging. Er is en komt geen bebouwing op of bij de leidingstrook. Voor gemeenten geeft het vastleggen van de nieuwe hoofdstructuur duidelijkheid en zekerheid over waar wel en geen ruimte moet worden vrijgehouden. Dit kan betekenen dat ruimte vrijkomt die oorspronkelijk werd vrijgehouden op grond van de stroken en veiligheidscontouren in het oude Structuurschema. Het kan ook leiden tot ruimtelijke beperkingen waar nieuwe reserveringen worden neergelegd. In vrijwel alle gevallen geldt echter dat reeds één of meerdere leidingen aanwezig waren. De nieuwe leidingstroken zijn zoveel mogelijk zo gekozen, dat knelpunten worden vermeden, zoals overlap met geplande nieuwbouw. Waar toch knelpunten optreden, wordt bovendien ruimte gegeven aan lokaal maatwerk.

Besluit externe veiligheid buisleidingen

Het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb), dat op 1 januari 2011 in werking is getreden, en de bijbehorende regelingen, zijn van toepassing op buisleidingen met een extern veiligheidsaspect, zoals hogedruk aardgasleidingen, brandstofleidingen van bepaalde categorieën en overige leidingen met gevaarlijke stoffen. De buisleidingen waarop het Bevb van toepassing is, zijn aangewezen bij ministeriële regeling. Het Bevb is gebaseerd op het externe veiligheidsbeleid. In 2007 is het Registratie-besluit externe veiligheid in werking getreden op basis waarvan risicogegevens van buisleidingen worden geregistreerd en vrijgegeven. In het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) zijn regels opgenomen waarmee het toezicht op, de registratie van en de afweging van veiligheidsrisico's nabij buisleidingen moet verbeteren. Tevens wordt via een nieuwe Structuurvisie Buisleidingen het strategisch beleid inzake buisleidingen verder uitgewerkt. Het Bevb bevat regels voor de exploitant, regels voor gemeenten over het opnemen van buisleidingen in bestemmingsplannen en regels voor het melden van ongewone voorvallen.

De afweging van de externe veiligheidssituatie van buisleidingen heeft op deze manier een grondslag in de Wet milieubeheer (Wm) en in de Wro.

Het Bevb gaat uit van grens- en richtwaarden voor het plaatsgebonden risico (PR) en een verantwoordingsplicht van het groepsrisico (GR). De regeling voor buisleidingen is hiermee vergelijkbaar met de regeling voor inrichtingen zoals vastgelegd in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi).

Het Bevb is niet van toepassing op:

- Leidingen zijn gelegen op het continentaal plat of in de territoriale zee;
- Gasleidingen die deel uitmaken van het gasdistributienet onder de Gaswet (< 16 bar);
- Andere mogelijk planologisch relevante leidingen zoals elektriciteits-, afvalwater- en
- Rioolwaterleidingen (deze leidingen kennen geen waarden voor het PR en GR, dus zijn niet relevant vanuit het oogpunt van externe veiligheid);
- Leidingen voor vervoer van gevaarlijke stoffen binnen een inrichting, tenzij de inrichting geen zeggenschap heeft over deze leidingen.

Modernisering Monumentenzorg

In november 2009 stemde de Tweede Kamer in met de modernisering van de monumentenzorg. Met het nieuwe Rijksbeleid Modernisering Monumentenzorg (MoMo) wordt cultuurhistorie verder verankerd in plan- en besluitvorming rond ruimtelijke procedures. De modernisering is gebaseerd op 3 pijlers:

- 1) Cultuurhistorische belangen meewegen in ruimtelijke ordening;
- 2) Krachtiger en eenvoudiger regelgeving;
- 3) Bevorderen van herbestemmingen.

De modernisering heeft concreet geleid tot aanpassing van het Bro (Besluit ruimtelijke ordening) op 1-1-2012, het opstellen van de Rijksstructuurvisie Cultureel Erfgoed en de afbouw van aanwijzing beschermde stads- en dorpsgezichten. Met de wijziging van artikel 3.1.6, tweede lid, onderdeel a van het Bro is nu ook bepaald dat cultuurhistorische waarden uitdrukkelijk moeten worden meegewogen bij het vaststellen van bestemmingsplannen. Dat betekent dat gemeenten een analyse moeten verrichten van de cultuurhistorische waarden in een bestemmingszoekgebied en moeten aangeven welke conclusies ze daar aan verbinden en op welke wijze ze deze waarden borgen in het bestemmingsplan.

Op 31 mei 2011 is door de Eerste Kamer de motie van het lid Meindertsma aangenomen. De regering is verzocht om met andere overheden, veldpartijen en deskundigen op het gebied van cultuurhistorie en bouwhistorie, normen op te laten stellen waar cultuurhistorisch en bouwhistorisch onderzoek aan moet voldoen. Tevens is de regering gevraagd die normen waar mogelijk te verankeren in juridische en financiële regelingen.

Monumentenwet

De wet- en regelgeving op rijksniveau rondom cultureel erfgoed is vastgelegd in de Monumentenwet 1988. Het is het belangrijkste sectorale instrument voor de bescherming van cultureel erfgoed. In de Monumentenwet 1988 is geregeld hoe monumenten aangewezen kunnen worden als beschermd monument. De wet heeft betrekking op gebouwen en objecten, stads- en dorpsgezichten, archeologische waarden en op het uitvoeren van archeologisch onderzoek. Monumenten moeten van belang zijn door hun schoonheid, de wetenschappelijke en/of hun cultuurhistorische betekenis. Een monument kan worden aangewezen als rijksmonument wanneer het aan bovenstaande voldoet en als het een nationale, unieke waarde heeft. Voor de afbraak, wijziging of verwijdering van monumenten dient men een vergunning aan te vragen.

Agenda Vitaal Platteland

De Agenda Vitaal Platteland, uit 2004, bevat de integrale visie van het Rijk op de verdere ontwikkeling van het platteland. De Nota Ruimte bevat vooral ruimtelijk beleid. De Agenda Vitaal Platteland beschrijft een integraal perspectief op basis van economische, ecologische en sociaal-culturele aspecten. De visie wordt beschreven aan de hand van de volgende thema's:

- Verbreding van de landbouw (landbouw met een neventak en verbrede landbouw);
- Leefbaarheid;
- Natuur en landschap (Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Nationale Landschappen);
- Milieukwaliteit.

Wet ammoniak en veehouderij

Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden. De Wav vormt een onderdeel van de nieuwe ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze nieuwe regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden. De emissiegerichte benadering heeft gestalte gekregen in het Besluit huisvesting ammoniakemissie veehouderij (AMvB Huisvesting).

Provinciale Staten van Noord-Brabant heeft op basis van de wet zeer kwetsbare gebieden aangewezen. Het gaat om gebieden die gevoelig zijn voor verzuring en/of vermesting die deel uitmaken van de provinciale EHS. In een zone van 250 meter rondom de zeer kwetsbare gebieden gelden beperkingen voor de (intensieve) veehouderijen. Wanneer een veehouderij in de nabijheid (zone 250 meter) van een zeer kwetsbaar gebied is gesitueerd kan een bedrijf slechts beperkt worden uitgebreid. Intensieve veehouderijen mogen niet of zeer beperkt uitbreiden. Voor grondgebonden rundveehouderijen bestaat de volgende regelgeving:

- De mogelijkheid voor uitbreiding van melkrundveehouderijen tot 200 stuks melkrundvee inclusief 140 stuks jongvee in de zone van 250 m rond de beschermde gebieden;
- Het verbod op de vestiging van nieuwe veehouderijen geldt niet voor het houden van dieren ten behoeve van het natuurbeheer.

De ligging van de dierverblijven is maatgevend voor de vraag of het bedrijf binnen of buiten de zone valt. De provincie heeft bepaald welke natuurgebieden als zeer kwetsbaar in het kader van de WAV moeten worden aangemerkt.

Besluit ammoniakemissie Huisvesting Veehouderijen

Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij is op 1 april 2008 in werking getreden. Het besluit bepaalt dat dierenverblijven, waar emissie-arme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissie-arm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit zogenaamde maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde, toegepast worden (bron: www.infomil.nl). Grote bedrijven moeten voldoen aan de eisen op grond van internationale afspraken, de IPPC-Richtlijn. In deze richtlijn is bepaald dat alleen veehouderijen (in de richtlijn 'installaties' genoemd) onder deze richtlijn vallen indien het gaat om intensieve pluimvee- of varkenshouderijen met:

- Meer dan 40.000 plaatsen voor pluimvee;
- Meer dan 2.000 plaatsen voor mestvarkens (> 30 kg);
- Meer dan 750 plaatsen voor zeugen.

Het Besluit huisvesting en het Besluit wijziging zijn tegelijkertijd in werking getreden. De belangrijkste veranderingen van het Besluit wijziging ten opzichte van het eerdere besluit zijn:

- Het mogelijk maken van het zogenaamde "intern salderen".

- Het vervallen van de datum van 30 oktober 2007 als datum waarvoor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) hun stallen emissiearm moeten hebben gemaakt. Op grond van artikel 22.1a Wm blijft gelden dat de vergunning van veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) uiterlijk 30 oktober 2007 aan de IPPC-richtlijn moet voldoen.
- De mogelijkheid voor het bevoegd gezag om strengere emissiegrenswaarden en eerdere tijdstippen vast te stellen voor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) vanwege de technische kenmerken en geografische ligging alsmede de plaatselijke milieu-omstandigheden.

In het besluit Huisvesting zijn eisen opgenomen ten aanzien van de (maximaal) toegestane ammoniakemissie per diercategorie. Concreet houdt dit in dat bedrijven enkel nog maar huisvestingssystemen mogen toepassen die tenminste kunnen worden aangemerkt als de Best Beschikbare Techniek (BBT). Bedrijven moesten voor 1 januari 2010 voldoen aan de bepalingen zoals opgenomen in de AMvB Huisvesting. Bedrijven die niet voldeden kregen tot 1 april 2010 de gelegenheid zich aan te melden voor het 'gedoogbeleid' dat is uitgewerkt in het zogenaamde 'actieplan ammoniak'. Om mee te doen aan het gedoogbeleid moesten ondernemers een Bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) indienen. In een dergelijk plan is op een 'tijdlijn' aangegeven welke maatregelen men voornemens is te treffen (welk type huisvestingssysteem) om te gaan voldoen aan de bepalingen uit de AMvB-huisvesting. De benodigde vergunningen moesten voor 1 juli 2011 zijn verleend. Vervolgens moeten de wijzigingen voor bepaalde gevallen uiterlijk 1 januari 2013 of 1 juli 2013 zijn doorgevoerd.

Intern salderen is opgenomen in de Wet ammoniak en veehouderij en in het Besluit huisvesting. Onder interne saldering wordt verstaan: de mogelijkheid om binnen een veehouderij in (een deel van) de bestaande huisvestingssystemen binnen een veehouderij geen B(est)B(eschikbare)T(echnieken) toe te passen, op voorwaarde dat de daardoor gemiste ammoniakreductie wordt gecompenseerd door het toepassen van verdergaande technieken dan BBT in de overige huisvestingssystemen.

Momenteel (maart 2015) is een nieuw Besluit in voorbereiding: het Besluit emissiearme huisvesting. Hierin worden de emissieisen (verder) aangescherpt. Het ontwerp-Besluit heeft ter inzagegelegen. Inwerkingtreding wordt in 2015 verwacht.

Actieplan ammoniak

Op veehouderijen die vanaf 1 januari 2010 in overtreding zijn van het Besluit huisvesting is mogelijk landelijk gedoogbeleid van toepassing. Dit is uitgewerkt in het Actieplan ammoniak. Op de volgende punten heeft het Actieplan ammoniak geen invloed:

- Nieuwe stallen moeten direct voldoen aan de maximale emissiewaarden uit het Besluit huisvesting.
- Voor IPPC-bedrijven verandert er niets en zij krijgen dus geen extra tijd om bestaande niet-emissiearme stallen aan te passen. Deze stallen konden tot uiterlijk 1 januari 2010 BBT zijn, onder de voorwaarden zoals genoemd in de oplegnotitie bij de BREF intensieve veehouderijen. (Bij pluimveehouderijen soms tot 1 januari 2012). Na afloop van deze termijnen kan het bevoegd gezag handhaven op grond van het Besluit huisvesting. De vergunning van IPPC-bedrijven moest uiterlijk op 30 oktober 2007 BBT zijn. In de vergunning kan er een eerdere datum zijn genoemd waarop niet-emissie arme stallen moeten zijn aangepast. In dat geval kan het bevoegd gezag na die datum handhaven op grond van de vergunning.
- Bij een nieuwe aanvraag voor een milieuvergunning moet je altijd uitgaan van toepassing van BBT en daarmee voor ammoniak het Besluit huisvesting. Als een veehouder een stal

aanvraagt die niet voldoet aan het Besluit huisvesting en dus niet BBT is, dan moet het bevoegd gezag de vergunning weigeren op grond van artikel 3, lid 3 (1e volzin) van de Wav in samenhang met artikel 8.10, lid 2 van de Wm. De enige uitzondering hierop is als er intern gesaldeerd wordt.

Het Actieplan moet er toe leiden dat de middelgrote veehouderijbedrijven emissiearm worden en gaan voldoen aan het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (Besluit huisvesting). Veehouderijen zouden zoals gezegd oorspronkelijk al per 1 januari 2010 moeten voldoen aan het Besluit huisvesting. Gebleken is dat veel veehouders voor die datum de noodzakelijke stalaanpassingen niet kunnen realiseren. In overleg met de Tweede Kamer heeft de minister - onder voorwaarden - uitstel van de verplichting verleend. Aan het Actieplan ligt een gedoogbeleid ten grondslag. Dit betekent dat gedoogd wordt dat veehouderijen in overtreding zijn van het Besluit huisvesting. Om mee te doen met het gedoogbeleid moesten veehouders voor 1 april 2010 een BOP indienen.

Het Actieplan geldt voor bestaande stallen op alle middelgrote pluimvee- en varkensbedrijven waarvoor een maximale emissiewaarde is opgenomen in het Besluit huisvesting. Het Actieplan geldt ook als nieuwe stallen worden gebruikt voor intern salderen. Het Actieplan geldt dus niet voor IPPC-bedrijven, kleinere bedrijven, diercategorieën waarvoor geen maximale emissiewaarden gelden en biologisch gehouden dieren. Voor melkrundveehouderijen is er een apart traject opgenomen.

Uit het Actieplan en de naderhand besloten verlenging van de werkingsduur vloeit voort dat stoppende bedrijven tot uiterlijk 1 januari 2020 gebruik moeten kunnen maken van een stoppersregeling.

Wet geurhinder en veehouderij

in de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) worden eisen gesteld aan de maximale geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken ten opzichten van geurgevoelige objecten, zoals woningen. De wet is in plaats gekomen van de Wet stankemissie veehouderijen in landbouwonontwikkelings- en verwevingsgebieden. Het nationale geurbeleid bestaat uit de volgende beleidslijnen:

- Als er geen hinder is, zijn maatregelen niet nodig;
- Als er wel hinder is, worden maatregelen op basis van Best Beschikbare Techniek afgeleid;
- Voor bepaalde branches is het hinderniveau bepaald en in een bijzondere regeling vastgelegd;
- De mate van hinder die nog acceptabel is, wordt vastgesteld door het bevoegd gezag.

De Wgv stelt alleen eisen aan de geurhinder vanwege dierenverblijven. In het algemeen kan de geuremissie vanuit die geurbronnen door het treffen van redelijk eenvoudige maatregelen of voorzieningen of door het aanhouden van minimumafstanden worden voorkomen of tot een acceptabel niveau worden teruggebracht (Infomil, 2007).

De Wgv maakt onderscheid tussen dieren met geuremissiefactoren en dieren zonder geuremissiefactoren. Voor dieren waarvoor een geuremissiefactor is opgenomen mag de geurbelasting op een geurgevoelig object de wettelijk vastgestelde norm niet overschrijden. Voor dieren waarvoor geen geuremissiefactor is opgenomen dient een minimale afstand tussen een veehouderij en een geurgevoelig object te worden aangehouden. Verder is binnen de Wgv een onderscheid gemaakt in twee categorieën voor geurgevoelige objecten, te weten objecten gelegen binnen de bebouwde kom en objecten gelegen buiten de bebouwde kom.

Dieren met geuremissiefactoren

Dieren waarvoor wel een geuremissiefactor is opgenomen zijn bijvoorbeeld varkens. Indien de ligging van de geurgevoelig objecten bekend is, kan per object worden bepaald welke waarde voor de geurbelasting op de buitenzijde van het geurgevoelig object is toegestaan. Deze maximale waarde voor de geurbelasting is opgenomen in artikel 3 van de Wgv en wordt uitgedrukt in aantallen Europese odour units in een volume-eenheid lucht (ouE/m^3). Voor de geurbelasting is uitgegaan van de gebruikelijke 98-percentiel geurconcentratie. Dat betekent dat de berekende geurconcentratie gedurende 98 procent van het jaar niet wordt overschreden (ouE/m^3 ; P98).

Geurbelastingsnormen uit de Wgv

Het geurgevoelig object is gelegen in een:	Ten hoogste toegestane geurbelasting:
- concentratiegebied, binnen bebouwde kom	3.0 ouE/m^3
- concentratiegebied, buiten bebouwde kom	14.0 ouE/m^3
- niet-concentratiegebied, binnen bebouwde kom	2.0 ouE/m^3
- niet-concentratiegebied, buiten bebouwde kom	8.0 ouE/m^3

Dieren zonder geuremissiefactoren

Dieren waarvoor geen geuremissiefactor is opgenomen zijn bijvoorbeeld koeien. Voor veehouderijen met dieren waarvoor geen geuremissiefactor is vastgesteld en voor veehouderijen met pelsdieren gelden wettelijk vastgestelde afstanden tussen veehouderij en geurgevoelig object. De beoordeling van geurhinder bestaat uit de toetsing of aan de voorgeschreven minimumafstanden wordt voldaan (artikel 4, eerste en tweede lid Wgv). Het gaat hier om de afstand tussen het emissiepunt van een dierenverblijf en de buitenzijde van het geurgevoelig object. De minimumafstand tussen een veehouderij met 'afstandsdieren' en een geurgevoelig object (artikel 4, eerste lid van de Wgv) bedraagt:

- Binnen de bebouwde kom 100 meter;
- Buiten de bebouwde kom 50 meter.

De ligging van het geurgevoelig object is hierbij bepalend.

Wet luchtkwaliteit

De belangrijkste wet- en regelgeving voor luchtkwaliteit is vastgelegd in Titel 5.2 Luchtkwaliteitseisen van de Wet milieubeheer, ook wel de Wet luchtkwaliteit genoemd. Deze wijziging van de Wet milieubeheer is op 15 november 2007 in werking getreden en vervangt het Besluit luchtkwaliteit 2005. Met deze wet zijn de richtlijnen voor luchtkwaliteit van de Europese Unie geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. In de wet zijn grenswaarden opgenomen voor stikstofdioxide (NO_2), fijn stof (PM_{10}) (de fractie kleiner dan 10 micron), zwaveldioxide (SO_2), koolmonoxide (CO), benzeen en lood, waarvan de belangrijkste zijn weergegeven in Tabel 2.5.

Grenswaarden Wet luchtkwaliteit

Stof	Grenswaarden		
	Type norm	Concentratie ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Max. aantal Overschrijdingen per jaar
NO ₂ (stikstofoxide)	Jaargemiddelde	40	
	Uurgemiddelde	200	18
PM ₁₀ (fijn stof)	Jaargemiddelde	40	
	24-uurgemiddelde	50	35
SO _x (zwaveloxide)	24-uurgemiddelde	125	3
	Uurgemiddelde	350	24
CO (koolstofmonoxide)	8-uurgemiddelde	10.000	
Benzeen	Jaargemiddelde	5	
Lood	Jaargemiddelde	0,5	

In veel gevallen is wel de jaargemiddelde concentratie van fijn stof (PM₁₀) bekend, maar niet de daggemiddelde concentratie. Als vuistregel kan worden aangehouden dat aan de grenswaarde van het 24-uurs gemiddelde wordt voldaan indien het jaargemiddelde de concentratie van 32,5 microgram/m³ niet overschrijdt.

Het Europees parlement heeft in 2007 ook normen afgesproken voor de fijnere fractie van fijn stof (PM_{2,5}). De nieuwe grenswaarden voor PM_{2,5} zijn in Nederland niet strenger dan de huidige norm voor daggemiddelde concentraties van PM₁₀. Er is dus geen extra fijnstofbeleid nodig om de PM_{2,5} grenswaarden te halen vergeleken met het beleid dat nodig is om de PM₁₀ normen te halen. Om de streefwaarden voor PM_{2,5} te halen is in Nederland mogelijk wel extra fijnstofbeleid nodig. Sinds 1 januari 2015 moet ook aan PM_{2,5} worden getoets.

Nederlandse emissierichtlijn (NeR)

De Nederlandse emissierichtlijn lucht (NeR) is bedoeld voor alle instanties die betrokken zijn bij het verlenen van een omgevingsvergunning (Wabo). Dit zijn in de eerste plaats gemeenten en provincies, maar ook bedrijven, adviesbureaus en particulieren. Het doel van de NeR is harmonisering van de vergunningen met betrekking tot emissies naar de lucht.

Ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen, zowel nieuwvestiging als uitbreiding van milieubelastende dan wel milieugevoelige activiteiten, geldt het uitgangspunt dat nieuwe hinder dient te worden voorkomen. In de NeR zijn geen specifieke eisen aan de emissie van fijnstof en geur door de veehouderij opgenomen.

Nationaal bestuursakkoord water

Op basis van het rapport van de Commissie Waterbeheer 21e eeuw en het kabinetsstandpunt 'Anders omgaan met water' hebben het rijk, de provincies, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) ondertekent. Het NBW is doorgevoerd in de provinciale en regionale beleidsplannen. Relevante aspecten uit het NBW zijn:

- Toepassen van de watertoets als procesinstrument op alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten. Het doel van de watertoets is waarborgen dat waterhuishoudkundige doelen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen.
- Toepassen van de trits vasthouden-bergen-afvoeren, met als eerste insteek het vasthouden van water.
- Toepassen van de trits schoon houden - zuiveren - schoon maken, met als eerste insteek het voorkomen van vermenging van schoon hemelwater van dakvlakken en afvalwater en het gebruik van bijvoorbeeld een bodempassage voor hemelwater van druk bereden straatvlakken,
- Wateropgave (de benodigde bergingscapaciteit voor het opvangen van pieken in neerslag) bepalen aan de hand van de NBW normen regionale wateroverlast. Voor stedelijk gebied geldt een norm van $T=100$ (bui die eens in de 100 jaar voorkomt). Voor glastuinbouw geldt een norm van $T=50$ (bui die eens in de 50 jaar voorkomt). En voor akkerbouw en grasland geldt respectievelijk $T=25$ en $T=10$.

In het kader van het NBW dient in de toekomst ondermeer de wateropgave (zowel in het stedelijk als ook in het landelijk gebied) te worden uitgewerkt. Hierbij zijn de genoemde werknormen, de kans dat voor een bepaald grondgebruik het peil van het oppervlaktewater het maaiveldniveau mag overschrijden, maatgevend. Ten behoeve van deze wateropgave kan in de toekomst ruimte voor waterberging benodigd zijn binnen de bestemmingsplangrenzen. Op basis van de thans beschikbare informatie is echter hiervoor nog geen ruimtelijke reservering voorzien. In voorkomende gevallen kan de gemeente deze mogelijke functieveranderingen (bijvoorbeeld dubbelbestemming) door middel van een nieuw bestemmingsplan of een projectbesluit wijzigen. De watertoets zal dan worden doorlopen, het betreffende 'plangebied' zal worden besproken in het waterpanel en er zal een waterparagraaf worden opgesteld. Op deze wijze is het aspect water ook in de toekomst op een zorgvuldige wijze ingebed in het bestemmingsplan. Indien sprake is van nieuw verhard oppervlak, wordt op basis van de werknormen in het 'Nationaal Bestuursakkoord Water' voor het stedelijk gebied $T=100$ geëist. Het is het meest voor de hand liggend (vaak eenvoudig mogelijk door toestaan van peilstijging tot aan het maaiveld) dat deze wordt meegenomen in de aan te leggen infiltratie / retentievoorziening. Het is echter toegestaan om deze retentie te realiseren in groenstroken en op straat, indien er geen afwenteling plaatsvindt op andere gebieden en geen wateroverlast optreedt in woningen en bedrijven. Dit laatste is vaak alleen mogelijk als er sprake is van een nieuwe ontwikkeling.

Waterwet

Op 22 december 2009 is de Waterwet in werking getreden. Acht bestaande wetten voor het waterbeheer in Nederland worden vervangen door deze Waterwet en de zes verschillende vergunningen worden opgenomen in één vergunning. Met de Waterwet hebben het rijk, waterschappen, provincies en gemeenten moderne wetgeving in handen om integraal waterbeheer te realiseren, om te zorgen voor waterveiligheid en om watervervuiling, wateroverlast en watertekorten tegen te gaan. Ook verplicht de Waterwet waterschappen en gemeenten om hun taken en bevoegdheden onderling af te stemmen, in het bijzonder voor de riolering en de zuivering van afvalwater. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een flinke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals vermindering

van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten. Een belangrijk gevolg van de Waterwet is dat de huidige vergunningstelsels uit de afzonderlijke waterbeheerwetten worden gebundeld. Dit resulteert in één vergunning, de Watervergunning, die met een wettelijk vastgesteld aanvraagformulier kan worden aangevraagd. Verder kunnen waterbeheerders via waterakkoorden afspraken maken met andere overheden over het te voeren waterbeheer. Dit akkoord is vormvrij en kan over alle onderwerpen van waterbeheer gaan. Ook biedt de wet de mogelijkheid om tot bestuurlijke afspraken te komen tussen een waterschap en een gemeente. Deze laatste mogelijkheid is procedureel eenvoudiger. Een belangrijke verandering na het in werking treden van de Waterwet is de onderverdeling in het bevoegde gezag met betrekking tot directe en indirecte lozingen. Alle indirecte lozingen vallen onder het Wm bevoegde gezag (gemeente en provincie). Alle directe lozingen vallen onder het gezag van de Waterwet (waterschappen voor de regionale wateren en Rijkswaterstaat voor de rijkswateren). De directe lozingen vallen onder de Waterwet (Wtw). De indirecte lozingen zijn opgegaan in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Nederland maakt deel uit van vier Europese stroomgebieden: de Rijn, de Eems, de Schelde en de Maas. De Waterwet sluit hierop aan. In Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen rijkswateren en niet-rijkswateren (regionale wateren). Voor beide categorieën worden via het nationale waterplan respectievelijk de regionale waterplannen, strategische structuurvisies vastgesteld, waarin de hoofdlijnen van het waterbeleid en de maatregelenprogramma's zijn vastgelegd. Deze zijn richtinggevend voor het ruimtelijke ordeningsbeleid en zorgen zo voor een versterking van de relatie tussen waterbeheer en ruimtelijke ordening. De plannen worden een keer per zes jaar herzien. De waterschappen en de diensten van Rijkswaterstaat stellen vervolgens operationele waterbeheerplannen vast, waarin wordt aangegeven welke maatregelen zij in de komende periode zullen uitvoeren.

De watertoets

Bij ruimtelijke plannen geldt vanaf 1 november 2003 de wettelijke verplichting van een waterparagraaf/watertoets. De watertoets is één van de pijlers van het Waterbeleid voor de 21e eeuw, waarin aan water een meesturende rol in de ruimtelijke ordening is toegekend. Met de watertoets wordt beoogd waterbeheerders vroegtijdig in het ruimtelijke ordeningsproces te betrekken. De watertoets betreft het hele proces van informeren, adviseren, afwegen en beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het resultaat van de watertoets wordt in het bestemmingsplan opgenomen. In het bestemmingsplan wordt expliciet rekening gehouden met de hoofdwatergangen. Aangezien het bestemmingsplan niet direct ontwikkelingen mogelijk maken met gevolgen voor het watersysteem is het niet noodzakelijk uitgebreid op de waterhuishouding in te gaan. In het kader van de raadpleging omtrent de reikwijdte en het detailniveau van het planMER is ook het waterschap geraadpleegd.

Provinciaal Beleid

Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (SVRO)

Inleiding

De provincie geeft in de structuurvisie de hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid tot 2025 (met een doorkijk naar 2040). De visie is bindend voor het ruimtelijk handelen van de provincie. Het is de basis voor de wijze waarop de provincie de instrumenten inzet die de Wet ruimtelijke ordening biedt. De visie geeft een ruimtelijke vertaling van de opgaven en doelen uit de Agenda van Brabant. Daarnaast ondersteunt de structuurvisie het beleid op andere provinciale beleidsterreinen, zoals het economisch-, mobiliteits-, sociaal-, cultureel-, milieu- en natuurbeleid. Door allerlei ontwikkelingen en wensen gaat de provincie meer dan voorheen duurzaam en zorgvuldig om met de ruimte. De autonome ontwikkelingen in het landelijk gebied (agrarische bedrijven die stoppen versus schaalvergroting en intensivering) vragen om ontwikkelingsruimte in het landelijk gebied. De provincie wil daar meer dan voorheen ruimte aan bieden, maar wel met aandacht voor een versterking van de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van Brabant. In het licht van deze opgaven is het vigerende ruimtelijke beleid bekeken. De conclusie is dat een groot deel van het provinciale ruimtelijke beleid nog steeds actueel is en daarom ongewijzigd blijft. Voorbeelden zijn het principe van concentratie van verstedelijking, zorgvuldig ruimtegebruik, het verantwoord omgaan met de natuurlijke basis, het streven naar robuuste en aaneengeschaalde natuurgebieden en het concentratiebeleid voor glastuinbouw en intensieve veehouderijen.

Relatie met de Agenda van Brabant

Na vaststelling van de structuurvisie in februari 2010, hebben Provinciale Staten in juni 2010 de Agenda van Brabant vastgesteld. Hierin zijn de opgaven voor de provincie voor de komende jaren en de rol die de provincie daarin neemt beschreven. Dit heeft direct invloed op de structuurvisie. De structuurvisie is de eerste van vier strategische beleidsdocumenten (Provinciaal Waterplan, Provinciaal Verkeers en Vervoersplan en het Provinciaal Milieu Plan) dat na de Agenda van Brabant wordt vastgesteld. In de structuurvisie komen de ruimtelijk-fysieke opgaven uit de drie andere strategische plannen samen. In die zin is de structuurvisie een integratiekader voor die plannen en bepalend voor de rol die de provincie neemt in het ruimtelijk fysieke domein. De Agenda van Brabant benoemt het ruimtelijk-fysieke domein als één van de kerntaken voor de provincie. De lijn van de Agenda van Brabant is als volgt in de structuurvisie verwerkt:

☐ Algemeen: de structuurvisie vormt de uitwerking en verdieping van de keuzes uit de Agenda van Brabant voor het ruimtelijk fysieke domein;

- Hoofdstuk 2 Trends en ontwikkelingen: de ruimtelijke opgaven uit de structuurvisie sluiten aan bij de ruimtelijk relevante opgaven uit de Agenda van Brabant;
- Hoofdstuk 3 Visie: de ruimtelijke visie staat in het perspectief van het optimaliseren van het vestigings- en leefklimaat van Brabant, vanuit het streven naar een complete kennis- en innovatieregio;
- Hoofdstuk 4 Sturingsfilosofie: de sturingsfilosofie is benaderd vanuit de drie kernrollen: gebiedsautoriteit, systeemverantwoordelijke en regisseur van de uitvoering. Dit sluit aan op de vier manieren van sturen: regionaal samenwerken, ontwikkelen, beschermen en stimuleren.

Inhoud Structuurvisie

In de structuurvisie benoemt de provincie haar provinciale ruimtelijke belangen en de wijze waarop zij deze behartigt. De structuurvisie is opgebouwd uit een 'Deel A Visie en sturing', waarin de ruimtelijke visie, de belangen en de sturingsfilosofie is opgenomen. De ruimtelijke visie is uitgewerkt in dertien provinciale ruimtelijke belangen. De wijze waarop de provincie deze ruimtelijke belangen behartigt, is uitgewerkt in vier manieren van sturen: regionaal

samenwerken, ontwikkelen, beschermen en stimuleren. In 'Deel B Structuren en beleid' staat op welke wijze de provincie stuurt op de functies in Noord-Brabant. Daarvoor zijn vier ruimtelijke structuren opgesteld:

1. de groenblauwe structuur,
2. het landelijk gebied,
3. de stedelijke structuur
4. de infrastructuur.

Binnen deze structuren worden de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen opgevangen en kiest de provincie voor een bepaalde ordening van functies. De structuren geven een integrale hoofdkoers aan: een ruimtelijk ontwikkelingsperspectief voor een combinatie van functies. De manier waarop dit perspectief wordt gerealiseerd is opgenomen in de uitvoeringsparagrafen van de structuren. Daarin komen de vier manieren van sturen terug en is af te lezen voor welke wijze van sturen de provincie kiest bij de realisatie van haar doelen. De ruimtelijke structuren zijn opgenomen in Deel B van de structuurvisie. Samen vormen ze de provinciale ruimtelijke structuur. Het laatste onderdeel van de structuurvisie is de uitwerking van gebiedspaspoorten. De gebiedspaspoorten geven aan wat het provinciale belang van landschap is. Ook wordt in de structuurvisie aangegeven hoe ruimtelijke ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het behoud en de versterking van de landschapskenmerken die bepalend zijn voor de kwaliteit van een gebied of een landschapstype.

In de Verordening ruimte zijn het verstedelijkingsbeleid en de zoekgebieden voor verstedelijking vastgelegd. De sturing op de kwalitatieve opgave per regio is in de structuurvisie opgenomen. De Verordening ruimte is één van de uitvoeringsinstrumenten voor de provincie om haar doelen te realiseren. In de verordening vertaalt de provincie de kaderstellende elementen uit het provinciaal beleid in regels die van toepassing zijn op (gemeentelijke) bestemmingsplannen. Van een aantal onderwerpen verplicht het Rijk de provincie ze uit te werken in de provinciale verordening. Dit is in de ontwerp AMvB Ruimte opgenomen. Daarnaast wordt ook een aantal provinciale ruimtelijke belangen die voortkomen uit het vastgestelde Provinciaal Waterplan. De structuurvisie is op 1 oktober 2010 vastgesteld door Provinciale Staten. In februari 2014 hebben Provinciale Staten de Structuurvisie 2010 - Partiële herziening 2014 vastgesteld. Voor wat betreft het landelijk gebied wil de provincie de volgende vier doelen bereiken:

1. Ruimte voor een breed georiënteerde plattelandseconomie

De provincie biedt ruimte aan een breed georiënteerde plattelandseconomie met een menging van functies met ontwikkelingsmogelijkheden voor land- en tuinbouw, toerisme en recreatie en verbreding van agrarische activiteiten met streekproducten, zorgverblijven en recreatief verblijf. De landbouw, toerisme en recreatie zijn belangrijke dragers van de plattelandseconomie. Deze ontwikkeling sluit aan de op toenemende vragen vanuit de Brabantse samenleving (de stad) om het buitengebied meer te kunnen gebruiken voor andere functies. Maar sluit ook aan bij de behoefte aan het behoud van de voorzieningen die belangrijk zijn voor de leefbaarheid van het platteland en haar bewoners. Het platteland vervult bovendien een belangrijke rol als uitloophetgebied voor de bewoners van de dorpen en steden en voor een kleinschalige zorgeconomie. De provincie vindt het belangrijk dat de ruimtevraag voor verdere versterking en ontwikkeling van de (verbrede) landbouw en de vraag naar waterberging, recreatie en toerisme, natuur, landschap en voorzieningen in het landelijk gebied in evenwicht met elkaar worden ontwikkeld.

2. Ruimte voor agrarische ontwikkeling

De provincie wil ruimte bieden voor verdere ontwikkeling en schaalvergroting van de land- en tuinbouw. De landbouw in Noord-Brabant is een innovatieve sector die in staat is om goed in te spelen op de veranderende economische en maatschappelijke context. Er zijn in Noord-Brabant vormen van landbouw die worden gekenmerkt door innovatie en specialisatie met

schaalvergroting. Dat doet zich in Noord-Brabant vooral voor bij glastuinbouw, intensieve veehouderij, rundveehouderij, akkerbouw, vollegronds tuinbouw en boomteelt. Het bieden van ontwikkelingsruimte aan deze sectoren is belangrijk voor de economische positie van Noord-Brabant en de economische kennisclusters.

3. Een duurzame land- en tuinbouw

Bij het bieden van ontwikkelingsruimte stelt de provincie als voorwaarde dat de agrarische sector zich op duurzame wijze ontwikkelt. Belangrijke aspecten daarbij zijn zorgvuldig ruimtegebruik, volksgezondheid, dierenwelzijn, milieubelasting, duurzame energieopwekking en efficiënt energiegebruik. Duurzame landbouw produceert met respect voor natuurlijke processen, mede door een duurzaam beheer van bodem, water en lucht. Verduurzaming van de landbouwproductie (zoals minder meststoffen, antibiotica en een positieve energiebalans) biedt op termijn economische voordelen voor zowel de ondernemers als de samenleving. De landbouwsector is aan zet om innovatief op deze nieuwe benaderingswijze in te spelen. De voorwaarden voor duurzaamheid zullen zich in de komende jaren verder ontwikkelen en gestalten krijgen.

4. Versterking van het landschap

Ontwikkelingen in het landelijk gebied leveren een bijdrage aan de versterking en beleving van het landschap, bijvoorbeeld door investeringen in de fijnmazige groenblauwe dooradering van het platteland, in het cultuurhistorisch erfgoed en in de versterking van de recreatieve structuur.

Enige belangrijke aandachtspunten uit de Structuurvisie worden hierna nader toegelicht.

Ruimtelijke kwaliteit en kwaliteitsverbetering van het landschap

Nieuwe ontwikkelingen bieden een kans voor behoud en ontwikkeling van het landschap. In de verordening is als hoofdregel opgenomen dat ontwikkelruimte bijdraagt aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit. Dit vergt een actieve instelling van iedereen die bij een ontwikkeling betrokken is. Essentieel daarbij is dat de basis van Noord-Brabant op orde blijft: er wordt verantwoord omgegaan met bodem, water, natuur en cultuurhistorische waarden. Het ontwikkelen van landschap reikt verder dan vasthouden aan wat er is, ontwikkelen van het landschap gaat ook om het toevoegen van nieuwe kwaliteiten. Voortdurend past de gebruiker het landschap aan zijn wensen aan. Deze continue ontwikkeling is inherent aan een levend landschap. Dat geldt zowel voor het stedelijke landschap als voor het agrarische cultuurlandschap. De zorgplicht voor de ruimtelijke kwaliteit omvat dat:

- Er zorgvuldig wordt omgegaan met het ruimtegebruik;
- Er rekening wordt gehouden met de omgeving;
- De ontwikkeling bijdraagt aan het behoud of de versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

Dit principe is van toepassing op zowel het stedelijk als het landelijk gebied en wordt uitgewerkt in de Verordening ruimte.

Zorgvuldig ruimtegebruik

De provincie wil dat gemeenten bij ruimtelijke afwegingen het principe van zorgvuldig ruimtegebruik toepassen. Dit heeft als doel de mogelijkheden in bestaand bebouwd gebied zo goed mogelijk te benutten en nieuw ruimtebeslag zoveel mogelijk te voorkomen. Dit betekent dat eerst gekeken wordt naar mogelijkheden voor intensivering of hergebruik op of binnen bestaand bebouwd gebied. Pas als hier geen mogelijkheden zijn of de kwaliteiten van de geplande ontwikkeling hier niet bij passen, wordt er in de omgeving gezocht naar de best mogelijke plek om nieuwe ruimte aan te snijden. Voor het stedelijk gebied is dit principe uitgewerkt in de ladder voor duurzame verstedelijking in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Voor het landelijk gebied wordt een vergelijkbare werkwijze uitgewerkt. Daarbij geldt dat het

bieden van nieuwe planologische ruimte aan ontwikkelingen (al dan niet met bouw mogelijkheden) in beginsel niet mogelijk is. De verwachting is dat veel agrarische bedrijven in de nabije toekomst de bedrijfsvoering beëindigen. Daardoor ontstaat veel ruimte voor hergebruik op de vrijkomende locaties. De provincie ondersteunt het zorgvuldig ruimtegebruik ook door herstructurering en hergebruik van verouderde locaties in het stedelijk gebied te stimuleren en door sanering van ongewenste functies in het buitengebied, bijvoorbeeld glastuinbouwbedrijven in kwetsbare gebieden of veehouderijen rondom de natuur en stedelijke gebieden. Hiervoor zet de provincie ook andere instrumenten in zoals financiële middelen door het Brabantse Herstructurerings Bedrijf (BHB), Ruimte voor Ruimte en uit de investeringsagenda zoals bijvoorbeeld voor erfgoedcomplexen en de Landschappen van Allure.

Rekening houden met de omgeving

Zorgvuldig ruimtegebruik houdt ook in dat ruimtevragers rekening houden met de kwaliteiten van de omgeving en omliggende functies. Gebiedskenmerken en omliggende waarden, gebaseerd op de lagenbenadering, zijn leidend bij de vraag 'waar' en 'hoe' de nieuwe ruimte wordt aangesneden. De ruimtelijke onderbouwing van een ontwikkeling geeft aan hoe is omgegaan met de ambities zoals verwoord in de structuren en in de gebiedspaspoorten. Hierbij wordt een relatie gelegd tussen de ruimtelijke ontwikkeling en de gebiedskenmerken van de plek. Een ontwikkeling past ook bij de aanwezige functies in de omgeving of het gewenste toekomstbeeld van een gebied. Bijvoorbeeld de aanwezigheid van omliggende woonfunctie's levert vanuit milieu of volksgezondheid beperkingen op. Een ontwikkeling past bij de maat, schaal en functie van zijn omgeving. Mobiliteitsaspecten en een goede ontsluiting maken deel uit van deze afweging.

Kwaliteitsverbetering van het landschap

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wil de provincie dat de initiatiefnemer zorgt voor een kwaliteitsverbetering van het landschap om daarmee het verlies aan omgevingskwaliteit te beperken. Dit uitgangspunt geldt voor ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied én buiten de ecologische hoofdstructuur en maakt de principes van ontwikkelingsplanologie toepasbaar. Voor (planmatige) stedelijke ontwikkelingen bestaat deze zogenaamde rood-met-groen regeling al langer. De provincie heeft dit beleid verbreed naar overige ontwikkelingen in het landelijk gebied. Concreet betekent dit dat passende functies zich kunnen ontwikkelen als er ook een prestatie voor het landschap tegenover staat. Daardoor wordt aantasting van de basiskwaliteit (bodem, water) en verlies aan ecologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden voorkomen. Ontwikkelingen die passen bij de aard, schaal en functie van het landelijk gebied, zoals agrarische en recreatieve ontwikkelingen en kleinschalige dienstverlening zijn mogelijk. Ook de ontwikkeling van andere (rode) functies is onder voorwaarden mogelijk. De ruimtelijke onderbouwing van een besluit geeft aan welke bijdrage wordt geleverd aan de kwaliteitsverbetering van het landschap en hoe dit is geborgd. In principe gaat de provincie uit van de realisering van een fysieke prestatie op de projectlocatie en/of de directe projectomgeving. Indien dat niet mogelijk is, is de vorming van een gemeentelijk of regionaal landschapsfonds een optie. De provincie werkt in de Verordening ruimte een regeling uit. Hierbij wordt uitgegaan van een compacte regeling die ruimte biedt aan gemeenten voor maatwerk. Daarnaast ondersteunt de provincie gemeenten in het op gemeentelijk niveau toepassen van dit principe. Daarvoor worden aan het regionaal ruimtelijk overleg werkgroepen landschap verbonden. Deze hebben als doel ervaringen uit te wisselen, de kwaliteitsverhogende maatregelen in het landschap op elkaar af te stemmen en om desgewenst te komen tot gezamenlijke investeringsprogramma's in het landschap. Het Brabants expertisecentrum ruimtelijke kwaliteit (BERK) biedt ondersteuning door samen met in- en externe partijen te werken aan ruimtelijke kwaliteit en landschap bij actuele ruimtelijke vraagstukken. De provincie zal de effecten van het principe van zorgvuldig ruimtegebruik en de kwaliteitsverbetering van het

landschap op de daadwerkelijke ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Brabant monitoren. Dit gebeurt onder andere door jaarlijks aan gemeenten te vragen hoe is omgegaan met de toepassing van de kwaliteitsverbetering landschap in ruimtelijke besluiten.

De transitie naar zorgvuldige veehouderij

De transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020 verdient in de visie van de provincie specifieke aandacht. De Brabantse veehouderij vervult een koploperpositie in de wereld en levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de economische positie van Brabant. Anderzijds zijn de grenzen voor groei van de sector bereikt. De gevolgen van de hoge mens-dierdichtheid voor de fysieke leefomgeving en het landschap zijn groot. Het is de wens om de veehouderij in evenwicht te brengen met zijn omgeving zodat een verantwoord woon-, werk- en leefklimaat wordt verkregen. Maar ook economisch is de stap naar een duurzame en innovatieve veehouderij nodig omdat het huidige verdienmodel, dat nog vaak gericht is op schaalvergroting en kostenminimalisatie, niet langer houdbaar is. De overlast van het productieproces op milieu- en leefomgeving moeten definitief opgelost worden. Daarom kiest Brabant voor een nieuwe weg waarbij de groei van de sector wordt beperkt en ontwikkeling naar een duurzame en innovatieve veehouderij wordt gestimuleerd. Om de steeds verdergaande schaalvergroting te keren, is het vanuit economisch perspectief nodig om alternatieven te ontwikkelen voor groei, bijvoorbeeld door economische meerwaarde/toegevoegde waarde van producten en kennis te generen. Belangrijke randvoorwaarde bij ontwikkeling van de veehouderij is dat deze zorgvuldig is, dus zorgt voor een goed niveau van volksgezondheid, een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving en een goede diergezondheid en –welzijn. Een snelle signalering van risico's en het beheersbaar maken van de risico's zijn daarbij van belang. Daarnaast wil de provincie gemeenten ondersteunen bij het aanpakken van overbelaste situaties; dit zijn locaties of gebieden waarin vanwege de (cumulatie van) uitstoot van milieuhinderlijke stoffen geen sprake meer is van een goed woon- en leefklimaat. Een duurzame veehouderij heeft verder nadrukkelijk aandacht voor het dier; het dierenwelzijn en de diergezondheid wordt verder bevorderd. Tot slot worden de grondstoffenkringlopen (op West-Europees niveau) gesloten; grondstoffen voor eiwitrijk voedsel komen meer dan voorheen uit Europa en door het terugwinnen van fosfaat uit mest wordt de fosfaatkringloop gesloten. Om de transitie naar een duurzame of zorgvuldige veehouderij te bevorderen, zijn in ieder geval maatregelen op bedrijfsniveau nodig. Daarnaast wordt bezien of ook de inrichting van het landelijk gebied hieraan bijdraagt.

Verordening Ruimte 2014

Provinciale Staten hebben op 7 februari 2014 de Verordening ruimte 2014 vastgesteld, op 19 maart treedt deze in werking. Ten opzichte van de Verordening ruimte 2012 omvat de Verordening ruimte 2014 diverse wijzigingen. Deze hebben in hoofdzaak betrekking op:

- Vereenvoudiging en verduidelijking: de opbouw van de Verordening ruimte 2014 is gewijzigd waardoor ze beter aansluit bij de systematiek van de bestemmingsplannen. Daarnaast is er gekozen voor een directer taalgebruik met meer opsommingen, eenvoudigere zinnen en herkenbare formuleringen.
- Wijzigingen vanwege het rijksbeleid: met de vaststelling van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is het rijksbeleid gewijzigd. Dat heeft ook gevolgen voor de kaders die in de provinciale verordening zijn opgenomen.
- Wijzigingen vanwege het landbouwbeleid: deze hebben in hoofdzaak betrekking op het beleid voor veehouderijen en de transitie naar zorgvuldige veehouderij en het beleid rond mestverwerking.
- Wijzigingen vanwege het natuurbelief: deze wijziging heeft met name betrekking op het compensatiebeleid.
- Overige wijzigingen: er zijn diverse wijzigingen doorgevoerd vanuit praktijkervaringen.

De voorgestelde beleidsaanpassingen zijn gebaseerd op de Structuurvisie RO 2010 - partiële herziening 2014. Vanuit de Verordening ruimte zijn de navolgende aspecten van belang voor het bestemmingsplan buitengebied.

- Bevordering van ruimtelijke kwaliteit (zorgplicht voor ruimtelijke kwaliteit en kwaliteitsverbetering van het landschap)
- Stedelijke ontwikkeling
- Ecologische hoofdstructuur
- Water
- Groenblauwe mantel
- Aardkunde en cultuurhistorie
- Gemengd landelijk gebied
- Zorgvuldige veehouderij
- Glastuinbouw
- Niet-agrarische ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied

Bevordering van ruimtelijke kwaliteit

De provincie wil de ruimtelijke kwaliteit van Brabant bevorderen. Dat betekent dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen een bijdrage dienen te leveren aan de kernkwaliteiten van Brabant en dat gemeenten bij ruimtelijke afwegingen het principe van zorgvuldig ruimtegebruik toepassen. Ook wil de provincie dat de initiatiefnemer zorgt voor een kwaliteitsverbetering van het landschap om daarmee het verlies aan omgevingskwaliteit te beperken.

Stedelijke ontwikkeling

Het provinciale beleid is al jaren gericht op het bundelen van de verstedelijking. Dit betekent dat het leeuwendeel van de woningbouw, de bedrijventerreinen, voorzieningen en bijbehorende infrastructuur moet plaatsvinden in de stedelijke concentratiegebieden (bestaand stedelijk gebied van de grotere kernen). Nieuw ruimtebeslag buiten deze gebieden kan slechts als inbreiding of herstructurering niet tot de mogelijkheden behoren, en dan in de zogenaamde zoekgebieden voor stedelijke ontwikkeling. Verder regelt de Verordening ruimte dat woningbouw (artikel 4.3) en aanleg van bedrijventerreinen en kantorenlocaties (artikel 4.4 en met 4.6) onderdeel worden van bindende afspraken in de vier regionale ruimtelijke overleggen. Daaraan nemen de gemeenten, waterschappen en de provincie deel. Het gemeentelijk grondgebied is

opgedeeld in een tweetal categorieën van deelgebieden: bestaande stedelijk gebied en zoekgebied verstedelijking.

Groenblauwe structuur

De groenblauwe structuur valt in twee gedeelten uiteen: de ecologische hoofdstructuur en de groenblauwe mantel.

Ecologische hoofdstructuur

Het kerngebied natuur en water bestaat uit de ecologische hoofdstructuur met inbegrip van de ecologische verbindingzones en waterstructuren zoals beken en kreken. Dit kerngebied omvat de bestaande natuurgebieden, waaronder de Natura 2000-gebieden, en de gebieden die nog omgevormd moeten worden naar natuur en nu nog vaak in agrarisch gebruik zijn. In de Verordening ruimte zijn al deze gebieden begrensd. Ter bescherming van de aanwezige waarden is bepaald dat deze strekken tot het behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken van de onderscheiden gebieden. Zolang inrichting en beheer van natuur nog niet zeker zijn, worden bestaande rechten echter gerespecteerd. Indien sprake is van aantasting van de aanwezige waarden door activiteiten in of buiten de ecologische hoofdstructuur geldt een compensatieplicht. Voor ecologische verbindingzones en de attentiegebieden gelden afwijkende regels.

Groenblauwe mantel

De groenblauwe mantel bestaat overwegend uit gemengd landelijk gebied met belangrijke nevenfuncties voor natuur en water. Het zijn meestal gebieden grenzend aan het kerngebied natuur en water die bijdragen aan de bescherming van de waarden in het kerngebied. De beheergebieden ecologische hoofdstructuur liggen binnen de groenblauwe mantel evenals de groene gebieden binnen én nabij bestaand stedelijk gebied. In de groenblauwe mantel is de agrarische sector een grote en belangrijke grondgebruiker. Ook recreatieve en toeristische bedrijven zijn binnen de groenblauwe mantel aanwezig. Het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, water, waterbeheer en landschap is in de groenblauwe mantel een belangrijke opgave. Nieuwe ontwikkelingen binnen de groenblauwe mantel zijn mogelijk als deze bestaande functies respecteren of bijdragen aan een kwaliteitsverbetering van die functies. Onder deze voorwaarden kunnen grondgebonden agrarische bedrijven in de groenblauwe mantel ook uitbreiden. Andere agrarische bedrijven mogen uitbreiden tot maximaal 1,5 ha (totaal inclusief bestaand). Voor intensieve veehouderijen en glastuinbouwbedrijven gelden specifieke regels. Teeltondersteunende kassen zijn in de groenblauwe mantel niet toegestaan en andere permanente teeltondersteunende voorzieningen moeten binnen het bouwblok worden opgenomen.

Water

De Verordening ruimte bevat regels voor:

- regionale waterbergingsgebieden en reserveringsgebieden waterberging. Hierbij is het doel te zorgen voor behoud van het waterbergend vermogen, onder andere door beperkingen t.a.v. bebouwing en ophoging van gronden;
- beschermingszones voor grondwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening (waterwingebied, 25- en 100-jaarszone en boringvrije zone). Hierbij is het doel te zorgen voor bescherming van de kwaliteit van het grondwater, onder andere door beperkingen aan stedelijke en agrarische ontwikkelingen;
- zoekgebied voor behoud en herstel van watersystemen. Hierbij is het doel te zorgen voor voldoende ruimte voor watersysteemherstel, onder andere door beperkingen t.a.v. bebouwing, oppervlakteverhardingen en ophoging van gronden;

- hoogwaterbescherming. Hierbij is het doel te zorgen voor bescherming van de primaire waterkering en tegengaan van activiteiten in de bodem rondom de aansluiting primaire waterkering die kunnen leiden tot het ondermijnen van de waterkerende functie. In het winterbed en de lange-termijnreservering winterbed is het doel te zorgen voor behoud van het stroomvoerend en bergend vermogen van de rivier, onder andere door beperkingen t.a.v. bebouwing.

Aardkunde en cultuurhistorie

Met behulp van de Verordening ruimte wil de provincie aardkundig waardevolle gebieden en cultuurhistorische vlakken beschermen, vanwege de onvervangbaarheid van de aanwezige waarden. Binnen het plangebied is geen sprake van een cultuurhistorisch vlak en/of aardkundig waardevol gebied. De gemeenten hebben grote vrijheid om zelf vorm te geven aan de wijze van bescherming. Tevens zijn er specifieke beschermingsregels voor aangewezen cultuurhistorisch waardevolle complexen, zoals kloostercomplexen en oude landgoederen.

Gemengd landelijk gebied

Het gemengd landelijk gebied ligt buiten de groenblauwe structuur en het bestaand stedelijk gebied en biedt een multifunctionele gebruiksruimte voor land- en tuinbouw, natuur, water, recreatie, toerisme en kleinschalige stedelijke functies. Land- en tuinbouw zijn daarbij de grootste ruimtegebruikers. Tevens zijn daar gebieden aangewezen waar teeltondersteunende kassen zijn toegestaan. Er zijn regels opgenomen die bepalen dat integrale bestemmingsplannen voor het agrarisch gebied een onderscheid maken tussen een gebied waar de ontwikkeling van een gemengde plattelandseconomie wordt nagestreefd en een gebied voor een in hoofdzaak agrarische economie. In deze laatste categorie vallen in ieder geval de landbouwonwikkelingsgebieden voor de (zorgvuldige) veehouderij, glastuinbouwgebieden en gebieden waar teeltondersteunende kassen zijn toegestaan. Gemeenten moeten zo op basis van een voorgenomen ontwikkeling van het agrarisch gebied een keuze maken voor een gebied waarbinnen verschillende functies met elkaar in evenwicht worden ontwikkeld, agrarische functies in samenhang met andere functies worden uitgeoefend en een gebied waar primair de agrarische functies worden behouden en versterkt en waar menging met andere functies wordt voorkomen. Grondgebonden agrarische bedrijven mogen in het agrarisch gebied uitbreiden. Permanente teeltondersteunende voorziening waaronder kassen tot 5000 m² zijn binnen het bouwblok toegestaan. In de gebieden die daarvoor specifiek zijn aangewezen, zijn binnen het bouwblok kassen tot 1,5 ha. toegestaan. Andere agrarische bedrijven mogen uitbreiden tot maximaal 1,5 ha en voor veehouderijen en glastuinbouwbedrijven blijft ook hier gelden wat specifiek daarover in de Verordening ruimte is geregeld. Binnen het plangebied is het gemengd landelijk gebied uit de Verordening ruimte aangemerkt als "Agrarisch gebied".

Glastuinbouw

In de Verordening ruimte zijn ten behoeve van de glastuinbouw doorgroeigebieden en vestigingsgebieden begrensd. In deze gebieden dient zich de glastuinbouw in Brabant te concentreren. In de vestigingsgebieden zijn nieuwe glastuinbouwbedrijven toegestaan. In de doorgroeigebieden ligt de nadruk op verdere ontwikkeling van bestaande glastuinbouwbedrijven. Nieuwe bedrijven zijn hier slechts onder voorwaarden toegestaan. Een glastuinbouwbedrijf buiten de aangewezen gebieden mag maximaal een omvang hebben van 3 hectare netto glas.

Niet-agrarische ontwikkelingen buiten het bestaand stedelijk gebied

De Verordening ruimte geeft algemene regels voor een aantal niet-agrarische ontwikkelingen in het buitengebied. De ontwikkeling van diverse niet-agrarische activiteiten is onder voorwaarden toegelaten in de agrarische gebieden en in de groenblauwe mantel. Om de ruimte voor de agrarische sector ook naar de toekomst toe te bewaren, is het wenselijk strijdige functies te

beperken. Algemeen uitgangspunt is dat gebruik wordt gemaakt van bestaande bebouwing, veelal vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing. De regels hebben betrekking op het wonen in het buitengebied, waaronder ook de ontwikkeling van ruimte-voor-ruimtekevels en kwaliteitsverbetering in bebouwingsconcentraties en landgoederen. Daarnaast zijn er regels voor diverse andere niet-agrarische ontwikkelingen. Deze regels zijn erop gericht om een kader te geven voor de aard en omvang van deze ontwikkelingen waarbinnen de gemeente haar eigen ruimtelijke afweging kan maken. Afwijkende regels zijn er voor agrarisch-technische hulpbedrijven en agrarisch verwante bedrijven, horecabedrijven en maatschappelijke voorzieningen, recreatiewoningen, dagrecreatie, kleinschalige vrijetijdsvoorzieningen, lawaaisporten en windturbines.

Natuurbeheerplan provincie Noord-Brabant 2011

In het natuurbeheerplan 2011 heeft de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant de gebieden begrensd waar subsidiëring van beheer van natuurgebieden, agrarische natuur en landschapselementen plaats kan vinden. Het natuurbeheerplan geeft aan waar kwaliteitsimpulsen voor natuur en landschap mogelijk zijn. Daarnaast beschrijft het natuurbeheerplan per (deel)gebied welke natuur- en landschapsdoelen van toepassing zijn en stelt het natuurbeheerplan zo nodig aanvullende eisen ten aanzien van het uitvoeren van bepaalde beheermaatregelen. Het natuurbeheerplan vormt een belangrijk instrument voor de realisering van het rijks- en provinciale natuur- en landschapsbeleid waaronder de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Provinciaal Waterplan 'Waar water werkt en leeft'

Het Provinciaal Waterplan bevat het strategische waterbeleid van de provincie Noord-Brabant voor de periode 2010-2015. Het plan doorloopt samen met de plannen van het Rijk en de waterschappen een 6-jarige beleidscyclus die is afgestemd op de verplichtingen uit de Kaderrichtlijn Water. Naast beleidskader is het Provinciaal Waterplan ook toetsingskader voor de taakuitoefening van lagere overheden op het gebied van water. Het plan is tevens beheerplan voor grondwateronttrekkingen. Bovendien is het plan een structuurvisie voor het aspect water op grond van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. De provincie hanteert de volgende hoofddoelstelling voor het waterbeleid in Noord-Brabant: De provincie wil dat het water bijdraagt aan een gezonde omgeving voor mens, dier en plant, waarin we veilig kunnen wonen en waar ruimte is voor economische, maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen. Dit vertalen we in de volgende maatschappelijke doelen:

- Schoon grond- en oppervlaktewater voor iedereen;
- Adequate bescherming van Noord-Brabant tegen overstromingen;
- Noord-Brabant heeft de juiste hoeveelheden water (niet te veel en niet te weinig).

In Noord-Brabant worden negen waterhuishoudkundige functies onderscheiden waarvoor naast de bovengenoemde algemene doelstellingen ook meer specifieke doelstellingen gelden, namelijk:

- Functie 'waternatuur';
- Functie 'verweven';
- Functie 'ecologische verbindingszone';
- Functie 'scheepvaart';
- Functie 'zwemwater';
- Functie 'water voor de EHS';
- Functie 'water voor de groenblauwe mantel';
- Functie 'water voor het landelijk gebied';

- Functie 'water in bebouwd gebied'.

Provinciaal Milieuplan 2011-2014

Het Provinciale Milieuplan (PMP) is de schakel tussen het Nationale Milieubeleidsplan en de Milieuplannen van de in de provincie Noord-Brabant gelegen gemeenten. Het bevat de milieudoelen van de provincie en hoe deze gerealiseerd kunnen worden. Provinciale Staten dienen bij het vaststellen van de Provinciale Milieuverordening rekening te houden met dit plan. Het ontwerp Provinciaal Milieuplan is gericht op de periode 2011-2014. Het voorgaande provinciale milieuplan, de Integrale Strategie Milieu (ISM) 2006-2010, komt met de vaststelling van het Provinciale Milieuplan 2011-2014 te vervallen. Het PMP wordt conform de Wet milieubeheer minimaal één keer per vier jaar door Provinciale Staten vastgesteld.

De visie is "Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen", aldus de definitie van de VN-commissie Brundtland uit 1987. Hoewel grote vooruitgang is geboekt, blijft de provincie kampen met een aantal hardnekkige problemen, zoals luchtkwaliteit met fijnstof en ammoniak en veiligheidsproblemen bij het goederenvervoer per spoor. Oude problemen blijken omvangrijker te zijn dan gedacht of er komen nieuwe bij zoals het broeikaseffect.

De provinciale visie kent een aantal basiselementen, randvoorwaarden die gelden voor elk provincieplan, Europese richtlijnen die overgenomen worden en uitgangspunten uit het voorgaande provinciale milieuplan. In het provinciale milieuplan krijgt 'milieu en gezondheid' een bijzonder accent. Gezondheid is niet alleen de afwezigheid van ziekte of handicap, maar een toestand van compleet fysiek, mentaal en sociaal welbevinden.

Het PMP biedt een sturend kader voor negen thema's: externe veiligheid, luchtkwaliteit, geur, geluid, licht, afval, stortplaatsen en concrete onderdelen van water en bodem die niet elders zijn geregeld. Daarnaast is er aansturing van het milieu voor biodiversiteit, energie, water, inrichting en mobiliteit in andere strategische plannen.

Noord-Brabant kent een paar milieuproblemen met een grotere impact dan elders in Nederland. Deze hebben te maken met de intensieve veehouderij en mobiliteit. Dit heeft gevolgen voor de leefbaarheid en de kwaliteit van natuur en water. In de Agenda van Brabant is een strategie en afweging aangereikt om extra zaken op te pakken. Voor het PMP zijn drie onderwerpen geselecteerd: toepassen van emissiereducerende technieken (luchtwassers) bij veehouderij, verminderen fosfaatdruk (waterkwaliteit) en convenanten voor verbeteren footprint (footprint en biodiversiteit). Het provinciale milieubeleid krijgt niet alleen vorm in het PMP. De provincie heeft naast het PMP nog vijf andere strategische plannen die de inrichting en het gebruik van de leefomgeving regelen:

- Structuurvisie en Verordening Ruimte;
- Provinciaal Waterplan;
- Provinciaal Verkeers- en Vervoers Plan;
- Energieagenda;
- Natuur- en Landschapsoffensief.

In al deze plannen zijn milieumaatregelen opgenomen. In het PMP wordt het beleid en de onderlinge afstemming voor negen thema's geregeld. Sommige van deze thema's hebben grote invloed op het behalen van doelstellingen in de vijf andere strategische plannen. Anderzijds hebben de vijf plannen ondersteuning nodig vanuit het PMP voor het behalen van de eigen doelstellingen. Over het algemeen is het PMP randvoorwaardelijk en de plannen en projecten kunnen vaak via koppeling met andere belangen in uitvoering genomen worden. Door de onderlinge integrale afstemming en de versterking op kernthema's komt het totale milieubeleid

aan bod. Het PMP is gelijkwaardig aan de andere strategische plannen en bevat geen beleidsuitspraken die dwingend of opleggend zijn voor deze plannen. Het PMP is gebaseerd op bestaande ambities, zowel vanuit de thema's van het PMP als van de overige beleidsvelden.

Aardkundige Waardenkaart

Op 3 augustus 2005 is de Aardkundig Waardevolle Gebiedenkaart Brabant bekendgemaakt. Een dag later is het vaststellingsbesluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant in werking getreden. De provincie Noord-Brabant wil haar aardkundige waarden behouden. Aardkundige verschijnselen zijn van grote betekenis voor zowel de belevingswaarde, als de natuurlandschap van een landschap. Daarnaast zijn ze het enige archief met betrekking tot de oudere geschiedenis van het landschap, waardoor ze zowel wetenschappelijke, als educatieve betekenis hebben.

Cultuurhistorische Waardenkaart

De Provincie Noord-Brabant heeft een Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) opgesteld. Deze kaart is dynamisch en wordt regelmatig aangepast (2006 en 2010). De Cultuurhistorische Waardenkaart is te raadplegen op de site van de provincie Brabant en bestaat uit de volgende onderdelen:

- Historische bouwkunst: dit zijn de 'monumenten' uit het dagelijks taalgebruik;
- Historische stedenbouw: het kan gaan om een gehucht, dorp, stad, woonwijk of industrieel complex;
- Historische geografie: aanpassingen die de mens in de loop der eeuwen heeft gedaan aan de natuurlijke omgeving;
- Historisch groen: de groenelementen en structuren die door ingrepen van de mens ontstaan;
- Historische zichtrelaties, hieronder vallen: molenbiotopen, schootsvelden, eendenkooien en zichtrelaties;
- Archeologische monumenten: deze kaartlaag bestaat uit de Archeologische Monumenten Kaart Noord-Brabant (AMK);
- Indicatieve archeologische waarden, naast de hierboven genoemde archeologische monumenten zijn op de cultuurhistorische waardenkaart indicatieve archeologische waarden af te lezen.

Deze waarden zijn belangrijk en moeten in beginsel beschermd worden.

Provinciale verordening stikstof en Natura 2000

Op 15 juli 2010 is de Verordening stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant in werking getreden. Doel van de Verordening stikstof en Natura 2000, is het verminderen van de stikstofuitstoot op Natura2000-gebieden in Noord-Brabant. Veehouders die een nieuwe stal willen bouwen of een stal geheel of gedeeltelijk willen renoveren, moeten dit melden bij de provincie.

- Als uitvoerder van de verordening heeft de provincie de volgende taken:
de provincie beoordeelt meldingen Verordening stikstof en Natura 2000 voor projecten en activiteiten die mogelijk nadelige gevolgen hebben voor de beschermde gebieden, zoals nieuwe stallen;
- De provincie ziet erop toe dat de verordening wordt nageleefd, bijvoorbeeld door controles uit te voeren bij bedrijven;
- De provincie beheert de depositiebank;
- De provincie controleert of de beoogde afname van de stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden wordt gehaald.

Regionaal beleid

Ruimtelijke visie West-Brabant 2030

In 2010 is door 19 West-Brabantse gemeenten in samenwerking met provincie, waterschappen en maatschappelijke partijen de Ruimtelijke visie West-Brabant 2030 vastgesteld. De Ruimtelijke visie is een overkoepelende visie die gaat over waarborgen van kwaliteiten, oplossen van (toekomstige) knelpunten en het verantwoord uitnuttigen van potenties. De regio zet in op een dubbelprofiel. Enerzijds herkent West-Brabant zich als knooppunt van infrastructuur en netwerk van verbindingen. Anderzijds ziet de regio zich als een gebied met een aantrekkelijke, ontspannen kwaliteit van leven, gebaseerd op een variëteit van dorpsse karakters en diversiteit van de steden in onderlinge nabijheid en afhankelijkheid in een afwisselend landschap. 'Een hecht netwerk in de tuin van de delta'. Onder het motto "zo doen we dat in West-Brabant" is in tien tellingen is een gezamenlijke koers vastgelegd:

- Centraal wat moet, decentraal wat kan;
- West-Brabant als zelfbewuste regio in een veranderend krachtenveld;
- Versterken van de regionale identiteit met gebiedsgerichte ontwikkelingsstrategieën;
- Ruimtelijke ontwikkeling volgt vanuit een visie op duurzaamheid;
- Water, natuur en landschapsambities zijn de basis voor een goed gefundeerde toekomst;
- Nieuwe verbindingen en het oplossen van knelpunten voor personen- en goederenvervoer;
- De economische structuur van West-Brabant wordt versterkt door regionale specialisaties;
- Een aantrekkelijke woonregio door het profiel als tuin van de delta;
- Spreiding van voorzieningen, betere bereikbaarheid en de leefbaarheid op peil;
- Toeristisch recreatieve identiteit en meerwaarde van routes en nieuwe ontwikkelingen.

Waterbeheerplan

Op regionaal niveau is het Waterbeheerplan van waterschap Brabantse Delta van kracht. Binnen het waterbeheerplan wordt aandacht gevraagd voor de reductie van wateroverlast in de stad, zoals ook is afgesproken bij de actualisering van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW-actueel). Het waterbeheerplan geeft aan dat waterbergingsgebieden, die het waterschap realiseert, ook opgenomen moeten worden in de bestemmingsplannen van gemeenten. Ook geeft het waterbeheerplan aan dat het waterschap ernaar streeft om de toegankelijkheid van het water via wandel- en fietspaden te willen vergroten. Waterschap Brabantse Delta stelt op basis van de Beleidsregel toepassing Waterwet en de Keur onder andere hydraulische randvoorwaarden aan het lozen, onttrekken, aan- en afvoeren van water van en naar het oppervlaktewater.

Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Breda 2030

In de structuurvisie Breda 2030 is op basis van een ontwikkelfundament, een aantal kernwaarden en drie hoofdlijnen het beleid ontwikkeld. Het fundament voor ontwikkeling is compact, duurzaam en met veel ruimte voor initiatief.

- Ondernemende en toegankelijke kernstad in een Europese regio;
- Onderwijsstad en ruimte voor vernieuwend ondernemerschap;
- Gastvrijheid centraal;
- Stad, dorpen en buitengebied horen bij elkaar;
- Cultureel erfgoed en de creatie van nieuwe waarden;
- De menselijke maat en participatie.

Drie hoofdlijnen voor ruimtelijke ontwikkeling staan centraal, gekoppeld aan drie P's: profit, planet, people. Knooppunt Breda benadrukt de profit kant, er wordt gebouwd de economische positie en mobiliteitssituatie van Breda. Breda Markstad stelt de kansen en kwaliteiten van het water in Breda centraal en bedient daarmee de planet kant. Het Bredaas Mozaïek tenslotte benadrukt de kwaliteit van de diverse gebiedskarakteristieken in de gemeente. Deze hoofdlijn is geassocieerd met de people kant.

Betekenis voor het buitengebied

Door het sturen van verdere verstedelijking in het bestaande stedelijk gebied blijft er in het buitengebied ruimte voor natuur, natuurbeleving, recreatie en agrarische bedrijvigheid. De diversiteit van het buitengebied met afwisselend natuur en cultuurlandschap draagt bij aan het leefklimaat van Breda. Daarom is een duurzame samenhang tussen stedelijk gebied en buitengebied een belangrijk uitgangspunt in de structuurvisie. Om verdere verstedelijking binnen de bestaande stedelijke gebieden mogelijk te maken wordt in de structuurvisie sterk ingezet op kwaliteit van de openbare ruimte, zodat deze optimaal kan functioneren als sociaaleconomische, ruimtelijke en klimatologische drager en als bepalende factor voor het woon-, werk- en leefmilieu in Breda.

De hoofdlijn Breda Markstad stelt het belang van water voor cultuurhistorie en identiteit centraal. Door de dalen is er een natuurlijke verweving van buitengebied en stedelijk gebied. Bovendien speelt water een belangrijke rol voor de toeristische aantrekkingskracht van Breda. De hoofdlijn Knooppunt Breda richt zich op de economische kracht van de gemeente. Het buitengebied kan hierin een rol spelen wat betreft de landbouw. Daartoe is de ambitie uitgesproken om de landbouw meer op regionale schaal in te richten. De gemeente wil een faciliterende rol spelen om streekproducten beter in de stad op de markt te brengen. Breda wil bedrijven die inspelen op de veranderende markt onder andere in het buitengebied van Bavel (Buitengebied Oost) meer ruimte geven. De hoofdlijn Bredaas Mozaïek wordt gebruikt om een gebiedsgerichte aanpak te formuleren. Lokale karakteristieken en behoeften van dorpen, buitengebiedsdelen en stadswijken staan centraal. Deze mozaïekstukken worden verbonden door historische linten.

Beleidskeuzen groen en water

Het is voor Breda van belang om de relatief goede landbouwgebieden in stand te houden en agrarische bedrijven de ruimte te geven voor duurzame innovatie. Deze innovatie is ondermeer nodig om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Hierdoor neemt enerzijds de kans op overstromingen toe en anderzijds zullen natuur en landbouw steeds meer te maken krijgen met verdroging. In het buitengebied wordt daarom steeds meer ruimte gereserveerd voor waterbuffering en –berging om op die manier overstromingen te voorkomen en in droge periodes water beschikbaar te hebben. Door klimaatverandering en modernisering van de landbouw in de afgelopen decennia, gaat de biodiversiteit in rap tempo achteruit. Door de ligging

op de overgang van zand op klei, de rijke cultuurhistorie en de verschillende ontginningsfasen kent Breda een gevarieerd buitengebied dat van oudsher fungeert als uitloopgebied voor de stad. Waren het vroeger vooral regenten die hun buitens rondom de stad hadden, tegenwoordig is het buitengebied het uitloopgebied voor iedere Bredanaar. De Bredanaar heeft hierbij de keus uit het kleinschalige agrarisch cultuurlandschap in beekdalen met aanliggende zandgronden, bossen, heide en open, natte beemden en polders.

De volgende beleidskeuzen voor het thema groen en water zijn van belang voor Buitengebied Oost:

- Op basis van ecologische en landschappelijke argumenten stelt de gemeente een alternatief tracé voor inzake de ten oosten van Bavel gelegen verbindingzone voor de boomkikker zoals deze is opgenomen in de verordening ruimte. De buiten de Ecologische Hoofdstructuur vallende groenblauwe structuren worden robuust ingericht zodat ze kunnen dienen als waterretentie en ecologische verbindingzones. Waar mogelijk fungeren ze als identiteitsdragers bij gebiedsontwikkelingen.
- Om de teruglopende biodiversiteit in het agrarisch gebied te stoppen investeert de gemeente in agrarisch landschapsbeheer. Hiermee wordt tevens het agrarisch cultuurlandschap hersteld zodat het aantrekkelijker wordt voor stedelingen om hier te recreëren.
- Om het buitengebied aantrekkelijker te maken voor de recreant, de stad-landrecreatie te verbeteren en agrariërs nieuwe economische dragers te bieden wordt ze de gelegenheid gegeven om met verbrede landbouw aan de slag te gaan. Dit betekent dat ze de ruimte krijgen om nevenactiviteiten te ontplooien zoals kamperen bij de boer, verkoop van eigen producten, een boerenterras, bed and breakfast en zorgboerderij. Hiermee houden zij hun bedrijf rendabel en kunnen landschappelijke, recreatieve en ecologische doelen worden verwezenlijkt.
- In het Bredase buitengebied worden mogelijkheden geboden voor de kwaliteitsverbetering van het landschap, voor ruimte voor ruimte en voor nieuwe landgoederen. Dit is een nadere uitwerking van het provinciale beleid. De gewenste landschappelijke verbetering van het buitengebied wordt gerealiseerd of gefinancierd uit de mogelijkheden die geboden worden om rood toe te voegen in het buitengebied. Het gaat dan de toevoeging van ruimte voor ruimte woningen en nieuwe landgoederen.

Landbouw

In het gebied Lijndonk-Tervoort, ten oosten van Bavel, heeft na de Tweede Wereldoorlog een ruilverkaveling plaatsgevonden waarbij het accent op het verbeteren van de agrarische bedrijfsvoering lag. Hierbij speelden natuur, cultuurhistorie en landschap nauwelijks een rol. Mede daarom is Lijndonk-Tervoort aangewezen als primair landbouwgebied. Het accent ligt hier op dit moment op veeteelt en akkerbouw. De veeteelt kent relatief weinig uitbreidingsmogelijkheden, mede omdat de provincie Noord-Brabant stuurt op inkrimping van de veestapel vanwege de hieraan gerelateerde problemen (milieu, volksgezondheid). In Lijndonk-Tervoort worden wel mogelijkheden geboden om een veehouderij of ander agrarisch bedrijf om te schakelen naar tuinbouw of boomteelt.

De oude zandgronden kennen wel landschappelijke en cultuurhistorische waarden, die waar mogelijk in de toekomst worden versterkt middels de aanleg van nieuwe houtwallen en houtsingels. Vanwege de aantrekkelijkheid van deze gebieden voor de recreant ligt het voor de hand om in te zetten op verbrede landbouw. Agrariërs krijgen hier de ruimte om nevenactiviteiten te ontplooien. Hiermee houden zij hun bedrijf rendabel en kunnen landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals bijvoorbeeld Vlaamse schuren, worden behouden en/of versterkt.

Overig

Van belang voor Buitengebied Oost is de voorgenomen ontwikkeling van de nabijgelegen Bavelse Berg tot evenemententerrein om Breda als evenementenstad te versterken. Binnenstad en Bavelse Berg zullen complementair aan elkaar zijn, waarbij Park de Bavelse Berg een knoop voor hospitality en mobiliteit wordt vlakbij het buitengebied.

In Buitengebied Oost zijn geen zoeklocaties voor windturbines aangewezen.

Nota Erfgoed in context

In de nota Erfgoed in context, ErfgoedVisie Breda 2008-2015 is vastgesteld dat het Bredase erfgoed de basis vormt van de Bredase identiteit en tevens de basis vormt van ruimtelijke ontwikkelingen in Breda. Om het erfgoed in brede zin op herkenbare wijze te kunnen inpassen in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingsprocessen is een goede inventarisatie noodzakelijk. In onderhavige toelichting worden de aanwezige cultuurhistorische waarden (archeologie, historische geografie en gebouwd erfgoed) globaal in beeld gebracht en wordt aangegeven hoe deze waarden beschermd worden.

Om de archeologische waarden in het gebied te beschermen conform het vastgestelde gemeentelijk beleid, de Monumentenwet 1988, waarin besloten ligt de Wet op de Archeologische Monumentenzorg 2007, is de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie' opgenomen voor de gebieden die conform de Beleidsadvieskaart Breda's Erfgoed, deel 1. Archeologie zijn gekenmerkt als gebieden met een archeologische verwachtingswaarde anders dan laag. Hetzelfde geldt voor de gebieden van archeologische waarden en gemeentelijke archeologische monumenten. Ter plaatse van gronden met een dubbelbestemming dient voorafgaand aan ontwikkelingen archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De resultaten van het archeologisch onderzoek wordt door bevoegd gezag, in deze de gemeente Breda, middels een selectiebesluit vervolgens vastgesteld.

Erfgoedverordening Breda

In de nota Erfgoed in context, ErfgoedVisie Breda 2008-2015 is vastgesteld dat het Bredase erfgoed de basis vormt van de Bredase identiteit en tevens de basis vormt van ruimtelijke ontwikkelingen in Breda. Om het erfgoed in brede zin op herkenbare wijze te kunnen inpassen in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingsprocessen is een goede inventarisatie noodzakelijk. Om de archeologische waarden in het gebied te beschermen conform het vastgestelde gemeentelijk beleid, de Monumentenwet 1988, waarin besloten ligt de Wet op de Archeologische Monumentenzorg 2007, is de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie' opgenomen voor de gebieden die conform de Beleidsadvieskaart Breda's Erfgoed, deel 1. Archeologie zijn gekenmerkt als gebieden met een archeologische verwachtingswaarde anders dan laag. Hetzelfde geldt voor de gebieden van archeologische waarden en gemeentelijke archeologische monumenten. Ter plaatse van gronden met een dubbelbestemming dient voorafgaand aan ontwikkelingen archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De resultaten van het archeologisch onderzoek wordt door bevoegd gezag, in deze de gemeente Breda, middels een selectiebesluit vervolgens vastgesteld.

Kwaliteitsverbetering landschap Breda

Bij ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied bepaalt de Verordening ruimte van de provincie Noord-Brabant dat de initiatiefnemer zorgt voor een investering in het landschap om daarmee het verlies aan omgevingskwaliteit te beperken. In principe wordt hierbij uitgegaan van de realisering van een fysieke prestatie op de projectlocatie en/of de directe projectomgeving. Indien dat niet mogelijk is, is de storting van een bijdrage in een gemeentelijk landschapsfonds een alternatief. De regeling voor kwaliteitsverbetering van het landschap is zo opgezet dat de gemeente Breda zelf nader vorm kan geven aan de regeling. Dit betekent dat een bestemmingsplan de nodige ruimtelijke randvoorwaarden dient te bevatten ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen.

Om dit verder handen en voeten te geven is door de gemeente Breda een Kwaliteitsverbetering landschap opgesteld.

Daar waar krachtens de provinciale Verordening ruimte een landschappelijke inpassing vereist is gelden in de bestemmingsplannen (zo ook Bestemmingsplan Buitengebied Oost) de volgende voorwaarden:

- Onder landschappelijke inpassing wordt verstaan de aanplant van een landschapselement van minimaal 3 meter breed bestaande uit inheemse bomen en struiken. De lengte van de inpassing is hierbij gelijk aan het totaal van de lengtes van de twee langste zijden plus de lengte van een korte zijde van de in te passen ontwikkeling;
- Hierbij zijn minimaal drie soorten bomen of struiken per 10 meter aanwezig en er is duidelijk sprake van een gemengde structuur;
- De landschappelijke inpassing wordt zo gesitueerd dat deze de ontwikkeling zoveel mogelijk visueel afgeschermd. Het heeft hierbij de voorkeur om met de inpassing de contouren van het bouwvlak te begrenzen;
- De landschappelijke inpassing dient aansluitend aan of op het bouwvlak te worden uitgevoerd;
- Bij aanplant van de landschappelijke inpassing mag een eventuele uitbreidingsrichting vrijgehouden te worden;
- De groenstructuren die meetellen in het kader van landschappelijke inpassing worden bestemd als natuur teneinde het behoud hiervan te garanderen;
- Indien op het perceel al groenstructuren bestaan die aan de bovenstaande criteria voldoen mogen deze worden meegeteld in de totale inpassing;
- Indien het niet (volledig) mogelijk is om binnen het project een landschappelijke inpassing op te nemen is een storting in het groenfonds benodigd voor de oppervlakte waarvoor men in gebreke blijft. Hierbij wordt uitgegaan van een basisbedrag en een functietoeslag op basis van het type gebied waarin men zich bevindt. De af te dragen toeslag wordt berekend door het basisbedrag met de functietoeslag te vermenigvuldigen. Hierbij gelden de volgende bedragen en toeslagen.

	Basisbedrag euro/m ²	Factor functietoeslag(€/m ²)			
		Agrarisch		Agrarisch met waarden	
				Glastuinbouw	
Stedelijke bebouwing	€ p.meter.	p.me ter.		p.m eter.	p.me ter.
Agrarische bebouwing	€ 3	0,1	(€ 0,3)	1	1
Agrarische bebouwing tijdelijk	€ 1,5	0	(€ 0)	0,5	0
Glastuinbouw	€ 4	0,5	(€ 2)	1	0,2
Stedelijk onbebouwd	€ 1	1	(€ 1)	1	1

Waterbeleid

De Structuurvisie Breda, het Waterplan, het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan en het Hemelwater- en grondwaterbeleid vormen het beleidskader water op gemeentelijk niveau. Het beleid met betrekking tot de zorgplicht stedelijk afvalwater is vastgelegd in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan van de gemeente Breda. De zorgplichten hemel- en grondwater zijn in het door de gemeenteraad vastgestelde Hemel- en grondwaterbeleidsplan uitgewerkt.

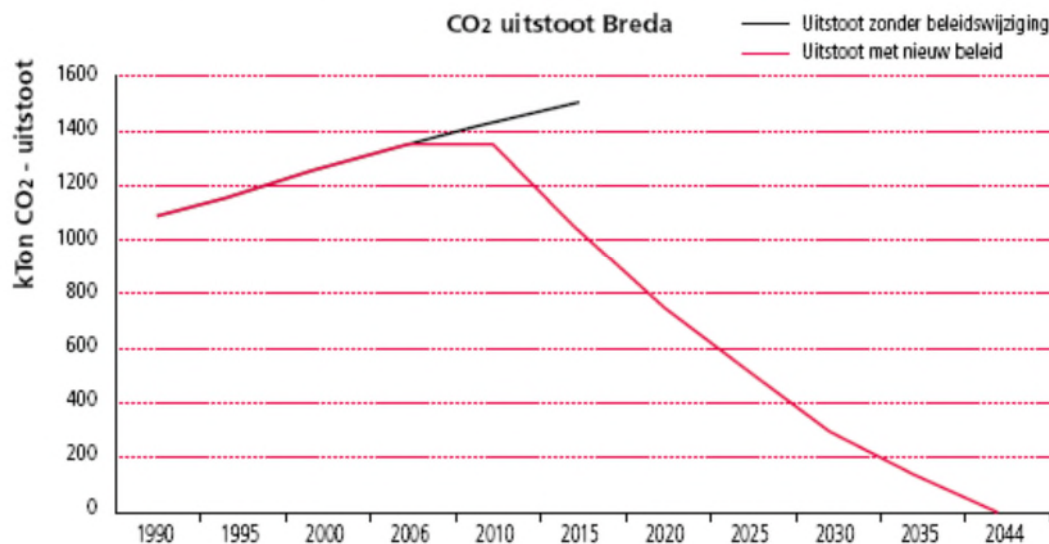
Het Hemel- en grondwaterbeleid is gericht op het nastreven van de oorspronkelijk natuurlijke situatie. Hiervoor gelden eisen ter voorkoming van (hemel- of grond) wateroverlast (veiligheidseisen) en eisen ter voorkoming van achteruitgang van het natuurlijk (hemel- of grond) watersysteem (duurzaamheidseisen). In alle gevallen geldt zuiveren waar het moet vanuit de gewenste waterkwaliteit.

Klimaatnota 'Steek positieve energie in het klimaat' (2008)

De gemeente Breda heeft in haar Klimaatnota (gemeente Breda, 2008) haar ambities vastgelegd ten aanzien van energie en klimaat en geeft hiermee invulling aan (inter)nationaal, provinciale en lokale beleidsdoelstellingen. De ambitie is hoog: Breda wil in 2044 CO₂ neutraal zijn. Voor 2015 en 2020 zijn tussendoelen geformuleerd.

tussendoelen	2015	2020
% CO ₂ neutraal t.o.v. 2006	25	45
% CO ₂ reductie t.o.v. 1990	5	30
% duurzame energie	15	20
% efficiencyverbetering per jaar	2	2

► Figuur 3 CO₂-uitstoot Breda

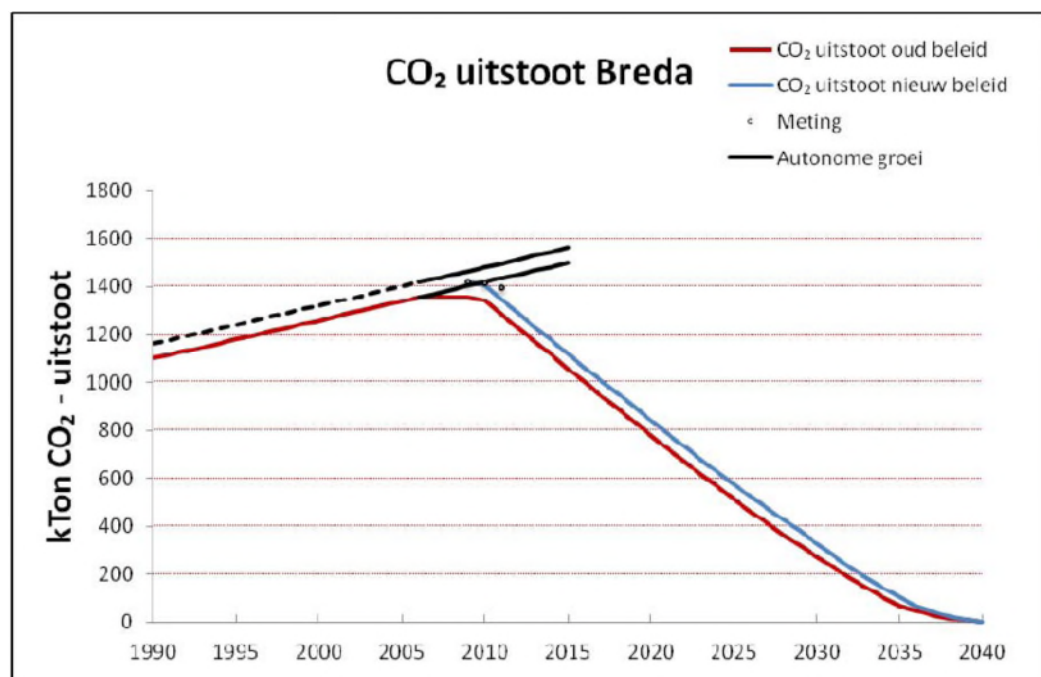
Dit vereist een trendbreuk: sinds 1990 is Breda-breed sprake van een toename van de uitstoot van CO₂ van 1.084 kiloton in 1990 via 1.356 kiloton in 2006 naar een verwachte 1.502 kiloton in 2015. Hiervan wordt circa 25% uitgestoten door verkeer, 50% door bedrijven en instellingen en 25% door woningen.

In de Klimaatnota worden uitgangspunten en projecten benoemd op een zestal thema's. Thema's relevant voor Breda-Oost zijn in onderstaande tabel samengevat:

Thema	Projecten met raakvlak Breda-Oost
<i>Duurzame overheid</i>	<i>geen raakvlak met Breda-Oost</i>
Duurzame energieproductie	Windenergie
	Biobased economy
	Warmtewinning
	Koude-Warmteopslag (KWO) en geothermie
	Zonneenergie (op grootschalige locaties, bv geluidschermen)
<i>Schone en zuinige mobiliteit</i>	<i>geen raakvlak met Breda-Oost</i>
<i>Energiezuinige gebouwde omgeving</i>	<i>geen raakvlak met Breda-Oost</i>
Duurzame (agrarische) bedrijven	Standaard uitvoering maatregelen met terugverdientijd tot 5 jaar
	Stimuleren duurzaam ondernemen
	Onderzoek naar zonnepanelen / windturbines op daken
	Onderzoek naar KWO, geothermie, energieneutrale kassen
Klimaatbestendige woonomgeving	Aanplant groen
	Waterberging
	Onderzoek naar klimaatbestendig bouwen

Uitvoeringsprogramma Klimaat 2013-2016 (2013)

De Klimaatnota is concreet vertaald in een Uitvoeringsprogramma Klimaat. Evaluatie van het eerste uitvoeringsprogramma 2009-2012 heeft laten zien dat de doelstellingen tot 2012 grotendeels zijn behaald: er is sprake van een gestage daling van de CO₂ uitstoot. De daling is nog niet zo groot als beoogd, met name door vertraging in "grote" projecten als de windturbines op Hazeldonk en Biobased economy.

In het uitvoeringsprogramma 2013-2016 zijn de doelstellingen herijkt waar nodig en verder uitgewerkt. Hieronder een samenvatting van de thema's en projecten met raakvlakken met Breda-Oost:

Duurzame energieproductie

Bevindingen/aandachtspunten:

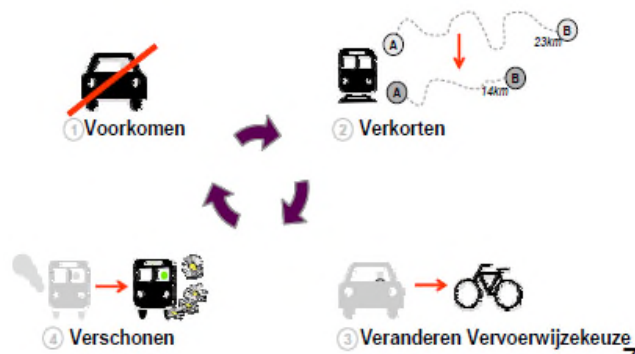
- Breda zet naast energiebesparing fors in op duurzame energieproductie. Onderzoek naar de energiestrategie (zie hieronder) laat zien dat de CO₂ voor 2044 kan worden gehaald bij 50% energiebesparing en 50% duurzame energieopwekking;
- Doelstelling voor 2020 is 20% minder energiegebruik, 20% minder CO₂ uitstoot en 20% duurzame energieopwekking;
- Grootschalige opwekking van duurzame energie wordt belemmerd door de ondersteuning die grijze stroom krijgt.

Projecten:

- Met een gevarieerd maatregelenpakket inzetten op samenwerkingsvormen tussen woningeigenaren en private aanbieders op het gebied van o.a. zonne-energie;
- Integratie duurzame energie in de ruimtelijke ordeningsproces;
- Stimuleren benutting bodemeenergie en rioolwarmte;
- Grootschalige duurzame energieopwekking met windenergie geconcentreerd langs A16;
- Zoeken naar locaties voor geothermische installaties in (Noord-)Breda;
- Innovatie en kennisontwikkeling;
- Stimuleren zonnepaneelinitiatieven voor publiek en bedrijven;
- Onderzoek biobased economy;
- Onderzoek riothermie (warmtelevering uit rioolwater);
- Realisatie windturbinepark Hazeldonk: 3 turbines a 3 MW (2015);
- Onderzoek en uitvoering overige locaties windenergie..

Schonen en zuinige mobiliteit

- Verduurzaming vanuit het verkeerssysteem: voorkomen van ritten, verkorten van ritten, verschonen van ritten en het veranderen van ritten.

- Verduurzaming vanuit het individu: doelgroepgericht op gedragsverandering.

Duurzaam ondernemen

Bevindingen/aandachtspunten:

- Duurzaam ondernemen en kennisuitwisseling over duurzaamheid is gestimuleerd en heeft geleid tot initiatieven.

Projecten:

- Stimuleren energiebesparing bedrijven;
- Stimuleren duurzaam ondernemen;
- Onderzoek naar en communicatie met ondernemers over energieneutrale kassen.

Klimaatbestendige woonomgeving

Bevindingen/aandachtspunten:

- In 2010 is een (eerste) klimaatadaptatiescan uitgevoerd voor de gemeente Breda. Conclusie hieruit is dat de belangrijkste klimaat opgaven liggen op het gebied van temperatuurstijging (hittestress) in (versteend) stedelijk gebied en wateroverlast door meer neerslag in korte tijd (met name in versteend stedelijk gebied).

Projecten:

- Klimaatverandering als volwaardig thema;
- Borging leefkwaliteit;
- Beperking wateroverlast;
- Meer groen en water.

Energiestrategie

In het voorjaar van 2012 heeft de gemeente Breda onderzoek laten verrichten naar de gewenste energiestrategie om tot de doelstellingen uit de Klimaatnota te komen (Evert Vrins, 2012). Pijlers voor de strategie zijn enerzijds terugdringen van de energiebehoefte en anderzijds verduurzaming van de energievoorziening. Op basis van een analyse van huidige en toekomstige energievraag en een inventarisatie van mogelijke energiemaatregelen zijn voor de stad en op wijkniveau voorstellen gedaan voor een aanpak op korte termijn en lange termijn (tot 2044). Actualisatie van de CO₂-uitstoot berekening laat zien dat in 2010 de totale CO₂ uitstoot voor Breda als geheel 1.205 kiloton bedroeg, waarvan 27% door vervoer, 46% door bedrijven en 27% door woningen. Het totale energiegebruik neemt de komende jaren eerst nog (licht) toe en vanaf ca 2020 licht af tot ca 85% van het huidig energiegebruik (zonder aanvullende maatregelen). Het aanbod aan duurzame energie is nu nog minimaal. Als maximaal wordt ingezet op duurzame energieopwekking kan het aanbod in 2050 maximaal 50% van de energievraag dekken. Dat betekent dat als Breda in 2044 CO₂ neutraal wil zijn, ingezet moet worden op 50% vermindering van het energiegebruik en 50% duurzame energieopwekking. Dat kan alleen als op alle energie-fronten een maximale inspanning nagestreefd wordt. In de studie wordt een aantal conclusies en aanbevelingen gedaan. Voor Breda-Oost meest relevant zijn:

- De CO₂ doelstelling is haalbaar, maar allen met een maximale inspanning;
- Op het gebied van verkeer en vervoer moet de gemeente Breda sturen op verandering van de verdeling tussen auto en fietsverkeer;
- Binnen de bebouwde omgeving moet de gemeente inzetten op vermindering van het energiegebruik (zuinigere woningen en bedrijven, energieneutrale kastuinbouw, optimalisatie energiebesparing in processen), transitie van gas naar elektriciteit en stimuleren duurzame energieopwekking;
- Er is onvoldoende duurzame energie beschikbaar. Groen gas en groene electriciteit zijn nog beperkt aanwezig. Warmte is al in ruime mate beschikbaar. Het is van belang duurzame energieopwekking verder te onderzoeken en te stimuleren: biobased economy, zonnewarmte, windenergie, geothermie.

Bijlage 3 Gezondheidsaspecten in het buitengebied

Algemeen

In zijn algemeenheid bestaan zorgen over mogelijke gevolgen van met name de intensieve veehouderijen op de gezondheid van omwonenden. Afgevraagd wordt of het vanuit gezondheidsoogpunt aanvaardbaar is door te gaan met schaalvergroting in de (intensieve) veehouderij en of het concentreren van grote bedrijven in (bijvoorbeeld) de LOG's gunstig is of niet.

De ontwikkelingen en inzichten in de relatie intensieve veehouderij en volksgezondheid zijn aan discussie onderhevig:

- Is daadwerkelijk sprake van negatieve effecten van intensieve veehouderij voor de gezondheid van omwonenden?
- Zo ja, kunnen ruimtelijke maatregelen, zoals zonering of eisen aan de afstand tussen bedrijven, de kans op effecten verkleinen?

Antwoorden op deze vragen zullen mogelijk aanwijzingen kunnen geven hoe in de bestemmingsplannen rekening kan worden gehouden met gezondheidsaspecten. Daarom zijn bovenstaande vragen (op gebiedsniveau) belangrijk in het kader van dit planMER. De omstandigheden in de stallen zelf (op inrichtingsniveau), en de mogelijke gevolgen daarvan voor de gezondheid van werknemers in de sector, omwonenden en passanten, verdienen (bijvoorbeeld bij vergunningverlening) aandacht vanuit het oogpunt van goede arbeidsomstandigheden. Een ruimtelijk plan zoals het bestemmingsplan kan echter geen invloed hebben op eisen op dit gebied. Hoewel deze maatregelen op inrichtingsniveau in het kader van de bestemmingsplannen niet van belang zijn, zal hier zijdelings wel enige aandacht aan worden besteed.

In deze paragraaf komt eerst algemene informatie over de mogelijke effecten van de intensieve veehouderij op de gezondheid aan bod. Vervolgens wordt beschreven hoe op het niveau van dit planMER de mogelijke effecten van de referentiesituatie kunnen worden beoordeeld. De scenario's in dit MER worden getoetst aan de hand van deze beoordelingssystematiek.

De analyse van de effecten op de gezondheid is vooral gebaseerd op de volgende rapporten:

- J. E. Kornalijslijper, J.C. Rahamat-Langedoen, Y.T.H.P. van Duynhoven, februari 2008, Volksgezondheidsaspecten van veehouderij megabedrijven in Nederland. Zoönosen en antibioticumresistentie, RIVM, Bilthoven;
- Ir. A. Dusseldorp et al., 2008, Intensieve veehouderij en gezondheid. Overzicht van kennis over werknemers en omwonenden, RIVM, Bilthoven;
- D.J.J. Heederik et al., juni 2011, Mogelijke effecten van bedrijven met intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden: onderzoek naar blootstelling en gezondheidsproblemen, IRAS Universiteit van Utrecht, NIVEL, RIVM;
- Gezondheidsraad, augustus 2011, Antibiotica in de veeteelt en resistente bacteriën bij mensen. Den Haag: Gezondheidsraad;
- H. Alders, september 2011, Van mega naar beter. Rapportage van de maatschappelijke dialoog over schaalgrootte en toekomst van de veehouderij. Ministerie van EL&I;
- R. Nijdam, A.S.G. van Dam, oktober 2011, Informatieblad Intensieve veehouderij en Gezondheid Update 2011, GGD Nederland.

Mogelijke gevolgen van intensieve veehouderij op de gezondheid

Er zijn diverse manieren waardoor de (intensieve) veehouderij invloed kan hebben op de gezondheid van mensen. Er zijn diverse organismen die schadelijk kunnen zijn, maar ook stoffen (in de lucht) kunnen een ongunstig effect hebben. Ook de routes waarlangs het effect tot stand komt kan verschillen. Wordt het effect veroorzaakt door direct contact, verspreiding via de mest of via de lucht, of door de voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong? En wie kunnen de effecten ondervinden, alleen de medewerkers in de bedrijven, ook de omwonenden, of de bevolking als geheel? Dat laatste is bijvoorbeeld het geval bij verspreiding via het voedsel.

De relevante onderwerpen in dit kader zijn:

- biologische agentia: (micro-)organismen die mogelijk schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid;
 - Ziekteverwekkers die van dier op mens kunnen worden overgebracht, de zogenaamde zoönosen;
 - Antibioticum resistente bacteriën, die op de mens worden overgebracht en in bepaalde gevallen schadelijk kunnen zijn voor de drager.
- ammoniak;
- fijn stof;
- geur.

Hieronder wordt ingegaan op deze verschillende mogelijke bedreigingen van de gezondheid.

1a. Zoönosen

Zoönosen zijn infectieziekten die van dieren op mensen overdraagbaar zijn. Dit kunnen bijvoorbeeld virussen zijn, bacteriën of andere organismen, zoals Toxoplasma, die van dieren op de mens worden overgebracht. Bij virussen kunnen soms vormen ontstaan die ook van mens op mens kunnen worden overgebracht. Vaak zijn vogelgriepvirussen de bron van griepvirussen bij zoogdieren en mensen. Een voorbeeld van een zoönose is de uitbraak van een erg besmettelijk subtype van de vogelgriep in 2003.

Dit heeft zich toen snel verspreid onder dieren en ook mensen zijn besmet geraakt. Wilde watervogels zijn een bekende bron van een milde vorm van vogelgriep. Griepvirussen (influenzavirussen) zijn erg veranderlijk. Zo kunnen in een varken griepvirussen van varken, vogel en mens zich mengen waardoor nieuwe typen ontstaan. Een voorbeeld van een dergelijk nieuw virus is de Mexicaanse griep, die in 2009 optrad. Voor griepvirussen is bij kippenhouderijen een duidelijk verband gevonden tussen bedrijfsgrootte en de aanwezigheid van influenza. Hoe groter het bedrijf, hoe groter de kans op influenza. Bij varkensbedrijven is deze trend niet gevonden. Q-koorts is een zoönose waarbij een bacterie de ziekteverwekker is. De bacterie kan lang buiten de gastheer (het dier) in leven blijven en ook na jaren nog mensen en dieren besmetten. Salmonella komt voor bij kippen en bij varkens. Deze bacterie kan de mens besmetten via eieren en vlees. Ook hiervoor geldt dat bij pluimvee een duidelijk verband is gevonden tussen bedrijfsgrootte en de aanwezigheid van Salmonella. Bij varkens is dit niet duidelijk (in onderzoeken soms wel en soms niet).

Toxoplasma, de veroorzaker van toxoplasmose, is een dierlijke parasiet die onder meer bij varkens voorkomt. Het kan door diverse dieren worden overgebracht. Hierdoor en door verblijf van toxoplasma in de bodem komt het bij bedrijven met uitloop in de vrije lucht (dit zijn vooral kleinere bedrijven) meer voor dan bij de moderne intensieve veehouderij. Katten zijn een belangrijke bron van besmetting van de mens, rechtstreeks of door contact met kattenuitwerpselen of grond waarin deze voorkomen. In de grond kunnen besmettelijke overlevingsvormen van Toxoplasma aanwezig zijn, de zogenaamde oöcysten. Mensen kunnen

ook worden besmet door het eten van onvoldoende verhit vlees. Toxoplasmose kan ernstige gevolgen hebben voor het ongeboren kind, vooral als de moeder in de eerste maande van de zwangerschap voor het eerst besmet wordt door de parasiet. Bij besmetting na de geboorte zijn de gevolgen meestal mild, maar bij een klein deel van de patiënten heeft de ziekte een ernstig verloop.

Als indicator voor de aanwezigheid van bacteriën in de lucht, en tegelijk daarmee ook van andere ziekteverwekkers (en resistente bacteriën, zie hieronder), worden endotoxinen gebruikt. Dit zijn bestanddelen uit de celwanden van een hele grote groep bacteriesoorten (Salmonella en Qkoorts horen beide tot deze groep). Een hoog gehalte aan endotoxinen geeft dus niet direct aan dat er schadelijke organismen in de lucht aanwezig zijn, maar kan wel gebruikt worden als aanwijzing of de kans daarop groter of kleiner is. In de stallen kunnen hoge concentraties van endotoxinen optreden. Dit kan invloed hebben op de luchtwegen. Werknemers met allergie en astma reageren hier sterker op dan werknemers zonder allergie of astma. Ook in de omgeving van bedrijven kan de endotoxineconcentratie in de lucht hoger zijn dan elders (bijvoorbeeld in stedelijk gebied). Het gaat daarbij echter wel om zeer lage concentraties, waarvan geen effecten op de gezondheid worden verwacht (zie D.J.J. Heederik et al., jan 2011 en juni 2011). Bij metingen rondom specifieke bedrijven werd duidelijk dat de veehouderij in alle gevallen bijdraagt aan hogere niveaus van endotoxinen tot een afstand van het bedrijf van ongeveer 250 meter. De concentraties waren het hoogst bij varkenshouderijen en pluimveebedrijven. In stofmonsters van de regio waar Q-koorts is opgetreden is de betreffende bacterie ook begin 2011 (tijdstip onderzoek) nog meetbaar, ondanks het gegeven dat Q-koortsuitbraken zich niet meer voordoen. Vermoedelijk gaat het om lage achtergrondniveaus.

De kans op besmetting tussen bedrijven - en daardoor verspreiding van dierziekten - is te verminderen door een voldoende grote afstand tussen bedrijven aan te houden.

1b. Antibioticumresistentie

Bekend is de opkomst van een bepaald type MRSA (Meticilline Resistente Staphylococcus aureus) in de varkenshouderij. De bacterie (een staphilococ) is resistent voor een groep veel gebruikte antibiotica. De resistente vorm komt voor bij mensen die nauw contact hebben met varkens of vleeskalveren, zoals de medewerkers van de bedrijven. Verspreiding van mens op mens is mogelijk. Daardoor valt bijvoorbeeld verspreiding binnen een gezin niet uit te sluiten. Ook verspreiding via de lucht of door contact met mest kan een rol spelen, maar er is meer onderzoek nodig om hierin inzicht te verschaffen. De dragers van MRSA zullen er gewoonlijk niets van merken, maar het kan voor mensen met een slechte weerstand wel een bedreiging zijn. Daarom is het van heel groot belang, dat besmetting in ziekenhuizen wordt voorkomen. De richtlijn is nu, dat personen die intensief contact hebben met varkens of kalveren bij ziekenhuisopname worden onderzocht op MRSA en in isolatie worden verpleegd tot is uitgesloten dat ze drager zijn. Het optreden van resistentie vormt een bedreiging voor de volksgezondheid. Het hangt samen met het op grote schaal gebruiken van antibiotica in de veehouderij. Daarom worden maatregelen genomen om het gebruik geleidelijk terug te dringen.

De resistente bacteriën kunnen via het ventilatiesysteem van de bedrijven ook in de buitenlucht terecht komen. De veespecifieke MRSA-bacterie werd in het onderzoek van Heederik et al (juni 2011) vaker en in hogere concentraties teruggevonden in een straal van 1.000 meter rond veehouderijbedrijven. In hoeverre dit kan leiden tot MRSA besmetting van omwonenden is nog onduidelijk, maar door de sterke verdunning in de buitenlucht zal de kans gering zijn. Net als voor de veehouders geldt, zullen ook andere mensen het in het algemeen niet merken dat ze drager zijn.

Het grootste probleem zijn volgens de Gezondheidsraad de ESBL-producerende bacteriën. Kip, ander vlees, eieren, groenten en fruit kunnen besmet zijn met ESBL-producerende bacteriën. Mensen die voedsel eten dat besmet is met deze bacteriën, kunnen resistent raken tegen de meeste antibiotica. Hoewel niet exact is vast te stellen hoe groot de bijdrage is die de veehouderij levert aan de verspreiding van resistentie door ESBL, vormen de ESBL-producerende bacteriën volgens de Gezondheidsraad op dit moment en in de nabije toekomst vanuit de veehouderij het grootste microbiële risico voor de volksgezondheid (Gezondheidsraad, augustus 2011).

De overheid en de sector hebben afspraken gemaakt om het antibioticagebruik in de veehouderij te verminderen en zo de risico's van resistentieontwikkeling te beteugelen. Het totale gebruik moet in 2013 zijn gehalveerd ten opzichte van dat in 2009. In 2011 moest het gebruik al met 20 procent zijn verminderd. De Gezondheidsraad heeft in haar visie (augustus 2011) extra aanbevelingen gedaan die moeten leiden tot een verminderd gebruik van antibiotica in het algemeen, en van sommige groepen antibiotica in het bijzonder.

2. Ammoniak

Ammoniak is in hoge concentraties bijtend voor de ogen, de huid en de luchtwegen. De concentraties in de stallen liggen zowel in de rundveehouderij als in de varkens- en pluimveesector boven de normen voor blootstelling. Buiten de stallen liggen de waarden ver onder het niveau waarop gezondheidseffecten kunnen worden verwacht.

3. Fijn stof

In de stallen kunnen relatief hoge concentraties van fijn stof optreden, maar ook van inhaleerbaar stof dat iets groter is. De bijdrage aan de luchtkwaliteit buiten de stal verschilt per staltype en per diersoort. De concentratie van fijn stof in de lucht kan bij de grens van een intensieve veehouderij (grens van de inrichting) in de orde liggen van enkele microgrammen per m³ lucht. Dit geldt globaal genomen bij zowel (grote) varkens- als kippenhouderijen, waarbij globaal genomen geldt dat de belasting door kippenbedrijven het grootst is. Bij de grondgebonden veehouderij komt veel minder fijn stof vrij en is dit in de praktijk geen aandachtspunt. Indien de toename van de concentratie fijn stof in de lucht tot gevolg heeft dat de geldende grenswaarden voor de luchtkwaliteit worden overschreden, zullen in het kader van een omgevingsvergunning maatregelen worden voorgeschreven om de belasting van de lucht terug te dringen. Hiervoor bestaan realistische maatregelen.

Blootstelling aan fijn stof brengt diverse gezondheidsrisico's met zich mee. Het gaat daarbij vooral om verergering van bestaande aandoeningen. Risicogroepen zijn ouderen, patiënten met al bestaande luchtweg- en hartaandoeningen en kinderen met al bestaande luchtwegklachten. Ook gezonde kinderen zijn relatief gevoelig voor fijn stof. Deze risico's bestaan ook - zij het in mindere mate - bij concentraties die lager zijn dan de geldende grenswaarde van 40 µg/m³ lucht.

In de interimrapportage (D.J.J. Heederik et al., jan. 2011) worden ook de voorlopige resultaten gegeven van een vergelijking van gezondheidsgegevens van huisartsenpraktijken in gebieden met veel intensieve veehouderij en praktijken elders in het land. De suggestie dat in gebieden met veel intensieve veehouderij meer klachten en aandoeningen aan de luchtwegen worden gemeld, kon hiermee niet worden bevestigd. Eerder wordt het tegendeel waargenomen. Een aantal specifieke klachten (pneumonie en chronische bronchitis) werd in de gebieden met veel intensieve veehouderij wel vaker gevonden. Voor pneumonie kan dit samenhangen met de Q-koorts uitbraak. De resultaten van het vervolgonderzoek (zie D.J.J. Heederik et al., juni 2011) bevestigen dit beeld. Er zijn weinig verschillen gevonden met de gezondheid van een plattelandsbevolking elders in het land die beduidend minder intensieve veehouderij in de

omgeving heeft. Rondom intensieve veehouderij werden vooral meer longontstekingen gezien; dit gold voor alle jaren tussen 2006 en 2009 en is naar alle waarschijnlijkheid ten dele gerelateerd aan de uitbraak van Q-koorts in de jaren 2008 en 2009. Astma en COPD kwamen niet vaker voor in de nabijheid van intensieve veehouderij. Mensen met COPD en astmatici hadden echter wel meer complicaties van hun ziekte, met name infecties van de bovenste luchtwegen en longontsteking. Astma blijkt minder vaak voor te komen bij hogere concentraties van fijn stof en (dus) in de nabijheid van veehouderijbedrijven. Longontsteking is enigszins verhoogd in de nabijheid van intensieve veehouderij in het algemeen en sterk verhoogd bij omwonenden van bedrijven met geiten en pluimvee. Statistisch is het verband sterk tussen het voorkomen van 'mogelijke Q-koorts' en veehouderijbedrijven, met name geitenbedrijven. Kinderen die wonen in de nabijheid van veehouderijbedrijven hebben, net als kinderen die zijn opgegroeid op een boerderij, vaker eczeem.

Het onderzoek gaf weinig aanwijzingen dat zeer grote stallen, zogenaamde megastallen, meer invloed hebben op de gezondheid van omwonenden dan kleinere stallen.

4. Geur

Blootstelling aan geur wordt niet alleen als hinder ervaren, maar kan ook leiden tot de verstoring van dagelijkse activiteiten en tot lichamelijke klachten, vooral stressgerelateerde klachten. Daarom is het ook een gezondheidsprobleem. Er bestaan wettelijke normen voor de geurbelasting door veehouderijbedrijven, maar op grond van onderzoek kan worden aangenomen dat ook bij geurconcentraties onder de normen geurhinder kan optreden. Daarbij valt op dat het effect het sterkst is bij de aanwezigheid van één bron in een niet-concentratiegebied. Bij meerdere bronnen in de directe omgeving is de hinder bij een bepaalde belasting minder sterk dan bij dezelfde belasting in een situatie waar maar één geurbron aanwezig is. De beoordeling in het kader van een gezondheidseffectscreening (GES) is gebaseerd op de situatie met één bron en daardoor strenger dan de wettelijke norm. Er wordt van uitgegaan dat een geurbelasting van meer dan 6 geureenheden (odour units) per m³ lucht per individueel bedrijf voor omwonenden in het algemeen een ongewenste gezondheidsbelasting oplevert. Wettelijk ligt in niet-concentratiegebieden buiten de bebouwde kom de grenswaarde op 8 odour units per m³ lucht.

Conclusies

Op grond van het voorgaande en de achterliggende informatie kan het volgende worden geconcludeerd:

- De concentratie van zoönosen in de lucht is in de omgeving van veehouderijbedrijven zo laag dat in het algemeen geen negatieve gezondheidseffecten voor omwonenden worden verwacht, voor zover bekend;
- Met name bij pluimveebedrijven is er bij de grote bedrijven meer kans op het optreden van een mogelijke ziekteverwekker dan bij kleinere bedrijven. Bij varkensbedrijven treedt dit effect niet op of is dit (bij Salmonella) onduidelijk;
- Een groter aantal dieren in een beperkt gebied vergroot in het algemeen de kans op het optreden van een dierziekte of een zoönose en de kans dat de ziekte zich verspreidt. Hoe sterk dit effect is in gebieden met reeds een hoge veebezetting, is niet duidelijk. In het algemeen geldt dat maatregelen op de bedrijven, op het gebied van inrichting, bedrijfsvoering en hygiëne, belangrijk kunnen bijdragen aan de kans op het optreden van ziekten en de verspreiding daarvan. Als zich op een groot bedrijf een ziekte voordoet, kan het moeilijk blijken deze weer weg te krijgen. Dit is een nadeel van schaalvergroting. Daar staat tegenover dat bij grote zogenaamde gesloten bedrijven (bijvoorbeeld bedrijven waar de dieren van fok tot (of zelfs tot en met) slacht binnen het bedrijf blijven) de kans op infecties kleiner is dan bij andere bedrijven. Zoals hiervoor al is aangegeven, kunnen

maatregelen op de bedrijven belangrijk bijdragen aan de kans op het optreden van ziekten en de verspreiding daarvan;

- Doordat op grote schaal antibiotica worden ingezet, komen bepaalde resistente bacteriën veel voor. Dit vormt een bedreiging voor de volksgezondheid. Hiervoor moeten maatregelen worden getroffen in de bedrijfsvoering. Ruimtelijke en milieumaatregelen zijn hiervoor praktisch niet van belang. De veespecifieke MRSA-bacterie werd in het onderzoek van Heederik et al (juni 2011) vaker en in hogere concentraties teruggevonden in een straal van 1.000 meter rond veehouderijbedrijven. In hoeverre dit kan leiden tot MRSA besmetting van omwonenden is nog onduidelijk, maar door de sterke verdunning in de buitenlucht zal de kans gering zijn. Net als voor de veehouders geldt, zullen ook andere mensen het in het algemeen niet merken dat ze drager zijn;
- De concentratie van ammoniak liggen buiten de bedrijven op een niveau waarop geen effecten op de gezondheid worden verwacht;
- De intensieve veehouderij draagt merkbaar bij aan de concentratie aan fijn stof in de lucht. Hoewel aan wettelijke normen moet worden voldaan, kan dit opgeteld aan de al bestaande concentratie in de lucht bijdragen aan het ontstaan van gezondheidsrisico's. In een recent informatieblad van de GGD Nederland (oktober 2011) wordt ervoor gepleit om bij nieuwbouw van intensieve veehouderij een afstand van 250 m tot woonkernen of lintbebouwing aan te houden. Dit kan niet goed worden onderbouwd met het tot nu toe verrichte onderzoek, maar wordt vooruitlopend op nader onderzoek geadviseerd. De VNG wijst er op dat volksgezondheid op dit moment echter geen juridisch houdbare weigeringsgrond voor vergunningverlening is.
- Blootstelling aan geur van veehouderijbedrijven kan, ook bij voldoen aan de wettelijke normen hiervoor, voor omwonenden een ongewenste gezondheidsbelasting opleveren.

Bijlage 4 Passende beoordeling

Los bijgevoegd

